

ЧЕРНИЯТ ЧАСОСЛОВ



ЕВА ГАРСИЯ САЕНС ДЕ УРТУРИ

Table of Contents

- [1. Да отвлечеш покойница](#)
- [2. Черният часослов](#)
- [3. И така](#)
- [4. Книжарница „Монтекристо“](#)
- [5. Фондацията](#)
- [6. Гоя](#)
- [7. The Bookhunter](#)
- [8. Телмо](#)
- [9. Мага](#)
- [10. Анилини](#)
- [11. Кръгът на Егериите](#)
- [12. Неудобните въпроси](#)
- [13. Марко](#)
- [14. Книжарница за душата](#)
- [15. Куеста де Мойно](#)
- [16. Жлъчка](#)
- [17. Библиотеката на стариците](#)
- [18. Наследството от Ковид](#)
- [19. Белият паяк](#)
- [20. Британското гробище](#)
- [21. Институт „Сервантес“](#)
- [22. Хранилището на именитите творци](#)
- [23. Spanish forger](#)
- [24. Характерно условно наклаонение](#)
- [25. Тайната книжарница](#)
- [26. Малката Моцарт](#)
- [27. Отец Ласаро](#)
- [28. Музеят на фенерите](#)
- [29. Една буква „И“ — Унай](#)
- [30. Лицето на утрешния ден](#)
- [31. Линасеро](#)
- [32. Домът на семейство Оливиер](#)
- [33. Първият закон на Егериите](#)
- [34. Празно пространство](#)
- [35. Немезида](#)
- [36. Сан Тирсо](#)
- [37. Скрытата библиотека](#)
- [38. The Fisher King](#)
- [39. МЛАДИЯТ БИБЛИОФИЛ](#)
- [40. Гробището във Виляверде](#)
- [41. Бурята](#)
- [42. Сан Юдикаил](#)
- [43. Съюзници](#)
- [44. Бури](#)
- [45. Дядо Оливиер](#)
- [46. Ултрамарин](#)
- [47. Нов живот](#)
- [48. Градината на Лопе](#)
- [49. Обуздаването](#)
- [50. Улица „Ла Сиерпе“](#)
- [51. Гробът](#)
- [52. Празен](#)

[53. Галско име](#)
[54. Cercare Anche Stanca](#)
[55. Старицата](#)
[56. Дулсинея](#)
[57. Почтени хора](#)
[58. Панаирът на книгата](#)
[59. Бегълка](#)
[60. Калибан](#)
[61. Пътеводно писмо](#)
[62. Скритото в бурята](#)
[63. Унай](#)
[64. Фугу](#)
[65. Документи](#)
[66. Две степени на разделение](#)
[67. Персеидите](#)
[68. Кръщение в библиофилия](#)
[69. Обещанието](#)
[70. На път за Итака](#)
[Бележка на авторката](#)

Ева Гарсин Саенс Де Уртури
ЧЕРНИЯТ ЧАСОСЛОВ

Превод от испански Катя Диманова

Във вените ми
тече твоята кръв;
кажи ми как
да забравя това.
РУПИИ КАУР, Други начини да използваш устата

1. Да отвлечеш покойница

Май 2022

Човек, мъртъв от четирийсет години, не може да бъде отвлечен и разбира се, не може да кърви.

А още по-малко да кърви обилно в елитно издателство на факсимилета, в което е била убита Сара Морган, известна специалистка по библиофилия, когато ценна първопечатна книга избухнала в лицето ѝ — да, взривила се, — защото някакъв болен и побъркан мозък бил нанесъл върху корицата слой модифициран глицерин, което я направило смъртоносна.

Казвам се Унай, наричат ме Кракен. Кръвта, открита до трупа, беше на майка ми, починала през 1982 г., според плочата на гробището във Вилияверде, където ходя, откакто се помня, за да се помоля и да оставя стръкове лавандула до едни букви, които сега сс оказват неверни.

Но тук започва моята история.

* * *

Няколко минути преди обаждането, което обърна живота ми наопаки, аз се разхождах из Музея на игралните карти (*В този музей във Витория, наричан още „Музеят Фурние“, по името на неговия основател, са изложени карти за игра от всички епохи и от цял свят*) между стари печатарски машини и пособия, заобиколен от каменни стени и шарени тестета от петте континента.

— Инспектор Кракен? — попита металически глас, изменен с гласов модулатор.

— Вече не — напомних му аз.

Бях сс оттеглил от активна служба и сега обучавах криминални профайлъри в Полицейската академия на Аркауте. Оттогава животът ми беше по-спокоен... и непоносимо предвидим.

— Слушайте ме внимателно: отвлякъл съм майка ви и няма да ви я върна жива, докато не ни предадете *Черния часослов* на Констанса Наварска (*Констанса Наварска, или Констанса Арагонска (1344–1363) — принцеса на Арагон и Навара и кралица консорт на Сицилия*).

— Майка ми отдавна е мъртва и погребана — успях да произнеса. — Вижте, шегата ви издава много лош вкус, не знам откъде сте взели номера ми, но...

— Ако бяхте по-добре осведомен, щяхте да знаете, че майка ви е най-добрата фалшификаторка на колекционерски книги в историята, и за нещастие на библиофилите от цял свят, все още работи активно — прекъсна ме гласът доста нетърпеливо.

Имах приложение за записване на обаждания и тутакси го включих. Мозъкът ми на профайлър, който никога не бе спирал да работи, зацфрака, щом чу толкова много и така добре премислени подробности. Този човек не беше шегаджия, долових задъханост и нещо подобно на сдържан гняв. Зад този крайно ерудиран глас имаше нещо повече, много повече.

— Очевидно става дума за грешка — настоях аз. Трябваше да го накарам да продължи да говори. — Кой точно смятате, че е отвлечен?

Гласът изрече някакво име, което никога през живота си не бях чувал. Възелът в стомаха ми се отхлаби. Беше най-обикновена грешка, светът отново си дойде на мястото: земята под краката ми, небето над главата. Лудият от едно тесте от XVII век вече не ми се присмиваше иззад стъклената витрина.

— Не е моята майка, но така или иначе, ако наистина държите в плен някого против волята му, аз ще...

— Разбира се, че е точно вашата майка — отново ме прекъсна той. — Още днес ще изпратим в дома ви ДНК проба от нашата пленница. Ще я получите до няколко часа. Сравнете я, даваме ви няколко дни да я проверите и после почвайте да търсите *Черния часослов*. Това е старинна, шестстотингодишна книга, която заслужава повече уважение, отколкото вие и аз самият. Имате седем дни. В противен случай тя ще избухне.

После ми даде ясни и конкретни подробности за условията, при които щеше да стане следващото телефонно обаждане.

...Но аз бях спрял до ДНК пробата, не можах да открия смисъл в това за старинната книга, а още по-малко в това, че някой ще избухне.

Малко спомени имах за майка си, тя беше починала от усложнения след раждането на Херман. Тогава бях едва шестгодишен. После си отиде и баща ми... Ние останахме при дядо и баба, те ни отгледаха. Малко въпроси и още по-малко отговори, когато разбрахме колко много ги боли от тях. Едно от оскъдните сведения, които стигнаха до нас, беше, че са имали малка книжарница в старата част на града, която след смъртта им пуснала кепенците.

— Улеснете ме малко поне — смених аз стратегията. — Вие знаете моето име, но аз как да се обръщам към вас?

— Калибан, можете да ме наричате Калибан.

— Моля?

— Ама какво образование са ви дали на вас? Калибан, героят на Шекспир от „Бурята”.

— Аха, „Бурята”, разбира се — отвърнах, колкото да кажа нещо. — Значи Калибан. Дайте ми данни за този черен часослов, нямам никаква представа за какво ми говорите, нито как да го открия.

Но тогава се чу удар и нещо, което ми прозвуча като писък.

— Ало, още ли сте там? — попитах разтревожен.

И тогава гласът се смени, беше друг, също променен, но това, което чух, смрази мозъка ми:

— Унай, синко! Не...! — Последва нов удар, после тишина. И затвориха.

А аз останах там, облегнат на каменната стена в музея, с онова „Унай, синко”, от което се бях разтреперил. Разтреперил както никога преди.

Защото един син разпознава майчиния писък, а аз от четирийсет години вярвах, че металните букви, удостоверяващи смъртта върху надгробните плочи, са безусловни истини.

На Калибан му беше достатъчна една седмица, за да попилее всичките уверености, върху които бях изградил живота си.

2. Черният часослов

Май 2022

Излязох бързо на улицата, през онзи следобед се лееше проливен дъжд, калдъръмът по едновременната улица на ножарите беше хлъзгав, но аз затичах към дома си на площада на Бялата дева, в сърцето на града.

Набрах номера на Ести. Тя още беше на активна служба като инспектор в Криминалния отдел. Естибалис Руис де Гауна имаше горещо сърце и кристално ясна мисъл. Печеливша комбинация, а аз отчаяно се нуждаех от добра карта, защото не знаех с кого си имам работа — с блъфьор или с клоун.

— Ести, обади ми се някакъв човек, който каза, че уж бил отвлякъл някого. Записал съм разговора и искам да го чуеш. Пращам ти го.

Затворих и ѝ го изпратих. Изчаках две минути и пак позвъних.

— Чу ли го?

— Ти си сирак от дете, каква е тая история? — отговори объркана тя.

— Трябва да е някаква гадна шега. Не знам доколко да вярвам, честно казано.

Бях стигнал вече до входа на моята сграда и изкачих на бегом стълбите до третия етаж. И кой знае защо, отидох до големия прозорец, за да огледам оттам целия площад на Бялата дева.

— Сигурно е шега — съгласи се тя, — но доста ме притесни това за *Черния часослов*.

— Заради убития книжар, нали? Точно затова ти се обаждам. Прекалено голяма случайност.

Два дни преди това сс бяхме събудили с тревожна новина: най-известният антиквар в северната част на страната беше намерен мъртъв в собствения му магазин, престижната книжарница „Монтекристо“ — пещерата на Али Баба за библиофилите от цял свят, в която те идваха, за да търсят първопечатни книги и редки издания на лимузински (*Каталонският език се е наричал така от XVI до средата на XIX век, въз основа на сходството му с окситанските говори. Това е бил и езикът на трубадуриите*).

Казваше се Едмундо и макар че фамилията му не беше Дантес, обичаше да го наричат Графа (*От Едмон Дантес, главния герой в „Граф Монте Кристо“*).

Беше голям образ, никога не оставаше незабелязан, славеше се като донжуан и прахосник. Помощничката му го беше открила в задната стаичка на магазина, по всяка вероятност отровен с някакво летливо вещество, защото тя самата също се беше отровила, вдишвайки въздуха там, и се бе озовала в болницата в Чагоричу.

— Какво можеш да ми разкажеш за книжаря, някакъв общ елемент с *Черния часослов*? — запитах.

— Не разбирам нищо от часослови и още не знам дали не са му откраднали някое ценно издание. Не е умрял от естествена смърт във всеки случай. Сега разпитваме неговото обкръжение. Едмундо не беше точно дискретен човек, напротив, винаги се перчеше с последните си придобивки на колекционерски рядкости. Беше женен за наследницата на семейство Гоя, с десет години по-възрастна от него.

— Гоя? Сладкарите?

— Не знам дали е от същия род, или от някакво разклонение, но да, произхожда от семейство на дългогодишни предприемачи — поясни ми Ести. — Нямаат деца, тя ръководи фондация „Санчо Мъдрия“ и е меценат в света на културата. Трябва също така да ти кажа, че ме разиграва и още не съм успяла да ѝ сменя първите показания. От два дни ми се измъква по телефона. Или е голям стоик, или е прекалено хладнокръвна. Но засега ще се съсредоточим върху твоето телефонно обаждане и ще го разглеждаме като възможно отвличане. Има два гласа, две замесени лица. Ще дам записа в лабораторията по съдебна акустика и трябва да подготвим акция. Този Калибан казва, че до няколко часа ще ти изпрати ДНК на заложницата. Ще ти я прати по куриер предполагам, но ние ще го задържим и ще проверим откъде идва пратката. Ти вкъщи ли си, във Витория?

— Да, у дома съм, добре ще е да поставите долу на пост двама колеги. Говори с лабораторията и ги предупреди, че до няколко часа може да им пратим две ДНК проби за сравнение, нека ги работят с предимство. Която и да е отвличената жена, тя е в опасност; имаше писъци и боричкане.

— Това смятах да направя, после ще дойда у вас. Ако пратката пристигне до няколко часа, ще съм ти от полза. Но, Кракен...

Само Ести продължаваше да ме нарича Кракен, без да ми е неприятно.

— Майка ти е умряла при раждането на Херман, нали?

— Погребана е до баща ми във Виляверде. Беше от Мадрид и нямаше роднини, баба ми и дядо ми я бяха приели като своя дъщеря още от самото начало. Да, това е моята семейна история, не може дядо да ме е лъгал четирийсет

години, нали?

— Не, ако на този свят е останал някой, на когото може да се вярва, това без съмнение е дядо ти. Попитах, за да се уверя. Във всеки случай, онзи казва едно име. Кое то не се среща често. Ти чувал ли си го някога? — попита моята колежка.

— Не мисля, че познавам някого с това име, щях да си спомня. Фамилията е друго нещо.

— Разбира се — съгласи се тя, — и ако жената съществува, трябва да е родена през петдесетте години. Ще се поровя в базите данни. Щом този Калибан твърди, че с най-добрата фалшификаторка на старинни книги, може да има досие. Затварям ти и се заемам с това.

* * *

НОЩТА ПАДНА, НО НЕ се появи никакъв куриер. Няколко пъти слизах да поглеждам в пощенската кутия, но входът беше под наблюдение и бяха влизали само съседите. Въпреки това проверявах, да не би някой да ги с пресрещнал и да им е дал да пуснат някакъв плик в кутията ми. Но тя си оставаше празна.

Обадих се на Алба, съвместявахме някак нейната работа като собственик и управител на хотела дворец в Лагуардия и моите лекции по профилиране в Академията на Аркауте, на изхода от Витория. Дъщеря ни Деба растеше щастлива и будна, вече беше петгодишна. Аз пътувах между Витория, Лагуардия и Виливерде, където дядо ми, вече почти столетник, упорстваше да живее сам и всеки ден слизаше да наглежда градината, сякаш в неговия организъм времето работеше по друг начин.

Говорих и с директора на Академията в Аркауте, реших да си взема няколко свободни дни предвид събитията.

* * *

МИНА ЦЯЛ ДЕН, НО НИКОЙ не почука на вратата ми във Витория, нито в Лагуардия. Обадих се на Естибалис.

— Тук никой не идва, но двамата агенти стоят на пост, така или иначе. Чувствам се безполезен и не напредвам никак, а обратното броене на Калибан тече.

— Докладвах на комисар Медина сигнала за отвличане. Каза, че можеш да се включиш, когато поискаш, в качеството на съветник по профилиране, както в случая „Ритуалите на водата“. Аз имам нужда от помощ, не отричам. Преди два дни извършихме техническия оглед на терен, но книжарницата още е отцепена. Много ми се ще да хвърлиш едно око на местопрестъплението и да ми дадеш мнението си на профайлър. Ще ти донеса докладите и ще се видим там. Все още чакаме резултатите от аутопсията, но помощничката, която го е открила, вече е във от опасност, въпреки че още не са я изписали от болницата. Ако искаш, можем да минем да я разпитаме. Както и вдовицата, която продължава да ме размотава.

— Имай малко търпение, тя току-що е загубила съпруга си. Много хора блокират и не са готови да разговарят толкова скоро с полицията.

— Не знам, видя ми се не толкова опечалена, колкото студена. Във всеки случай разполагам с огромен списък от приятели и колеги от света на библиофилията. Едмундо е имал хиляди познати. Можем да използваме случая и да ги попитаме за *Черния часослов*, за да печелим време. Трябва да ги отсея и да почна да съставям списък с по-интересните лица, искам да проуча личната и полицейската им биография. Ако попаднем на нещо, ще поискам информация за банковите им сметки.

— Добре, ще се обадя на комисар Медина да кажа, че благодаря за предложението и че ще съдействам за случая с Едмундо — обях.

— Тогава трябва да знаеш едно нещо, Кракен.

— Какво?

— Видях как изглежда трупът и имаше нещо твърде патологично в начина, по който се е случило всичко. Дано само тоя Калибан, който уж е отвлякъл мъртвата ти майка, не стои зад убийството в книжарница „Монтекристо“.

3. Итака

1972

Казваш се Итака Експосито. Не ти е приятно, когато изричат презимето ти (*Експосито на испански означава „подхвърлено дете, копеле“*), защото разгалва и излага на показ срамния ти произход: човекът, който те е довел на този свят, или неговите близки са те подхвърлили пред вратите на колежа „Веракрус“ в един северен град преди петнайсет години вече. Не знаеш защо монахините са ти дали такова странно име, не знаеш защо не са те пратили в сиропиталище.

Не знаеш нищо, включително рождената си дата: сменили са я с малко вероятния първи януари 1957 година.

Търсиш се във всяко момиченце, което би могла да бъдеш. Дете с любящи родители, с близки, които прегръщат, с дом, гардероб, чекмеджета и дрехи, различни от вечната униформа.

Съученичките ти се подиграваха на твоя произход, докато вестниците не почнаха да пишат за теб.

Родителите им останаха впечатлени от легендата за детето чудо, виторианската Моцарт. Монахините те водиха в Мадрид, Барселона, Лондон и Венеция. Показваха те пред управници и журналисти, докато имитираше за нечовешко време рисунките на Гоя — той беше лесен, — Вермеер — неговите светлини бяха истинско вълшебство, сприятели се с тях, докато ги проумееш и овладееш, — както и мрачния Караваджо. Ти беше на девет години, но детството бе останало назад.

Движеше се в свят на галеристи, директори на музеи и пинакотеки.

На една от изложбите, една от по-малките след изтощителна обиколка из страната, ти се почувства прекалено болна и отказа да напуснеш леглото си в хостела.

Последва натиск и молби, но майка Магдалена разбра, че всичко е приключило, и обиколката бе отменена. Не знаеш дали тогава тя те намрази, или студената ѝ враждебност идва от по-рано. Никога не видя и една песета от това, което монахините спечелиха — казваха, че така плащаш за издръжката си още от люлката.

Бива те по математика. Видя фактурите в куфара на сестра Акилина — монахинята, която преподава ръчен труд и те научи на всичко, което знаеш за картините, маслените бои и перспективата.

Ти си единственото сираче в колежа, спиш с останалите пансионерки в общо помещение с еднакви легла, малко шкафче, в което се побират всичките ти вещи: униформата и една нощница. В края на седмицата я переш и я слагаш върху радиатора да изсъхне, докато четеш някоя книга, измъкната от библиотеката на колежа, твоя истински дом. Люлка от страници, която те приспива всяка нощ, стотици писатели, които те приемат, без да ти напомнят коя не си, и търпеливо ти показват житейските трудности, които те очакват.

Имаш план.

Чудесен план за бягство.

По-късно ще говориш за това.

Днес си съсредоточена върху изрязването на една илюстрация на стар изглед на Мадрид от книга, която обожаваш от петгодишна: „Пътешествие през Испания и Португалия“ от Йеронимус Мюнцер. Това е стара препечатка, от XIX век, макар че оригиналът е с още четири века назад. Най-напред ѝ се възхити, после тя те обсеби до такава степен, че накрая осъзна, че я искаш за себе си. Копнееш да я притежаваш. Да бъде твоя.

Една илюстрация не заема място, а колежа е огромен, голям термитник със своите мравки работнички — най-покорните сестри, — царицата майка Магдалена, неумолимата господарка на екосистемата, въпреки младостта и хубостта ѝ, и хилядите му коридори, тунели и дупки за криене на съкровища, като великолепната илюстрация, която ще изрежеш за себе си.

Бързо се научи да правиш разлика между безценно и вехтория. Най-старите книги са най-зле подвързаните: пожълтели пергаменти, набръчкани от хода на времето, от промените в температурата и влагата.

Най-красивите подвързии, от кожа и гранатовочервено кадифе с метални обкови, бяха на по-късни книги: от XIX век, златната епоха на големите библиофили.

Сестра Акилина има едно списание за библиофилия, от което научаваш всичко. То се казва „Титивилус“, като малкото дяволче, което шепне на копистите, та да сбъркат при преписването и после да отидат в ада. Открадаваш го след вечеря, когато тя излиза, твърди, че ходи да се грижи за старци, кой я знае какво има предвид. Влизаш в килията ѝ и го заменяш с по-предишен брой. Четеш го внимателно, записваш онова, което не искаш да забравиш, и го връщаш, преди тя да се зададе по коридора на източното крило в служебната част на колежа — великолепна сива каменна постройка, която прилича на английски замък с малките назъбени зидове и кръглата си кула.

Но този път е различно: ще осакатиш едно библиографско бижу.

Планът е обмислен отлично.

На патронния празник ти се предложи за доброволка при томболата. Рисуваше мили карикатури на твоите съученички срещу пет песети. Работи дванайсет часа без прекъсване. Дори когато всички сестри отидоха да вечерят, ти остана да рисуваш няколко момичета. В края на деня предаде касата, цяло съкровище: сто песети. Изредиха се толкова много ученички, а монахините бяха толкова заети с томболата, музиката, литургията и посещението на епископа, че не пресметнаха колко рисунки си предала. Вечерта, насаме в банята, ти най-сетне разгърна твоето богатство: шейсет и пет песети. Първото ти възнаграждение, първата ти заплата, първият ти доход.

После щяха да дойдат още много, винаги благодарение на твоята сръчност, това, което с такава радост и лекота неизменно ще наричат „твоята дарба”. Сякаш годините на обучение и практика не се броят, сякаш още от раждането си умеела да имитираш Гоген, без да се налага да изучаваш тъжните лица на неговите маорски любовници, да проникваш в душата им, да разбираш причината за отнесения им поглед.

С парите от деня на патронния празник се измъкваш един петък, деня на свободата — монахините пускат пансионерките да се поразходят из Витория за един час. Убедила си сестрата библиотекарка да ти позволи да пометеш библиотеката и да избършеш праха по рафтовете. С течение на времето, понякога, само понякога, тя ти оставя ключа и излиза. Един от тези благословени дни се оказва петък, ти хукваш към железарията на улица „Олагибел”, правиш дубликат на ключа срещу двайсет песети. Оставяш да минат няколко седмици, не влизаш често в библиотеката, та сестрата библиотекарка да забрави за теб. В един понеделнишки следобед — библиотеката е затворена в понеделник следобед — има много приходящи ученички и всички монахини са заети.

Денят е бил дълъг. Михаела, съученичката с най-много пари, сигурно е получила вече изненадата. Тя винаги се е отнасяла лошо към теб и си наясно, че е наказвала всички момичета, които някой път са се доближили до теб. Тя е тартор на елитната група в класа. Монахините ѝ го позволяват заради даренията на баща ѝ.

Ти винаги стоиш на разумно разстояние, за да избягваш подигравките ѝ, тя ти задава винаги едни и същи въпроси: „Къде ще те заведат вашите през ваканцията? Къде ще прекараш Коледа?”

Отначало се разстройваш, после се научаваш да търпиш, като при дъжд или гръмотевична буря.

Намокря те, но не е крайт на света.

Може да те опари, но ти вярваш в привидението и ти се разминава.

Вчера обаче Михаела се появи с отпечатък на бузата. Пет пръста. Ръката на баща ѝ, предполагаме всички. Никой не каза нищо. Тя мълчеше. Ти нямаш баща, но за първи път се радваш, че си сираче — ами ако имаше баща и беше от този тип бащи? Знаеш, че Михаела се е увлякла по някого. Напоследък пропуска часове, всички знаете, че момчето е от колежа „Саградо корасон”. Вчера я нямаше.

Майка Магдалена е поискала баща ѝ да изпрати извинителна бележка за отсъствието. Някой ти го каза, в този колежа коридорите връщат ехото на разговорите, най-вече на най-неподходящите такива. Винаги се намира някой, монахиня или ученичка, която да ти каже. И докато майка Акилина е в час по естествознание в трети клас, ти влизаш в кабинета ѝ и търсиш извинителната бележка от бащата на Микаела. Подписът му е прост, стилизиран, в курсив, със съвсем малка завъртулка. Непоколебим, наперен, като баща, който бие дъщеря си.

Листчето е важно, но хартията е обикновена; мастилото е черно, можеш да намериш същото. Взимаш думи, които е използвал в предишни бележки, и оправдаваш един следобед на забранени целувки с обикновена простуда. Микаела никога няма да разбере кой е спасил другата ѝ буза.

Това правиш, треперейки в библиотеката.

Едно е да си представяш в продължение на хиляди нощи, че притежаваш илюстрация, която те е запленила. Друго — да пхнеш дубликата в ключалката, да дишаш тежко, докато установиш дали съвпада, да се вмъкнеш бързо в библиотеката и да затвориш вратата зад гърба си. Не палиш лампите в пещерата на Али Баба. Съкровищата те чакат, те са голямо изкушение за човек, който притежава само четирийсет и пет песети и един ключ.

И в полумрака, подарен от високото и тясно прозорче, се придвижваш по светлосенките на това платно. Стигаш до книгата, измъкнала си скалпел от залата по ръчен труд. Да осакатиш старинно издание не е толкова лесно, колкото изглежда. Хартията е съшита и краятът се опъва. Острието на скалпела не реже толкова фино, колкото би трябвало. А ти не обичаш калпаво свършената работа: книгата заслужава да остане красива още сто години, осакатена, но в отлично състояние. Не искаш да нараниш другите страници, те не са виновни, че са непълни и не толкова красиви, колкото илюстрацията, която те привлича от дете.

Затваряш очи и се съсредоточаваш. Повтаряш си стиха на Алмафуерте (*Псевдоним на аржентинския поет Педро Бонифасио Паласиос*), един от твоите учители, един от онези, които не си познавала, но ти е внушил няколко грама живот:

Не унивай, дори да си унил.

Не се чувствай роб, дори да си такъв.

*Дори изтръпнал от уплаха, се мисли за смел,
нападай свирепо, макар и зле ранен.
Нека хапе и креци за мъст
главата ти, търкаляща се в праха.*

Добре, „не унивай, дори да си унила“.

Сега съществувате само илюстрацията, скалпелът и ти. Вие сте затворена екосистема, ти си хищникът, листът е плячката, а скалпелът — оръжието.

Хилядите часове, които си прекарала в точни движения с четката, имитирайки чужди щрихи, ти се притичат на помощ, защото имаш ръка на часовникар, на хирург, на измамник.

Прилагаш нужната сила и столетният конец най-сетне отстъпва, илюстрацията полека-лека се отделя.

Бързият ход на света остава извън ударите на сърцето ти, само точността е от значение, болният няма да пострада повече. Накърнила си хубостта на една старинна книга, листът е вече освободен и е лек като перце в ръцете ти.

Разкопчавааш бялата блуза и го залепяш за тялото ти, под фланелката с презрамки, която ти е омаляла. Това играе в твоя полза. Хартията привиква към температурата на тялото ти.

Пъхаш осакатения том в издатническата празнина на рафта за старопечатни книги. Затова от няколко месеца бършеш праха по лавиците: липсата на следи е важна, за да не се забележи, че някой е пипал там.

Сега остава втората част от плана ти: да скриеш съкровището, за да му се радваш винаги, когато ти се прииска. Твоето първо притежание, изтръгнато от вековете.

Така ще бъде винаги: нищо няма да ти бъде поднесено, всичко ще трябва да си взимаш сама.

Свободата, любовта, живота.

Пада нощта, единственото ти желание е вечерята да свърши и да се отпуснеш в тъмнината на тясното си легло.

Но днес нещо става. Нещо необичайно. Майка Магдалена светва лампите в общата спалня на пансионерките. Надига се удивен шепот, някой дори се осмелява да роптае. Но ти вече знаеш, че причината си ти. Директорката обожава предвидимото, никога не е нахлувала посред нощ в сънищата ви.

— И така Експосито: в кабинета ми. Идвай с мен.

Ставаш от леглото смутена, по нощница, нощта е студена и обувките — необходими. Всички момичета гледат, виждаш ужаса в очите им. Бегло съжаление в някои от тях.

— Вземи си униформата, напускаш колежа.

Усещаш слана по вътрешната страна на бузите си.

„Къде? Къде могат да ме пратят?“, разсъждаваш. И знаеш, че си петнайсетгодишно сираче, което изгонват от колежа на монахини.

Взимаш износената униформа на „Веракрус“ и тръгваш след майката и гуменка. Тя не е сложила булото, за пръв път виждаш русата ѝ коса, подстригана по мъжки, стройната и изправена фигура под нощницата, красива е, въпреки горчивата гънка, която винаги помрачава усмивката ѝ.

— Затвори вратата на кабинета.

Подчиняваш се, тя не иска уши, нито свидетели.

Знаеш, че от години чака този миг, той е неин, поднесла си ѝ го на тепсия. Проклетата фобия, можеше просто да се любуваш на илюстрацията при всяко посещение на библиотеката, но мечтата да я притежаваш, да я имаш само за себе си, се настаняваше ден след ден в съзнанието ти.

Ти го допусна.

Вината е твоя.

Тя ти показва доказателството за твоето престъпление. До илюстрацията лежи и приказката на Андерсен: „Малката кибритопродавачка“. Най-тъжната приказка, за момиченцето, което проси в новогодишната нощ и умира от студ под снежен покров. То вижда падаща звезда на небето и си спомня думите на баба си: „Някой ще умре.“ Детето използва последните три клечки, за да се стопли. При последната се появява покойната му баба, подава му ръка и го отвежда с нея в някакво общо небе. Ти открадна приказката на миналия първи януари, подари си я за рождения си ден. Това беше първият ти подарък и много ти се услади. Скри го в подгъва на завесата в стария параклис, който непрекъснато е в ремонт и никой не го посещава.

— Ще уведомя властите, ти си малолетна, ще отидеш в изправителен дом.

Наблюдавала те с, следила те е, може би те познава по-добре от теб.

Тогава някой почуква на вратата.

— Не сега! — извисява глас майка Магдалена.

Сестра Акилина пренебрегва забраната и влиза. По халат и кожени пантофи.

— Какво става тук? — пита, в гласа ѝ има непозната за теб властна нотка. Не си наясно с историята помежду им,

но винаги си забелязвала, че има още нещо в отношенията им.

— Итака Експосито е осакатила библиотечните фондове на конгрегацията. Трябва да докладваме в епископията и на властите. Ще подам оплакване. Книгата беше сред най-ценните екземпляри.

— Няма да подавате никакво оплакване, майко. Вие се нуждаете от мен, вижте какво пристигна днес.

Сестра Акилина слага върху бюрото някакъв документ. Майка Магдалена го прочита, а ти виждаш паниката в очите ѝ. Тя се отпуска съкрушено на стола.

— Да, наистина се нуждая от вас, нали непрекъснато сме с финансови затруднения. Но Итака си тръгва.

— Не си тръгва, аз пък се нуждая от нея.

— Не виждам за какво ще ви е нужна.

— Напротив, виждате, не сте спяла. А аз скоро ще бъда. Макулната ми дегенерация напредва.

— Бавно, ще можете да работите още много години.

— Накрая ще се случи, знаете го, майко. Бъдете разумна, бъдете реалистка, в това се състои управлението на този колеж — уговаря я сестра Акилина.

— Не можем да предприемем нова обиколка, тя сама съсипа репутацията си.

— Не говоря за обиколки, вече съм стара да пътувам с нея, а вие няма да тръгнете, защото едва я понасяте. Но аз трябва да си обуча заместница. Винаги е било така.

— Тя няма да бъде сред Егериите. (*Егерия, или Етерия — испано-римска пътешественичка и писателка от 8 век*)

— Защо да не бъде?

— Те трябва да са от добри семейства, да са образовани, да говорят много езици. Тя не се вписва в профила.

— Ще се погрижа да се впише. Ще ви държа в течение.

— Няма да я приемат.

— Оставете това на мен.

— Ами моралът? Тя току-що осакати едно библиографско съкровище.

— Говорите ми за морал в същия разговор, в който обмисляме дали да я включим в кръга на Егериите? Итака е дете чудо.

— Итака Експосито е неопитомима.

— Оставете я на мен — повтори сестра Акилина.

Знаеш кога една змия се отдръпва, директорката отстъпва. Сестра Акилина прави крачка напред, сочи писмото, донесло моята амнистия.

— Имаме една седмица да намерим парите и да спасим колежа от закриване. Не е време за морални беседи. Дайте да счупим чиниите, пък после ще мислим как да ги оправяме, както се казва. Епископът няма да се застъпи за нас, майко — настоява сестра Акилина, но не моли, обяснява.

— Добре де, добре. Но Итака ще бъде наказана. Връщайте се в леглото, утре ще ви я поверя.

Сестра Акилина те поглежда и преглъща слюнката си. Победата е половинчата, но тя знае, че трябва да се оттегли. Щом изчезва зад вратата, ти знаеш, че отново си в студените ръце на игуменката.

Тя поглежда приказката за кибритопродавачката. Зад прозореца ѝ снегът се сине кротко, но безспирно. Нощите са толкова мразовити, че вчера в парка „Ла Флорида“ е умрял един просяк, потърсил убежище в пещерата на малкия Исус.

— Събуй си обувките и остави тук униформата си — заповядва.

Подчиняваш се, нямаш избор, и тръгваш надолу след нея.

Тя ти отваря вратата към двора, снегът стига до глезените ти, но нощта е пред теб и знаеш, че на сутринта ще е стигнал до коленете ти.

Макар че за първи път разбираш, че може би няма да има утрешна сутрин.

Оставя те боса на двора, само по нощница, при снежинките, които проникват в косата ти. Разпускаш плитките с напразната надежда косата да стопли малко гърба ти. Не се получава. Подскачаш, движиш се, започваш да тичаш из пустия и тъмен двор. Би могла да го обиколиш със затворени очи, бил е твой другар в игрите още от люлката.

Знаеш, че също като рибите, застанеш ли на едно място, ще умреш.

4. Книжарница „Монтекристо“

Май 2022

Книжарница „Монтекристо“ беше само на няколко метра от входа за дома ми, на „Пласа Нуева“ — квадратен площад, граничещ с този на Бялата дева, обичайно място за срещи с редицата си барове и заведения на открито, които се пълнеха зиме и лете, денем и нощем, в студ и пек.

На единия ъгъл, под колонадите и арките на площада, елегантната книжарница от тъмнорьвено дърво със златиста витрина предлагаше гордо всякакъв вид отбрани издания с позлатени гръбчета, подредени безупречно. Стори ми се странно да я заваря оградена с червена лента, забраняваща достъпа.

Почаках десет минути, докато Естибалис дойде. С леко неудобство, признавам. Много от минаващите през този централен площад ме разпознаваха, побутваха се с лакът, забавяха крачка и гледаха със зле прикрито любопитство.

Моята колежка пристигна с леката си стъпка на вечно пърхащо водно конче, прегърна ме сдържано и извади връзка ключове от смешната си военна куртка. Червенокоса, категория „Перо“, тя беше най-добрият служител в полицейския участък на квартал Лакуа. Имаше почти стопроцентова успеваемост при разрешаването на случаи и всички я уважаваха, понеже винаги казваше в очите това, което имаше да се казва, без драматизъм, но без нищо да смекчава. В личен план тя беше моето друго аз и моя най-добра приятелка.

— Нещо ново? — погледна ме тя със загриженото изражение, което винаги повдигаше духа ми, и разроши гъстата черна грива, която си бях пуснал, откакто вече не бях полицаи.

Погледнах часовника.

— Допреди десет минути поне — нищо. Никакъв плик, никакъв пакет, никаква пратка, никакъв куриер. Пощенската ми кутия е празна, до входа ми са се доближавали само вечните ми четирима съседи. Пълно спокойствие. Може този Калибан да изпраща ДНК пробата от другаде, не от Витория.

— Потърсих името, което ти е дал, във всички национални и международни бази данни. Не само липсва, ами не съществува и никога не е съществувало лице с такова име, няма нито лична карта, нито паспорт, който да ни е от полза. За *Черния часослов* на Констанса Наварска проверявам в база данни „Дулсинея“, където се вписват всички кражби на художествени произведения или историческо наследство. Няма книга дори с далечна прилика в заглавието. Но давай да действаме, че времето ни притиска — каза тя мрачно, докато превърташе ключа и отваряше вратата на книжарницата. — На хазяина са, влизай по-бързо.

И ми подаде чифт найлонови ръкавици и калцуни. Почувствах как адреналинът отново се покачва от стомаха към гърлото ми. Мразех и обичах това усещане — усещането, че съм на мястото, където е извършено престъпление, и се опитвам да разреша загадката, оставена от някой негодник.

— Внимавай с плаката, не е за хора с твоя ръст — предупреди ме Естибалис.

Не я разбрах добре и си ударих главата в ръба на дървена табела, увиснала на две верижки от тавана:

*Отлъчено ще бъде от светата църква всяко лице,
що дръзне да посегне, скъса или омърси
по някой начин било то книга,
пергамент или пък документ
от тази библиотека,
и не ще получи опрощение,
дорде не бъде книгата възстановена в пълната ѝ цялост.*

Заболя ме и тихичко изругах, после се огледах. Въпреки сумрака книжарницата изглеждаше безупречно чиста, като изложба на елегантни издания. Повечето бяха с кожени подвързии и подредени старателно по рафтовете от тъмно дърво. Миришеше на восък, от този, е който се полират мебелите, а близо до рафтовете — на дървесина. И на ванилия, присъщия дъх на старата хартия.

Ести включи фенерчето на мобилния си телефон и ме поведе към задната част на магазина.

— Ще си сложим маски, предполага се, че токсичните пари вече са се разнесли и няма да се отровим, но помещението е затворено и не се проветрява достатъчно. Ще се постареем да бъдем бързи.

Тя дръпна, едва ли не театрално, гранатовочервената кадифена завеса и видях пред себе си огромно дървено бюро с метален обков. Върху него нямаше нищо, като изключим номерцата, поставени от криминалозите на

мястото на уликите, които бяха отнесени за обработка.

Естибалис ми подаде направените от екипа снимки, на които се виждаше как бяха заварили всичко. Виждаха се стари черно-бели фотографии, някои от тях разбъркани, и затворени бурканчета с нещо подобно на акварелни бои във всички цветове. Имаше четки в чаши и парцали, изцапани в синьо, зелено и жълто.

Върнах снимките на Ести, след като ги разгледах — на някои от тях, в края, видях и трупа на Едмундо, известния книжар, който обичаше да го наричат Графа, но беше издъхнал, агонизирайки от отровата с болезнено изкривено лице, от което косите настръхваха.

Затворих очи за миг, коленичих пред мястото, където бе лежало тялото.

— Тук приключва твойт лов и започва моят — заявих на висок глас.

Естибалис познаваше моите ритуали на профайлър, пред нея нямаше защо да се преструвам.

И почувствах студена тръпка, сякаш гърбовете на всички книги, които спяха там, се бяха събудили и напиреха да ми разкажат за ужаса, който бяха преживели. Те бяха свидетели на убийството на техния стопанин.

Каква ирония — нещо, което разказва толкова много, да не може да разкаже за случилото се.

Колежката ми също се наведе и застана зад мен.

— Какво мислиш? — прошепна в ухото ми тя.

— Това е престъпление, извършено от разстояние. Убиецът не е искал да го види, не е присъствал. Той разбира от химия, разбира от професията, бил е наясно с навиците на жертвата. Познавал го е и това стеснява списъка на възможните заподозрени.

— Не ми се вярва, имаме стотици хора за отхвърляне.

— Не е използвал сила — продължих аз, — било е добре обмислено, зад всичко това има мотив, има умисъл. Не смятам, че има садизъм, било е нещо лично, нещо насочено срещу точно определен човек, жертвата не е случайна. Какво ще ми кажеш за вратата?

— Не е разбивана.

— Това стеснява още повече списъка.

— Собственикът, чистачката, сегашната му служителка, студентката по история на изкуството, която го е намерила, неопечалената му вдовица...

— Ести...

— Какво?

— Гледай да не се настройваш предварително срещу когото и да било, че после при проверката се оказва, че имаме невинен в затвора и виновник на улицата.

— Добре, без предубеждения. Тогава към всички изброени ще добавя служителите, работили някога при него, както и предишните наематели на помещението. Помолих собственика да ми направи списък, човекът е доста възрастен, има още пет-шест магазина във Витория и не помни дали Едмундо е сменил ключалката, когато е наел този.

— Кое то ни вкарва в проклета черна дупка — обобщих аз. — Отпечатъци?

— Цял куп, обработват ги. Но може да са от купувачи, зяпачи, доставчици, други книжари...

— Ясно. Хайде, покажи ми го най-сетне — казах.

— Сигурен ли си? Отдавна не си виждал труп.

— Какъв полицай от „Криминални разследвания“ бих бил, ако не понасях гледката на труп?

— Хм... Някой прекалено човечен, който е напуснал?

Туш.

— Хайде, давай — грабнах от нея цялата папка и си поех дълбоко въздух.

Разгледах снимките на тялото на Едмундо. Изглеждаше добре — с вълнистата кестенява коса, мощните плещи, трапчинката на брадичката. Трапчинка, виновна вероятно за много безсънни въздишки. Беше си отишъл, облечен в безупречно сако от гранатовочервено кадифе. Погледнах наоколо, то беше в тон със завесите в задната част на магазина, сякаш Смъртта бе одобрила безспорното му чувство за театралност.

— Това вече е работа на съдебния лекар — заключих. — Винаги си повтарям, че каквото и да видя, трябва да приема, че сцената, която един убиец оставя зад гърба си, го възбужда. И сс мъча да разбера какъв вид наслада предизвиква у него това, което виждам тук. Накарал го е да вдиша някаква отрова, целта с била лицето му. Може би е искал да погуби красотата му или това, за което я е използвал, възможно е да има обида, завист, не знам.

— Не забравяй славата му на прахосник във Витория, всеки знаеше, че не му е чиста работата и сделките му невинаги бяха легални.

— И?

— Ами не бива да отхвърляме паричния мотив.

— Имал ли е опис на библиографския си фонд? Някаква застраховка?

Ести въздъхна, след като прекара поглед с фенерчето по рафтовете, които стигаха до дъбовия таван.

— Точно това бих искала да попитам неговата вдовица.

— Трябва да разберем дали е имало ценни екземпляри и дали нещо липсва.

— Направихме си труда да огледаме всички рафтове за явна празнина, но не открихме такава. Това нищо не означава, може да са я замаскирали с друга книга, а прах няма, понеже рафтовете бяха старателно избърсани, така че нямаше да забележим оставената празнина. Но разбирам, че ако е имал нещо достатъчно ценно, та да бъде убит.

— Човек като Едмундо, грижлив към детайлите, не би го държал пред очите на всички, а на доста по-сигурно място, не мислиш ли? — погледнах я аз и Естибалис кимна съсредоточено в знак на съгласие.

— Това е големият проблем в този случай според мен: не знаем дали сме изправени пред убийство, убийство с кражба или кражба с убийство.

5. Фондацията

Май 2022

Излязохме от книжарница Монтекросто в сумрака на площада, вече без ръкавици, калцуни и маски. На площада няколко деца си играеха и правеха огромни мехурчета, от тези, дето се пукат и целия те окъпват с течен сапун. От тези, по които Деба примираше, макар че накрая ставаше лепкава и готова направо за банята. Аз непрекъснато поглеждах телефона си, за да проверявам колко е часът и дали някой от агентите не ми е съобщил за пристигнала пратка.

Нищо.

Часовете минаваха, а Калибан като че ли не бързаше колкото мен. Докато Ести отново заключваше книжарница „Монтекросто“, аз позвъних на колегите, оставени на пост в кафенето до моя портал:

— Нещо ново?

— Нищо, инспектор Аяла.

— Ексинспект... остави, няма значение. Моля те, иди и провери пак няма ли нещо в пощенската кутия. Обади ми се, щом видиш.

Вече затварях, а Естибалис се бореше с ключалката зад гърба ми, когато забелязах, че някаква фигура стои до една от сивите каменни колони на площада и ме наблюдава.

Позната фигура, която не бях много сигурен дали искам да видя точно сега.

Усложнения, за да го кажа по-ясно.

Лучо беше приятел от празничната дружинка, познавахме се от деца, от колежа „Сан Виатор“. Бяхме имали своите търкания, между другото и защото, като репортер в светската хроника, той често ме беше притискал в миналото при деликатни случаи. Беше жилест, кльощав като алпинист, бръснеше нарочно черепа си, а вертикалната му брадичка в момента беше яркожълта.

— Здравсти, Унай. Каква случайна среща! — поздрави ме той, макар че не ми изглеждаше особено въодушевен, май не беше много в настроение.

— Не е случайна, Лучо. Ни най-малко. Някой ти е казал, че съм в книжарница „Монтекросто“, и си дошъл да провериш дали няма да ти подхвърлим нещо, нали?

Той се почеса по брадичката и изкриви лице, сякаш изпитваше вина за нарушението.

— Значи се занимаваш със случая на Едмундо? — започна.

— Ти познаваш ли го? — контраатакувах аз.

— Та кой не го познаваше, беше душата на всички забавления.

— Какъв тип забавления?

— Всички, в които имаше пари. Живееше волно, пътувания, гуляи и коли, които малко хора могат да си позволят. И не го криеше. Беше много чаровен, ще си призная, че до известна степен го ценях, той умееше да омайва хората — каза Лучо, но не успя да продължи; вместо това погледна към центъра на площада с разтреперана брадичка.

— Май сте били повече от познати — попитах загрижено. — Лучо, добре ли си?

— Ами не, не съм добре. Преди години ходехме заедно по скъпи партита, но много време съм прекарвал в същата тази книжарница, отбивах се почти всеки ден след работа, сбирките му бяха... страшно обичах да си говоря с него, беше начетен, с дълга практика. Аз му се възхищавах, разбираш ли?

— Добре, добре, разбирам, спокойно. Съжалявам, много съжалявам наистина.

Доближих се до него и сложих ръка на рамото му, не се отдръпна.

— Не смятам да публикувам нищо за него, не го заслужава — продължи той със зачервени очи. — Като ми пратиха един утсап с твоя снимка на влизане в „Монтекросто“, дойдох, защото смятам, че ако ти участваш в разследването, това ще е най-доброто, което може да се случи на Графа.

— Защо?

— Защото ще разрешиш случая. Няма да спреш, няма да мислиш за нищо друго, докато не задържиш виновника. Просто исках да се уверя, това е. Сега вече съм спокоен. Разчитай на мен за всичко, искам да пипнем копелето, което го е извършило.

Това ми прозвуча като комплимент, и то искрен.

— Тогава обещавах ли да не публикувам нищо? — попитах аз недоверчиво.

Понякога съдбата застава на наша страна, кой бях аз, та да отказвам подаръци, след като усещах тиктакането на

часовника в тила си.

— Вече ти казах, този път никаква преса.

— Тогава ми помогни, заради Едмундо. Но искам бързи действия и гробно мълчание.

— Без майтапи, Кракен, скапан съм.

— Извинявай. Искам да погледнеш в справочния отдел на твоя вестник.

Той кимна, отдаден изцяло на каузата.

— Какво търсиш?

— Едно име. Не се мори с официалните регистри. Там го няма. Едва ли ще имаш проблем да го разпознаеш.

Казах му го. Той повдигна вежди и го записа в мобилния си.

— За кои години говорим?

„Добър въпрос, откъде да знам?“

— От хиляда деветстотин и петдесета до днес, каква да е новина. Вее още не знам кого търся.

— Аз ще мога да ти помогна само от 1987-а насам, оттогава излиза вестникът.

— Мамка му.

— Можеш да се обърнеш към фондацията.

— Фондация „Санчо Мъдрия“ ?

— Да, те пазят в архивите си всичко публикувано за Витория открай време. През петдесета, шейсета, седемдесета и така нататък е имало други вестници, които вече не излизат, но при тях се водят. Знаем, защото имам колега в архива, който отговаря за всички стари издания — Телмо, много свястно момче във всяко отношение. Ако искаш, ще му се обадя. Може да му се има пълно доверие, той е дясната ръка на шефката. Има картбланш за всичко там.

Но моята муза вече се беше задействала и ми нашепваше на ухото една брилянтна идея.

— Засега направи справката само в твоя вестник; ако не го откриеш и още ми трябва, ще се обадя на твоя човек.

Той сви рамене в знак на съгласие.

— Както кажеш. Колко е спешно?

Погледнах часовника на мобилния си.

Шест дни до края на срока на Калибан.

— На живот и смърт.

Лучо хвърли един поглед зад гърба ми, към спомените за своя другар от съмнителни вечеринки и запои.

— Отивам в редакцията. Тази нощ няма да спя, но се заклевам в граф Монтекристо, че ако някога е публикувано нещо за тази жена, ще ти го изровя.

6. Гоя

Май 2022

Щом Лучо си тръгна, едва ли не в галоп, Естибалис предпазливо пристъпи към мен.

— Не исках да приближавам — каза. — Щеше да ме направи на решето с въпроси.

— Не и този път, ако щеш вярвай.

Ести повдигна учудено вежда.

— Имаме неочакван съюзник. Оказа се, че Лучо и Едмундо са били приятели. Имам предвид истински приятели, от тези, които се ценят взаимно. И не иска да пише нищо за мъртвия си другар в знак на уважение. Пратих го в справочния отдел на неговия вестник да търси името, което ми даде Калибан. Ще поработи доста, но ми даде идея за следващата ни стъпка. И най-важното — усмихнах се аз, докато разрошвах рижата ѝ коса, — даде ми чудесен повод да минем през фондация „Санчо Мъдрия“ и да вземем първите показания от опърничавата вдовица.

Точно тогава обаче мобилният на Естибалис звънна.

— Обадиха се от болницата в Чагоричу — каза тя, след като затвори. — Лорса Диас де Дурана, студентката по история на изкуството, наета в книжарницата на Едмундо, е по-добре, казаха, че вече можем да я разпитаме.

— Тогава сменяме маршрута, но планът остава — предложих. Тя кимна. Гледаше мобилния си толкова често, колкото и аз в очакване на пратката от Калибан.

След двайсет минути влязохме в стаята на петия етаж на огромната сграда в Чагоричу.

Изненадах се, като я видях — беше много млада, двайсетинагодишна. Толкова дребничка, че дори в тясното болнично легло се губеше. Много руса, с дълга права коса, разпиляна около малката ѝ глава. Всичко в нея изглеждаше крехко.

— Аз съм инспектор Естибалис Руис де Гауна, а той е Унай Аопес де Ляла, разследваме случилото се в книжарницата. Най-напред ни кажи как си?

— По-добре, много повръщах и отровните изпарения явно са увредили дробовете ми, но понеже съм била изложена съвсем за кратко, няма да ми останат последици. Освен уплахата — промълви тя и двамата инстинктивно се приближихме, защото говореше толкова тихо и гласът ѝ беше толкова немошен, че не чухме и половината от това, което каза.

— Не искаме да ни смяташ за безчувствени, но сигурно разбираш колко е важно да напреднем в разследването, особено през първите дни. Мислиш ли, че ще можеш да отговориш на въпросите ни? Ако нямаш нищо против, ще ги запишем, ще ги транскрибираме и ще минем друг път да подпишеш показанията — предложи ѝ Естибалис.

Лорса взе един пластмасов уред с две тръбички, от онези с топчетата, в които трябва да духаш, за да набереш сили, и се помъчи няколко минути. После се отказа.

— Май ще мога. Ако не, ще спрем и ще го отложим за друг ден — отговори тя колебливо.

Изглеждаше от онези момичета, които са възпитавани да не притесняват околните, да бъдат отзивчиви и да вървят през живота, внимавайки да не настъпват яйчени черупки.

— Опиши ни как завари шефа си.

— Онзи ден не отидох в книжарницата през деня, защото сутринта не се чувствах добре. Но към обед вече се бях пооправила и понеже се занимавам предимно с вътрешни дейности, а не с клиенти, с клиентите се оправя той... Оправяше, съжалявам — извини се тя с гласец на колибри. — Та отидох към девет вечерта, за да отработя поне няколко часа.

— Той често ли оставаше до това време?

— За преди не знам, аз съм там само от четири месеца, но през последния месец беше истинска лудост. Оставаше, разбира се.

— Защо лудост? — поисках да разбера.

— Той не говореше е мен много-много за откупките и продажбите, аз се занимавах повече с колекциите на обичайните клиенти библиофили. Нормалното беше двайсетина клиенти да изпращат всеки месец бюджета си и списък с желанията си. Почти всички клиенти на Едмундо бяха тематични колекционери. Най-често в сферата на лова, хералдиката, най-вече по отношение на „чистотата на кръвта“, бикоборство... Но откровено казано, се изненадах, защото те обикновено се стремят да попълват колекцията си „Агилар“. Не знам дали си спомняте онези малки книжки с червена кожа, главно от поредицата „Молитвеници“, „Песен на песните“, сонетите на Шекспир...

— Шекспир? — попитах заинтересуван. — Едмундо беше ли специалист по Шекспир?

— Не, не специално. Той работеше главно с испански автори.

— А знаете ли дали е имал някой екземпляр на „Бурята“? — настоях аз.

— Не ми е известно, макар че никога не съм правила опис на всичките му книги.

— Във всеки случай, някой от въпросните обичайни клиенти търсеше ли по-специално Шекспир или конкретно тази творба?

Не се замисли задълго.

— Не, честно казано — не. Щях да си спомня.

Ести ме погледна изпитателно. Започвахме да я изтощаваме и се бях сблъскал със стена.

— Лорса — намеси се моята колежка. — Ти каза, че през последния месец е било истинска лудост. Какво имаше предвид?

— Безбройните срещи в задната част на магазина. Много куриери, много пратки, много книжари, но не от Витория, не обичайните колеги, които често наминаваха, след като затворехме.

— На какво го отдаваш?

— Не знам, не ми е споделял — отрони тя и погледна към стената.

Стори ми се, че виждам лека отсянка на разочарование.

— Чувала ли си в средите на книжарите да се говори за някой на име Калибан?

— Не, никога. По история на изкуството правих проект по една картина на „Бурята“ и в коментара към текста се описваха действащите лица в произведението, затова знам кой герой е Калибан, но не съм го чувала никога повече.

На този етап Лорса вече беше стигнала до заключението, че аз съм някакъв досадник, който пита непрекъснато едно и също, така че взе двете тръбички с топчета и почна да духа.

— Уморена си, оставяме те — обяви Естибалис.

— Благодаря ви, наистина — каза Лорса е едва доловимия си глас.

— Един последен въпрос: ти имаше ключове от книжарницата, нали? — поисках да разбера.

— Да, но преди няколко седмици се наложи Едмундо да ми вадя дубликати, защото си загубих чантата с всички ключове вътре.

— Ей, че неприятно — каза Естибалис.

— Да, ужасно.

— Къде я загуби? — попита моята колежка.

— Ако знаех, щях да ида да си я взема — отговори без признаци на раздразнение Лорса.

— Права си. Оставяме те да си почиваш. Ще напечатаме показанията ти и ще мина да ги подпишеш.

— Добре, благодаря много — каза момичето и я оставихме сама е дихателните й упражнения.

Почти без да говорим, всеки от нас вгълбен в мислите си, се отправихме към фондация „Санчо Мъдрия“ в Бстоньо, в покрайнините на Витория.

Знаех, че сградата е реставрирана във формата на кристален куб, в който беше вградено гробището на манастира на Босите кармелитки. Материалите явно се съхраняваха на партера, в архива. Добрите монахини се бяха преместили в друг манастир, като преди това бяха извадили от гробовете останките на всички свои починали сестри, за да ги вземат със себе си в новия им дом.

Беше хубаво, свято място, което да приюти земни книги. Фондацията събираше всички публикации, свързани с Витория и провинция Алава. Не само книги, а и афиши, рекламни лепенки, списания, компактдискове...

Ести и аз прекосихме прага и се озовахме направо в квадратния каменен двор на едновременно манастир, с елегантните му арки и колони.

Посрещна ни жена, застанала зад черния плот на рецепцията.

— Аз съм инспектор Руис де Гауна, доня Гоя ме очаква. Бихте ли ми казали къде мога да я открия?

Рецепционистката ни погледна учудено.

— Тя ми спомена, че днес няма да приема никого...

— Променила е решението си, определи ми среща в... — Ести погледна мобилния си. — ...в дванайсет и половина. Къде мога да я открия, в нейния кабинет?

— Щом е така... ами не, в момента е на партера, вероятно в залата за справки или в ателието за реставрация. Искате ли да ѝ се обадя?

— Не е нужно, сами ще я открием — побързах да кажа аз. — По тези стълби, нали?

Жената кимна, доста разколебана по отношение на нашите намерения, но ние се отдалечихме бързо надолу по стълбите, съпроводени от озадачените погледи на персонала, който подреждаше на бюрата си лепенки, списания и най-различни други материали.

— Дано не побегне, като ме види — прошепна ми Естибалис, а аз я сръгах с лакът да не ни чуят.

Попитахме служителите и те ни казаха, че била в архива, така че тръгнахме натам, следвайки табелите.

Тогава я видяхме на входа към архива, това можеше да бъде само тя. Гоя, вдовицата на Едмундо.

Носеше бяла престилка върху безупречен костюм с кремав панталон. Беше най-добре запазената шейсетгодишна жена, която съм виждал, с черна колкото моята коса, събрана на опашка, и завит зад ухото бретон, с тънки, елегантно начервени устни — от онези устни, които като че ли винаги крият някаква тайна — и много големи зелени очи, подчертани с черна спирала, които привличаха погледа.

Тя се обърна и ни видя, или трябва да кажа, че видя мен. Защото Естибалис пристъпи напред и се представи, подавайки й ръка, но тя гледаше право в мен. Сякаш очите й търсеха истината в моите.

— Аз съм инспектор Руис де Гауна, а той е...

— Унай Лопес де Аяла — изпревари я тя.

И ми протегна ръка, без да отделя очи от моите. Като че ли искаше да ми каже още нещо, сякаш имахме таен код помежду си.

Толкова се смутих, че само успях да попитам:

— Познаваме ли се?

7. The Bookhunter

Май 2022

— Разбирам, че ти не ме познаваш, но аз тебе — да. Цяла Витория те познава всъщност.

Значи, това било. Медиите и темата за двойните убийства. В миналото бях участвал в разследване, което се следеше от милиони хора, прякорът ми — Кракен — не слизаше с месеци от заглавията в страната и отвъд границата. Годишите минаваха, а аз все още не можех да се отърся от онази слава, която не бях търсил.

— Преди да продължим, искам да ви изкажа моите съболезнования за смъртта на вашия съпруг — казах.

Магията изчезна, тя отдръпна и ръката си.

— Благодаря. Не съм много наясно как да действам, още съм в шок и се държа като обсебена от работата си, идвам във фондацията, все едно нищо не се е случило, но всичко друго е по-добро, отколкото да се прибера вкъщи и да се изправя пред действителността. Смъртта е нещастие, още повече, когато е внезапна. Но убийството е... то влиза в друг ред на нещата, не става дума само за смъртта, а и за факта, че някой е отнел по такъв насилствен и отвратителен начин чужд живот. Ще ми трябва време, за да го смеля.

— Вече сме разпитали част от хората около него. — Естибалис използва моментната изповед на Гоя. — Всички говорят за доста необичайна активност в работата му напоследък.

Гоя въздъхна.

— Вие сте полицаи, няма да крия нищо от вас, ще го установите, щом видите бъркотията в текущите му сметки.

— Искате да кажете, че...? — притиснах я аз.

— Говори ми на „ти“, моля те. Аз не съм ти майка. Всички ме наричат на презиме, Гоя, и така съм свикнала — заяви тя.

Тези думи ме разтърсиха като ток и ме върнаха в действителността.

— Добре, Гоя. Искаш да кажеш, че ти също си забелязала, че през последните седмици е станало нещо необичайно в работата му?

— Беше еуфоричен, капризен, циничен, сякаш криеше някаква тайна. Беше в цикъл, като наркоман. Плъзваше слух, той научаваше нещо, главата му се изпълваше с мечти за величие, от небето се посипваха банкноти. После започваше с лакърдиите: ако ми станеш гаранат за това, банка ще ми отпусне заем; ако се отърва от тези акции и ги продам на еди-кой си, ще успея да финансирам тази операция... Обожаваше да трупа дългове, или поне до този извод стигнах след десет години живот с него.

— Но не ти е казал нищо — обади се Естибалис. — Нищо конкретно, някоя книга, по чиято следа да тръгнем или да открием.

Гоя се огледа. Всичките ѝ служители се преструваха, че са потънали в работа по бюрата, но се беше възцарила повече от явна тишина, както когато хората прекъсват баналния разговор с колегите, за да чуят пикантна клюка.

— Да влезем в архива, там ще можем да говорим по-спокойно.

Тя ни покани с жест да минем през сивата метална врата на помещението, в което се пазеха най-ценните издания.

— Вътре поддържахме по-ниска температура и контролирана влажност, за да съхраняваме правилно материалите. Искате ли да си сложите по една от нашите престилки. Ще ви станс студено — предложи ни тя.

Отклонихме поканата и тя затвори вратата зад нас.

Архивът се състоеше от дълги коридори със сиви метални рафтове, които се местеха с кормила, подобни на корабен рул. Тя ни го демонстрира и освободи един от коридорите.

— Тук държим най-деликатните издания, тези, които излизат оттук само за изложби в големи национални музеи и библиотеки. Или извънгабаритните формати, изключителни екземпляри, които не се побират на обикновени рафтове — обясни Гоя.

Тя отвори едно чекмедже и ни показа стихосбирка от баски автор, подвързана с бамбукови клонки.

— Това е органичен материал, той е жив. Не можем да го оставим да изсъхне или да изгние.

Гледах заслепен всички експонати, които ни показваше, но Естибалис ме сръга с лакът и ми посочи часовника на мобилния.

Обратното броене продължаваше, нямаше да спре заради красотата на няколко екземпляра. Върнах се в настоящето и продължих с въпросите.

— Значи не знаеш с какво се е занимавал Едмундо напоследък?

— Той беше *bookhunter*, ловец на редки книги. Но не беше глупав, обичаше да се перчи с откупките си, но след като вече ги беше купил и бе успял да ги пласира на спекулативна цена. Тогава, с парите в ръка, се хвалеше наляво и надясно с последната си придобивка. Дъждът от милиони обаче траеше много кратко, той се разстройваше и отново тръгваше на лов.

Тя въздъхна.

— Беше безкраен цикъл.

„Е, сега вече някой му е сложил края”, не се сдържах да помисля.

Но в този момент чухме шум, който ни стресна: врата в дъното на коридора. Видях я как се затваря към друг коридор, по-тъмен, без осветление и рафтове. Накъде ли водеше той?

Пред нас изникна едър тип, също в бяла престилка. Престилка, която почти се пукаше по шевовете под тези плещи и бицепси на воин от степта. Имаше тъмна, прибрана на плитка коса и остра брада, а едната му вежда беше пресечена от пиърсинг и някакъв белег. Направиха ми впечатление зелените му очи, жестоки и много подобни на тези на Гоя, макар да не ми приличаха на майка и син. Здравенякът беше около чстирийсетгодишен и пристъпи към нас със страховитите си войнишки ботуши, сякаш бяхме натрапници, влезли в царството му без позволение.

8. Телмо

Май 2022

— Гоя, притесняват ли те? — избоботи гръмко той с глас, какъвто може да излиза само от мощни дробове.

— Не, Телмо. Аз ги поканих, за да поговорим на спокойствие. Това са инспекторите Руис де Гауна и...

— Познавам го, живея във Витория — каза той, обръщайки се към мен. Беше с една глава по-висок, не бях свикнал да ме гледат отгоре с пиърсинг, бяла престилка и такива териториални очи. — Ти си Кракен.

— Имаме общ познат, всъщност добър познат. Лучо ти праща поздрав — отговорих, докато му подавах ръка.

— Ти си приятел на Лучо?

— От колежа.

— А, добре... — каза той и усетих как спря да излъчва тестостерон и за пръв път се усмихна като агънце. —

Поздрави го и ти, той е и мой приятел.

— Знам и може да ми потрябваш във връзка с разследването, готов ли си да ни съдействаш? Ще изисква ровене в стари публикации, отсега не мога да ти кажа нищо. Ако Аучо ми помогне, няма да опирам до теб, но времето ни притиска.

Той се обърна за разрешение към Гоя, като крепостник към своята повелителка. Когато два чифта зелени очи като техните се кръстосаха, вселената сякаш спираше. Естибалис и аз наблюдавахме сцената, все едно се намирахме в тъмна кинозала, само пуканките ни липсваха.

Гоя кимна в знак на потвърждение.

— Разрешавам ти, разбира се — съгласи се тя. — Казваш, че е спешно, значи ще трябва да работи извънредно, но Телмо на практика живее тук, наричаме го Пазителя на архивите.

Той се усмихна и почти се изчерви.

— Какво толкова, госпожо — измърмори, бих казал щастливо.

— Добре... А би ли излязъл за малко, за да поговоря с разследващите за убийството на мъжа ми?

Тук физиономията му се смени и той отново се превърна в гневния воин.

— Да, разбира се. Излизам тогава — избоботи навъсено. — Кракен, кажи ми мобилния си и ще ти звънна, за да имаш и моя. Може някой ден да излезем — Лучо, ти и аз.

— Щом отхвърля тази работа, когато кажеш. Ще бъде паметна среща — приех аз предложението.

И му продиктувах номера си пред внимателните погледи на Естибалис и Гоя.

Щом Телмо излезе, Естибалис отново мина в атака.

— Искаш ли да добавиш още нещо, Гоя? Нещо, което може да сме пропуснали? Ние не познавахме Едмундо и всяко сведение може да се окаже много ценно в момента.

Гоя сви тънките си устни, сякаш ѝ беше трудно да реши; всичко бих дал, за да прочета какво ставаше в главата ѝ в този миг.

— Има едно нещо, което не ми се връзва, но ме е малко срам да го призная публично.

— Знаеш, че каквото и да споделиш, ще си остане тук. Към всичко казано, колкото и лично да е то, ще се отнесем с максимално уважение — поясних аз.

— Не ми се връзва, че студентката е открила трупа на Ед в девет вечерта. Какво е правела тя там по това време?

— Разпитах я, твърди, че в деня на убийството не спазила обичайното работно време, което, както разбираме, съвпада с това на книжарницата.

— Точно така, от десет до един и половина и от пет до осем — потвърди Гоя.

— Лорса каза, че привечер се почувствала по-добре и отишла, за да компенсира пропуснатите часове.

— В девет вечерта? Цял ден боледуващ и отиваш на работа в девет вечерта? До колко часа оставаш? Не е много смислено. Ед наистина оставаше да работи или да обслужва чуждестранни клиенти, които заради часовата разлика не пристигаха навреме във Витория, но рядко се задържаше след осем и половина — девет. Освен това не би оставил студентката сама в книжарницата нощем, не го беше допускал никога с никой друг служител... нито служителка — добави тя с гримаса, подобна на добре прикрита горчивина.

— Тогава ще трябва да проверим това, разбира се — намеси се Естибалис, за да прекрати притеснителната изповед.

— Разбира се. Моля ви за дискретност, нс бих искала да тръгнат клюки по мой адрес — помоли тя.

— Не се притеснявай, разчитай на нас — казах аз и се огледах.

Не можех да се освободя от мисълта, че мястото е идеално за укриване на един часослов.

— А сега един професионален въпрос — осмелих се да попитам.

— Какво облекчение... — въздъхна тя. — За какво става дума?

— Във фондацията пази ли се някой часослов?

— Не, нито един. Това не е по моята част, но поназнайвам нещичко от Едмундо, който купи и продаде една такава книга. Беше вид илюстриран ръкопис, създаден през Средновековието, персонален молитвеник, който се поръчвал за определена знатна личност, несвързана с Църквата, обикновено жена. В колекцията на фондацията не разполагаме с нито едно такова издание, защото събираме само материали, свързани с нашия град и околната провинция. А нямаме нито една видна жителка на Алава, на която е могло да се посвети. Така че за това не мога да ви помогна. Виж, ако търсите уникати, във фондацията разполагаме с инкунабули. Много малко от тях са на езика на баските, защото тези книги са печатани от създаването на първата печатница на Гутенберг в Майнц през 1450 до първи януари 1501 година. Затова се наричат инкунабули, защото печатницата била толкова примитивна, че била още в люлката през онези десетилетия (*На латински тези издания се наричат incunabula., от cuna — „люлка, начало“*). Те са невероятни и много високо се ценят, но часослови, както ви казах, нямаме. Помогнах ли ви?

„Малко“, исках да кажа, а произнесох:

— Доста.

Продиктувах и на нея номера на мобилния си телефон, в случай че си спомнеше нещо или възникнеха библиографски въпроси, и тръгнахме нагоре по стълбите към изхода на сградата.

Пред нас зеленееше градина и зърнахме уединена пейка до стария каменен зид, ограждащ целия ансамбъл. Достатъчно бе само да се погледнем, за да се отпавим натам.

Преди това се обадох на агентите, които наблюдаваха входа пред дома ми.

— Нещо ново? — повторих за пореден път мантрата си.

— Нищо, инспекторе — повториха и те.

Затворих още по-нервен, отчаян.

— Изводи, Ести? — попитах.

— Това семейство е било голяма работа. Допускам, че Едмундо е правел каквото му скимне в личен план, славата във Витория му приписва десетки любовници. Не знам до каква степен Гоя си е затваряла очите или само го е подозирала, но явно искаше да ни предупреди, че Лорса е отишла по никое време в книжарница „Монтекристо“.

— Може Едмундо и Лорса да са имали връзка и да са се виждали отзад в магазина след затварянето на книжарницата. Вярно, че не изглежда смислено, ако е била болна, да иде да отработва часове в девет вечерта, след като той обикновено си е тръгвал преди този час и не е позволявал на служителите да остават сами. А какво ще кажеш за Телмо?

Тя ме погледна съучастнически.

— Типичен приятел на Лучо — каза. — Архивар дивак.

— „Дивак“ ли го нарече?

— Да, важно ли е?

— Важно е, защото Калибан, героят от „Бурята“ на Шекспир, олицетворява дивака. И е възможно Телмо да го знае, той изглежда образован дивак, не мислиш ли?

— Така или иначе — каза Естибалис, — най-впечатляващи са странните отношения между двамата. Не са отношения началник-подчинен или по-скоро са, но по-интимни, не знам дали ме разбираш.

— Казваш го заради феромоните, които той излъчваше?

— Заради покорството му или, знам ли и аз, заради възхищението му пред Гоя. Това не бяха само професионални отношения.

— Във всеки случай Телмо може и да ми послужи, за да открия жената, за която Калибан твърди, че била моята майка, ако все пак ми изпрати нейна ДНК.

— Може би е прекалено зает да сортира стари вестници край любимата си вдовица — намигна ми Естибалис.

Погледнах към сградата — идеален ковчег с гробище вътре в него.

— На слизане в този бункер полицейските ми аларми се задействаха, не знам дали и при теб е така, когато всеки миг очакваш да откриеш скривалище или олтар на убиец.

— За какво говориш сега?

— Че през цялото време си мислех, че сме били в този архив, че той е идеалното място, за да затвориш вътре отвлечен човек. И че точно такова място би избрал един библиофил, за да държи проклетия черен часослов скрит и при идеални условия за съхранение, без никой никога да се досети, че това съкровище лежи някъде там.

9. Мага

Май 2022

На следващия ден сутринта Естибалис се появи в дома ми с печална физиономия.

— Прекратяваме акцията. Комисар Медина ми се обади. Казва, че не мога да държа повече агенти на пост заради едно случайно телефонно обаждане. Работим по случая с книжарница „Монтекристо“ и трябва да напредваме. Телефонното обаждане е силно под въпрос. Името, което ти е дал въпросният Калибан, не фигурира в нито един регистър. Нито на картотекираните по отпечатащи, нито по ДНК. Може да си го е измислил. Било е, както се опасявахме, зловеща шега на циник с много свободно време.

Бяхме осъмнали с дъжд и по улицата не се мяркаха много хора, само един-два отворени чадъра нагоре към площада. От чстирийсет и осем часа при всяко влизане вкъщи отивах до прозореца, заставах зад пердето и оглеждах всички силуети, пресичащи площада на Бялата дева, да не би някой с вид на куриер да приближава към моя портал, докато в главата си се опитвах да придам смисъл на нещо безсмислено.

— Ами ако отвлечената жена, тази, която е извикала „Унай, синко“, е мъртва? Ами ако Калибан я е ударил и я е убил? Не трябва ли да търсим труп, какъвто и да е той?

— Ако е имало отвлечане, което е завършило зле, някой щеше да подаде сигнал за изчезнал човек. Следим всички сигнали в страната. Но оплаквания няма. А без име, без да знаем откъде е обаждането и без да сме получили обещаната мостра, не разполагаме с нищо. Остава ни само да чакаме. Или само да забравим.

— Аз не съм от забравящите. А още по-малко от чакащите. Ти имаш позната от света на книгите за колекционери във Витория, нали?

— Да, познаваме се, откакто й преотстъпих билкарския магазин на брат ми и тя отвори там антикварна книжарница.

— Да вървим, искам да поговоря с тази книжарка.

Езотеричното магазинче на брата на Естибалис беше останало в историята. Сега тук, в стъклена витрина на най-долния етаж на кулата на доня Очанда (*Постройка в старинния център на Витория — отбранителна кула, построена през XV век. При реконструкцията през XVI век собственикът я кръщава на името на своята дъщеря — Очанда*), бяха изложени старинни издания.

Излязохме от моя портал и навлязохме в Стария град. Минахме направо по тесните улички надолу по хълма, докато стигнахме до книжарница „Мага“.

— Защо е избрала такова мистично име? Мислех, че ще иска да се разграничи от бизнеса на брат ти — попитах.

— И аз й обърнах внимание, но тя ми обясни, че я е кръстила така заради героинята на Кортасар от „Игра на дама“. Казва, че всички жени от нейното поколение са мечтаели да пътуват до Париж и да бъдат като Мага, за да търсят и намерят своя Оливейра.

Влязохме в малко преддверие и едно звънче извести собственичката за посещението ни.

Срещу нас надпис с цитат от „Игра на дама“ почти ме удари по главата и съзнанието:

*Бродехме, без да се търсим, но знаехме,
че бродим, за да се срещнем.*

— Кой е? — попита нежен женски глас.

— Аз съм, Алисия, Естибалис Руис де Гауна. Идвам с един приятел.

Жената се появи. Очаквах да видя някоя прегърбена бабичка с очила половинки, но пред мен застана елегантна дама с късо подстригана коса и рус бретон над едното око, която ме гледаше с любопитство, едва ли не с очакване. Носеше костюм с пола в турскосиньо и обувки на висок ток, с които се придвижваше с лекотата на човек, който не слиза от тях.

Подаде ни ръка със сдържана усмивка. Очите й ме оглеждаха от горе до долу и от долу до горе.

— Не е нужно да ми го представяш, целият град познава инспектор Кракен.

— Унай, предпочитам Унай, честно казано. И вече не съм инспектор, макар че днес може и да ви заприличам на такъв по въпросите, които ще ви задам.

— Говори ми на „ти“, за бога, не ме карай да се чувствам стара — усмихна се тя спокойно. Не беше кокетство, просто констатация. — Заповядайте тогава в кабинета ми, ще ни е по-удобно, смятам.

Последвахме я нагоре по стълбите. Беше премоделирала с много вкус магазина и го бе превърнала в скромна книжарница, без излишни украшения. Малък брой представени книги, но изложени като бижута. Кабинетът миришеше на скъпа и практична мебел, архивните папки зад гърба ѝ бяха в безупречен ред. Тя се разположи на своя трон и зачака бомбардировката ми.

— Слушам ви.

— Знаете ли нещо... знаеш ли нещо — поправих се аз — за *Черния часослов* на Констанса Наварска?

Усмивката ѝ замръзна за миг, за микросекунда, която тя отлично прикри.

— *Черният часослов* на Констанса Наварска. Разбирам от часослови, сравнително редовно продавам и купувам такива. Колекционерите, които ги търсят, са много капризни и специални. Знаят какво искат и не приемат замяна на една книга с друга.

— Би ли се пояснила? — каза Ести.

— Всеки часослов е уникална книга. Били са поръчвани за видни личности: кралици, благородници, макар че повечето са били предназначени за образовани жени, истински меценатки. Обикновено са се посвещавали на бъдещите собственички, били са бижута на своето време, можели да струват колкото цял замък. Красиви, с пищна украса, с главни букви, златни кантове, илюстрирани с миниатюри. Пигментите са останали недокоснати от хода на времето през вековете. Сякаш са ги създавали, за да траят и да им се възхищават вечно. Подарявали се за Нова година, включвали молитви за всеки час, понякога и богослуженията за всеки годишен сезон — обясни ни тя.

После извади чифт бели памучни ръкавици от едно чекмедже под бюрото.

— Ще ви покажа факсимилето на един такъв часослов, скромно копие, но ще добиете някаква представа.

— Аз нищо не разбирам от колекционерство на антикварни книги — побързах да кажа. — Какво означава факсимиле?

— Точно възпроизвеждане на всичко, с изключение на петната от влага, гъбичките или пораженията при немарливо съхранение. Фирмите, които ги изработват, се броят на пръсти и са тясно специализирани. Плащат на големите библиотеки или на музеите за всяка страница, която им се позволи да копират. Разполагат с екипи от отлични експерти, които работят по няколко години върху всяка книга. Познавачи на пергаменти, илюстратори, специалисти по първопечатни книги, палеографи... После пускат номерирано издание с малък брой екземпляри, тиражът задължително е ограничен, и се предлагат за продажба след нотариална заверка. Колекционерът плаща за ексклузивността, изяществото и часовете работа. Има факсимилета за по две хиляди евро и други за по десет хиляди. Това, което ви показвам, не се продава, аз също съм колекционер, и това е най-голямата ми радост и най-голямата ми болка. Никога не ставай колекционер, ако търгуваш с антикварни книги — каза ни тя с тъжна усмивка. — Всяка продажба е драма и сбогуване, истинска борба дали да предложиш на клиента това, което иска, и да се лишиш от съкровище, което обичаш. Тази книга е класика, може би най-известната: „Пребогатият часослов на херцог Дьо Бери“. Нещо като Уикипедия в илюстрации на ежедневни сцени от XV век. Можеш да видиш островърхите обувки, които са били на мода сред мъжете по онова време, сеитбата, птиците, които кълват семена. Истинска машина на времето. Прекарвам с часове в прелистване на страниците ѝ. Погледнете...

Тя извади факсимилето от сивата кутия. Сложи го върху статив във формата на X и го обърна към нас.

За миг изпаднах в захлас пред миниатюрните илюстрации, пред ярката синева на средновековните небеса, пред аления цвят — после сякаш да науча, че се казва цинобър — на одеждите и пред позлатата.

В този момент телефонът ми пак завибрира, аз подскочих и поисках извинение. Слязох по стръмните стъпала на книжарницата, а Естибалис ме последва. Не познах номера, макар че този път не беше скрит.

— Инспектор Лопес де Аяла? — попита женски глас.

— Вече не — казах за втори път за два дена.

— Аз съм Менсия Мадариага и съм инспектор от бригадата за историческо наследство на община Мадрид. Обаждат ви се във връзка с едно убийство в Квартала на писателите (*Барио де лас летрас*, или *Кварталът на писателите и музите*, дължи името си на литературната дейност, развивана в центъра на Мадрид през XVI и XVII век. Там са живеели някои от най-именитите фигури на испанския Златен век — Сервантес, Кеведо, Гонгора, Лопе де Вега), в печатница за луксозни факсимилета, на име *The Fisher King*, а жертвата е от собствениците. Те са, тоест бяха, много известна двойка в света на колекционерите библиофили.

— Ново убийство? Във Витория също беше убит един антикварен книжар преди няколко дни.

Понижих глас, като осъзнах, че съм говорил прекалено силно, не исках Алисия да ме чуе.

— Знаем, но не ви се обаждам за това. Обаждат ви се, защото освен Сара Морган, убитата издателка...

— Говори ми на „ти“, ако обичаш — прекъснах я аз.

— Ти също, аз съм по-млада от теб.

— Добре, ще си говорим на „ти“. Преди да продължим, ми кажи как е умряла издателката.

— Една първопечатна книга е избухнала в лицето ѝ.

— Моля?

— Книгата се е взривила, после ще ти обясня, сега ме остави да довърша, ако обичаш. Това е най-смайващият случай в кариерата ми, необичайните детайли са прекалено много, за да ти ги изреждам сега. Обаждам ти се, защото до трупа на издателката открихме кръв. Анализирахме я и излезе съвпадение в базата данни.

— Какво искаш да кажеш?

— Че в нашата база данни има твоя ДНК, като на всички членове на силите за сигурност в страната. И изникна съвпадение. Затова ти звъня. Кръвта е на твоята майка.

10. Анилини

Май 2022

— Трябва да с грешка — заявих аз за втори път през последните седемдесет и два часа, като автомат. — Майка ми е мъртва и погребана.

— Какво каза? — попита тя и усетих, че е поне толкова смаяна, колкото мен.

— Майка ми почина преди четирийсет години. Сигурна ли си в този анализ?

— Беше бърз тест. Не се случва често, но е възможно да има грешка, например мострата, която си предал за базата данни, да е била замърсена и да е на нечия друга майка. Ще имаш ли нещо против да ни изпратиш нова проба, за да установим дали има съвпадение?

Естибалис ме наблюдаваше със загрижено изражение, махна с ръка за сбогом на книжарката, която слушаше думите ми с прикрит интерес, и се отправихме към самотното площадче пред нас, търсейки малко уединение. Седнахме на една странична пейка и включих телефона на високоговорител.

— Инспектор Мадариага, до мен е инспектор Естибалис Руис де Гауна, от отдела за криминални разследвания в участъка на Лакуа. Искам да присъства на нашия разговор, защото трябва да я запознаем с обстоятелствата. Естибалис, в едно издателство за луксозни факсимилета в Мадрид е открита убита жена и останки от кръв, която според първия анализ дава съвпадение с моята ДНК.

— И според лабораторията е на майка ти — изпревари ме Ести. — На покойната ти майка.

— Точно така — потвърдих.

— Инспектор Мадариага — каза Естибалис, — всичко това щеше да е абсурдна загадка, ако преди няколко дни във Витория не беше открит мъртъв един антикварен книжар.

— Да, известно ни е, как е умрял?

— От анилини.

— Не знам какво е това.

— И аз не знаех, става дума за материал, който вече почти не се използва и е познат само на шепа специалисти — обясни Естибалис. — Пигменти, които са се употребявали през XIX век за оцветяване на черно-бели снимки. Все още се продават за фотографски реставрации. Представяват ленти от различни оцветители, режат се малки парченца от тях според желаната наситеност на цвета, които се разтварят в чаша вода, а после снимката се боядисва като акварел, с четка. Проблемът е, че оцветителят е силно токсичен — както при пипане, така и при вдишване, — затова употребата му е толкова ограничена. Книжарят е притежавал богата колекция от стари фотографии, бил е световноизвестен, както изглежда, и сам е обработвал някои от снимките, преди да ги продаде. При аутопсията в белите му дробове беше открито огромно количество анилини. Някой е боравил с тях и го е изложил на смъртоносни дози, от лабораторията смятат, че е бил намерен начин за преминаване на веществото от твърдо в газообразно състояние. Смятаме, че става дума за лице, което е познавало навиците му, защото обикновено се е затварял в задната част на магазина — много тясно и непроветриво помещение. В деня на убийството той е започнал да работи, вдишал е анилините и е умрял от сърдечен удар, най-вероятно с конвулсии. Имаше цианоза, очите му бяха изскочили, а кожата на лицето и ръцете беше подпухнала. Повика ни служителката, която го е открила, тя също е с леко отравяне: само от няколко секунди престой в стаичката очите ѝ се възпалили и почнала да повръща. Още от първия миг смятаме смъртта за подозрителна. Някакво сходство със смъртта на издателката?

— Възможно е — каза инспектор Мадариага, — макар че при Сара Морган една инкунабула е избухнала в лицето ѝ.

— Какво? — повтори Естибалис.

В главата ми отекваше онова: „Или майка ви ще избухне”, е което Калибан ме беше заплашил.

— Книгата е много ценна, в нейния случай някой бил намазал е четка корицата е модифициран глицерин. Сара Морган нанесла почистваща течност отгоре, както би постъпил всеки професионалист, когато получи ценен, но замърсен екземпляр, и химическата реакция предизвикала взрив. Шията и лицето ѝ са толкова обгорени, че не е оцеляла.

Двамата с Ести се спогледахме стъписани. Моят мозък на профайлър вече бе започнал да сравнява двата начина на действие: убийство от дистанция, значителни познания по химия, хора, работещи с антикварни книги, еднакъв профил на жертвата, сходно местопрестъпление, макар и на четиристотин километра разстояние. Пътуващ убиец? Така или иначе, едни и същи професионални среди: тези на библиофилията.

11. Кръгът на Егериите

1972

Минават няколко часа и умората тежи. Светлината в прозореца на директорката отдавна е угаснала. Сънят я е надвил, а ти си още жива, въпреки че вече едва чувстваш краката си, които те болят все повече, щом затичаш из двора.

Започваш да разбираш, че това ще е последната ти нощ, че всичко ще свърши заради една илюстрация, но сменяш натрапчивото си желание, сега искаш само слънцето да изгрее и да издържиш наказанието на майка Магдалена.

Ненадейно през капациите на прозорците на първия етаж се промъква ивица светлина. Спираш, някой се е събудил. Прозорецът се отваря и виждаш сестра Акилина да ти прави знаци. Приближаваш се, но вече не си гъвкава, краката не ти се подчиняват и губиш равновесие. Довличаш се до прозореца, олюлявайки се.

— Боже Господи, Исусе Христе, Итака... — само това успява да промълви тя.

Загриженото изражение не може да е заради теб. Винаги е била коректна, но не и особено сърдечна. Тази нощ обаче като че ли ти помага.

Протягаш ръце и тя те издърпва, падаш вътре в сградата, в друг случай щеше да ти се стори студено вътре, но сега е топло като в хралупа. Сестра Акилина носи фенерче и сваля халата си, за да те загърне. Откриваш с ужас, че краката ти са посинели, тя събува пантофите си, но ти дори не усещаш допира на животинската кожа.

Тя с мъка те завлича до своята килия, между чаршафите ѝ има топла грейка. Има и горещ бульон, не знаеш откъде го е взела, не си я представяш в тъмната кухня и знаеш, че майка Магдалена би я наказала, ако стори такова нещо. Остават няколко часа до разсъмване, но сега знаеш, че няма да умреш, че не си малката просякиня от XIX век, която продава кибрит в Лондон.

И искаш да влезеш в кръга на Егериите, макар че още не знаеш какво означава това.

12. Неудобните въпроси

Май 2022

— Във всеки случай — обади се Естибалис, — има още нещо, свързано с инспектор Лопес де Ляла.

— Ексинспектор — поправих я аз.

Ести отхвърли уточнението ми с ръка, сякаш гонеше досадно насекомо.

— Преди три дни той получи телефонно обаждане и съм изпратила записа от проведения разговор за анализ в лабораторията по акустика. Предполагаемо отвлечане с изнудване. Някой с програма за промяна на гласа, отговарящ на името Калибан...

— Като героя на Шекспир? — възкликна инспектор Мадариага.

Почувствах се виновен, че не съм внимавал повече в часовете по литература в училище.

— Да... точно — потвърди Ести. — Та както казах, този Калибан се е обадил на ексинспектор Лопес де Аяла...

— Унай и толкова — прекъснах я аз нервно.

— Казал, че е отвякъл майка му, и поискал един черен часослов в замяна на свободата ѝ.

— Работата е там, че майка ми почина от усложнения при раждането на по-малкия ми брат, когато бях на шест години, така поне съм смятал до днес — обадох се аз.

— Извинявай за въпроса, разбирам, че е болезнен, но като виждам как се развиват нещата, съм длъжна да го задам: знаеш ли къде са останките ѝ? — поиска да узнае инспектор Мадариага.

— Гробът ѝ е до този на баща ми, на гробището в село Вилияверде, в Алава, откъдето е моето семейство. Тя беше от Мадрид и нямаше роднини, така че, когато почина, баба, дядо и баща ми я погребяха там. Малко след това умря и баща ми.

— О, съжалявам. Може ли да попитам от какво?

— Обир е фатален край, в неговата книжарница.

Погледнах към кулата на доня Очанда и към уличката на месарите. Пред мен започваше Средновековният бадем (*Най-старата част на Витория е наречена така заради овалната форма на първоначалния градоустройствен план на селището*), знаех, че книжарницата на моите родители е била в Стария град, но дядо и баба не дадоха много подробности, когато детското ми любопитство стана прекалено настойчиво.

— Обир в книжарница? — Изненада се тя. — Беше ли разкрит, беше ли заловен извършителят?

Аз се изчервих, никога не бях питал. Беше обир с фатален край, като в страшна детска приказка, при която не искаш да научаваш подробностите, нито кой е вълкът.

— Беше преди десетилетия, а аз бях дете, съмнявам се да има някаква връзка със сегашните престъпления — отговорих с глас на робот, който ми излизаше, когато раната се отвореше. — Нека се съсредоточим върху двете вероятни убийства, върху съпадението, че на две различни места се намеква, че мъртвата ми майка е жива, и да се залавяме за работа, ако нямате нищо против.

— Засега ни изпрати мостра от твоята ДНК, за дая сравним с кръвта, която открихме на местопрестъплението на издателката. Количеството не беше голямо, но ако има съпадение, очевидно ще трябва да пренапишеш семейната си история, защото ще се окаже, че родителката ти е жива. Инспектор Гауна, нека разменим докладите по двата случая, може да забележим още съпадения и така да стигнем до извода дали са свързани помежду си, или става дума само за нещастно съпадение двама професионални библиофили да умрат от насилствена смърт на работните си места с няколко дни разлика.

Сбогувахме се с много задачи за домашно и двамата с моята колежка поседяхме известно време мълчаливо, опитвайки се да асимилираме новите сведения. Кръвта на майка ми на местопрестъпление в Квартала на писателите в Мадрид.

— Ести, кажи ми, че не сънувам всичко това, защото имам чувство за нереалност, което ми пречи да разсъждавам ясно. Наистина ли се случва? Не сънуваш ли и ти същия кошмар? Ощипи ме, за да не ме боли и да знам, че ще се събудя.

Естибалис не пропусна случая и ме ощипа по ръката — едно от ония ощипвания със завъртане, от които доста боли.

— Значи не е налудничав съм — предадох се аз.

— И аз съм не по-малко смаяна от теб — призна тя. — Убийството в книжарница „Монтекрисото“ би било поредният случай, такава ми е работата, но аз също съм израсла, смятайки за верни определени неща, много пъти

сът идвала с теб на Все светии да носим букети лавандула на родителите ти. Това е парадигма: ти винаги си бил кръглият сирак, така както аз съм дъщеря на насилник, който сега агонизира от Алцхаймер. Това е нашата самоличност, как ще се оправяш с близките си, с дядо ти, с брат ти Херман?

— Непрекъснато мисля за тях, но ми се ще да ги държа настрана от тази безсмислица — казах.

— Но ще трябва да проучиш миналото на твоето семейство и няма на кого да зададеш неудобните въпроси освен на дядо ти, само той е останал жив.

Затворих очи, след обаждането на Калибан не бях преставал да мисля за дядо.

— Ще изпратим проба от моята ДНК в Мадрид и още сега се качвам на колата и отивам във Виляверде. Нуждая се от отговори и те трябва да са на тамошното гробище.

13. Марко

Май 2022

Заварих дядо и Деба седнали на дивана в старата кухничка със запалено огнище, вгренчени в екрана на стария телевизор. Дядо беше едър мъж, когото преживените деветдесет и девет години не бяха успели да прегърбят. Сваляше такето си само за да го даде за малко на своята правнучка и всеки ден си измисляше най-различни поводи, за да идва в Лагуардия и да я взима, „че да прекарам час-два с бебка“, както сам казваше.

Разпознах една стара мелодия, която ме бе съпътствала през цялото ми детство.

— Какво си й пуснал, дядо?

— Тате, виж, това е Марко! Той търси майка си — осведоми ме дъщеря ми и скочи от коленете на дядо право в прегръдките ми.

Дядо беше успял да задейства стария видеокасетофон за VHS касети. Погледнах главния герой — италианско хлапе, мургаво като мен, което обикаляше половината свят, за да търси майка си. С години го бях следвал в пътешествията му с параход, в поправянето на вятърни мелници в Холандия, питайки за майка си всеки, когото срещнеше по пътя си. Стомахът ми се сви на топка, когато чух песничката, тя беше кошмарът на моето детство: „Не си отивай, мамо, не ме оставяй“?

И осъзнах, че чувството за сирота е било по-силно, отколкото мислех, че съм се отъждествявал с Марко и маниакалната му решителност да открие майка си, въпреки че допреди два дни бях убеден, че няма кого да откривам.

— Тате, добре ли си? Имаш сълзичка на бузата.

„Все едно къде си отишла... аз ще те открия“, пееше едно дете в едър план на екрана.

Избърсах доказателствата с длан и се усмихнах.

— Проклет пушек, хайде да отворим прозореца — отвърнах.

Но дядо вече ме гледаше под око, трудно беше човек да скрие нещо от него, пък било то и дребна сълза, въпреки отслабналото му зрение.

— Деба, тичай в килера да донесеш един хляб да си го препечем на огъня, стана време да закусим с препечени филийки и мармалад от градината — каза дядо, нахлупи такето на правнучката си и тя хукна щастливо за любимото си лакомство.

— Синко, по лицето ти чета, че носиш лоши новини. Какво е станало, да не е умрял някой? — попита той със загрижено изражение.

— Никой не е умрял — успокоих го аз. — Но ще трябва да проведем много дълъг и болезнен разговор. Като хапнем, ще закарам Деба в Лагуардия и довечера ще спя във Виливерде.

— Дадено — отговори той решително както винаги и отново се усмихна, когато Деба се върна, прегърнала няколко самуна хляб, използвайки роклята си като панер.

— Тате, имам подарък за теб, направих ти го в клас — изчурулика щастливо Деба. — Нарисувала съм рождения ти ден върху гривна. И искам да не си я сваляш никога, ама никога.

— Как така си нарисувала рождения ми ден върху гривна? — попитах заинтригуван.

— Сега учат цифрите — обясни ми дядо.

— Виж — каза дъщеря ми и не без известно затруднение ми завърза гривничка, върху която беше изрисувала по нейния си начин едно 12 и едно 08. Отначало не схванах, докато накрая ми светна: дванайсети август, моят рожден ден.

— Тогава обещавам да не я свалям никога, ама никога — казах аз тържествено и прекарахме следобеда край огъня, гледайки как планината притъмнява, докато очертанията ѝ се загубиха от погледа ни.

* * *

ВЕЧЕ БЕШЕ КЪСНА НОЩ, когато се върнах на село, след като разказах всичко на Алба и сложих Деба да си легне. Дядо ме чакаше на дивана, още с еспадрилите и леко сънлив.

— Казвай сега, синко, не може да е чак толкова лошо.

— Честно казано, не знам. Става дума за нашето семейство. За майка ми. Предпочитам да ти разкажа фактите и ти сам да ми кажеш дали е възможно.

Описах му всичко случило се, след като Калибан ми се бе обадил преди няколко дни в Музея на картите. Не

спестих нищо, дядо беше свикнал да бъде мой довереник в работата и беше наясно с жаргона за отвлечения и убийства.

— Унай, майка ти умря след раждането на Херман. Аз видях трупа ѝ, тя беше. Коремът ѝ още не беше спаднал.

— Сигурен ли си, че е била мъртва? Има ли някаква вероятност да не е било така? Помисли добре.

— Виждал съм много мъртъвци през живота си, още от дете. Братята и сестрите умираха, това беше природен закон по онова време. Родителите, чичовците, дядовците, съседите умираха. После, през войната, виждах още мъртъвци, прскалено много. А вече съм почти на сто години, погребал съм всички родени преди мен. Майка ти беше мъртва, баща ти — съкрушен с Херман в кувьоза, а ти не спираше да питаш кога ще се върне майка ти къщи. Питаше в продължение на месеци, макар че те водех на гробищата, но ти още не можеше да четеш много добре. Трудно ти беше да го проумееш. А майка ти да е била фалшификатор на книги? Не ми се вярва. Тя беше душица човек, бедната. Прскалено добра, не я виждам да мами някого.

— Тогава трябва да има друго обяснение. Но е прекалено голяма случайност родителите ми да са били книжари и предполагаемото отвлечение и двете убийства да са станали в книжарници или издателства за стари книги, не само във Витория, че и в Мадрид. Баща ми не беше ли работил в Мадрид при някакъв приятел?

— Да, при Алистър, сина на моя другар Гаел. Затова го кръстих на него. Веднъж вече ти разказах историята с имената.

— Явно не съм ѝ обърнал достатъчно внимание, защото не я помня — наведох аз леко виновно глава.

— Затова не съм ти я повтарял повече — заключи той със своята смазваща логика, вдигайки рамене.

— Така или иначе, нека потърсим в официалните документи, ти пазиш всичко.

Дълги години не исках да го тормозя с тези въпроси. Винаги съм смятал, че във всяко семейство има забранена тема, някаква червена линия, прокълнатото име, което след произнасяне успяваше да накара всички да замълчат и да се втренчат с неудобство в стената.

— Ако има нещо, то ще е на тавана — каза убедено той.

Потупа ме по коляното и стана по-пъргаво от мен, понеже аз вече се бях вкочанил от студената нощ във Вилявердс.

Тръгнах след него нагоре към третия стаж на семейната къща. Дървото в средата на стъпалата така се беше изтъркало, че чак се хлъзгаше, но дядо като че ли никога не губеше равновесие, колкото и тясно и стръмно да беше стълбището.

Таванът представляваше мансарда с двускатен покрив, която заемаше целия стаж. Беше изцяло отворен, без стени, и се опираше само на столетните дървени греди, които той редовно минаваше с битум.

Там дядо пазеше старите вещи, столовете, които вече не се използваша поради отсъствията, бурканите с круши във вино, печени ябълки, мармалад от сливи, които ни подаряваше, когато градината родеше изобилен плод, и кашони, много кашони.

Спрях пред моята маса за пинг-понг, където като момче играех с брат ми Херман, когато летата траеха сто дни, а зимите сто нощи.

Бяхме разрешили последните случаи върху тази маса, тя беше едва ли не холограма на моя мозък.

Взех един парцал. Най-напред свалих мрежата, после избърсах праха.

Това беше нещо повече от жест. Беше ритуал, който винаги използвах при решаването на най-сложните задачи като профайлър.

А този случай беше двойно предизвикателство, тройна загадка с прекалено много въпросителни...

Признавам, че ме привличаше както бутилката джин привлича алкохолика, въпросителните бяха моята тайна зависимост, от онези, които не признаваме пред никого.

Дядо прекъсна нишката на мислите ми, като постави върху масата тежка картонена кутия, която като че ли се разпадаше пред очите ни.

Нямаше никакво обозначение; докато аз обикновено надписвах кашоните според епохата, годините или хората, чиито спомени съдържаха.

Имах един „Паула и близначетата“, друг „Сан Виатор“, трети „Университет“, „Аркауте“...

— Тук има някои книжа на баща ти, да видим какво ще намерим, от години не съм отварял тази кутия.

Спомних си теорията за кутията на прочутия сценарист Джей Джей Ейбрамс, създател на сериала „Изгубени“, по който се бях увлякъл преди години.

Той разказваше, че когато бил дете, дядо му му подарил една затворена кутия, като тези, които се купуват от магазините за фокуси. На едната страна на кутията бил изписан въпросителен знак, така че вътре можело да има какво ли не: балони, бонбони, влакче, прашка... Докато била затворена, можела да съдържа всичко, което си представел, но той проявил благоразумието да не я отваря.

Никога.

Няколко десетилетия по-късно, когато почнал да пише сценарии, поставил вълшебната кутия, все така

недокосната, все още неотворена, в кабинета си. Така пишел, с мисълта, че всяка история е като кутия, която може да съдържа всякакви въпроси, но никога не бързал да им отговаря.

Работата му била да предлага загадки.

Моята работа обаче се състоеше точно в обратното. Аз трябваше да отговарям на всички въпроси, които убийците ми задаваха: Кой съм? Защо съм го извършил? Как съм действал? Ще ме хванеш ли?

Бях свикнал да разрешавам загадки, да отварям кутията и да казвам: „Ти си еди-кой си, убил си го по такъв и такъв начин, по тези и тези причини. И да, не се съмнявай: ще те хвана. Задължително.“

Но сега бях изправен не пред загадка, а пред „загадката“: „Аз съм твоята майка, Унай, жива ли съм?“

Така че отворих кутията.

Миришеше на десетилетия прах и стара хартия.

Дядо ме изпревари и почна да изважда разписки, квитанции, снимки, свидетелства за раждане и смъртни актове.

Аз пък се заех да ги подреждам хронологически върху масата, както бих направил, ако името на баща ми не се появяваше във всяка графа и беше поредният случай за разрешаване.

Доста приличах на баща си, двамата бяхме мургави, с тъмни очи, високи и широкоплещести.

Загледах се в снимките му, видях го като много по-млад от мен и за пръв път си дадох сметка, че вече съм прехвърлил възрастта, на която той беше починал.

Аз бях преживял, на моите четирийсет и няколко години, повече време, отколкото той бе успял да преживее.

Разгледах снимките му от казармата, от рождения му дни, от празниците в чест на Бялата дева до някой приятел, от етапа му в Мадрид, как гребе в малка лодка в езерото на парк „Ретиром“, правейки маймунджилъци заедно с други момичета и момчета.

Беше млад, ужасно млад, макар че аз винаги бях гледал на него като на мъртъв баща, винаги, вечно по-стар от мен.

— Ето, виждаш ли? Това е Алистер, синът на Гаел — посочи дядо.

На една избеляла снимка се виждаха двама приятели, прегърнати. Единият от тях беше баща ми.

Този, когото дядо сочеше, беше младеж с кръгли сини очила, а ла Джон Ленън, рошава къдрава коса и ориенталски кафтан, под който се подаваха голи гърди, отрупани с гerdани от мидени черупки.

— Хипито? — попитах аз хем изненадан, хем развеселен.

— Рошавият, да. Беше най-добрият му приятел, а също и негов шеф. Много весел хлапак и явно цяло чудо в своя бранш.

— Кой беше неговият бранш?

— Книгите. Пристигна в Мадрид за погребението на баща си, приятеля, с когото се запознах на фронта в университетското градче през трийсет и някоя. Той беше шотландец, беше дошъл като военен репортер.

— Като Хсмингуей?

— Като военен репортер — повтори дядо, без да схване намека.

— Аха, ясно... И защо е останал?

— Беше от добро семейство в родината си, но голям авантюрист и непрекъснато купуваше и продаваше стари и редки книги. Познаваше кого ли не и макар че отначало едва сричаше езика, накрая говореше по-добре от мен. С една дума, станахме такива приятели, че дойде на сватбата ми и ме принуди да обеща, че ще кръстя сина си Гаел, като него. Аз му казах, че и пиан да съм, няма да го сторя, че свещеникът ще ме убие и ще откаже да го кръщава, но той така се заинати, че ми прати сума неща, за да ми докаже, че свети Гаел е християнски светец. Накрая името дори взе да ми се нрави и баба ти склони. После живееше непрекъснато между Единбург и Мадрид, но пожела да го погребат в Британското гробище в Карабанчел. Отидох на погребението му заедно с баща ти, та да види на кого е кръстен, и там Гаел се запозна с Алистер, по-малкия му син. От този ден насетне двамата станаха неразделни и когато му предложи да работи в неговата антикварна книжарница в Мадрид, баща ти се премести там за известно време, макар че често отскачаше до Витория.

— Значи баща ми е започнал работа в антикварна книжарница?

— Да, и там се запознал с майка ти. След като ти се роди, се върнаха във Витория и отвориха собствена книжарница, обаче от нормалните, от тези с нови книги, книжарница „Бадема“.

— Книжарница „Бадема“... не знаех, че се е казвала така.

— Да, на табелата й имаше издялан бадем, аз лично им го издялах — каза дядо със смесица от гордост и горчивина.

Но тогава, като обърнах снимката и прочетох презимето, се вкамених: Алистер Морган.

Като Сара Морган, издателката, която току-що бяха убили в Квартала на писателите.

14. Книжарница за душата

Май 2022

Изненадата дойде, когато проучих и Алистър Морган се оказа собственик на книжарница аптека в Квартала на писателите в Мадрид: „Книжарница за душата. Аптека за читатели“.

Позвъних на Алба, разказах ѝ за разследването. Тя беше в нейния хотел в Лагуардия, от няколко години се беше оттеглила от активна дейност, като мен, и знаех за нейната алергия към въпросите, свързани с работата на Естибалис. Не искаше и да чува за разследвания и държеше на това.

— Утре е погребението на Сара Морган. Ще бъде чудесна възможност да се запозная с Алистър Морган и да попроуча семейната си история. Мисля още днес следобед да замина за Мадрид, говорих с Херман, тази седмица той не е много зает в кантората и предложи да помага за Деба — казах.

— Ще му се обадя, двамата ще се оправим с Деба днес и утре. Знаеш, че ако ми кажеха, че моят баща е жив, щях да се опитам да разплета кълбото докрай — отговори ми тя.

— Да, знам. Другите два случая са ми любопитни, но не бих се захванал с тях, не искам да преживея отново хаоса от последните години. Мислех, че сме оставили всичко зад гърба си. Но този път е прекалено лично. Това обаждане не ми излиза от ума, не мога да скръстя ръце и да оставя други да разследват дали майка ми е наистина жива, докато е в ход обратно броене.

— Знам, Унай. Но аз ще остана настрана от всичко, заради мен и заради Деба.

— Съгласен съм. Ще запазя стая в някой хотел в Квартала на писателите. Ще отида с колата, не искам да завися от самолетни разписания, в случай че се наложи спешно да се връщам във Витория. Ще ти звънна веднага щом пристигна.

* * *

ШОФИРАХ ДО МАДРИД ЧЕТИРИ часа. Дойдоха ми добре, за да подредя приоритетите в главата си. А тишината на шосето, разнообразните облаци и пейзаж ми помогнаха да се успокоя и да видя нещата в перспектива.

След като минах през рецепцията на хотела и оставих лекия си багаж на леглото, тръгнах по улицата на Сервантес в тази най-уединена част на Мадрид, с телефона в ръка, търсейки „Книжарница за душата“.

Открих я бързо, беше със зелена дървена витрина и изписани на ръка златни букви; приличаше по-скоро на книжарница от петдесетте години в малко английско градче.

Притежаваше очарованието на старото, за което са полагани грижи. Само дето беше затворено, както обясняваше написаната на ръка бележка, залепена на витрината: „Затворено за погребение“.

Аз все пак се приближих, зърнах лъч светлина вътре и се осмелих да почукам с кокалчета на вратата. Нищо не помръдна, може би бяха оставили лампите да светят по погрешка или по навик.

Тъкмо се готвех да си тръгна, когато ми хрумна да се обадя на телефона, даден в интернет страницата. Набрах номера и чух как зазвъня някъде вътре в малкото помещение.

Оставих сигнала да прозвучи няколко пъти, докато най-накрая видях как някой се задава по тесните коридори между рафтовете, как приближава до тезгяха и вдига слушалката на стар червен апарат — като този, който баба ми и дядо ми имаха някога, преди много десетилетия.

— Няма ме — чу се глас със силен шотландски акцент.

— О... Бих искал да говоря с Алистър Морган — казах.

— Вече ви казах, че ме няма — повтори.

— Ами технически сте в книжарницата. Аз съм човекът, който стои отвън, на два метра от вас, и въпреки че ни разделя стъклото, виждам, че говорите по телефона. Разбирам, че денят не е подходящ за...

Затвори ми, дори не се обърна да ме погледне, и видях само една прегърбена сянка с къдрава побеляла грива.

Бях го изтървал.

Алистър Морган се приготви да изчезне отново в тъмните коридори на своята книжарница аптека, затова отчаяно заблъсках по вратата и доближих лице, доколкото можех.

— Гаел! — извиках, преди да го загубя съвсем от поглед.

Сянката се закова на място, главата ѝ се завъртя върху раменете и за първи път ме погледна.

— Аз съм синът на Гаел Лопес де Аяла! Казвам сс Унай! Дядо ми ме прати да ви поднеса неговите съболезнования!

Той се олюля леко и протегна ръка, подпря се на витрината, разклати бързо глава на двете страни, сякаш за да се опомни, и едва ли не театрално изпъна рамене.

Най-накрая отвори вратата и двамата застанахме само на метър и половина един от друг, от двете страни на прага, изучавайки се взаимно.

Той беше шейсетгодишно хипи с почти същото облекло като на снимката, която бях видял. Сега беше с прошарена брадичка и мустаци, носеше цял куп пръстени, верижка с мистичен амулет, палто с позлатени кантове и стърчащи подплънки на раменете. Още използваше кръглите сини очила, макар да бяхме вътре, но те не успяваха да скрият очите — зачервени и подути от плач, а може би и от някое не много легално вещество.

Алистър на свой ред ме гледаше с нещо средно между страх и недоверие.

— Разбирам, че не се радвате да ме видите точно в този момент — побързах да кажа, преди да се свие като охлюв навътре в магазина, — но дядо ми много настояваше да дойде на погребението на внучката на Гаел. Той все още високо цени вашия баща, но вече е на деветдесет и девет години и едва го убедих да не тръгне за Мадрид пеш от Виляверде. Тук съм като представител на моето семейство. Най-искрени съболезнования.

Алистър обаче не обели нито дума, само прекара отрупаната си с пръстени ръка по бузата ми, като онзи апостол, дето трябвало да докосне раната на Христос, за да повярва, че е жив, не го помня кой беше.

— Колко много привидения — прошепна само той. — Ако не се беше представил, щях да помисля, че си духът на Гаел и идваш, за да ме придружиш до пъкъл.

— Надявам се баща ми да е на по-добро място.

— За него не се съмнявам, извинявай за това, което казах, не беше най-доброто начало, но си му одрал кожата и ако беше поживял още годинки, сега щеше да изглежда точно като теб. Почти е страшно да те гледа човек. Ела, влез и постой малко при мен, аз се утешавах с най-доброто лекарство.

Влязох вътре и се огледах. Всеки рафт беше надписан с познатия елегантен курсив: „За читатели с носталгия по родината“, „За да преодолееш раздялата“, „За да разбереш последиците от една война“...

— Книгите ли имате предвид?

— Не, имам предвид абсента — намигна ми той и за пръв път видях разкрепостения веселяк, какъвто вероятно беше в не толкова драматични моменти. — Ти дойде в „Зеления час“, имам приятелка, която държи единствената пивница за абсент в Мадрид, в Маласаня (*Популярен сред студентите район в Мадрид с много барове, заведения и магазини в стил ретро*). Тя понякога се смята над мен и ми носи бутилка в замяна на някое романче, което да я излекува. Обикновено уцелвам.

— Но това законно ли е? — попитах с известни резерви.

— А да загубиш дъщеря законно ли е?

— Това при всички случаи е нещастие — отвърнах аз смутено.

Посмъртните разговори винаги ме карат да изпитвам неудобство.

— Нещастие е махмурлукът, който ще имам утре. Както и да е, само и само да не мисля, че нея вече я няма.

Нямаше как да не се съглася.

Покани ме да седна срещу него на бюрото му, от един шкаф, който прикриваше малък хладилник извади бутилка с радиоактивно зелена течност заедно с две кристални чаши, бучка захар, още една бутилка с нещо подобно на вода и сребърна лъжичка с дупки, която постави хоризонтално върху чашата. След като я напълни до половината с абсент, наля водата малко по малко, докато бучката захар се разтопи и течността, която се изсипа долу, превърна прозрачното зелено в матовомлечно бяло.

— „Течната химия, която променя идеите“, казвал Ернст.

И я гаврътна на един дъх. Гърлото ми изгоря само като го гледах.

— Кой?

— Хемингуей. А Оскар е казал: „След първата чаша човек вижда нещата такива, каквито му се ще да бъдат. След втората — вижда неща, които не съществуват. Накрая вижда нещата такива, каквито са, и това е най-страшното нещо, което може да му се случи“.

— Уайлд, предполагам.

— Вече започваш да говориш на моя език и на езика на приятелите ми — отговори усмихнато той. — Ще трябва да пиеш, да оставиш пияния сам е проява на лошо възпитание.

— Ще се справя с вината, не се притеснявайте. Боя се, че ако пийна и една глътка, ще забравя дори името си. Не настоявайте, моля ви. Трябва да съм трезвен, започнал съм партия и обратното броене вече тече, не ми е приятно да ви отказвам, но имам хиляди въпроси и много малко хора, на които да ги задам. Дядо ми разказа, че вие сте взели на работа моя баща и сте познавали майка ми.

Алистър отново повтори ритуала, чукна се с празното пространство и пак обърна чашата на един дъх. Зарадвах се, че не се бях включил в състезанието по пиене, особено на абсент. Гледах го, хипнотизиран от издръжливостта на черния му дроб. На него като че ли нищо му нямаше, поддържаше разговора без прекъсвания и запъване.

— Какво точно искаш да научиш?

— Какво знаете за *Черния часослов* на Констанса Наварска?

Той ме погледна силно заинтригуван.

— Не е по моята специалност, няма да съм ти от голяма полза. Не съм чувал да се говори за тази книга, а навремето бях голям експерт в колекционерството.

— Защо се отказате? — пожелах да науча. — Защо сменихте антикварната книжарница с книжарница аптека?

— Защото обичам книгите, но ги обичам заради съдържанието им, заради буквите, заради думите, заради историите, които разказват, заради чувствата, които будят у читателя. Това е същността на книгите: да предават истории, да ни предоставят възможността да се вплътим в чужда кожа за няколко дни. Намразих работата с колекционерски книги, защото важното беше вместилището, физическият елемент, носителят: кой е издателят, оставил името си в карето накрая, кое е издателството, в кой град и през коя година е отпечатан екземплярът. И дали страниците са разрязани, не понасям обратното, защото означава, че книгата е останала недокосната и непрочетена. Тогава за какъв дявол е била написана, за какво е била издадена?

Усмивнах се, ето някой, който мислеше като мен — не можех да сложа роман на лавицата, без да съм го изгълтал с кориците.

— Тук предлагам душата на книгите, а те лекуват душата на моите пациенти, на моите клиенти читатели. Всички сме малко изгубени, всички сме малко наранени. Не познавам по-добро лекарство, без странични ефекти, без химия. Просто гласът на непознат човек, дал всичко от себе си, за да опише история, събрала наученото от живота, в случай че послужи и на теб. Погледни наоколо — колко много учители, колко много наставници... Хиляди житейски заключения се въртят край нас, когато влезем в книжарница, а милиони човешки същества отказват да приемат тази мъдрост, този низ от уроци, датиращи от палеолита.

И преди бях чувал тези думи, изпитах нещо като дежавю, но не успях да определя произхода им.

— Ами темата за уникалните екземпляри? — продължи той. — Някои библиофили купуват втори екземпляр само за да попречат на колекционера съперник да му се радва, да изпита онова удоволствие на зависим, което обзема тези хора, щом се появи някоя рядкост и са готови да заложат и майка си, за да се сдобият с нея. Виждал съм семейства, разорени от патриарха библиофил, който не е успял да се спре и е взимал заем след заем всеки път, когато някой антиквар му се е обадил да го уведоми за появата на ценна книга на пазара... И после да не я прочете.

— Трудно ми е да повярвам, че някой е способен да продаде майка си за една книга, която после дори да не отвори.

— Изпробвал съм го, продавах моите книги с тънък найлонов конец, завързан за гръбчето. После под някакъв измислен предлог посещавах библиотеката на доверени клиенти колекционери и питах за екземплярите, които им бях продал в миналото. Те ми изреждаха особеностите им наизуст, с гордост. Молах да ми позволят да ги прелистя и... нито един от тях не ги беше отварял дори, не ги беше прочел. Истории, които обичах, които ме бяха направили такъв, какъвто съм, а те ги купуваха от мен, за да не ги прочетат, само за да притежават предмета — като ловеца, който разрязва главите на още полуживи животни, отнема живота им само за да огледа една част от тях, кухнята, повърхностната, обвивката. Единственото желание на колекционера е да притежава, да отнеме душата на книгата и да огледа гръбчето, а после забравя за нея и се впуска отново в допаминовия цикъл на лова на поредната рядкост.

Той погледна чашата и почна съсредоточено да си играе с нея. Върху масата имаше и стъклен пясъчен часовник със златни зрънца. Той го обърна и зрънцата се посипаха надолу.

Може би абсентът развързваше езика или може би той си беше такъв. Поради професионална деформация не пропусках да оценявам и да нахвърлям бързи профили на всеки свързан с дадено разследване, когото срещнех. Алистър беше театрален, хедонист с последователна реч, нихилист, но от културните. Запитах се — за първи път — какъв ли профил бих съставил на баща си. Когато родителят ти умре, а ти си още на шест години, помниш само прегръдките и игрите, рождените дни и Коледите. Смеховете и целувките по челото и приказките, като тази за кибритопродавачката на Андерсен, с която ме приспиваше.

— Не понасях това, всъщност ненавиждам търговията с антикварни книги. Високата библиофилия се е превърнала просто в материал за финансова спекулация. Не понасям търговете, уникални вещи, извадени от забравата и продавани в „Сотбис“ или „Кристис“ от мултимилionери, чиито инвестиционни съветници наддават по телефона. Преди няколко години на търг беше представен „Лестърският кодекс“ на Леонардо да Винчи, тетрадка с инженерни скици, същината на един свръхнадарсен човек, вечен търсач на сглобките на вселената. И остана в историята като най-скъпата продажба: единайсет милиона долара. Купи го Уилям Хенри Гейтс III, по-известен като Бил Гейтс. Помня, че говорих с аукционера, който ръководеше наддаването. „Дори не го видя“ лично, преди да го купи, не дойде, не се появи, купи го слепешком“, каза ми той. Мисля, че му беше малко жал, като на мен. Дали го е прочел, дали го е прелистил поне, дали се е опитал да разбере скиците, бележките под тях? А какво ще кажеш за Карл Лагерфелд, известен библиофил, дизайнера на Шанел. Притежаваше библиотека с триста хиляди тома, купуваше по сто книги на ден. Сто книги на ден. Сто книги за собственик, който никога няма да има време да ги

прочете. Сто книги, осиротели от своя читател. Непотребни, безцелни. Кога някой колекционер ми каже, че има повече от пет хиляди книги в библиотеката си, губя уважението си към него. Знам, че той е измамник като читател, лъжец, просто събирач, притежател. А за да си притежател на книги, само трябва да имаш пари да ги купуваш и място, където да ги трупаш.

— Защо точно тази цифра?

— Според мен това е максималният брой книги, който човек може да прочете през живота си. Представи си, че се отдадеш на читателския порок на десет години, а си на шейсет. За петдесет години колко книги ще си успял да прочетеш? Средно по две книги на седмица, сто книги на година, пет хиляди за петдесет години. Сигурен ли си, че не искаш абсент? — попита, преди да си сипе последната чаша и да остави празната бутилка на пода.

Отрекох с глава и погледнах часовника си на телефона, Алистър не бързаше, само се нуждаеше от компания или доверен слушател.

— Ти спомена нещо за обратно броене. Не ти помагам особено, нали?

— Ами ако ти кажа, че има вероятност, само вероятност, *Черният часослов* да има нещо общо със смъртта на дъщеря ти?

Алистър остави чашата, направи болезнена гримаса, по-скоро отчаяна, както ми се стори.

— В нито един разговор не ми е споменавала за подобна книга, никога. Не разбирам какво търсиш тук, не разбирам каква е връзката ти с всичко това.

— Аз съм, бях — поправих се — инспектор от *Ерцаинца* (*Така наричат полицията в Страната на баските*) във Витория. Експерт по криминално профилиране. Сега не съм на активна служба, чета лекции в Академията в Аркаутс, не искам отново да бъда на огневата линия, но преди няколко дни, след като един антикварен книжар от Витория беше открит мъртъв...

— Едмундо, Графа — прекъсна ме той. — Чух новината, всъщност точно това беше темата на един от последните ми разговори със Сара.

— Тя познаваше ли го?

— Че кой не познаваше Едмундо? Той не оставаше незабелязан, където и да отидеше, участваше във всички панаири, беше свързан с всички сделки, с всички наследствени библиофилски библиотеки, които излизаха на пазара. Беше голям актьор, незабравим образ. Знаехме го, разбира се.

— Не ви питам дали сте знаели кой е той, разбирам, че в ендогамен свят като библиофилията всички ще са чули за смъртта му, питам дали сте работили заедно някога.

— Да, Сара имаше печатница за факсимилета и освен това беше директор на Международната лига на книжарите антиквари.

— Разкажете ми за издателство *The Fisher King*.

— Единствено по рода си, само творби от големи музеи и институции, разполагаше с най-добрите сътрудници на пазара: специалисти по инкунабули, палеографи, фотографии, изкуствоведи... Тя им плащаше добре, всички се натискаха да работят с нея, винаги се издължаваше, и то в срок. Всяка книга проучваше по няколко години, постигаше почти съвършени репродукции, тиражите винаги бяха ограничени — петдесет броя най-много, номерирани и нотариално заверени. Списъкът на чакащите се изчерпваше за няколко часа всеки път, когато съобщеше за свой бъдещ проект.

— А с какво помагаше мъжът ѝ? — поисках да узная.

— С международните контакти.

— А Международната лига на книжарите антиквари?

— Тя е необходима. Грижат се да огласяват кражбата на всички колекционерски екземпляри, за които има подаден сигнал. Всеки антикварен книжар се консултира задължително с лигата преди по-важна откупка. Ако е почтен, ще я откаже и ще изобличи евентуалния продавач. Някои си затварят очите, купуват даден екземпляр, а после се правят, че не са знаели, искам да кажа, че съществуването на списък на откраднати екземпляри не е обвързващ, но помага за сравнителната прозрачност на този пазар, който понякога се размътва като абсента — каза той с ирония.

— Тогава да разбирам, че е работила понякога с Едмундо.

— Взаимно си купуваха и продаваха книги. Освен това Едмундо ѝ даваше назаем, на баснословна цена, някое бижу за факсимилиране. Знам, че я посещаваше, когато дойдеше в Мадрид, знам и за няколко пътувания на Сара до Витория, за да сключват сделки или за да му предаде на ръка някое ценно издание.

— Известно ли ви е дали Сара е пътувала напоследък до Витория?

— Сара пътуваше често и не ми даваше отчет за всички свои пътувания, нашата шотландска кръв излезе много независима и голяма любителка на пътешествията, вашият дядо сигурно ви е разказвал, че баща ми беше като шило в торба, но да, мисля, че тя ходи до Витория преди няколко седмици. Предположих, че е отишла при Едмундо, не ми е известно да е имала връзка с още някого в този град. — Разговорът за дъщеря му като че ли беше прояснил

съзнанието му, никога не бих казал, че пред мен стои мъж, пресушил сам-самичък бутилка седемдесет и пет градусов абсент. — Но аз те прекъснах, спомена, че вече не си на активна служба, но очевидно участваш в това разследване, защо?

— Заради едно обаждане за отвличане. Казах ви, че някакъв човек ми се обади по телефона и настоя да му предам *Черния часослов* на Констанса Наварска в замяна на майка ми.

Алистър пребледня, стана по-блед и от най-бледия шотландец.

— Какво още ти каза? — попита той почти предпазливо.

— Даде ми и име. — Казах му го. — Звучи ли ви познато?

— Никога не съм го чувал.

— Не го открихме в нито един регистър. Но похитителят твърдеше, че е отвлякъл майка ми и че тя била най-добрата фалшификаторка на стари книги в историята.

— Това е лъжа. Ако беше вярно, светът на библиофилията щеше да знае, аз щях да знам, а за пръв път чувам за нея.

— Казах му, че е невъзможно, че моята майка е Марта Гомес и че е починала преди четирийсет години след раждането на брат ми. Но той изглеждаше напълно убеден, заяви, че ще ми изпрати ДНК мостра от кръвта на майка ми, но в този момент се чу глас, който се обърна към мен и ме нарече „синко“. — Премълчах колко сладко ми бе прозвучало. — После се чу боричкане, удари и телефонът прекъсна. Никой не изпрати ДНК, така че решихме да не обръщаме внимание, но после от Мадрид ми се обади една полицейска инспекторка и ми съобщи за смъртта на Сара Морган, която излезе дъщеря на най-добрия приятел на баща ми, както и че на местопрестъплението са открили кръв. Изследвали я и изскочило съвпадение от вътрешната база данни на държавните сили за сигурност, заради това ми се обаждаше, защото кръвта била на моята родителка.

Алистър изслуша историята ми, приглади непокорната си и вече напълно разрошена коса. Обърна пясъчния часовник с неговите златни зрънца.

— Има обратно броене. За колко говорим?

— Онзи каза седем дни, четири минаха.

— Или ще убие една покойница.

— Или ще убие някой, който е вече мъртъв, точно така.

— Ще ти помогна, ти си синът на Гаел, а аз така и не се сдобих със син. Ще открием *Черния часослов*, ще открием кой стои зад всичко това, а ти ще ми помогнеш да отмъс... да откроя убиеца на дъщеря ми.

Той плю в дланта си и ми подаде ръка.

— *Deal*? Имаме ли сделка?

Отмъщението на безутешен баща не влизаше в плановете ми, но с крайчеца на окото си погледнах пясъчния часовник и времето се изнизваше бързо, зрънце по зрънце.

— Имаме.

— Тогава ела с мен, трябва да се запознаеш с един много интересен човек.

— С кого?

— Ще видиш, не се нуждае от представяне и със сигурност знае всичко за теб, не питай откъде. Отиваме на „Куеста де Мояно“.

15. Куеста де Мояно

Май 2022

Алистър ме заведе до „Куеста де Мояно“, стръмна пешеходна улица до Ботаническата градина, където от миналия век книжарите продаваха своите издания втора ръка — някои ги наричат „стари книги“, други „изгодни“. Повечето от изложените на масите отвън не надвишаваха три евро.

Някои от седемдесетте сивосинкави дървени павилиони бяха затворени. Както ми обясни Алистър, не всички работители постоянно, повечето книжари имали магазин в Мадрид и идвали да излагат някои екземпляри, за да подкрепят продажбите и да общуват с колегите си. Изненадах се, че има толкова много хора наоколо в ден от седмицата. Наистина се забелязваше голямо движение.

Видях милениали (*Или Поколение Y, демографска група на родените от средата на 80-те години на миналия век до 2000 г.*) да разлистват джобно издание на „Любов по време на холера“ и старци да гладят зеленото кожено гръбче на том от Унамуно. Алистър ме погледна под око и за пръв път се усмихна по особен начин, сякаш бе започнал да ме допуска до себе си и да разбира, че аз също уважавах книгите не по-малко от него.

В павилион номер дванайсет ни спря някакъв любопитен образ. Приличаше на евнух, с кръгъл и плешив череп, голобраво лице и увиснала гуша, където някога е имало врат.

— Морган, какво те води насам... толкова рано? Чух, че си се заклел да проведеш шотландски дуел по всички правила. Младежът с теб е... лицето му ми се вижда много познато, имаме ли удоволствието да сме се запознавали преди? — Гласът му беше мек и отразяваше известна топлина към моя печален придружител.

— Унай Лопес де Ляла, от Баската полиция на Витория — представих се аз накратко. Ексинспектор, отново инспектор? Дори аз не бях съвсем наясно. — Дошъл съм, както вероятно се досещате, заради проблема със Сара Морган.

— Вие сте инспектор Кракен, дето го показваха по новините преди няколко години заради случая с двойното убийство при долмена!

Алистър ми хвърли едно „казах ли ти аз“ с поглед.

— Същият — признах с неудобство.

— Тогава моите уважения, младежо. И предполагам, че посещението на павилиона ми не е щастлива случайност, а Морган ви е довел дотук заради моите умения като... или защото съм, да речем, в течение на всичко, което се случва в средите на библиофилията, или се лъжа?

— Да речем, че не се лъжете — потвърдих аз. Приятно беше, когато хората схващаха толкова бързо.

— В такъв случай аз съм вашият човек, младежо. Разпитайте ме, ще дам всичко от себе си, за да ви помогна. Дори повече, ако мога да съдействам за залавянето на негодника, който причини това на Сара.

— Благодаря, Гаспар — каза Алистър. — Гаспар е собственик на книжарниците „Немезида“, „Убрис“ и „Амартия“. Той е най-големият доставчик, представи си, на Аристотел в света. Неговата специалност са класиците, но ако трябва да попиташ някого за конкретен часослов, това е той. Освен това е един от моите най-добри и най-стари приятели.

— Часослов ли? Виж ти, колко сме изискани. За кой часослов точно става дума и защо?

— За *Черния часослов* на Констанса Наварска — отвърнах.

За секунда погледът му замръзна и усмивката му се задържа, но тъгълчетата на устните му потръпнаха за миг.

— Ясно, еднорогът.

— Моля?

— Старата градска легенда, никой не вярва, че съществува. Не си губете времето, младежо. Излъгали са ви.

— Сигурен ли сте?

— Никой не е успял да докаже съществуването му, това е по-скоро шега на някой стар книжар веселяк. Никой не го споменава, понеже никой не вярва, че го има. Между другото, Морган, в седемдесети павилион е влязъл един Керуак. И не е „По пътя“, а „Ангели на самотата“. С автограф от самия автор. Можеш да прокараш връхчетата на пръстите си по страницата, на която Джак е написал посвещението си за свой скъп приятел. Първо издание. Още не е отлетял. Моля, няма защо.

Алистър взе да преглъща слюнката си и се обърна към мен.

— Ще имаш ли нещо против? — попита той извинително.

— Не се притеснявай, тичай, преди някой късметлия да те изпревари — насърчих го аз. — И без това трябва да

продължа с проучването, как да те открия после?

Разменихме си мобилните и той хукна, след като прегърна сърдечно Гаспар.

Когато останахме сами, специалистът по слухове смени милата усмивка със сериозно и загрижено изражение.

— А сега двамата с вас, драги инспектор Краке

16. Жлъчка

Май 2022

Тръгнах след Гаспар, който поздравяваше всички и всеки един от книжарите на улицата, както и половината читатели, които бродеха между масите.

Отправи поздрав дори към статуята на Пио Бароха (*Пио Бароха (1872–1956) — баски писател, считан за най-значимия испански романист на своето поколение, прочутото Поколение '98.*), като не спираше да ръси анекдоти. Разказа ми, че Бароха също бил баск, влюбен в Мадрид и редовен клиент на „Растро“ (*Популярен пазар за вещи втора ръка в Мадрид*), а по-късно и на „Куеста де Мойано“. Че ходел с палто, чиито джобове били вечно увиснали от тежестта на томчетата, които купувал тук, и че понякога го придружавал неговият племенник, когато бил още дете — Хулио Каро Бароха, закърмен с литературната атмосфера от малък, покрай стремежа на чичо си да му вдъхне любов към книгите.

След това доближихме до металната ограда на отсрещния парк, той се пресегна към един клон на близките дъбове и порови между листата.

— Какво е това? — попита, сочейки ми една перличка от верижката за очилата си половинки.

— Ами... перла.

— По-смело, младежо. По-смело. Във въпроса нямаше клопка. Добре, а това какво е? — попита отново и ми показва малко кафяво топче със същия размер върху листото, което бе откъснал от дъба.

— Не знам как им викат, но е някаква реакция на дъба срещу паразитите — отвърнах, показвайки гордо земеделската си култура.

— Точно така, растителна перла. Не толкова красива, разбира се, колкото животинската, която се образува, когато чужд елемент попадне в някоя стрида и тя го обвие със седефа си, докато се оформи това чудо на природата. Това, което откъснах, се нарича жлъчка или цецидия и както правилно отбелязвате, дървото обвива чуждия елемент, в случая паразит, и по този начин се защитава от неговата атака.

— И ми го разказвате, защото...

— Защото от жлъчките се извлича черният пигмент, който едно време се използвал за оцветяване на хартията на черните часослови.

— Значи те не са еднорог, легенда.

— Не ме изпреварвайте, младежо. Не ме изпреварвайте, че имам много да ви разказвам.

— Тогава започвайте, защото много бързам.

— Мастилото от жлъчката се използвало заедно с витриола за боядисване на подложката, върху която се изписвали черните часослови.

— Какво е витриол?

— Старото име на концентрираната сярна киселина. В древността бил много търсен от алхимиците, те го считали за философския камък. Но след петстотин години се оказва фатален за книгите, защото силно разяжда и унищожава страниците на пергаментите. За да добиете представа, от витриола се получават нитроглицеринът, етерът, някои оцветители...

— Нитроглицерин ли казахте?

— Това казах, да.

Сара Морган беше умряла, защото някой бе модифицирал нитроглицерина така, че да избухне в лицето ѝ, а Калибан искаше от мен черен часослов, оцветен със същото вещество. Най-сетне едно съвпадение, общо звено между двата случая.

17. Библиотеката на стариците

1972

Трябваша ти два дни, за да се съвземеш, имаше температура, треска, сестра Акилина идваше сутрин и вечер до леглото ти да ти носи топъл бульон. За пръв път отсъстваш от клас.

Вечерта на третия ден ти нарежда да слезеш в строго забраненото за ученичките мазе в дванайсет и половина през нощта.

Обличаш се и изпълняваш, не знаеш много добре какво те очаква, но част от теб мечтае да остане насаме с нея, да получиш поне малко от вниманието ѝ на възрастна.

Чака те на последното стъпало на стълбището със свещ в ръка, тя също е облечена топло и ти е донесла ръкавици без пръсти, шал, както и кожени еспадрили. Ти си на седмото небе, в едно топло небе, може би преживяваш своята версия на Андерсеновата приказка.

Но приказката се променя и предлага много интересни варианти.

Сестра Акилина вади ключ и ти я следваш до една врата в края на коридора. Тя я отключва с усмивка, която се опитваш да разгадаеш, прилича ти на гордост.

Когато те пропуска да влезеш, ти зяпваш и ти е трудно да затвориш устата си.

— Това е библиотеката на стариците. Влез, ще ти ги представя.

Виждаш пред себе си рафтове до тавана, но веднага установяваш разликата с библиотеката за ученичките и учителките на първия етаж. Би могло да се каже, че тук томовете не са подредени по рафтовете, това е по-скоро работна библиотека, защото книгите са групирани по подвързии и не са натрупани вертикално, както си свикнала да виждаш. Забеляваш също, че има стативи, огромна работна маса, стотици шишенца в хиляди цветове, четки, поансони и мирише на животно. Веднага зърваш животинските кожи, опънати на дървени рамки.

На централната лавица има дърворезбован надпис:

*Греби в своята собствена лодка.
ЕВРИПИД*

Все още не знаеш, но ще възприемеш това за свой девиз в живота.

— Старици ли идват тук да четат? — питаш. Защото още не си разбрала, че навлизаш в нов свят.

— Те са стариците — отговаря ти тя, сочейки най-старите книги, — тук аз се грижа за столетниците. Те са живи същества, които изискват специфични грижи, набръчкват се, дехидратират се, разкривяват се, ставите им се вдървяват.

— Да не е работилница за консервация на книги?

— Не точно. Именно тук ти ще се превърнеш в експерт по библиофилия. И урокът ще започне още тази нощ. Например това, което ти направи на книгата, от която изряза илюстрацията и която очевидно ще трябва да възстановим, я превърна в осакатен екземпляр — заковава те тя с поглед, за да не можеш да се поместиш от пода. — Ако беше продължила с набезите си и беше оставила по-малко от половината, щеше да я превърнеш във фрагментиран екземпляр. Но не го мисли, има колекционери на осакатени екземпляри и други в противоположната крайност: на недокосвани томове, такива, чиито страници още не са разрязани. Много хора обичат никой да не ги е разтварял преди тях, макар че се случва и парадоксът те самите също никога да не ги прочетат. Първото нещо, което трябва да изучиш, е странното поведение на библиофилите. Ще видиш, че те цял живот търсят уникалния, единствения екземпляр. Удоволствието, което изпитват при сдобиването с дадена книга, е обратно пропорционално на броя запазени екземпляри от същия тираж. Например един прочут библиофил от XVII век, Пиксерекур, се сдобил с уж единствения автограф на Мария-Антоанета, останал на този свят. Ала след време на търг бил пуснат друг автограф на обезглавената кралица, също представен като единствен. Той закупил и него, след което установил, че подписът не съпада, но как да познае кой от двата бил фалшив и кой истински!

— О, боже! Отървал се с от единия — възкликваш ти.

— Точно така. Хвърлил го в огъня. На сляпо, за него важното било да остане само един екземпляр от подписа на Мария Антоанета на света. Неговият. Все едно му било дали е фалшифициран.

Ти млъчиш, съсредоточена си прекалено много върху думите ѝ, за да говориш.

— И тук се явяваме ние.

— Ние? Егериите? — питаш.

— За да ти разкажа за Кръга на Егериите, ще трябва да прекараш много нощи тук. Но аз ще ти разкажа за тях. Не се тревожи. Ще му дойде времето — казва тя. — Тази нощ обаче искам да слушаш, както и утре. А също и вдругиден. Трите книги, които библиофилите най-много търсят, са Библията на Гутенберг, наричана „42-редовата Библия“, първото издание на „Дон Кихон“, наричано принсепс, и *First Folio* на Шекспир. Според последното преброяване, остават 228 екземпляра. Много се ценят също така — продължава тя, а ти я слушаш като хипнотизирана, — и ние, повярвай ми, ще се възползваме от това, ръкописните кръгли свитъци за предоставяне на привилегии (*Документ, удостоверяващ определена привилегия. Носи кръглия кралски печат с подписи на краля, на неговия главен иконом и на престолонаследниците. Първият такъв документ е издаден още през 1038 г*) и грамотите за присъждане на титлата благородник или идалго. С изрисувани миниатюри и хералдически герб. Най-често ги търсят предполагаемите потомци на поръчителите. Трябва да знаеш, че има всякакъв вид библиофили, всички имат своя тема на колекциниране, своя специалност, колкото и екстравагантна да ти се вижда. Познавах един англичанин, който беше успял да събере 365 екземпляра на Овидий и поръча да му отпечатаат още един върху бяла коприна. Когато умрял, оставил указания да го увият в нея вместо саван.

Ти слушаш заслепена, защото сестра Акилина е виждала свят и за пръв път си спомняш обиколките, които толкова много те бяха уморили преди години, и се питаш дали си постъпила правилно, като се отказва от тях, защото оттогава не си излизала от Витория.

— Има и колекционери на произведения, в които се появяват рози или виолетки. Било в илюстрации, било в сюжета или в името на героите. Разправят, че граф Де Навас (*Хуан Гуалберто Лопес-Валдеморо де Кесада (1855–1935), писател, литературен критик, биограф, университетски преподавател, историк и главен библиотекар при крал Алфонсо XIII*), главен библиотекар на краля, колекционирал книги за кокошки. Но най-впечатляващата история за библиофилията е отпреди век: тази за испанския фалшификатор. И ти ще бъдеш следващият *Spanish Forger* (*Прякор на анонимен творец, създал многобройни фалшификати на средновековни миниатюри от края на XIX и началото на XX век.*).

18. Наследството от Ковид

Май 2022

— Откровено казано, в момента съм малко объркан — признах аз. — В такъв случай *Черният часослов* съществува ли, или е просто еднорог?

— Съществуват два черни часослова, поне два, локализирани в големи музеи или библиотеки. Били са изработени във Фландрия през XV век. Най-известният е този на Галеацо Мария Сфорца, херцога на Милано. Това е най-красивият екземпляр, който някога съм виждал, и не преувеличавам. Хубостта му е почти неземна. Изписан е със златисто и сребристо мастило. Невероятна книга, въпреки своята черна легенда. Херцогът я поръчал за сватбата на най-малката си сестра, Елизабет, но след три заговора самият Сфорца бил убит — разправят, че след като черната книга пристигнала в двореца му. Елизабет, от своя страна, имала ужасна участ, на тринайсет години я омъжили за маркиза на Монферато, с трийсет години по-възрастен от нея, бракът бил много нещастен и тя умряла на шестнайсет след раждане, от следродилна треска.

Стиснах челюст, потискайки спомена. Майка ми, или тази, която смятах за своя майка, беше починала след раждането на Херман. Към болката, която ме прободеше, стара и позната болка, се добави още една, нова: тази, че не знаех дали Марта Гомес ми е майка и ако ми беше, наистина ли бе починала преди четирийсет години.

— Къде е сега тази черна книга?

— Във Виена, със свалена подвързия и съхранена между плексигласови плоскости. Както виждате, добре локализирана и каталогизирана.

— Каталогизирана, това важно ли е?

— Не можете да си представите колко много библиографски съкровища се крият в големите световни библиотеки, но на практика са загубени, макар физически да лежат в техните архиви, складове или мазета. Някой екземпляр, идващ, да речем, от масово дарение на даден библиофил или от манастирите и църквите, чиито наличности били пуснати на пазара през XIX век от Мендисабал (*Хуан Алварес Мендисабал (1790–1853) — испански политик либерал, чисто име се свързва с дългия исторически, икономически и социален процес, започнал през XVIII век и завършил през 20-те години на XX век, когато на пазара се появяват, след принудително изземване и търгове, земите и имуществото на Католическата църква и религиозните ордени*), когато държавата конфискувала църковните имуществата, голяма част от които се състояли от изключително ценни книги. В каталозите на редица библиотеки, като Националната или тази в Ескориал, на теория са описани всички томове, но имайте предвид, че нерядко става дума за десетки хиляди книги, чийто произход много често не е отбелязан: поредният назначен на поста се изправя пред тези зле каталогизирани или некаталогизирани архиви и се оправя както може, но обикновено допълването на каталозите не е приоритет на неговия мандат, за него по-важни са новите придобивки и опазването на ценните екземпляри. Затова е напълно възможно, да речем, един *принсепс*...

— Моля?

— *Принсепс*, или първо издание — поясни ми той. — Та казвах, че е възможно да се случи и се е случвало едно издание *принсепс* на „Поетика“ на Аристотел да е зле каталогизирано преди век и сигнатурата му, кодът от букви и цифри, който се вписва на лепенка на гръбчето, да е сгрешен и на негово място да се окаже някой посредствен учебник по реторика от незначителен автор. Книгата е на сигурно място, съхранявана при добри условия, на няколко метра от мястото, на което вие и аз се намираме, например в Националната библиотека, но на практика за всички колекционери, книжари и институции първото средновековно издание на „Поетика“ на Аристотел става неоткриваемо. Същото се отнася и за митичните черни часослови. Навремето се носеше слух, че са били седем. Само седем, но сега имаме сведения само за два. Другият е в Ню Йорк, „Черният часослов на Мария Кастилска“. Също красив екземпляр, по-богат дори от този на Сфорца.

— Тогава какво се случва с *Черния часослов* на Констанса Наварска?

— Засега не е локализиран, но мога да ви разкажа една прелюбопитна история, която ще ви заинтересува заради своя произход, инспектор Кракен.

— Не се съмнявам — подтикнах го аз.

— Установено е, че последният му собственик е бил влиятелен библиофил, живял в средата на миналия век. Хвалел се, че го притежава, макар че никога не го показвал. Не знам дали ви е известно, че библиофилите може да са криптофили, тоест такива, които ревниво кърят своите придобивки и никога не ги показват, или фанерофили, тоест такива, които обичат да се перчат с тях. Интересното е, че Касто Оливиер бил криптофил. Коров, съдържан и строг

мъж, поради което винаги съм се удивлявал, че се е перчел с притежанието на една книга, *Черния часослов* на Констанса Наварска.

— Касто Оливиер? — повторих. — Преди картите за игра от Витория да станат световноизвестни със сегашното си име, той е бил собственик на фабриката, която ги е произвеждала. Знам това, защото точно в момента има изложба в Музея на картите в моя град и научих цялата им история.

— Точно така. Той изпаднал в немилост и огромната му библиотека била продадена. Оттогава книжари антиквари и други колекционери съперници, плюс аукционни къщи и големи библиотеки се губят в догадки кой е купил неговата колекция. Някои смятат, че е била разделена на части, предполага се, че е съдържала близо дваисет хиляди тома. Аз поддържам тази теория, защото пазарът не се е сринал, когато това се е случило. Във всеки случай, завинаги си останал въпросът кой е купил *Черния часослов* на Констанса Наварска, ако изобщо е съществувал и той го е притежавал. Понеже така и не се появил за продажба, повечето хора сметнали, че въобще не го е имал.

— Защо щеше да срине пазара? — попитах с недоумение.

— Защото пускането в обращение на дваисет хиляди тома наведнъж задължително сваля цените. Светът на колекционерството на книги разчита на редките издания, на съществуването на ограничен брой екземпляри или на един-единствен екземпляр, и то на малко публикувана тематика, или пък на изключително редки книги, оцелели от кладата, като тези на Сервет (*Мигел Сервет — испански теолог, лекар, картограф и ренесансов хуманист от XVI век.*) или като нелегалните издания на френски порнографски романи от XVIII век. Ще ви разкажа един много показателен анекдот, елате, ще ви покажа много любопитна книга.

Последвах го отново до неговия павилион, междувременно той спираше на приказки с клиентите и с книжарката от съседния павилион, която бе пазила неговия, докато разговаряхме. След като ѝ благодари най-сърдечно, той ме покани да вляза в тясното коридорче, останало вътре. Павилионите на тази стръмна мадридска улица бяха с размери едва три на два метра и почти цялото пространство беше заето от сергията, където книгите се излагаха така, че любопитните да могат да видят кориците им. Докато се промушвах след него в ограниченото свободно пространство, предположих, че най-ценните книги се пазят от любителите на чуждото на високите полици, в най-недостъпния за публиката ъгъл. Той извади оттам томче с меки корици и пожълтели страници, озаглавено „Библиоманът Булард“, и ми го подаде.

— Резюмирайте ми я, ако обичате. Казах ви колко много бързам, не го забравяйте — помолих го аз, докато разлиствах страниците, без да мога да стигна до някакво заключение.

Гаспар си сложи очилата половинки и започна да рецитира:

— Антоан Мари Анри Булард (1754–1825) бил парижки нотариус и страстен колекционер, събирал какво ли не, днес бихме го нарекли зависим — човек, който не бил в състояние да озапти библиофилските си пориви. До такава степен давал приоритет на книгите си, че успял да събере шестотин хиляди, да, да, добре чухте: шестотин хиляди тома. Притежавал седем сгради, но постепенно почнал да гони наемателите си според броя на книгите, които купувал, за да може да помести всичките си колекции.

Само че тази алчност се оказала пагубна за всички библиофили. Когато се поминал, наследниците залели пазара, за да се отърват от наследството му, и наводнението от шестотин хиляди тома предизвикало срив на цените не само във Франция, а на всички книги, написани на френски. Трябвало да минат години, преди светът на библиофилията да се съвземе, и тази книга е издадена, за да разкаже историята, като предупреждение. Но това ще се случи отново — понижи глас той.

Беше ме хванал под ръка и говореше шепнешком, поглеждайки подозрително навън, за да се увери, че никой не ни слуша.

— Как така ще се случи отново?

— Атмосферата в света на библиофилията е много неспокойна.

— Не ви разбирам.

— В кой свят живеете? Наследството от Ковид.

— Моля?

— Каква мислите, че е средната възраст на големите колекционери, на библиофилите в тази страна?

Той ме погледна с красноречиво изражение.

— Точно така: осемдесет-деветдесет години. Разчуха се случаите на колекционери, починали при първата вълна, а в последно време заради пандемията ни напуснаха още неколцина. Всички знаехме, че няма подготвена поколенческа смяна, но пандемията ускори неизбежното. Вижте, инспектор Кракен, казват, че нито една библиотека на библиофил не издържа две поколения, особено в днешно време: наследниците си я поделят на части и я разпродават, често на безценица, невежеството така продава, иска бързо-бързо да осребри наследството, както казваме тук. Пазарът е на ръба не само заради броя на книгите, които влизат в обращение, а и защото сред отделните партии неизбежно ще се появят библиографски уникати, а колкото повече такива изникват, толкова повече се размътват нещата. — Как така се размътват?

— Ако има търгове, ако има предмети за няколко милиона евро, колко ще се забавят да се появят хора с пари, мафии...?

— Мафии?

— Събудете се, също като художествените произведения, библиографските съкровища, които струват милиони, се използват като залог във всички незаконни сделки, които можете да си представите. Да не говорим за човешкия фактор, за емоционалния фактор. Колекционери, чакали с десетилетия за дадени издания, сега потриват ръце, че ще се сдобият с тях. Огледайте се, нима ви изглежда нормално толкова много десетгодишни старчоци да се разхождат по „Куеста де Мояно“? Преди през седмицата тук нямаше жива душа, от няколко месеца е така противоестествено пренаселено със зяпачи и заинтересовани. Ние, книжарите, сме доста притеснени, никой не купува на цените отпреди две години, всички колекционери оспорват предложенията ни, набрали са кураж, защото има предлагане, те знаят, че след като един колекционер на ловни книги е починал, въпрос на месеци е на пазара да излязат две хиляди тома, което ще сваля цената на цялата тематика.

— Така или иначе, да се върнем на *Черния часослов*, за каква стойност говорим приблизително?

Той ме погледна, както се гледа малко дете, което пита за Мики Маус, със същата смесица на недоумение и снизходителност.

— Стойност? „Часословът на Ротшилд“ беше подобен молитвеник от 1520 година, през 1999-а се продаде в „Кристис“ за осем милиона и половина лири. Това беше преди двайсет години. Пресметнете сега. Но прочутият *Codex Calixtinus* — спомнете си кражбата от катедралата в Сантяго преди няколко години — беше оценен от застрахователя на сто милиона евро. Това е първият пътеводител за поклонници по Пътя на свети Яков, написан през XII век. Друго ще е, ако Църквата го пусне в обращение, в което се съмнявам. Но трябва да осъзнаете, че ако *Черният часослов* на Констанса Наварска съществува, говорим за нещо, за което си заслужава, разбира се, да убиеш. Защото предполагам, че с Алистър Морган дойдохте заради случилото се със Сара, неговата дъщеря.

— Както и заради смъртта на Едмундо, от книжарница „Монтекристо“ във Витория. Познавахте ли го?

Той се усмихна.

— Още ли питате?

— Познавали сте го, разбира се. Какво можете да ми разкажете за него?

— Той беше бохем, малко книжари могат да си позволят такъв начин на живот, освен ако не са направили един, два, три, четири, пет успешни удара в професията си. Всички мечтаем за сделка, която да ни позволи да се оттеглим, той осъществи няколко, пропиляваше парите и отново успяваше. Как ви се струва?

Това потвърждаваше профила, който Гоя ми бе очертала на своя съпруг.

— Имате ли доказателства или подозрения за нещо конкретно, за някой от тези съмнителни сполучливи удари на Едмундо?

— Напоследък той много се перчеше, често идваше в Мадрид през последните месеци, посещаваше всички книжари, беше чаровен, еуфоричен, усмихнат до уши, като зависим, който току-що се е сдобил с най-качествената дрога, не знам дали ме разбирате. Много е лесно да се разпознае.

Същата дума: „зависим“. Колко любопитно.

— Говореше се, че е по следите, като всички лешояди, на някое Ковид наследство, някое от големите — продължи той, — не се съмнявам, че можеше да намери средства, ако си го поставеше за цел, беше като змиеукротител.

— А какво можете да ми кажете за връзката му със Сара Морган? Говорих с баща ѝ и той казва, че са се познавали, че неведнъж са работили заедно.

Той въздъхна, стори ми се със съжаление или примирено.

— Сара беше изключителна жена, най-добрата специалистка в бранша, референт номер едно. Родена и обучавана за това, тя бързо надмина баща си, беше по-конвенционална и не толкова романтична, колкото него, беше здраво стъпила на земята. Тя също обичаше книгите, но ги закриляше с работата си, с постовите си. И не казвам, че не обичаше мъжа си, но...

— Но какво?

— Добрият Алистър дори не ви го е намекнал, нали?

— Какво да ми намекне, Гаспар?

— Това, което не искаше да види, че бяха любовници. Проучете, ще откриете доказателства, винаги има такива, неверните съпруги винаги накрая свалят гарда, когато лъжата се проточи.

Двама професионални библиофили, женени и в любовни отношения, убити с няколко дни разлика във Витория и в Мадрид. Дори не ми беше хрумвало, че може да съм изправен пред две престъпления от страст.

Бях заслепен от *Черния часослов*, от загадъчния свят на библиофилията, а може би цялата мотивация се свеждаше до убийството на двама любовници.

Точно тогава звънна мобилният ми телефон и прочетох името на Естибалис. Звънеше настоятелно, трябваше да

вдигна.

— Гаспар, сега се налага да се заема с други неща, ще взема една визитка, в случай че ми се наложи отново да потърся... съветите ви. След минута ще ви набера, за да имате моя номер.

— Елате, когато пожелаете, инспектор Кракен. Ще мс намерите тук. Освен това съм убеден, че много скоро ще се видим пак.

Излязох от павилиона и тръгнах надолу по улицата, търсейки усамотена пейка, далеч от любопитни уши, на която да говоря сравнително свободно.

— Някакви новини? — запитах нетърпеливо. — Защото аз попаднах на златна мина.

— Разбира се, че имам новини. Вдовицата на Едмундо рухна, заряза своя стоицизъм и днес сутринта ми се обади да се изповяда. Разказа ми, че ѝ било дошло до гуша от изневерите на мъжа ѝ, че подозирала, че се е хванал с последната студентка, която е наел за помощница, но тя едва ли е била първата. Преглеждахме записите от онзи ден, Лорса ни е излъгала в първите си показания, ходила е рано сутринта, преди отварянето на книжарницата. Стояла е двайсетина минути вътре, без да пали лампите, и после си е отишла. Гоя твърди, че мъжът ѝ бил признал, че не възнамерява да подновява договора ѝ за стаж, но според нея вече е бил отегчен от стипендиантката и я е оставил. Сега съм тук, в участъка в Лакуа, и ще се обадя пак на Лорса да даде показания. След като сме си тръгнали, настояла да я изпишат срещу подпис, а на мен не ми се стори достатъчно добре, за да си тръгне. Трябва да потърсим някакво доказателство, може тя сама да се е изложила на минимално отравяне с анилини, за да не бъде заподозряна и да я сметнем за странична жертва на убийството.

— Гледай го ти покойния Едмундо — успях само да кажа. — Аз имам нови линии на разследване и най-вече връзка между двете престъпления. Сред книжарите се е знаело, че Едмундо и Сара Морган са любовници. И това ни отваря цял свят от възможности и нови заподозрени. Дали помощничката е убила единия или и двамата, или всичко това е капан на съпругата на Едмундо?

19. Белият паяк

Май 2022

На разсъмване видях оловно небе от прозореца на стаята, която бях резервирал в един малък хотел в Квартала на писателите. Подозирах, че моите проверки едва ли ще ме отдалечат много от тези улици — епицентъра на антикварните книжарници в страната. Инспектор Мадариага ми беше позвънила късно предишната вечер, за да ми се извини, че не ме е посрещнала при пристигането ми в Мадрид: покрай смъртта на Сара Морган била затънала до гуша в снемане на показания и други формалности, но аз работех чудесно сам и се радвах, че съм се запознал с Алистер не като инспектор, а като син на неговия най-добър приятел.

Мадариага ме покани да я придружа на погребението на Сара Морган на Британското гробище, същото, на което почиваше и нейният дядо, Гаел Морган, бивш другар по оръжие на моя дядо, и мястото, на което баща ми се бе запознал с Алистер. Приех го като семеен ритуал и се появих като представител на третото поколение, изпълняващ това задължение.

Срещнахме се на една тиха улица в близост до входа на гробището.

Менсия Мадариага трудно можеше да бъде забравена, след като я видеше човек: беше албинос, с дълги, сякаш целунати от луната коси, но чертата, която най-много привличаше вниманието, бяха нейните дълги и снежнобели ресници, които оставяха впечатлението, че около очите ѝ непрекъснато има скреж, като на изследователите, които губят фаланги от пръстите си на Северния полюс.

Явно беше свикнала е първоначалното сепване, първа ми подаде ръка за поздрав и мина направо на въпроса:

— Как искаш да те наричам: инспектор, Унай или Лопес де Аяла?

— Всичко друго освен Кракен, поне пред по-важните хора. Готов ли ти е вече списъкът?

— Много е дълъг, Сара Морган е била начело на всички далавери в библиофилията, но големият въпрос е как е попаднала в издателството ѝ книгата, избухнала в лицето ѝ. Не знаем там ли е била, нейна ли е била, или някой ѝ я е изпратил.

— Толкова мътни ли са нещата в света на библиофилията?

— Нямаш представа колко, противно на всякаква логика, тези книжарници избягват застраховките не само срещу кражба, а и най-елементарните срещу пожар.

— Аз мога да допринеса е някои сведения. Познаваш ли Гаспар, от книжарница „Немезида“?

— Че кой не го познава? — усмихна се тя като на стар виц.

— Ако беше твой информатор, доколко би му вярвала?

Във всички полицейски подразделения обикновено прилагаме един и същи код за достоверност на нашите източници, сътрудници, информатори или доверени уши, както понякога ги наричаме. Някои сътрудничеха официално, но при много специални случаи трябваше да се прибегва до нови хора, непрофесионалисти.

— Бих му дала А-1. Много говори, вярно е, но никога не лъже.

А-1 се даваше само на максимално надеждните информатори.

— Ти опирала ли си до него някога?

— Като безплатен източник, да, разбира се. Би бил готов дори да ни плаща, за да го изслушваме, доставя му удоволствие да слухти за всичко и да го разнася. Освен това притежава известно чувство за морал и приличие. Искам да кажа, че неведнъж е подшушвал на бригадата за историческо наследство за подготвяни кражби на ценни издания и благодарение на това сме поставяли под наблюдение заподозрените, намирали сме някоя и друга висяща съдебна заповед, задържали сме ги навреме и кражбата е била осуетявана. Какво ти разказа той?

— Обясни ми как са се оцветявали черните часослови с нещо, отделяно от дъба, наречено „жлъчка“, което се смесвало с витриол. И тук идва интересното: витриол е старото име на сярната киселина, основата на нитроглицерина.

— Веществото, което е убило Сара Морган — заключи Менсия. — Във всеки случай не е достатъчно, за да го представим пред съдийката като доказателство, че обаждането, което си получил за предполагаемото отвлечение, и убийството на Сара са свързани. Знаеш, че тя може да възрази с аргумента, че съпадението на използваните химикали се дължи на факта, че са част от една и съща професионална дисциплина.

— Знам. Това, което наистина смятам за интересно, ако успеем да го докажем, е твърдението на Гаспар, че Едмундо и Сара са били любовници.

Видях, че бях успял да я изненадам. Вървахме към портала на гробището покрай медночервен зид, който вече

говореше за място с традиции. Като чу бомбата, която бях хвърлил, Менсия рязко спря.

— Какво? — попита.

— Говорих с баща ѝ, Алистър Морган, който е бил най-добрият приятел на моя покоен баща, но той не спомена и дума за това. Гаспар смята, че е бил сляп и не го е забелязал.

— Но ти знаеш, че Сара Морган беше омъжена, нали?

— Гаспар почти не спомена за съпруга ѝ, не знам дали не са много близки, или просто нямаше желание да говори за него, честно казано.

— Събрах много показания, всички са ги смятали за щастлива и влюбена двойка, въпреки че той е лондончанин и малко хладен в държанието си, но общото впечатление е за много сплотено семейство.

— А ти какво можеш да допълниш? — поисках да науча.

— Този свят е много едногамен. Били са съдружници. Бенедикт Калахан е собственик, заедно със Сара, на издателство *The Fisher King*. Издателство за луксозни факсимилета, много престижно. Всъщност него обикновено го наричат точно така: Кралят рибар. Заради аристократичната осанка и защото ходи на риболов във високопланинските езера на Шотландия.

— Алистър ми разказа за издателството на факсимилета, но не спомена за прякора. Според теб какви са отношенията между тъст и зет?

Тя ми се усмихна загадъчно и ми посочи с очи кортежа, който се задаваше по улица „Ирланда“.

— Точно това предстои да разберем сега — каза.

Катафалката беше буйк „Ривера“, бях го виждал по погребения на заможни хора, но винаги черен, никога преди бял. Особено за възрастна покойница.

— „Бял паяк“ — измърморих учудено, докато гледахме как елегантното старо возило отминава. — Чия ли е била идеята, на Алистър или на Бенедикт?

„Бели паяци“ се наричаха катафалките, предназначени за починали деца. Дали това беше начинът на Алистър да покаже, че Сара завинаги ще остане неговото дете? Във всеки случай запаметих странната подробност и се загледахме в редицата коли, които бавно следваха „белия паяк“.

Завихме най-сетне зад последния ъгъл и видяхме струпаната до вратата група хора.

Инспектор Мадариага се прекръсти, отбелязах си мислено факта, че е вярваща, като прибавих и малкото сребърно кръстче, окачено на врата ѝ.

Минахме под островърхата входна арка, над която се четеше надписът *British Cemetery*. Оранжев зид с кулички охраняваше близо шестотин гроба на британците некатолици, живели в Мадрид от XIX век насам. Знаменитости като семейство Льове, собственикът на митичния ресторант „Ларди“ и собственичката на салона за чай „Ембаси“ спяха съня на праведните под земята тук.

Вървахме по тясната алея от пръст и чакъл. Гробището беше леко занемарено и тревата около гробовете беше осеяна с жълтеникави петна. Дошлите за погребението заемаха постепенно малкото останали празнини в тясното пространство.

Ангел с качулка прегръщаше бял мраморен кръст, върху който пишеше: „На моя скъп Тимоти“.

Поех си дълбоко въздух, гробищата присъстваха толкова често в живота ми, че бях стигнал до пакт за ненападение с тях: аз изтръгвах тайните от живите, за да могат техните обитатели най-сетне да намерят заслужения покой.

— Правите ли запис? — поисках да узная.

— Разбира се. Ще бъде много важен — както заради присъстващите, така и заради отсъстващите. Сара Морган беше най-известният експерт по библиофилия в страната и най-добрият представител на младата смяна в новото поколение. На много от старите книжари не им се щеше да се отказват от занаята, макар отдавна да са прехвърлили възрастта за пенсия, но това е застойна работа и изисква истинско призвание, така че следващото поколение примирено чакаше предаването на щафетата. Пандемията обаче промени всичко. Едни умряха, други ги хвана страх да слизат до книжарницата и в крайна сметка оставиха работата в ръцете на синовете и дъщерите си, които бяха отдавна подготвени за това. Но никой не разполагаше с мрежата от връзки и професионалните умения на Сара Морган. Погледни я.

Стигнахме до ковчега с тленните ѝ останки. До него върху триножник стоеше плакат, който заявяваше на целия свят:

*In loving memory of Sarah Morgan.
Woman, daughter, wife.*

И тогава видях снимката на Сара Морган.

А тя ме погледна предизвикателно отсреща. Две огромни черни очи, гъсти и силни вежди, разполовената

брадичка, километричната челюст и тъмната гъста грива на баща й. Самоуверена, властна и едва ли не всяваща страх жена.

— Постави ме в течение — прошепнах на инспектор Мадариага, докато заставахме на дискретен втори план.

Малкото гробище се изпълваше със странни личности и едва разпознах сред тях Алистър и Гаспар, целите в черно — единият плешив, другият със сресана бяла опашка.

— Този отдясно на Алистър Морган е Бенедикт Калахан, вдовецът на Сара.

Беше бледен мъж, с яркосини очи, лъскава, кестенява, леко къдрава коса и елегантен шал около врата. Висок, много слаб и много изискан на вид. Стискаше безпомощно тънките си устни, сякаш сдържаше вика, който може би щеше да излезе навън, когато останеше сам в опустелия съпружески дом, който никога повече нямаше да се допълни. Да се допълни със Сара Морган поне.

— Хората около него са семейство Калахан, родителите, дошли от Лондон заедно с брат му.

Тя ми посочи една белокоса двойка, жената имаше същото издължено лице като на Бенедикт и същата аристократична осанка. Братът, олисял и доста по-нелицеприятен, беше облечен в костюм с жилетка, от ония, дето се шият по поръчка при шивач на „Пикадили Аркейд“.

— Ами този с дългия мускетарски мустак? — попитах, сочейки дискретно един тип, който изглеждаше като излязъл от XIX век.

— Голям образ, аукционер от лондонския клон на „Сотбис“. Близък приятел на Бенедикт. Виждам, че са дошли всички от „Куеста де Мойно“ — продължи тя, като ми описваше разнообразната фауна, която наблюдаваше скептично и с нездрав интерес ритуалите. — Както и тези от Международната лига на книжарите антиквари... Тук е и Хуан де ла Куеста, прочутият наследник.

— На кого?

Инспектор Мадариага ме погледна, както се гледа слаб ученик, вече започвах да свиквам с този поглед. Беше ми все едно, това означаваше, че научавам много, и то бързо, а бързината ми идваше добре напоследък.

— На своя прапрадядо и съименик, Хуан де ла Куеста.

Все още не разбирах, настоях да ми обясни.

— Прочутият издател на Сервантес. Притежава печатницата на своя предшественик в самия Квартал на писателите, исторически обект за туристи и почитатели на Сервантес от цял свят, там е и седалището на дружество „Сервантес“, което той оглавява. Оттам е излязъл принцепсът на „Дон Кихот“.

Усмихнах се вътрешно с мисълта, че вече знаех какво означава издание принцепс.

Огледах го с любопитство. Трябва да беше с няколко години по-голям от мен, с къса брада и очила с рогови рамки, които му придаваха вид на мълчалив всезнайко.

— А до него е Гаспар — отбелязах.

— Те са добри приятели, Хуан де ла Куеста е много сдържан, но ние, служителите в „Историческо наследство“, винаги се обръщаме към него, щом опрем до Сервантесови теми, които обикновено са доста привлекателни за колекционерите и от време на време изниква по някое некаталогизирано издание и наставка леко оживление. Той е сред сравнително редовните ни осведомители и ако се питаш, да, на него му плащаме. Макар да смятам, че не го прави за пари — той, както можеш да предположиш, успешно управлява наследството си и животът му е напълно осигурен, — а от любов към завета на своя предшественик.

— Аз също бих го бранил от фалшифициране или престъпни посегателства — казах.

Инспектор Мадариага продължи да говори, но аз я слушах с половин ухо, понеже вниманието ми беше привлечено от други хора.

Група жени, пет на брой. В сиви костюми, добре облечени, всичките с черни очила, бели блузи, едната дори с шапка борсалино и тънка черна вратовръзка. Стояха далече и наблюдаваха, без да се смесват с никого. Изглеждаха овладени, но покрусени, сякаш охраняваха и внимаваха за всяка подробност около погребението на Сара, а може би ме изненада това, че поведението им беше огледално на моето.

Да, това беше, точно това.

Щом си го помислих, разбрах: и те като мен бяха там, за да установят дали убиецът на Сара е между нас.

— Познаваш ли ги? — попитах инспектор Мадариага.

Тя ги погледна внимателно и се намуси.

— Не, тези не ги вода на отчет. Може да не са от същите среди, явно Сара е имала социални контакти и извън професионалните кръгове.

Междувременно Гаспар не пропусна случая да дойде при нас заедно с Хуан де ла Куеста, който поздрави инспектор Менсия, измърморвайки с наведена глава няколко думи от тези, които обикновено се казват на погребения, от рода на „всички сме тленни“.

— Казах ви, че скоро ще се видим пак — обърна се към мен Гаспар с променен от вълнението глас. — Това е най-лошият миг, когато човек разбира, че го изпрацат завинаги.

Всички се съгласихме, макар че не бях подготвен за изненадата, която ми донесе този ден.

С високите си токове и вталения си костюм, на гробището се появи Гоя. И ако е искала да остане незабелязана със слънчевите си очила, не ѝ се получи, понеже почти всички глави се обръщаха след нея, докато минаваше и се приближаваше до Алистър и до вдовеца, за да им поднесе съдържано своите съболезнования.

Всички затаихме дъх, само Гаспар се осмели да наруши гъстата тишина с шепота си:

— Това вече е доста извратено, дори за мен.

20. Британското гробище

Май 2022

Четиримата проследихме от разстояние разговора между Гоя и Бенедикт, макар че не ни се удаде да чуем какво си казват.

— Да не повярва човек — измърмори Гаспар с гримаса, която се колебаеше между съмнението и упрека. — Инспекторе, водя ви Хуан де ла Куеста, защото Сара и той си сътрудничеха в институт „Сервантес“ и неволно ми хрумна интересна теория.

— Теория за какво? — попитах загрижено.

Дали Гаспар нс се беше разприказвал прекалено много пред Хуан де ла Куеста? Макар печатарят да сътрудничеше на бригадата за историческо наследство, не беше добре да разправя наляво и надясно за моите проучвания.

— Попитах го дали не е чувал напоследък за някой часослов, излязъл на пазара. Нали знаете, два чифта уши чуват повече от един.

— Те не са моята специалност — проговори другият, повдигайки с показалеца си тежките си очила, жест, който непрекъснато повтаряше, — часословите принадлежат на Средновековието, а Сервантовите книги започват от 1605-а нататък, когато моят предшественик е отпечатал „Дон Кихот“ за първи път. Но Гаспар ми зададе въпрос, който привлече вниманието ми и...

— Инспектор Кракен — изгуби търпение Гаспар, — ясно е, че вие търсите ценна книга, и попитах Хуан къде би оставила Сара Морган подобен екземпляр; първата възможност, естествено, е някъде в издателството си, там, както се досещате, има хиляди рафтове и ъгълчета, тайни чекмеджета, помещения, фалшиви тавани, подове или стени, бронирани сейфове... всеки библиофил си има скришни места, едни прозаични, други по-сложни. Едни архаични, други по последна мода на техниката. Но това е прекалено очевидна възможност, а Сара не беше елементарна жена, тя обмисляше добре нещата. И Хуан ми каза, че през последната седмица няколко пъти е срещал Сара Морган в институт „Сервантес“, та оттам идва моята теория... но ми се ще да я проверите на място, така ще разберете. Стига да нямате нещо по-добро за правене.

21. Институт „Сервантес“

Май 2022

Всеки би се въздържал да приеме ръкавицата, която ни бяха подхвърлили. Не и аз, разбира се. Но и на инспектор Мадариага й светнаха очите и тя първа заговори:

— Отивам за колата, ще ви взема от входа и двамата, сигурно имате да се сбогувате с доста колеги. Идваш ли с мен, инспекторе? — обърна се тя към мен.

— Само един момент и идвам — казах и ги оставих тримата, загледани в мен.

Отидох при Алистър, използвайки това, че бе останал за минута свободен от съболезнованията. Щеше ми се да поговоря с Гоя, но като се огледах, не я забелязах наоколо, макар да ми се стори, че виждам гърба ѝ между петте жени, които вече вървяха към портала на гробището. Беше ми се измъкнала, проклевх пропуснатата чудесна възможност да изморя емоционалната температура на тази жена, която доста ме объркваше — все още не ми се удаваше да ѝ съставя профил.

— Каква ужасна традиция има в нашите семейства: да укрепваме приятелството си тук, пред лицето на смъртта — каза Алистър, загледан в портрета на дъщеря си, сякаш искаше да ми я представи.

— Така е.

Защо не го бяхме направили, защо не знаех почти нищо за миналото на моите родители, за техните приятели, за работата им, за средата, в която се бяха движили, за живота, който бяха водили?

Знаех отговора: мълчанието на баба и дядо, осъзнаването, че ги боли.

Но Херман и аз бяхме израснали при огромна липса на информация, без никакви сведения за нашите корени, а за човек, obsesен от истината, това беше прекалено болезнено.

Може би винаги съм знаел, че моментът ще дойде, но с дядо, който бе на път да навърши сто години, имах прекалено малко време за въпросите без недомълвки.

— Тук се запознах с баща ти, трогнат съм, че дядо ти е изпълнил обещанието си и е кръстил сина си на моя баща. На това му се вика да удържиш на думата си.

— Това е определението за дядо — казах, сякаш не беше нужно да обяснявам нищо повече.

Той се усмихна тъжно и кимна, спомнил си сякаш нещо.

— Алистър, никак не ми се ще да те притеснявам, но ще имам нужда от теб, за да ми разкажеш за майка ми. Мога да дойда по-късно в книжарницата, като мине погребението. Ще ти правя компания, дядо ми не би позволил синът на Гаел да се удави в абсент.

— Значи, синът на Гаел ще се грижи за сина на Гаел... Би трябвало аз да се грижа за теб, след като баща ти го няма. Но щом искаш да ми помогнеш, потърпи тук още минута, не искам да дойдат досадниците от Международната лига на книжарите антиквари — понижи той глас, докато им махаше за поздрав от разстояние, правейки очевиден жест, че е зает с мен.

— Ще те покрия, няма проблем. Казвах ти, че всичко, което ми разкажеш за майка ми...

— Майка ти, красивата и нежна Марта... Не знам много, тя беше редовна клиентка на магазина, баща ти я обслужваше и макар че отначало не беше особено отзивчив, почнаха да се виждат всеки ден, приятно им беше да си говорят. Не беше любов от пръв поглед, но не защото майка ти не го заслужаваше, опекоха я на бавен огън, с разговори, които ставаха все по-дълги и по-дълги в обсъждания на романите, които тя купуваше. Докато не накарах Гаел да види очевидното.

— Значи ти си изиграл ролята на Купидон?

— Да, аз го побутнах, така да се каже. Тя проявяваше интерес, но беше много срамежлива, а преди четирийсет години в тази страна ние бяхме тези, които трябваше да правим първата крачка.

— Добре, но знаеш ли нещо за нея, за семейството ѝ?

— Нямахме такова, доколкото помня, Гаел не ми говореше за това.

— Нищо повече ли не можеш да ми кажеш? Къде работеше? Къде живееше? С кого дружеше?

Алистър ме погледна малко уморено.

— Виж, тя беше гадже на продавач, който беше мой приятел, но аз винаги съм бил много разкрепостен и дискретен в отношенията си и никога не съм се месил във връзките на моите приятели, никога не съм задавал въпроси. Много съжалявам, че не ти помагам.

Един следовател веднага познава кога не бива да пита повече и колкото и да не ми се щеше да се откажа, защото

той беше единственият жив човек, освен дядо, който можеше да ми даде някакво сведение за моята майка, Марта Гомес, или за тази, която смятах за своя майка, трябваше да отстъпя.

В книгата на баща ми не бях открил нито личната ѝ карта, нито смъртния акт, сякаш не беше съществувала.

И една подробност, която винаги ме е глождила: на гроба ѝ във Вилявердс беше изписана само датата на смъртта ѝ, два дни след рождения ден на Херман, през 1982 г., но бронзовите букви, гравирани върху гранита, не казваха кога е била родена. Нямах го и второто ѝ име.

Пишеше само Марта Гомес.

А такъв пропуск не беше нормален.

Сега тази неяснота ми се струваше скандална. Сякаш беше фалшива самоличност, взета назаем от човек с друго минало. В семейния албум имаше само две нейни снимки.

Едната с мен на ръце. Аз трябва да съм към четиригодишен и сме при скалата на връх Сан Тирсо, с постлана на тревата карирана покривка и кутии, преливащи от омлети с картофи. Аз, естествено, нямах спомен за онази екскурзия в планината. На другата снимка, единствената на едно щастливо семейство, баща ми прегръщаше корема ѝ с Херман вътре, а мен ме държеше за ръката, там трябва да съм на пет. За нея също не помня кога е била направена.

Сбогувах се с Алистър, като той не пропусна да ме прегърне сърдечно, с което привлече любопитните погледи на всички присъстващи, и се отправих към входа, където инспектор Мадариага ме чакаше в колата си. Нашите доверени книжари още не бяха дошли, предположих, че са били забавени от безкраен низ погребални разговори.

— Преди да са дошли, исках да ти кажа нещо: поискахме разрешение от мобилния оператор на Сара Морган и компютърният екип получи достъп до бележника с контактите ѝ. Прегледах движенията ѝ през последната седмица и ми направи впечатление, че няколко пъти е ходила на „Алкала“ номер четирийсет и девет.

— Не говориш с мадридчанин, Менсия. Няма как да знам какво искаш да ми кажеш.

— Сградата с кариатидите, старата испанска банка „Рио де ла Плата“, където в момента е седалището на институт „Сервантес“.

22. Хранилището на именитите творци

Май 2022

Една позлатена въртяща се врата ни поздрави с добре дошли в седалището на институт „Сервантес“ — внушителна неокласическа сграда със скосен ъгъл към централната улица „Алкала“.

— Това е голямото предверие — поведе ни Хуан, — едно време служителите в банката са го наричали „подводницата“.

Имаше известна прилика — зелените мраморни плотове и сребърните аплици наподобяваха отчасти вътрешността на луксозен лайнер от началото на XX век.

— Това, което искахме да ви покажем — прошепна Гаспар, — е националната ни съкровищница, събрала завета на нашите писатели: Хранилището на именитите творци, най-добре пазеното съкровище в столицата, тук, в подземията на тази сграда.

Към нас се приближи униформен служител от охраната, по-скоро пиколо.

— Господин Де ла Куеста — поздрави той вежливо. — Мога ли да ви бъда полезен с нещо?

— Фабио, с мен са инспектор Мадариага и инспектор Аяла. Както и колега книжар. Бихме искали да слезем до Хранилището на именитите.

Фабио, с почти рижата си брада и четвъртития череп, поклати глава.

— Знаете, че не мога да пускам там всички, иска се специално разрешение — заяви той с бавен гробовен глас.

Беше любопитно, той излъчваше раболепие, но никой не можеше да го помръдне от неговите задължения.

— Аз съм от бригада „Историческо наследство“, Фабио — обади се Менсия. — Мога да вляза със съдебна заповед и ще я поискам, ако е нужно. Но става дума за спешно разследване, ще ни улесниш много живота, ако ни придружиш и ни покажеш Хранилището... пък и никога не е зле да дължиш услуга на полицията, не мислиш ли? Я някоя глоба, я разрешителното за престой на близък роднина...

Фабио я погледна с умната практичност на човек, който не иска да си спечели враг.

— Добре, ще ви придружа и ще ви разведа набързо, обаче само господин Де ла Куеста и полицаите. Приятелят книжар остава отвън.

Всички кимнахме в знак на съгласие, с изключение на Гаспар, който измърмори ядосано някакво достойно извинение и се оттегли, преди да е усложнил нещата.

Фабио имаше физика на бизон, с мускулист гръб, обемисти рамене и могъщ торс, на който започваше да расте петдесетгодишно шкембе.

Той ни свали до мазето и ни преведе по един коридор, докато стигнахме до внушителна кръгла врата с диаметър два метра.

— Това е била старата блиндирана каса на банката — обясни. — На две нива е, сега ще видите.

Не се наложи да използва силата на могъщата си физика, за да завърти колелото, защото стоманената врата беше отворена.

Влязохме в блиндираното помещение, нещо като коридор, чиито стени бяха тапицирани с банкови касети — касети в три размера. Малките, с големината на пощенска кутия, бяха най-нависоко, вторите по размер заемаха средното равнище и в тях, разбира се, вече можеше да се побере екземпляр на неуловимия Черен часослов. Най-големите касети бяха на височината на коленете ни.

— Касетите са хиляда и осемстотин, но само шейсет от тях са заети с посланията на писатели, а напоследък и на кинорежисьори, учени, балерини — осведоми ни Фабио.

— Вижте, номерираните касети от златист месинг са заети, върху тях е изписана датата, на която е било поставено посланието, и датата, на която то ще бъде отворено — каза Хуан. — Например касетата на Берланга (*Луис Гарсия Берланга (1921–2010) — испански режисьор и сценарист.*) беше отворена през 2021-а, когато той щеше да навърши сто години. Съдържаше неиздаден сценарий и други документи. Тук са също братята Мачадо (*Мануел и Антонио Мачадо, поети и драматурзи, водещи фигури в литературните среди на Испания от края на XIX до 30-те години на XX век*), касетата на Ферлосио (*Рафаел Санчес Ферлосио (1927–2019) — испански писател*) с оставената от вдовицата лупа, с която си помагал да пише до края на дните си. Както и моята любима Ана Мария Матуте (*Ана Мария Матуте (1924–2014) — испанска писателка*), в касета 1526. Разпоредила се е да не се отваря до...

Той въодушевено ни заведе до кутията.

— До 2029-а. Но ние знаем какво е оставила: едно първо издание на „Забравен крал Гуду“, любимия й роман. Както и моя: „Ако умът има граници, то глупостта и злината нямат видимо или достижимо дъно" — изрецитира той наизуст. — Тук почива също пишещата машина на Никанор Пара (*Никанор Сегундо Пара Сандовал (1914–2018)* — *чилийски поет и физик*) и дори ковчеже с пръст от къщата на Габриел Гарсия Маркес в Аракатака, както и плочка с прочутия първи абзац от „Сто години самота“.

Разбирах възторга му, разбирах блясъка в очите му. Недодяланият печатар приличаше на диригент, който говори със страст за най-добрите партитури. На това място имаше нещо свещено, нещо като в храм, като в пространство за поклонение. Помислих си, че металните стени, в сребърно и златно, му придаваха вид на космически кораб винтидж.

Инспектор Мадариага и аз огледахме всичко наоколо с око на следовател. Фабио беше там, така че Хуан де ла Куеста беше достатъчно дискретен, за да не спомене нищо за книгата, която търсех, но ни погледна красноречиво, сякаш ни казваше: „Това е добро скривалище, не мислите ли?"

Погледнах нагоре — над главата ми се простираше втори етаж в тръбоподобен коридор. Тясна и стръмна стълба водеше до нова редица от касети, която стигаше до самия таван.

— Още от същото — каза Фабио. — Още касети, докато станат хиляда и осемстотин.

— Много благодарим, Фабиан — обади се Менсия.

— Фабио — поправи я той, може би вече по навик.

— Мисля, че вече видяхме всичко, благодаря ти за направения компромис. Ще ти оставя телефонния си номер, каквото и да ти потрѣбва, знаеш, че можеш да се обърнеш към мен — каза инспекторката, подавайки му визитка.

Фабио я прибра в задния си джоб, след като я погледна все едно беше печеливш билет от лотарията.

— Благодарности, госпожо инспектор — измърмори щастливо той с гърления си глас.

После ни придружи до изхода, но двамата с Хуан останаха да обсъдят графика на едно четене на „Дон Кихот“, което Де ла Куеста организираше.

С Менсия използвахме случая, за да излезем от сградата и да обменим мисли.

— Това очевидно е едно от местата, където Сара би могла да скрие ценния екземпляр, но има хиляда седемстотин и четирийсет възможни касети — каза тя. — Бих могла да вляза със съдебна заповед, но какво да кажа на съдийката, след като не е доказано, че тази книга има нещо общо с някое от престъпленията?

— Имаме записа на обаждането за отвличане — подадох й аргумент.

— Предполагаемият похитител не изпълни обещанието да изпрати биометрично доказателство, Унай — припомни ми тя, като че ли беше нужно. — Това няма да е достатъчно за един съдия. Разследването, което водя, е за убийството на Сара Морган, а още нямаме резултатите от анализа на твоята ДНК, които да потвърдят първите и наличието на кръв от твоята родителка на местопрестъплението.

В този момент на мобилния ми се получи съобщение от Лучо:

„Не открих нищо в справочния отдел за името, което ми даде. Казах ти, че мога да поискам помощ от моя колега Телмо, да се обадя ли на кавалерията? Искам да ти помогна да пипнеш това копеле.“

Изругах наум и му написах:

„Не се занимавай повече, аз ще се погрижа. Имам друга работа за теб. Тя е за предния ден: Касто Оливиер, бившият собственик на фабриката за игрални карти. Всичко, което имаш, най-вече за неговата библиотека, колекционирал е стари книги.“

Отговорът му не закъсна и секунда:

„За вчера. В справочния съм, веднага сс залавям“.

Исках пак да говоря с Телмо, исках да разбера какви са отношенията му с вдовицата на Едмундо и сега имах чудесен повод.

Но тогава звънна Естибалис, отдалечих се малко и отговорих:

— Новини?

— И още как. Добричката Лорса ни преметна. Обадох й се да дойде за показания в участъка и тя не се яви. Ходихме в жилището й, неколцина съседни са я видели да влиза и да излиза след малко с раница. Изключила си е мобилния, никой от познатите й не знае къде е. Измъкна ни се, Кракен.

23. Spanish forger

1972

Вече цял месец фалшифицираш един екземпляр от XVII век на „Изгубеният рай“ от Джон Милтън. Един колекционер от имението „София“ го е поръчал на сестра Акилина. Тя се преструва, че го търси из цяла Европа, говорила му е за връзките си в Париж и Милано. Най-накрая му съобщи добрата вест: открила го е.

Лъжа. Чиста лъжа. Изданието не съществува, вероятно е изчезнало при бомбардировката на Париж през Втората световна война. Сестра Акилина е успяла да го проследи дотогава. Останалото е измислица.

Ти си новата *Spanish Forger*, тя ти разказа историята, когато за първи път те доведе в библиотеката на старите книги.

През XIX век се появили ръкописи на великите просветители от Средновековието, които не били включени в нито един каталог. Но майсторите били лесно разпознаваеми по стила на илюстрациите. Аукционните къщи продавали находките в продължение на десетилетия, въодушевени от късмета си да пуснат на пазара невиджани дотогава съкровища.

Вече през XX век изкуствоведите започнали да проучват някои от тези произведения и открили, че са фалшификати. Само че не били копия. Такива старинни писания никога не били съществували. Неизвестен художник бил създавал на воля ръкописи, имитирайки стила на просветителите. Проследили следите му до Испания, но така и не успели да открият самоличността му. Легендата омагьосала света на колекционерите и творбите на *Spanish Forger*, Испанския фалшификатор, вече доказани като такива, били пуснати на един-единствен търг, който бил всички рекорди.

През това време си се научила да пресъздаваш старинното мраморно черно от изгорени овчи кости, които сестра Акилина купува от един пастир от планина Горбеа. Стриваш сиенска земя, докато получиш жълтеникавата охра, след като я смесиш с ленено масло за втвърдяване.

Научила си се също да добавяш липсващите листове, като омекотяваш някои страници от екземпляри, излезли от същата печатница, празните бели страници на форзаците. Изглаждаш ги, преди повърхността им да е изсъхнала напълно, и после им придаваш хомогенност с помощта на прахообразен целулозен разтвор или ги поръсваш с нитроцелулоза.

Искаш да довършиш Милтън, понеже ти е обещала да ти разкаже за Кръга на Егериите.

В нощта, когато го завършваш, стоиш и чакаш. Тя го преглежда с огромна пластмасова лупа. Знаеш, че е останала доволна, накарала те е да повтаряш страниците десетки пъти, докато станат неразличими.

— Браво, Итака. Този екземпляр вече е готов да излезе на пазара.

— Тогава ми разкажете за Кръга на Егериите.

Тя се клати с леко натежалото си тяло като патица и сяда на стола, от който обикновено ти дава указания.

— Ще започна, като ти кажа най-напред коя е била Егерия. Родила се през IV век, в епархия Хиспания (*Така се е наричал Иберийският (Пиренейският) полуостров по време на римското владичество.*), вътрешна Галеция (*Латинско наименование през древността и Средновековието, до края на IV век, на територия в северозападната част на Иберийския полуостров, горе-долу днешна Галисия, Испания и Северна Португалия*), вероятно в Ел Биерсо. Била от благородно семейство и високообразована, самоопределяла се като жена с безгранична любознателност. В продължение на три години обикаляла Светите места и ги описвала. Тя е автор на първия пътеводител, такива, каквито ги познаваме днес. Ето, вземи, ти си спечели този екземпляр, това е великолепно издание от XIX век, хем ще си упражняваш английския.

Подава ти малка книжка с мека корица в цвят сепия, обрамчена със зелено. Ти прочиташ: *The pilgrimage of Etheria*.

Харесваш подаръка, оценяваш стойността му, но се чувстваш разочарована и измамена.

Едномесечни усилия, четири седмици ставане от леглото в полунощ, за да работиш по три-четири часа в мълчание, само на светлината на няколко свещи, а сестра Акилина пести информацията, която те интересува: тя ти е говорила за „тях“, за някакви културни жени от добро семейство, кръг, към който ще се приобщиш.

Ти си мислеше за някакво семейство, а накрая се оказа робиня.

Така ще бъде винаги със сестра Акилина.

Красиво обещание, за да използва дарбата ти.

24. Характерно условно наклонение

Май 2022

Лорса, стипендиантката *милениал*. Понякога в кариерата си на полицаи бях оставал изненадан от личността на заподозрените. Това момиче беше една от тези изненади.

Тя наистина можеше да има мотива, възможността и оръжието. Мрачната тройка обективни факти, които ние, следователите, трябваше да анализираме хладнокръвно в хода на разследването върху лист хартия, без да се водим от впечатления като уязвима външност или прекалена младост.

— Там ли си? — попита Естибалис, усетила, че се бавя прекалено много с отговора.

Опомних се и си наложих да проявя решителност.

— Предполагам, че вече сте по следите ѝ.

— Съдията се съгласи да издаде заповед за издирване и залавяне въз основа на представените записки и показания, с които му доказвам, че тя лъже. Няма подадени оплаквания за загубени лични документи, кредитни карти, ключове... И за това ни е излъгала. Когато някой си изгуби чантата с всички необходими документи и ключовете, предприема редица постъпки пред банката, записва си час за нова лична карта, а нито в банката ѝ; нито в участъка на Олагибел има знак за такова нещо. От друга страна, имаше цели девет пръстови отпечатъка на Лорса в задното помещение на книжарницата на Едмундо, някои върху същата маса, откъдето са се издигнали парите на анилините. Това е странично обстоятелство, тъй като тя е работела в книжарницата, но сега всичко се натрупва. Има и още нещо, докладът от анализа на записки за предполагаемото отвличане, който ми изпратиха от лабораторията по съдебна акустика.

Заковах се насред тротоара, един мъж с куче едва не се блъсна в мен, извиних му се и се отдръпнах.

— Казвай — настоях с пресъхнал глас.

— Няма атмосферни шумове, предполага се, че ти се е обадил от затворено помещение, не се чува трафик наблизо. Възможно е и помещението да е звукоизолирано. Но това не е най-същественото: забелязали са употребата на едно условно наклонение, характерно за Алава.

— Налага се да ми обясниш, защото нямам представа за какво ми говориш.

— В едно от изреченията гласът казва: „ако сте по-добре информиран“, в условно наклонение, и продължава с „сяхте да знаете“, което е граматически неправилно и се среща само в района на Алава. Правилно е да се каже: „ако бяхте по-добре информиран“. Нито ти, нито аз го забелязахме, защото много хора тук, особено по-възрастните или по-необразованите, говорят така.

— Значи обаждането е било от Витория (*Витория е столица на северната испанска провинция Алава, част от Автономната област на баските*).

— Не е задължително, но очевидно лицето, което се представя като Калибан, е от Алава или поне е живяло дълги години тук.

— Като профайлър това ми помага много за стесняването на списъка от заподозрени — отговорих.

— Сигурно, а ти напредваш ли с профила?

— Ясно е, че убиецът или убийците на Едмундо и Сара са от света на библиофилията. И са ги познавали и двамата лично, били са наясно с техните навици, както и с последните им сделки. Трябва да търсим в професионалните среди. Има известна доза садизъм и нещо твърде лично в обезобразяването на лицата, но или не е физически силен, а тук, боя се, се вписва Лорса, или е страхлив и не е извършил престъплението лице в лице. Не е искал борба, не е искал да присъства.

— Прати ми доклада си, макар да не е окончателен. Комисар Медина ми звъни през два часа — притисна ме тя.

— И понеже знам, че ще ме попиташ, непрекъснато минавам покрай пощенската ти кутия, но тя си стои празна.

Въздъхнах съкрушено.

— Виж, Естибалис. Случаят с Едмундо се усложнява, трябва да науча нещо повече за името, което ми даде Калибан. Още днес се връщам във Витория, там имаме доста нишки за разплитане. А щом според доклада Калибан е виторианец, не знам какво търся тук. Ще продължа да съдействам на инспектор Мадариага, но там съм по-нужен.

Срокът за повторното обаждане на Калибан изтичаше след няколко дни, а аз не бях от хората, които се явяват на преговори без предложения.

— Ама че досада — измърмори моята колежка.

— Обратното броене тече, Ести.

— Би трябвало вече да се замисляш за вероятността Калибан да не се обади повече, както и за това, че твоят приоритет не е откриването на някакъв мним черен часослов, в чието съществуване дори експертите не вярват.

Как да ѝ обясня.

Как да ѝ обясня, че ако съществуваше и една възможност, една-единствена от милиард, майка ми да е още жива, във всяка секунда от живота си щях да се питам какво е станало с нея, къде е била и най-вече да си задавам въпроса на всеки син, отраснал без майка: защо никога не ме беше потърсила?

Сбогувах се с Естибалис и използвах да набера номера на Телмо, докато Хуан де ла Куеста и Менсия още разговаряха пред входа на сградата.

— Върви ли работата, Кракен?

— С много зор, в Мадрид съм, но сега тръгвам за Витория. Искам да те помоля за нещо. Между другото, току-що се видях с твоята началничка Гоя — казах аз, за да видя как ще реагира.

— В Мадрид? — попита учудено той.

— Да, на погребението на Сара Морган — потвърдих.

— Не, тя е във Витория. Не ми е казала нищо, сигурно бъркаш.

— Преди малко беше на Британското гробище в Карабанчел, уверявам те.

Той замълча за няколко секунди, сякаш му беше трудно да смели информацията.

Долових, че му стана неприятно, почти се беше разсърдил, почти ревнуваше.

— Ти се занимаваш със старите публикации, събирани от фондацията, нали?

— Това ми беше работата през последните месеци, да.

— Искам да те помоля да ми изровиш някаква новина, каквато и да е, в която да се споменава следното име — казах му го. — Мислиш ли, че можеш да започнеш веднага? — попитах настойчиво. — Времето ми изтича.

— Още сега отивам във фондацията, след като Гоя я няма, ще работя напълно необезпокояван — каза той едва ли не на себе си, според мен.

— Благодаря ти. Ако откриеш нещо, ми се обади, независимо колко е часът, няма да изключвам телефона си.

— Разчитай на мен.

Не ми убегна какво означаваше това: че Телмо има свободен достъп до сградата на фондацията и до всичко събрано там, включително в архива, по всяко време на деня и нощта.

— Един въпрос, Телмо. Какво знаеш за Сара Морган?

— Познавах я от статиите, които публикуваше в списанията по библиофилия, като *Титивилус*.

— Кое? — попитах, без да разбирам.

— *Титивилус*. Това е бил средновековен демон, чиято основна цел била да събира грешките на писарите. Носел вързопче с книги на гърба си и ги чакал в преизподнята, за Страшния съд. Изглежда маловажно, но през Средновековието навсякъде вярвали в неговото съществуване и писарите се боели от него, затова много внимавали да не допускат правописни грешки.

— Хубава история — казах.

— Зависи от гледната точка: църковен натиск за поощряване на производителността — отвърна той. — Та ти казвам, Сара често пишеше за специализираните издания.

— Но ти познаваш ли я лично?

— Никога не съм говорил с нея, макар че понякога идваше във фондацията и разговаряше с Гоя, нямам представа за какво.

— А какво е мнението ти за Едмундо?

— Беше негодник, който не я заслужаваше — отговори ядно той, без да се замисли, с този негов глас, който звучеше така, сякаш дъвчеше камъни.

— Говори се, че доста си е паднал по женската част, знаеш ли нещо по въпроса?

— Винаги наемаше млади и интелигентни продавачки, но предполагам, че поради възрастовата разлика са били лесни за манипулиране. Ти си профайлър, със сигурност вече си стигнал до заключението, че Едмундо беше нарцисист като по учебник.

— Благодаря за уточнението, да, подозирах го — съгласих се аз. — Познаваш ли Лорса, последната му служителка?

— Да, ходихме заедно на курс по каталогизиране.

— Вярно ли е това, което се говореше?

Всъщност нищо не се говореше, но това беше любимата ми фраза, за да разприказвам някого. Заемаше челно място в ръководството за разпити.

— Да, вярно беше. Едмундо и Лорса имаха връзка, но той вече се беше хванал с друга.

— Със Сара?

— За Сара не е сигурно, тя беше прекалено голяма хапка като жена, дори за него.

Видях, че Хуан де ла Куеста се сбогува с инспектор Менсия и ми прави знак, че по-късно ще ми звънне.

— Телмо, оставям те, за да почнеш по-скоро — приключих разговора аз и се приближих до Хуан. — Аз се връщам във Витория, но нали знаеш, ако се сетиш за още нещо, което би могло да ни послужи...

— Аз също тръгвам към печатницата да работя, знаете къде да ме откриете.

— Тя е в Квартала на писателите, нали? Печатницата на „Дон Кихот“.

— Да, сега е дружество „Сервантес“, което аз ръководя, да, на улица „Атома“. Интересува ли ви, искате ли да ви заведе?

— Не, не става дума за това, просто съм отседнал в един хотел в същия квартал.

— Да повървим заедно тогава. Много ми се ще да споделя с вас нещо, нещо, което не казах на Гаспар. Чували ли сте за митичната тайна книжарница на Педро Бардел?

— Не, нито един книжар досега не ми я е споменавал.

— Защото Гаспар говори само за това, което знае, но аз я открих. Открих помещението. Елате с мен: ще ви покажа пещерата на Али Баба за библиографски съкровища.

25. Тайната книжарница

Май 2022

Повървахме до улица „Прадо“ — очарователен тесен тротоар, осеян с малки магазинчета.

Движихме се сред разнородна тълпа от местни жители и туристи. Заобиколихме няколко камиончета, разнасящи стоки и неколцина велосипедисти с техните четвъртити раници на гърба. Харесваше ми тази атмосфера в сърцето на града, атмосфера на старинен квартал, отказал да се разрасне.

Помислих, че отиваме към книжарница „Прадо“, където се предлагаша стари книги и гравюри, но Хуан продължи и спря между вход номер седем и следващия магазин за антики, на номер девет.

Останах загледан в спуснатите щори, надраскани безобразно с жълти графити.

— Гледайте внимателно, нищо ли не виждате?

— Магазин, затворен отдавна — казах.

— Точно така, преди четирийсет години. Но погледнете, погледнете внимателно фасадата. Виждате ли следите, останали от надписа на магазина?

„Гледай ти...“, помислих.

— Прав си: май с главни букви е било изписано името „Педро“.

— Точно така. Педро Бардел. Имам семейни фактури отпреди десетилетия, на които пише адреса на Педро Бардел, улица „Прадо“, номер девет. Ако желаете, ще минем през печатницата и ще ви ги покажа.

— Не е нужно, но не виждам какво искате да ми кажете.

— Вижте, Педро Бардел беше един от деветдесетгодишните мадридчани, които починаха при първата вълна на Ковид. Отдавна се беше оттеглил от пазара. Смятаха го за патриарха на антикварните книжари в града, аз отраснах с легендата за него. Но с женитбата си попадна в богато семейство, собственици на мини, и вече не му беше нужно да търгува. Говори се, че в този магазин има двайсет хиляди тома. Приятели книжари, от най-възрастните, са ми разказвали, че имало какво ли не — пътеводители от XIX век, съдържащи гравюри и акварели на испански градове, които сега много се търсят, часослови, готически книги, инкунабули. И погледнете... виждате ли балкона на мецанина? Не съм забравил една подробност, която ми разказа продавачът от книжарница „Лопс“: той твърди, че Бардел понякога вдигал щорите и отварял книжарницата само заради удоволствието да покаже своите ценни екземпляри и колекционери или други книжари да проявят интерес към някое от библиографските му съкровища. Ако някой клиент искал желание да купи нещо, той вдигал цената, но дори клиентът да се съгласял с нея, отказвал да му продаде книгата. Няма нужда от пари, правел го само за да се перчи, от изкривено чувство за развлечение. Както можете да предположите, бил си спечелил доста врагове в професията. Същият книжар ми разказа, че веднъж го поканил, качил го на мецанина и върху тези бели капаци, които сега виждате затворени, имало гравюри на Гоя, забодени с габърчета! Можете ли да повярвате? Не ги бил изваждал на пазара в продължение на десетилетия, само за да ги държи в затворения си магазин, забодени с габърчета.

Впечатлих се, представих си болния Франсиско де Гоя да работи над своите гравюри, в най-мрачния си период, без да знае, че след векове плодът на толкова творчески усилия ще бъде повреден и разпънат на кръст в книжарницата на колекционер скъперник.

— Мислите, че книгата, която търсим с инспектор Мадариага, може да е тук? — казах.

— Не знам, аз искам само да съдействам, както винаги, когато надуша нещо странно на този пазар. След толкова години ми се струва, че се задава някаква измама, някаква кражба, някаква фалшификация. Чувствам се длъжник пред завета на моето семейство и че писатели като Сервантес и Лопе де Вега са поверявали на моя предшественик отпечатването и разпространението на техните произведения. Било е съвместна работа и аз чувствам, че трябва да съм на същата висота и да я пазя, в рамките на възможностите си, от хора, които влизат в бранша само за пари и спекулации. От своя страна мога само да ви информирам, че през последните седмици Сара идваше прекалено често в институт „Сервантес“, а сега е мъртва. И че видях Едмундо на същата тази улица няколко пъти миналия месец, което е прекалено голяма случайност, защото той не вършеше нищо без определена цел; питах собственичката на книжарница „Прадо“, която ми е приятелка: Едмундо не е влизал в магазина й.

— Смяташ, че Едмундо е купил от наследниците на Педро Бардел книгите, които се намират или са се намирали в това помещение — заключих аз.

А може точно митичният книжар Педро Бардел, колекционер с достатъчно много пари, да бе откупил библиотеката на Касто Оливиер и никога да не му се бе наложило да я продава. Затова е притежавал двайсет хиляди

тома — само тръгвайки от богат колекционер като Оливиер, е можел да натрупа такова количество книги.

...И ако легендите се окажеха истина, Педро Бардел можеше да е запазил за себе си *Черния часослов* на Констанса Наварска и той да лежи скрит тук, само на метър от ръката ми.

Усмигнах се за първи път от няколко дни насам: вече имах нещо, което да подам на Калибан.

26. Малката Моцарт

Май 2022

Вече се свечеряваше, докато карах по пустите пътища към Виливерде. Залезът беше зачервил хоризонта с облаци от ония, дето приличат на свръхестествени. На село ме чакаха дядо и Херман, нетърпеливи да чуят повече от онова, което можах да им кажа по телефона. Бях разказал всичко на Менсия и я помолих да се разпорежи да изискат записите от външните камери пред хотела на улица „Прадо“, за да проверим информацията, която ни бе дал печатарят. Аз от своя страна няхах повече работа в Мадрид, защото за момента нямаше достатъчно основания, за да се иска от съдийката претърсване на въпросното помещение, нито на Хранилището на именитите. Не и докато Калибан не дадеше признаци на живот и не ми изпратеше мостра от кръвта на майка ми. Както мадридската полиция, така и баската Ерцаинца гледаха с недоверие на телефонното обаждане.

Говорих с Алба, тя ми даде Деба, преди да я приспи. Двете ми описаха спокойното си ежедневие, далеч от погребения и кръвни проби. Движех се по ръба на два свята — единия мирен, другия зловещ. Предстоеше да видя на коя страна ще ме бутнат ветровете на съдбата.

Някъде на нивото на Бургос ми звънна Телмо, възторжен:

— Открих я! — възкликна той.

— Итака Експосито? Сигурен ли си?

— След като попаднах на първото заглавие, нататък беше лесно.

Забелязах, че треперя на волана.

— Чакай, ей сега ще ти звънна — само успях да произнеса.

Най-сетне, най-сетне нещо за Итака Експосито. Врътнах волана както не беше редно и се отклоних към едно пусто уширение.

Като спрях, излязох от колата и си поех няколко пъти въздух. Понякога знаеш, че в следващия миг животът ти ще се преобърне, но колкото и да се подготвяш мислено, ти идва в повече. А една възкръснала майка идва в повече на всекиго.

Набрах номера на Телмо.

— Какво откри?

— Няколко статии от шейсетте години. Не знам дали се връзва, ти не спомена никакви дати.

— Продължавай, моля те. Още не знам дали се връзва.

— Гледай ти... явно е много важно, на нокти си. Ще сканирам всичко, което открих, дай един имейл да ти го пратя.

— Ще ти го пусна по уотсап, но кажи нещо предварително, много те моля!

— Намерих името в списанието на Школата по изкуства и занаяти. Ще ти прочета заглавието: „Итака Експосито, виторанската Моцарт на живописиста?“

— Моцарт?

— Продължавам: „Детето чудо, което смайва света със своите копия на великите майстори живописци“, Дете чудо.

Почувствах гордост за някой, когото не познавах. Странно, беше същият тип гордост, който изпитвах от ранното развитие на Деба.

— Тук има снимка — въпросната Итака Експосито на площада на Бялата дева с още ученици, всичките седнали пред триножници и дъски, върху които има рисунки на паметника, има и един свещеник. Явно тя е спечелила. Статията е кратка, пише само: „Итака Експосито, рано развит гений на имитацията, печели конкурса по рисуване Бялата дева“ Отдолу пояснява: „Нашето мило момиче, чудо на живописиста, дръзва да рисува и един от нашите най-емблематични паметници и въпреки оплакванията на някои родители, които не желаеха изумителните и зрели щрихи на надареното дете да се състезават с драсканиците на техните отрочета, решението на журито бе обявено най-накрая за валидно.“ Имам и друга новина, в която се говори за нея като за изключителна възпитаничка на Школата по изкуства и занаяти. Тя също с илюстрирана със снимка, тук изглежда по-голяма и рисува класически скулптури. Да ти пратя ли сканираните статии?

— Веднага, моля те. И още нещо, Телмо... благодаря ти, няма да забравя тази услуга.

— Вече започвам да схващам, че или е нещо лично, или съвсем си превъртял.

„Боя се, че и двете“, премълчах аз.

На мига получих пресниманите стари публикации, имах чувството, че се бавят цяла вечност, докато се заредят на мобилния ми, въпреки че тази вечност трая само две секунди.

Най-сетне видях лицето ѝ. Итака Експосито. Издължено, съсредоточено лице, тъмни плитки, остра и разполовена брадичка, много големи очи. Будно момиче, на около осем години. С ученическа униформа. На снимката от Школата по изкуства и занаяти беше висока и доста слаба девойка, с дълга пусната коса. Гледаше в обектива, сякаш криеше някаква тайна, полуусмихната. Залата за рисуване беше пълна с гръцки скулптури на крака, ръце, торсове. Няколко ученици стояха и съсредоточено рисуваха върху платната си, всичките с бели престилки, включително Итака, която беше завършила вече рисунката си, докато останалите бяха нанесли само отделни щрихи.

Почувствах се странно, погледнах очертанията на планината край Бургос пред себе си като на забавен кадър, може би за пръв път виждах майка си, онова надарено момиче. Може би това беше моята история, историята на моите корени, или може би беше просто лъжа на измамник, който ме бе въвлякъл в търсене, превръщайки своето престъпление в абсурден личен делириум.

Във всеки случай Калибан беше успял: държеше ме в ръцете си, работех на пълни обороти за него.

Заставих се да продължа, трябваше да стигна до Виляверде, къдсто ме чакаха дядо и Херман, не по-малко объркани от мен. Трябваше да продължа. Да дойда на себе си и да продължа.

Чух дрезгавия глас на дядо в главата си: „Вземи се в ръце и гледай напред.”

— Ести, ще ти препратя сканираните копия, които току-що ми пусна Телмо. Той е открил Итака Експосито.

— Какво говориш, значи тя наистина съществува, не е измислица!

— Имало е поне такава жена и според датите е възможно да е моя майка. Може би малко млада, трябва да ме е родила на осемнайсет или на деветнайсет.

Разказах ѝ накратко съдържанието на двете статии.

— Искам да се поровиш в регистрите. Къде си?

— Трупам работно време в Лакуа, в кабинета си.

— Идеално. Виж, под снимката от площада на Бялата дева има епиграф, споменава се някакъв свещеник, някой си Ласаро Мартинсе де Арментия. Изглежда млад, на не повече от трийсет години. Не знам дали ще извадим късмета да е още жив. Би ли потърсила в регистрите?

— Щом затвориш, почвам. Ти къде си?

Слънцето беше оранжев диск, който вече потъваше зад планинския хребет. После на небето останаха само разпокъсани облаци, мракът щеше да настъпи след няколко минути.

— Пътувам, след час ще бъда във Виляверде. Намерихте ли Лорса?

— Няма и следа от нея, семейството ѝ е притеснено. Според всички нейни близки това момиче никога не е чупило дори една чиния. Излъга ни за ключовете и за часовете, в които е била в книжарницата, но ти виждаш ли я да убива шефа си?

— Шеф, да, но може би и любовник. Телмо потвърди, че е имала връзка с Едмундо, но вече били скъсали.

Естибалис замълча, личеше, че се бори с думите.

— Знам, но не забравяй, че това, което казва Телмо, вероятно идва от същия източник: Гоя. На този етап няма как да не си помисля: ами ако Лорса не е убийцата, а поредната жертва?

— На Калибан или на този, който е убил Едмундо или Сара Морган — довърших мисълта ѝ, сякаш бяхме от близнаците телепати.

— Честно казано, не знам какво търсим, Кракен. Бегълка, отвлечено момиче или труп.

27. Отец Ласаро

Май 2022

Мисля, че това беше най-напрегнатата и тъжна вечеря във Вилияверде, която помня. Изкачих хълма под агонизиращата светлина на един от малкото улични фенери.

В селото цареше тишина, през седмицата тук почти не живееха хора, селото все повече се смаляваше и обезлюдяваше.

Херман и аз седнахме около панираното цвекло, което ни беше приготвил дядо, и той се присъедини към нас, след като си сипа четвъртинката червено винце, което си пийваше всеки божи ден открай време.

Не спестих нищо, разказах им всичко, или поне всичко, което можех да разкажа, имаха право да го чуят. Ставаше дума за нашето семейство.

Дядо заговори пръв, както винаги, докато обелваше наведнъж цялата кора на една ябълка — привично действие, което често повтаряше и на което се възхищавах от дете.

— Синко, помолих Херман да потърси в Имотния регистър книжарницата на баща ви.

— Дядо, това не е твоя работа. Остави на мен.

Но го погледнах в очите, все по-мътни и по-мътни.

В тях имаше молба, настоятелно искане.

Не издържах пред това отчаяно и неуверено изражение.

— Намерих нотариалния акт от покупко-продажбата — каза брат ми с най-професионалния глас, който успя да извади, — макар че е било преди много години и собственикът вече не е жив. Не знам дали искаш да предам данните на Естибалис, за да потърси нещо с това.

— Благодаря, Херман. Моля ти се, не е нужно, наистина.

— Това засяга толкова мен, колкото и теб. Ти ми поиска информация за семейство Оливиер. Проверих в Търговския регистър, а после и в Имотния. Продали са на безценица всичко, което е било на негово име през седемдесетте години, не е останало нищо, освен собствеността на една от фирмите, които са притежавали, мисля, че е била фирма фантом, мошеничество от ония години, сградата е почти в развалини. Познай: това е голямата къща на улица „Мануел Ирадиер“, близо до „Сан Антонио“.

— Онази срещу църквата на кармелитките?

— Точно тя, Общината иска да я купи, но очевидно има проблеми с обявяването на сградата за исторически паметник. Искат да строят бутиков хотел, но разрешенията сигурно са бюрократична мъка. Съседите отдавна подават жалби заради плачевното ѝ състояние, заради плъховете и насекомите, които се промъкват и в техните домове, както и заради вероятността от срутване на балкона на челната фасада, който е напукан, но един ден ще рухне, въпреки че я има металната ограда и никой няма да пострада.

Загледах се в него, докато довършваше салатата от градински домати. Без олио и сол, просто нарязани, домати, които все още имаха вкус.

— И се усмихваш, защото... — подканих го аз.

— Защото сега идват добрите новини, благодарение на дядо и на легендарната му способност да общува с хората.

— Познавам пазача на имота, Хустино. Той е от Вилияфрия, момчето на Ермохенес.

— Момчето е на седемдесет години — поясни ми Херман.

— Е, да де — вдигна рамене дядо, докато слагаше в устата си последния резен ябълка. — Той с почти пенсионер, та затова отидох до Вилияфрия — добави.

Това беше много присъщо за дядо, да отиде пеш до село на два километра разстояние, за да види дали може да се срещне с някого.

— За какво да вдигаме телефона, нали? — казах.

— Беше в стаята, а там не се чува добре, понеже няма покритие. А и не ми костваше нищо. С една дума, говорих с момчето и утре ще го вземем с колата и ще идем да надникнем в оная къща, не знам, но си викам, че ако има там нещо, ти ще го откриеш, нали си полицаи.

Съгласих се с благодарност.

И довършихме вечерята мълчаливо, малко поуспокоени.

Изпитвахме лъжливото чувство, че можем да овладеем нещата, че от нас зависи да не оставим всичко, в което бяхме вярвали досега, да изтече в канала.

Херман и аз станахме, раздигнахме масата, заловихме се да мием чиниите и пратихме дядо да си легне, въпреки възраженията му.

Като се уверихме, че е заспал и хъркането му се чуваше чак в кухнята, Херман се реши да заговори, докато ми подаваше мокрите съдове, за да ги подсушавам с кърпата.

— Чувствам се малко зле, Унай. Търся всички Марти Гомес в регистъра. Истински кошмар, има стотици жени с това име, родени през същите години.

— Вече го знаех, това е първото нещо, което поисках от Естибалис. Хиляди са, Херман, хиляди жени, родени в цяла Испания, носят същото име и презиме. Толкова често се среща, че прилича на неумела измислица, фалшива самоличност — казах отчаяно и седнах до току-що раздигнатата маса, след като прибрах и последната чиния в бюфета.

— Даваш ли си сметка, че не разполагаме с нищо? — каза Херман. — Само две нейни снимки, едно име, едно презиме, дата на смъртта... и гроб, в който може би почиват останките ѝ. Мислил си, че можем да поискаме от съдията разрешение за екехумация и да си направим ДНК проба, нали?...

„От първия миг“, премълчах.

— Още не сме стигнали дотам — прекъснах го аз почти инстинктивно. — Я ми кажи, ама честно: за теб важно ли е кой ме е родил? Защото на мен ми е все тая тебе кой те е родил.

Херман помисли малко, преди да отговори. Взе един стол и го сложи до мен.

— Според мен това може да свърши по три начина: или да сме братя по баща и майка, както си мислехме досега. Или ти да си син на друга майка, а Марта да е била моята майка и да те е отгледала като свое дете, или и двамата да сме синове на тази Итака Експосито и на татко. Така че, при най-лошия сценарий, си оставаме кръвни братя по баща. Но честно казано, дори да не е така, ние сме отраснали като братя и не мога да си представя по-добър брат от тебе.

— И за мен е така — промълвих замислено. — Ти не си някакъв брат, който ми се е паднал, ти си „моят“ брат. Винаги съм свързвал името ти „Херман“ (*Игра на близки по звучене думи — German и hermano, което на испански означава брат*) със значението му на брат.

Изобщо не си представях, че мога да мисля за Херман друго.

— Тогава няма смисъл да говорим, каквото и да покажат ДНК пробите, между нас нищо няма да се промени — каза той и на лицето му се изписа облекчение. — Само трябваше да го изясня.

— Не беше нужно. Между теб и мен всичко е ясно, притеснявам се за дядо. Как ти се вижда той? Мислиш ли, че това го разстройва? В крайна сметка сега излиза, че не знае какво се е случило със сина му и с двамата му внуци преди четирийсет години, сигурно и той има чувството, че е живял и поддържал една огромна лъжа.

— Хърка, значи спи — каза Херман с практичната си визия за света.

Но в този миг видях съобщение на мобилния си:

„Много ли е късно? Важно е.“

Беше инспектор Мадариага.

Скочих на крака и я набрах, докато влизах в стаята си и затварях вратата, търсейки малко усамотение.

— Менсия, казвай. Преди малко дойдох на село.

— Искях само да ти съобщя, че вече имам резултатите от ДНК теста. Сравнили са го с кръвта, която открихме в издателството на Сара Морган, и наистина става дума за твоята майка.

Седнах на леглото, сега знаех, че съм син на друга жена — може би на Итака Експосито, — а не на Марта Гомес, също толкова мъглява, колкото и другата.

— Благодаря, вече е късно — казах механично. — Утре ще говорим.

Влязох в кухнята. Херман беше по-досетлив от мен.

Прочете в очите ми целия разговор, който бях провел с Менсия.

— Добре де, ние вече го знаем — прошепна той, загледан в пода. — Отивам да си легна. Достатъчно за днес.

— Херман, можем да сравним и твоята ДНК с тази от кръвта от моята майка... — побързах отчаяно да кажа.

Но замълчах ужасен.

„Моята майка, твоята майка.“

Вече имаше пукнатина помежду ни, винаги бяхме говорили за „нашата майка“.

И бяхме малко, само малко, но достатъчно чужди, та въздухът в кухнята да се вледени и двамата да останем замръзнали вътре.

— Но можем, разбира се, да поискаме екехумация на останките на...

„На тази, която вече не е моя майка“, помислих, без да мога да го произнеса на висок глас.

А липсата на физическо място, където да отида да поговоря с нея, ме накара да се почувствам безутешен, още повече сирак.

— Слушай, дай да спрем за днес — прекъсна ме Херман. — Лека нощ, братко.

— Лека нощ, братко — повторих автоматично и двамата се вкопчихме в тази дума, за да не полетим опасно в пукнатина, над която не искахме да се надвесваме.

В този момент откъм портата се чу изсвирване.

Вече бяхме заключили дървената порта и изтичах надолу по стълбите, преди да са заблъскали с тежкото чукче.

— Шшшт... Дядо спи, качвай се — прошепнах, докато отварях.

Моята колежка ме последва нагоре по стълбите до кухнята, където ни чакаше Херман.

— Какви са тия погребални физиономии — попита тя, спонтанна както винаги.

— Има много неща за смилане — промърмори Херман.

Той възпитано ни пожела лека нощ и отиде в стаята си, не му се говореше.

Колкото и усилия да полагах, проклетото телефонно обаждане на Калибан рушеше семейството ми.

А аз не исках това, не можех да му го позволя.

Изругах го наум.

Помнех само един метален и вежлив глас, но бях на ръба да го намразя, а това беше прекалено много за човек, който винаги се бе стремял да не потъва в този кладенец.

— Аз поне ти нося добри новини или така се надявам. Онзи Ласаро, когото ме прати да търся, също като този от Библията, не е умрял.

— Толкова бързо? — възкликнах изненадано.

— Поне веднъж търсенето се оказа лесно, недей да мърмориш.

— Права си, разказвай.

— Съвпада по име, по възраст и по това, че е бил свещеник през шейсетте години, но вече не е, сега отговаря за опазването на фенерите на Братството на Бялата дева в Музея на фенерите — каза тържествуващо тя. — Обадох се в музея и ми вдигна самият той, ходи там всеки ден. Мой или твой?

28. Музеят на фенерите

Май 2022

Кой да ми каже, че в един музей на две крачки от дома ми, където бяха събрани красиви фенери, ще се запозная с първия човек, който щеше да хвърли светлина върху моята майка.

Рано сутринта се разходих по пустите тротоари на Стария град. „Сапатерия“ (Или Улица на обущарите) беше една от улиците на различните гилдии в Средновековния бадем, която през седмицата оставаше далече от суетнята в центъра. В реставрираните сгради с оранжеви и жълти фасади все още имаше от така наречените жилища дисаги — средновековна конструкция с дълги коридори и стръмни стълби, където студът през зимата проникваше навсякъде, а през лятото горещината се събираше на последния етаж.

Естибалис беше дошла с мен, за което ѝ бях благодарен. Макар че беше затънала до гуша в работа покрай операцията по издирването на Лорса, бе предпочела да се отлъчи за малко, за да не ме оставя сам. Толкова изгубен ли изглеждах? Вероятно да, затова се оставих да ми помагат.

Дългото синьо знаме, което се вееше на фасадата, ни показва, че сме стигнали до Къщата музей на фенерите. Сградата имаше много висока врата от зелено дърво, увенчана с арка; предположих, че е била подходяща, за да могат да излизат каретите всеки четвърти август, в навечерието на празника на Бялата дева, за нощната молитвена процесия на фенерите (Най-старите данни за тази традиционна молитвена процесия, начело на която се носи фигурата на Света Богородица, датират от 1513 г.) с участието на братствата, носещи товара на традицията.

На входа ни чакаше възпълен мъж с къдрава брада.

— Инспекторите, нали? — попита.

Представихме се и той ни покани да влезем в зданието, където се съхраняваха фенерите и всички предмети, които се носеха по време на процесията.

— Много съм изненадан, че се обръщате към мен, аз водя съвсем обикновен живот: всеки ден идвам в музея, грижа се за опазването на стъклениците, понякога и за тяхната реставрация, макар да не съм стъklar, нито железар, но пък бях свещеник и съм свикнал на послушание — смигна ни той шеговито, — така че ме използват като жива сила.

Ласаро не приличаше никак на слабия младеж в расо от двете стари снимки, застанал до Итака Експосито.

Освен голямото шкембе, къдравата му брада беше леко прошарена и като изключим силно събраните очички, почти не забелязах прилики между свещеника от шейсетте години и мъжа пред мен.

Беше ни въвел в една зала, където бяха изложени фенерите със сини, виолетови, червени, зелени и още хиляди други цветове стъкленици.

Някои бяха с формата на шестолъчка, други представляваха голям бял кръст, върху който можеше да се прочете молитвата „Отче наш“.

В единия ъгъл се виждаше великолепен макет от светло дърво на площада на Бялата дева заедно с околните сгради. Макетът показваше маршрута на фенерите и техните носачи в нощта, предшестваша Деня на Бялата дева.

Настръхнах, като видях собствения си покрив, гледан от дрон, покрива, на който се качвах, за да се разведрия, същия, от който с Алба бяхме наблюдавали процесията преди няколко години, когато нещата помежду ни бяха като инкунабулите, все още в пелени.

Виждаше се и част от площад „Еспаня“, а под аркадата — книжарница „Монтекристо“.

Но се заставих да се съсредоточа и да не се отвлечам, бях дошъл да търся отговори.

— Имате ли някое по-удинено място, където да поговорим?

Въпросът малко го изненада.

— Ами на практика за днес няма заявено нито едно посещение. Сами сме.

— Въпреки това — настоях аз. — Въпросът е поверителен, от полицейско разследване, предпочитаме да говорим с вас в затворено помещение, където да не могат да влизат други хора.

Стаята беше много добре звукоизолирана.

Забелязах го веднага щом влязохме и той затвори вратата.

Шумът от улицата остана отвън, сега трябваше да бият камбаните на църквата „Сан Мигел“ за девет часа, на няколко крачки оттам, бях свикнал да ги чувам от жилището си всяка сутрин, а не ги чувахме.

...А не спирах да мисля за възможни места, откъдето да ми се е обадил Калибан и където да може да крие с дни своята пленница.

— Споменахте ми, че се грижите за реставрирането на стъклените, може ли да минем през работилницата? — обади се Естибалис с най-невинен вид.

“ Дано майсторът стъклар не се ядоса, че му вода външни хора, много внимава с работния си материал — каза бившият свещеник и ни поведе към малка стая с работна маса, върху която имаше счупени стъкленици и хиляди бурканчета с различни бои.

— Кажете сега за какво иде реч? За какво съм ви нужен? — попита той, докато попиваше една капка пот с парцал от ателието.

— Вие ли сте човекът, който се вижда на една от тези снимки? — подадох му аз двете фотографии. Той отначало ги погледна като нещо непознато. После се усмихна.

— Света Богородице, сякаш не е било. Дори талия съм имал.

— Значи потвърждавате, че това сте вие.

— Да, не вярвам да има друг Ласаро Мартинес де Арментия.

— Но вече не сте свещеник — добавих.

— Захвърлих расото преди десетилетия, липсваше ми призвание, не се чувствах удобно с църковните йерархии.

— Спомняте ли си Итака Експосито? Ти е и на двете снимки, в подобен контекст.

Той погледна снимката от Школата по изкуства и занаяти, на която Итака беше вече голямо момиче.

— Да, как ще я забравя. Тя беше изключителна. Целият ѝ живот обаче беше доста необичаен. Аз я придружавах на обществените събития, когато монахините от нейния колеж, „Веракрус“, ме помолеха за това. Бях времената след Франко, но патриархатът все още имаше силно присъствие в ежедневието и понякога изискваха наставникът придружител да е мъж. В началото, понеже бях ръкоположен съвсем наскоро за свещеник, задълженията ми включваха изповедта и отслужването на литургии в някои колежи, тогава от епископията ме изпратиха във „Веракрус“. Започнах като редовен изповедник, нали разбирате, момичетата ти разказват веднъж седмично незначителни грехове, какво зло можеха да извършат те на тази възраст. Но Итака беше пансионерка и сираче, нещо твърде необичайно, защото колежът „Веракрус“ не беше сиропиталище. Затова Итака никога не излизаше оттам, горкичката, през Коледните ваканции, през дългото лято, сама с монахините и без нито една приятелка. Аз бях на двайсет и няколко години, помня я като петнайсетгодишна, по-зряла и отговорна от връстничките си, защото беше израсла сред възрастни жени. Помежду ни се породило доверие и тя започна да споделя с мен всичко, което не можеше да каже на монахините, особено през ония години. Освен това беше много талантилива.

— Имате предвид умението ѝ да рисува.

Той погледна бурканчетата, пълни с бои и четки.

— То беше и нейно наказание. Като дете монахините я експлоатирали, докато тя не им се опълчила, което никак не им харесало. Те спечелили много пари, но тя не видяла нито стотинка, никой не ѝ отворил сметка, за да има спестявания в бъдеще, когато стане пълнолетна. Показвали я като маймуна на панаир, докато я принуждавали да копира с поставен до платното пясъчен часовник някои майстори на живописиста, които тя ненавиждаше. Притежаваше много специална чувствителност, говореше ми за щрихите, сякаш говореше за човека, който ги бе нарисувал, което за нея беше едно и също. Не правеше разлика. Когато беше тъжна, отиваше при Фридрих (*Каспар Давид Фридрих (1774–1840) — немски художник романтик. Най-прочути са алегоричните му картини, в които рисува замислени силуети на фона на нощно небе, утринна мъгла, готически руини, безплодни дървета*). Но игуменката, директорка на колежа, уби твореца в нея. Можем да кажем, че изви врата на кокошката, която снасяше златни яйца, но когато разпра корема ѝ, не откри вътре нищо. На осем или девет години Итака отказала да продължи да рисува, но живееше с ужасния страх, че може да я изгонят. Чувстваше се несигурна, че е сама на света, че няма къде да отиде, ако я изгонят. Това много ме разстройваше. Аз израснах в семейство с много деца, със скромни родители, много строги, но много обичливи. Толкова ми беше жал за нея, че се опитах да ѝ бъда нещо като по-голям брат, предполагам. Пред мен тя си разтваряше душата.

„Ама че скапан живот“, помислих безпомощно. Не можех да си представя какво е било за едно дете да расте така беззащитно, така самотно.

— Можете ли да ни кажете къде е тя сега? Какво стана с нея? Трябва спешно да я открием — развали магията Естибалис.

Тя разследваше отвличането на заложница. А аз за първи път чувах моята истинска семейна история.

— Къде е сега Итака? Много бих искал да знам, ще ми се да ѝ кажа, че много се гордея с нея, каквато и да е сега. Тя беше моята малка приятелка, а аз — нейният довереник може би. Ако бихте направили това вместо мен, ще ви бъде безкрайно благодарен. Мога да ви разкажа само за онези първи години, докато завърши училище — каза той, загледан в снимката от Школата по изкуства и занаяти. — Всичко приключи с катастрофа.

— Какво имате предвид под „всичко“?

— Аз смятах, че тя трябва да има повече приятели извън стените на „Веракрус“, живееше като затворничка и не беше излизала никъде след прекратяването на показните обиколки, затова убедих сестра Акилина.

— Сестра Акилина? Къде можем да я открием?

— На гробищата, предполагам. Беше доста възрастна през седемдесетте години, не ми се вярва да е още жива.

— Добре, но ако помните презимето й...

— Не знам дали го помня, но можете да отидете в колеж „Веракрус“ и да попитате за преподавателите от онези години, тя преподаваше естествознание и ръчен труд.

С Ести се спогледахме, все едно бяхме чули нещо на гръцки.

— Изобразителни изкуства, ръчни дейности, рисуване, живопис... Беше нейна наставничка, тя я беше научила да рисува, но аз я убедих, че Итака отново ще хване четката, ако ѝ позволи да посещава часовете в Школата по изкуства и занаяти. Там имаше ученици на всякакви възрасти. Итака беше вече на петнайсет, а познаваше само двайсетината сестри и преподавателки в колежа, мен и съученичките си. Успях да я убедя, при условие че я придружавам до школата и я връщам обратно.

— А защо казвате, че всичко е приключило с катастрофа?

Той погледна снимката, на която подрастващата Итака рисуваше с въглен очертанията на класическа статуя без ръце.

— Защото там се влюби.

29. Една буква „И“ — Унай

1972

Раменете бяха лесни. По-сложно беше с гънките на туниката. Цяла вселена от плат, която непрекъснато се разстилаше по кожата върху гърба на младежа.

Момчето непрекъснато мърдаше нервно гръб и всички ученици вече бяха почти пощурели от непрекъснатите промени на стойката му.

Гъстата му черна грива беше разрошена — нещо, което Итака не беше виждала никога преди, свикнала с ниско подстриганите с бръснач коси на бащите, които идваха да прибират нейните съученици.

Рисуването на действителността не беше нейната стихия. Тя беше добра, по-добра от всички присъстващи в залата, както предполагаше по техните щрихи, но не беше невероятна, както когато копираше маслено платно на някой стар майстор.

Въпреки всичко, дон Хосе Мария, преподавателят по рисуване, се приближи до нея няколко пъти. Мъж с тънки мустачки, който барабани с пръсти по дъските на всички свои възпитаници.

— Много добре, Итака. Сега идва моментът да почнеш да придаваш обем със сенките... стига нашият модел да е в състояние да застане мирно на едно място — повиши глас той, та споменатият да го чуе.

Итака не беше виждала никога лицето му. Когато отец Ласаро — много заваян човек, въпреки добрите му намерения — я оставяше винаги със закъснение пред входа на школата, тя влизаше в залата, прошепвайки някакво извинение, и сядаше пред триножника на последния ред, единствения свободен заради ужасната видимост.

Вече от месец посещаваше Школата по изкуства и занаяти и оттогава всеки четвъртък, дните за рисуване по модел, ставаше със скок от леглото. Всички ученици се мъчеха да уловят възможно най-добре този неспокоен гръб. Тя се забавляваше, като ги наблюдаваше — свят от различни хора, извън еднообразието на монахините и колежанките във „Веракрус“.

Този четвъртък дон Хосе Мария се задържа при нея, за да ѝ помогне с плътността на плата. Показа ѝ как да кръстосва щрихите в няколко посоки, според търсения резултат и дълбочина. Седнеше ли пред платно, Итака не усещаше как отлита времето. Когато излезе, в преддверието на школата вече нямаше жив човек. Слезе по стълбите, но отец Аасаро я беше предупредил, че има да дава последно причастие на улица „Хенерал Алава“ и ще дойде да я вземе малко по-късно. Тя примирено седна да чака на стълбите, когато едно момче, малко по-голямо от нея, се приближи.

— Здравсти — каза само то и седна до нея, скръсти ръце и се загледа напред, към парка, който ги делеше от сградата на местната управа.

— Здравсти — отговори Итака. — Познаваме ли се?

Той се разсмя, сякаш бе чул спрашно смешен виц. Отметна дългия бретон от лицето си, лице на немирник, все още със следи от акне.

— Трябва да ме познаваш, ако си от последния клас. Чакай да ти подкажа.

Хлапакът стана, слезе по стълбите, застана с гръб и посочи раменете си.

— Трябва да ти изглеждат познати — каза, без да се обръща.

— Ти си моделът! — досети се Итака.

— Самият той! — възкликна доволно хлапакът. — Толкова ли съм различен, когато съм облечен като грък?

Итака се засмя на остроумната забележка.

— Защо го правиш, това с позирането? Не може да се каже, че много ти се удава. — И веднага млъкна, дали не беше прекарила?

Но момчето не изглеждаше обидено, по-скоро напротив.

— Хич не ме бива като гръцка статуя, знам. Но ми плащат, за да стоя мирно, на село печеля надницата, като жъна с баща ми в събота и неделя, а през седмицата уча във Витория.

— Че струва ли си да идваш всеки четвъртък за никакви пари?

— С тях си купувам романи или есета понякога — отговори той. — Не ми се ще да искам от нашите пари за това.

— Кои автори обичаш да четеш? — попита тя настръхнала.

— Мачадо, Ортега и Гасет, Гарсия Маркес... — усмихна се хлапакът. — Не съм пътувал до Кастилия, но вече съм живял там и знам, че е обширна и равна като мъжка гръд. Не съм виждал Макондо, но когато отида там, няма да се

изгубя и ще оставя жълтите пеперуди да ме наобиколят.

Итака за пръв път помисли за гърдите на момчето. Не, не за първи път мислеше за него. Толкова часове рисуване на гърба му я бяха подканвали да си представя останалата част от тялото му под късия чаршаф, който играеше ролята на туника.

— Делибес, Мигел Ернандес, Лорка — продължи Итака. — Никога не съм гледала кози, но мога да ти опиша чуруликането на птиците в Алкой. Не съм била в Ню Йорк, но когато отида, ще пия кафе в същите заведения, където е бил Гарсия Лорка.

Двамата се усмихнаха едновременно, едновременно се погледнаха в очите, едновременно се отдръпнаха един от друг смутено.

Клаксон прекъсна вълшебния миг. Една много лъскава червена кола беше спряла пред тях. Младият шофьор го извика:

— Хайде, че тук не може да се паркира!

— Това е един приятел, той има шофьорска книжка. Между другото, как ти беше името? — попита хлапакът, след като скочи от стълбите, вместо да слезе по тях.

— Не съм го споменавала — засмя се Итака.

— Подскажи ми нещо. На бас, че ти няма да отгатнеш моето — погледна я той предизвикателно.

— На бас, че ще го отгатна — каза тя с мисъл за своето предимство.

В библиотеката на „Веракрус“ имаше няколко поменика с всички имена на светци, за които човек можеше да се сети. Какаото и да беше, щеше да го намери.

— Добре, хитрушо: галско (*Галският език е подразделение на келтеките езици, известен още като гойделехи. Говори се в Ирландия и Шотландия*) име с четири букви. Е, аз вече ти го казах — намигна той за сбогуване. — Сега е твой ред, твоето сигурно не е толкова трудно, колкото моето.

— Ще видиш. Ще ти подсказа, щом толкова много четеш: Омировата „Одисея“.

— Аха... Пенелопа?

— О, я стига, не е толкова очевидно. — Какво разочарование. Всички отговаряха „Пенелопа“.

— Име на сирена?

— Аз съм отправна точка, вече трябва да отгатнеш.

— Отправна точка? Още сега отивам в Линасеро и си купувам „Одисеята“, другия четвъртък ще кажа името ти, кълна се. Подскажи още нещо. Само едно.

Клаксонът на другото момче отново прозвуча призивно, но Итака вече бе отгатнала неговото име.

Тя се смили над него и извика, докато Гаел тичаше към колата:

— Едно „и“!

Гасл се обърна щастлив:

— Едно „и“! — викна той. — Добре: Едно „и“! (*Игра на думи — una i, или едно „и“, на испански звучи като „уна и“, оттам и името на главния герой, Унай*)

30. Лицето на утрешния ден

Май 2022

Вървахме вгълбени през парка „Прадо“ към срещата с дядо, според мен, повтаряйки наум всичко, което ни бе разказал бившият свещеник.

— Какво мислиш за това, което ни разказа? — наруши мълчанието Естибалис

— Че Ласаро я е обичал, но изпитва известна вина. От друга страна, не спирам да мисля за възможните скривалища, където да я държат затворена. Музеят е добре звукоизолиран, а в сградата има мазета и складове, където да се заключи заложница.

— Той употреби едно условно наклонение, характерно за Алава: „Ако бихте направили това вместо мен, ще ви бъде безкрайно благодарен“ — добави моята колежка.

Не го бях доловил. Очевидно много бях свикнал да го чувам край себе си и не го забелязах.

— Браво, че си го хванала, аз го пропуснах. Бях прекалено съсредоточен върху факта, че я е познавал. Говори за Итака с възхищение и не забравям думите на Калибан, че тя е най-добрата фалшификаторка на старинни исторически книги. А Ласаро е живял с години близо до това чудо в живописата, знаел е за нейния талант. Вече имаме три източника, които ни потвърждават, че Итака Експосито е притежавала подходящите художествени умения, за да фалшифицира произведения на изкуството: Калибан, статиите за Школата по изкуства и занаяти и Ласаро Мартинес де Арментия.

— Има една практическа подробност, която ми се връзва в тази история и тя вече не ми се струва чак толкова абсурдна: не открихме никакви официални документи на името на Итака Експосито, но знаем, че е съществувала. Не свързваш ли този детайл с някой извън закона? Някой, който е сменил самоличността си? — попита ме тя.

Не исках да го мисля. Поне за момента. Първо трябваше да приема, че кръвта на някаква жена, все още жива, съвпадала с тази на майка ми, която не беше умряла преди четирийсет години. После, ако това се докажеше, трябваше да направя следващата стъпка и да се изправя пред твърде неподходяща за един полицаи реалност: че вероятната ми майка е престъпница, човек от другата страна на закона. И че работата ми винаги е била да вкарвам в затвора хора като нея.

Но сега не беше моментът, още не. Все едно да мисля за десерта, когато съм още на предястията.

— Да се съсредоточим върху следата и да я открием жива или да се сдобием с нещо, което да дадем на Калибан, преди да е изтекъл срокът, какво ще кажеш? — отговорих аз, загледан в дърветата на парка „Ла Флорида“.

Вървахме към изоставената къща на улица „Мануел Ирадиер“.

Рано сутринта бяхме взели Хустино от Виляфрия и дядо бе останал да го занимава в кафене „Сан Антонио“, докато Ести и аз разговаряме с Ласаро.

— Трябва да имаме предвид и още нещо — добавих, по-скоро мислейки на глас: — Тя разбира от пигменти и химически вещества. Ние се съсредоточихме върху хора от света на библиофилията, но сега започвам да разбирам, че трябва да разширя профила на заподозрени, който съставям. Ласаро може би умее идеално да борави с анилини, освен това работи много близо до книжарница „Монтекристо“, само на стотина метра, лесно би научил графика и навиците на Едмундо. А що се отнася до смъртта на Сара Морган, не е изключено сред уменията на Ласаро да е и модифицирането на глицерина. Инспектор Ма дариага ми разказа нещо много обезпокоително. Тя е в бригадата за историческо наследство и работата ѝ налага да бъде осведомена за големите кражби и фалшификации във всички музеи по света. Менсия смята, че убиецът на Сара се е вдъхновил от един случай от Музея на фалшификатите във Виена: престъпникът нанесъл слой нитроглицерин върху платното на копирана картина и я продал на един търговец на произведения на изкуството, въпреки съзнанието, че не е оригинал. Знаел, че търговецът ще се опита да я поосвежи и да премахне патината на старо платно, за да я представи за оригинал, както и какъв препарат за почистване използват специалистите. Вече се досещах как свършва приказката: алчният търговец умрял, когато картината избухнала в лицето му. Другият бил задържан, аз бих му съставил профил на отмъстителен психопат, моралист, садист, но страхливец.

— Подобен на този, който съставяш за случаите с Едмундо и Сара, според това, което ми спомена.

— Да. Искам да ти кажа, че Аасаро може... би могъл...

Никак не обичах да стигам прекалено бързо до изводи по отношение на профилите, още по-малко от една-единствена среща.

— С една дума, казваш ми, че Ласаро може да бъде Калибан.

— Би ни липсвала мотивацията. — Не ми се щеше да избързвам. — Нека помислим за финансовата страна. Можеш ли да говориш с банките и да проследиш сметките му, да видим дали няма да изскочи нещо интересно? В неговите финанси не би трябвало да има изненади: търси дългове, внезапни постъпления... Каквото и да е.

Тя кимна в знак на съгласие, знаех, че ще го направи в първата свободна минута.

— А също така... можеш ли да поискаш от компютърджиите да ни направят симулация как би изглеждала Итака Експосито днес? Ще ни бъде от голяма полза сега, когато знаем, че е жена от плът и кръв.

Ами ако я бях виждал някога? Ами ако беше близо до мен със скритата си самоличност? Искях да знам как изглежда лицето ѝ, ако я срещнех утре.

Ама че глупост.

Щеше да дойде да ме търси, ако беше искала.

Оставила ме е при баща ми, във Виляверде. Аз бях лесен за откриване, дядо — още повече. Той беше дърво със столетни корени, не беше мърдал през целия си живот.

Не... щом не присъстваше в живота ми, значи така беше решила и само Калибан я бе върнал в живота ми, въпреки нейното желание.

— Калибан знаеше, че аз съм синът на Итака Експосито. Това говори, че е запознат поне с част от живота ѝ. А Ласаро ни разказа какво се е случило, когато Итака е била петнайсетгодишна, през 1972 година, но ако ми е майка, трябва да е била на деветнайсет, когато мс е родила на дванайсети август 1976 година.

— Пак сме с празни ръце, Унай. Той казва, че не си спомня името на първата любов на Итака, на момчето, заради което са я затворили.

— Ами ако въпросният хлапак, онзи от Школата по изкуства и занаяти, е бил баща ми?

Естибалис се закова наред „Сенда“ (*Една от най-красивите пешеходни алеи в града*). Някои от практикуващите джогингя погледнаха раздразнено. При нормални условия и аз щях да съм един от тях.

Но телефонното обаждане на Калибан беше запретило живота ми в облаците, в плен на едно обратно броене, което вече мечтаех да приключи.

„Седем дни, Унай“, повторих си за кой ли път. За добро или лошо, скоро щях да имам отговор или драма, която да оплаквам, но поне щях да знам към какво да се придържам, аз, който бях враг номер едно на неяснотата.

Ести прие изражението на възрастен човек и ме погледна както когато се налага да обясняваш кой е Дядо Коледа:

— Сега ще ти задам един труден въпрос, който все някой трябва да ти зададе, и понеже аз съм най-добрата ти приятелка, на мен се пада да изям шамарите, но ще се примирия. Слушай: на тоя етап сигурен ли си, че баща ти, Гаел Лопес де Аяла, ти е баща?

31. Линасеро

1972

Следващият четвъртък дойде след седем дни и хиляда нощи.

Итака имаше въпроси и разбира се, беше подготвила отговора си.

Нуждаеше се от съучастник, тя го знаеше, както знаеше, че добродушният отец Ласаро е подходящ за целта. Сподели с него всичко и младият свещеник, целомъдрен и по отношение на любовта между юноши, пое задължението да ги улеснява, може би за да изживее отстрани това, което самият той и неговото призвание му бяха отказали.

Уговориха се този четвъртък той пак да закъснее да я вземе, след като предупреди сестра Акилина за някакво несъществуващо заседание в семинарията, та закъснението да не събуди подозренията ѝ.

Свърши най-дългият час по рисуване, който Итака помнеше. Сега този гръб и този тил ѝ се струаха недостатъчни. Гаел беше по-неспокоен от обикновено и изнерви всички с непрекъснатото си мърдане.

— Извинявам се, извинявам се... — не спираше да повтаря той, но звучеше толкова нахакано, че повечето ученици се смееха заедно с него на всяка нова палячовщина, примирявайки се, че тази рисунка няма да е най-добрата в кариерата им на възпитаници на Школата по изкуства и занаяти.

След часа Итака седна на стълбите и зачака една непредложена, но родена от въображението ѝ среща. Срещу нея паркът „Конде де Пеняфлорида“ постепенно опустя от ученици. Тя призова всички светци, за които се сети, може би беше придала прекалено голямо значение на нещо, което нямаше такова.

— Исла (*Isla* на испански означава „остров“) — прошепна на ухото ѝ победоносен глас.

Гаел се бе приближил тихо зад гърба ѝ и сега стоеше на стълбите зад нея.

— Ти си отправна точка. Името ти започва с „и“ и го има в „Одисеята“: ти си Исла. Казваш се Исла.

Ново разочарование.

— Близко беше. Обаче не, не се казвам Исла. Загуби.

— Добре де, и ти още не си спечелила. И след хиляда живота няма да отгатнеш моето име.

— Гаел — изстреля тя уверено.

Гаел, за пръв път в живота си, застана на едно място за две секунди.

— Ама как...?

— Ти много ме улесни. Галско име, четири букви и загадката е решена: може да бъде само Гаел. Но вярно, името ти е толкова странно, колкото и моето, това ме утешава.

Макар че Итака не искаше да отваря въпроса за презимената за нищо на света. Не искаше да дава обяснения за това „Експосито“, което я белязваше. Не искаше да обяснява, че е сираче, че като бебе са я подхвърлили пред вратата на колежа „Веракрус“ и че оттогава учи там. Искаше поне веднъж да бъде друга, а не тя. Да не я съжеляват за произхода ѝ, в края на краищата тя би избрала всеки друг произход освен този, който ѝ бе отреден.

— Какво е Линасеро? — попита тя, за да смени темата.

— Мястото, където ще си най-близко до рая, без да се налага да умираш. Да вървим — каза той. — Имаш ли пари?

— Ами... днес не си нося портмонето. Трябват ли ми, за да вляза?

— За да влезеш — не, но за да излезеш щастлив — да. Аз трябва да мина оттам, за да прибера една поръчка. Ще те заведа, И.

Итака го последва, потискайки изкушението да му разкрие името си. Не, трябваше да си го спечели, а още не беше успял.

Гаел от своя страна беше схванал, че Итака не познава Витория. Тя всяка седмица идваше в Школата по изкуства и занаяти в центъра, срещу градската управа, но не беше чувала за най-популярната книжарница в града, на ъгъла на площад „Лос Фуерос“. И това неведение беше загадка, която той трябваше да разгадае.

Влязоха в продълговатия магазин, с неговия дървен тезгях, чийто край опираше в рафтовете, пълни с книги в хиляди цветове.

Впечатлена, Итака спря да диша за секунди. Беше живяла в библиотеките на „Веракрус“ — отворената за ученичките и скритата в мазето на сестра Акилина — повече, отколкото в спалнята си, но беше свикнала да вижда старинни томове, на по няколко века, с изключение на испанските канонични автори, чиито творби купуваше сестра Пас, отговаряща за библиотеката. Тук обаче всички книги бяха нови, наскоро излезли на пазара. Тя почти не

познаваше авторите.

— „Немезида” от Агата Кристи — каза ѝ Гаел, взимайки книга с мека корица от масата за нови издания. — Трябва да я прочетеш. Задължително. Обичаш ли криминалните романи?

„Монахините не купуват такива“, замалко да каже, но успя да замълчи навреме. Вместо това попита:

— За какво се разказва?

— Мис Марпъл е много умна старица, която получава неочаквано наследство от стар приятел, като в замяна на това трябва да разкрие едно убийство. Кръщава я „Немезида“, като древногръцката богиня на възмездието, защото е убеден, че тя ще въздаде справедливост. Синът на покойника е обвинен в престъпление, което не е извършил, и бащата иска след неговата смърт да поправи несправедливостта, разбила живота му. Мис Марпъл получава също така покана за екскурзия из градините и замъците на Англия. Тя, с невероятно острия си ум, разбира, че ако приеме тази покана, може да попадне на следи и подозрителни лица, които да я отведат до истината. Защо не си я купиш? Не ти ли се иска да попътуваш из английската провинция?

Итака, която, ако притежаваше нещо, то беше въображение, като всички самотни деца, почувства как главата ѝ се изпълва със зелени пейзажи и руини.

— Ако дойдеш пак с мен другия четвъртък, ще нося пари и ще си я купя — каза тя, изигравайки безгрижие, каквото изобщо не изпита, когато обърна книгата и прочете върху бялата лепенка цената: деветдесет и девет песеи.

Гаел се усмихна, сякаш ѝ беше повярвал.

— Дадено — намигна ѝ той. — Ела с мен, трябва да попитам за книгата, която поръчах.

И той непринудено я хвана за ръката и я поведе по тесния коридор към другия край на книжарницата.

— Къде ме водиш, там няма повече книги? — каза му Итака неразбиращо.

— Това е трик, който знаем само ние, редовните клиенти — каза той и зави през един отвор на тезгяха по няколко метра тъмен коридор, докато стигна в другата част на магазина, където вече не се продаваха книги, а канцеларски материали и художнически пособия.

Още един рай.

Итака се огледа удивено: картички във всякакви цветове, тетрадки с всякакви размери, бои, акварели, тебешери, темпера, восъци...

Гаел междувременно бе пуснал ръката ѝ и бе отишъл при продавача, който го потупа приятелски по рамото и му подаде пакета. После мина през касата и се върна при Итака с малкото си съкровище от хартия.

— Виждаш ли за какво се обличам като статуя и стоя мирно два часа? Ето затова. — Той посочи тържествуващо корицата на книгата, където пишеше „Невидимите градове“, от Итало Калвино.

— За какво се разказва? — поиска да разбере Итака, измъквайки книгата от ръцете му.

— Описва градове: градове с мъгливи очертания, абстрактни градове, скрити градове. Градовете и очите — каза той и отново я погледна, но този път двамата издържаха две секунди повече от първия път. — Градовете и желанието... — добави и докосна гърба на ръката ѝ за две секунди повече от първия път. — Градовете и размените...

И безмълвно се разбраха да разменят първите докосвания на устните си в тъмния коридор между двата магически свята.

Никой от двамата не забеляза една фигура, която ги бе разпознала и си отбелязваше това наум, скрита на няколко метра разстояние зад въртяща се поставка с картички от Витория.

32. Домът на семейство Оливиер

Май 2022

Усмихнах се. Не го бях помислял...

— Помниш ли, че откриха съвпадение с моята ДНК в костите на кралския съветник Лопес де Аяла, в Кехана преди три години, когато разследвахме случая „Господари на времето“? аз съм потомък на рода Лопес де Аяла. Не изследвахме дядо, но ми кажи колко вероятно е да съм наследник на някой, който е носил фамилията Лопес де Аяла, и да не съм син и внук на някой, който носи фамилията Лопес де Аяла? Впрочем това не е често срещано презиме, според Националния статистически институт в Испания има само сто двама и осем мъже на име Лопес де Аяла. А баща ми е бил единствено дете, няма начин да съм син на някой чичо, като принц Егон (*Принц Егон (Джон Сноу), герой от фентъзи поредицата „Песен за огън и лед“ на американския писател Джордж Р. Р. Мартин*).

Естималис погледна часовника на мобилния си и отново закричи. Кимаше, но не бях сигурен, че е напълно съгласна с мен.

— Във всеки случай, като му дойде времето, ще бъде лесно — ще поговорим с дядо и той, Херман и аз ще си направим тест за родство. Но засега няма да смущавам повече близките си, ако не е наложително — настоях, докато пресичахме „Ла Сенда“ през шпалир от кестени, извисили се чак до небето.

Моята колежка се усмихна и посочи с глава нагоре по улицата.

— Не мисля, че би могъл да смутиш дядо си, погледни как се е подредил пазачът от Вилияфрия.

Бяхме се разбрали да се видим пред оградата на имението Оливиер, но Хустино явно наблягаше на виното от сутринта, защото вървеше на зигзаг и дядо трябваше непрекъснато да поправя траекторията му.

— Да влизаме, тъкмо беше време да намина — изфъфли той, но трудно му се разбираше.

— Хустино, нека ти помогна — каза дядо, както се говори на дете. Забравях, че за него той беше дете.

После го потупа сърдечно по гърба и измъкна от ръката му връзката ключове, с които клетият Хустино се опитваше да улучи дупката на катинара, пъхайки ги всичките наведнъж.

Дядо, който не виждаше добре отблизо, но беше сръчен като фокусник, успя при петия опит.

Ръждясалият от времето ключ, който е трябвало да бъде сменен още преди десетилетия, изскърца така, че ни проби тъпанчетата, но след кратка борба с огромната дядова длан, която не се даваше, най-накрая се превъртя и ни позволи да влезем.

Неколцина минуваха по тротоара ни изгледаха със зле прикрито любопитство.

— Хайде, да влизаме — подканих всички аз.

По-добре без ключоци, по-добре без заглавия, по-добре без половината град да спекулира какви ги върши Кракен и защо влиза в изоставения имот на семейство Оливиер.

Като пристъпихме прага, се озовахме в плътно буренясала градина, а в единия ъгъл, до разкривената ограда, се валяше стара покъщнина: изтърбушен дюшек и различни кухненски съдове, които показваха, че в даден момент е имало самонастанили се обитатели, макар и само отвън, пред къщата.

— Хустино, я ми кажи, ти като идваш тук, откъде влизах? — Гласът на дядо звучеше изкусително, като глас на сирена, ако сравнението въобще можеше да се приложи.

Четиримата погледнахме към главния вход.

Балконът на първия етаж беше укрепен с греди и скеле, предвид видимата опасност от срутване. Около нас се търкаляха откъртили се от фасадата парчета, от онези, които те удрят по главата и те оставят на място. Да рискуваш да минеш отдолу беше екстремнен спорт.

— Има една малка вратичка, която не се вижда от улицата, ключът е у вас, Сантяго — обяви Хустино.

Последвахме го зад сградата, далече от погледа на всеки, който минеше по улицата. Бяхме заобиколени от елегантни здания, намирахме се в една от най-красивите части на „Енсанче“, където обикновено се отваряха адвокатски кантори, като тази на брат ми, или лекарски кабинети. Дървената ограда около нас очертаваше периметъра на онова, което в миналото е било имение на много заможно семейство.

Хустино ни посочи малката задна врата, до която се слизаше по няколко стъпала.

— Ести, това не е нахлуване в чуждо жилище, нали? Ще влезем без заповед за претърсване.

— О, не... няма такова нещо. Това е покана от приятел да го придружим на работното му място — прошепна тя.

— Хустино, щени поканите ли да влезем? — извика тя, докато той слизаше по стълбите, след като дядо бе

отворил вратата, беше я бутнал с лакът и бе изчезнал в прашасалата тъмнина.

— Влизайте, влизайте! — изграчи Хустино. — Не се бойте, мазето е в по-добро състояние от горните етажи.

— Видя ли? — усмихна се Ести победоносно. — Поканиха ни, не е нахлуване. Имаме и дядо ти за свидетел. Това ще послужи пред съдията.

Погледнах я с изражението „мен не се опитвай да ме убеждаваш“ и последвахме дядо, който беше извадил своята многофункционална кама и бе включил малко фенерче.

Двамата с Ести направихме същото с мобилните си телефони.

Моята параноична страна вече мислеше за скривалища, където да е затворена майка ми за втори път от два часа и на две съвсем различни места: Музеят на фенерите и изоставената къща на производител на карти за игра.

— Тук долу беше библиотеката на дон Касто. Понеже всичко стана много отведнъж, изнесоха книгите му, за които той милееше, но на рафтовете в кабинета са останали още книги. Той имаше много, хиляди. Според мен останаха тези, които вече не струваха пукната пара.

Приближихме се до внушително писалище. Не се виждаше почти нищо, защото светлината отвън влизаше само през две малки прозорчета, които обаче бяха покрити с тежки завеси.

Дядо не беше от срамежливите, а може би знаеше, че на следващия ден Хустино няма да помни нищо от случилото се тук, затова се приближи до шкафа зад бюрото и посегна да отвори чекмеджетата.

— Дядо! — спря го Естибалис. — Ръкавиците, ако обичаш.

И му подаде чифт латексови ръкавици, каквито винаги носеше във вътрешния джоб на якето си.

Дядо взе да души въздуха, като елен пред буря.

— Тук мирише на портокали — обяви.

Вярно, че миришеше на затворено, а може би и на развалена храна. Помислих за дюшека на незаконно настанилите се, представих си, че може някой път да са яли в мазето, далече от очите на минувачите.

— Ето едни и на теб, Кракен — каза Естибалис и ми подаде чифт, който ми беше леко малък.

Благодарих ѝ с поглед.

— Синко, тук има фактури, които не вярвам да те интересуват, но има и стари снимки. Може пък да ти послужат, знам ли.

Той ми подаде разкривена картонена кутия. Прегледах снимките една по една, но всичките бяха неясни или някой гледаше настрани на семейните пози.

— Имам чувството, че са снимки, отхвърлени като неподходящи за семейните албуми или за портрети в рамка по лавиците — казах на Ести, след като ги огледах всичките.

Продължихме да търсим, без да знаем точно какво, защото всички фактури бяха свързани с фабриката за карти, както и с печатници, но не видях нито една за книги. Инспектор Мадариага ме беше предупредила, че в непрозрачния свят на литературното колекционерство фактурите не били задължителни при сделки между книжари и библиофили, там важали устните договори и стискането на ръцете.

— Я! Това момче го познавам! — каза изведнъж дядо зад гърба ми, сочейки с фенерчето снимката, която току-що бях отметнал.

— Кое, дядо?

— Ей това... Не лично, но съм го виждал някъде. Много пъти — каза той, дръпна снимката от пръстите ми и протегна ръка, колкото можеше, за да я види отдалече.

— Дайте и аз да погледна, Сантяго — самопредложи се Хустино, доволен да помогне.

Сложи очилата за близко и присви очи.

— Това е един от внуците, големият. Внуците бяха трима, тези във Витория: едно момиче и двама братя. Това е Диего Оливиер, той трябваше да наследи фабриката, баща му се помина, когато беше още малък. А на тая снимка е със сестра си Кармен и с малкия Нино. Диего беше любимецът на дон Касто.

Внуците бяха тъмнокоси, с изключение на Диего, който беше рус и със сигурност беше привличал вниманието по негово време. Добре облечен, с четвъртита челюст и светли очи, чийто цвят, какъвто и да беше, не личеше на снимката.

Тогава се сетих.

— Дядо, аз също съм виждал този човек наскоро, не беше ли на някоя от снимките на баща ми, които ти ми показва, в същата купчина, където се беше снимал и с Алистър? Май там беше облечен като Блуза за тържествата за Бялата дева.

Дядо опита да погледне снимката от различни разстояния и се приближи до прозореца, търсейки малко светлина.

— Май да, но това е лесно, синко. Ако трябва, ей сегичка взимам автобуса за Виляверде, намирам снимката и ти казвам — предложи той.

— Ще ми го кажеш, като се върнеш, не ми е толкова спешно. Във всеки случай, не помниш ли дали е познавал

баща ми? Ти не познаваше ли всички негови приятели?

— Откъде да знам — сви рамене той и намести такето си, — баща ти познаваше кого ли не във Витория, сприятеляваше се с всички, беше много съвестен, но не пропускаше карнавал, нито вечер на света Агеда (*Традиционен празник за провинция Алава на 5 феврури, но веселието започва още на 4-ти вечерта, когато дружинки от неженени младежи тръгват да обикалят селото с песни*), нито обиколка на Блузите (*Празникът на Бялата дева, покровителка на град Витория, се чества на 5 август; всяка група от младежи и девойки е облечена в различни по цвят дълги, свободни ризи, служили навремето за работни престилки, и участва в забавни състезания в центъра на града. Всеки участник в групата се нарича Блуза*).

— Значи е бил купонджия — обобщих аз.

— Купонджия, ама съвестен — отбеляза дядо, решил да защити достойно паметта на покойния си син.

Тогава Естибалис ни върна обратно в настоящето със загрижен глас.

— Кракен, виж! — прекъсна ни тя. — Тук наскоро е имало хора. Светни върху бюрото.

После с жест ни накара да замълчим и ние се подчинихме.

Дядо дори не помръдна, а аз се приближих, като внимавах да не вдигам шум.

Наистина някой бе прокарал ръка по писалището, при което беше избърсал праха.

— Казах ти, че мирише на портокали — измърмори дядо, все още застанал далече от нас под прозореца, близо до вратата на библиотеката.

Ами ако не бяха самонастанили се обитатели? Ако точно тук беше мястото, където държаха затворена заложница?

В този момент дядо мярна нещо, нещо извън стаята.

Махна ни с ръка да приближим, Естибалис извади пистолета си и тихо пристъпи към прага на вратата, докато застана в рамката.

Всички угасихме фенерите по мое нареждане, а аз, стъпвайки сякаш по заровени под краката ми мини, тръгнах след моята колежка, като се стараех да вдигам възможно най-малко шум.

Тогава дядо подскочи и замалко не падна, докато ни сочеше навън от библиотеката.

— Някой излезе тичешком!

33. Първият закон на Егериите

1972

Итака се престори, че се концентрира върху рибата балон на проклетия пергамент.

Сестра Акилина беше нервна напоследък, а с времето тя се беше научила да предусеща кога един фалшификат е важен по броя на нощите, в които я караше да става от леглото и я завличаше в мазето да отмята работа.

Усети я зад тила си, с горещия дъх и пластмасовата лупа, за да огледа детайлите, в случая кафявите бодли на рибата.

— Искам комисиона — осмели се най-сетне да изрече през онази нощ.

Монахинята застана пред нея с ръце на кръста.

— Какво каза, дете?

— Вече не съм дете, от една година съм по-висока от вас — набра смелост, защо пък да не го каже? — А тази поръчка ще е скъпа. Искам комисиона. Работя с часове, които ми отнемат от времето за учене, и много нощи почти не спя, понякога се явявам на изпитите, след като съм спала само час, и въпреки това ги взимам всичките. В Школата по изкуства и занаяти ми предложиха пари, за да рисувам портрети, както и да давам частни уроци. А вие не ми плащате нищо.

— Защото тук ти покриваме издръжката, леглото, учебния материал, училищната такса, храната и униформата.

— Ами представете ми сметката, сестро. Кажете ми колко харчите за мен на година и ми позволете да работя и да ви го плащам. Не искам да ви дължа нищо.

— Това няма да стане — отсече монахинята и погледна е тревога ръчния си часовник. — А сега довърши рибата, трябва да напишеш с готически шрифт всички обяснения за отровата, също както е в оригинала.

Итака смени четката, взе една по-дебела и я потопа в черно мастило.

— Или мога да съсипя пергамента. — Тя се изправи и почти докосна хартията с мокрите косми.

— Няма да направиш това — усмихна се спокойно сестра Акилина.

Тя познаваше хората, Итака беше кротка и покорна възпитаничка още от раждането си. И беше отговорна, напълно съзнаваше стойността на тази фалшифицирана страница.

Итака обаче зачерта недовършената риба с огромен, дебел черен кръст.

— Неразумно момиче! Обещала съм бестиария (*Бестиарий — средновековно литературно произведение, в което героите са животни*) за след две седмици! — викна тя смаяна.

— Без мен няма да успеете навреме и го знаете. И няма да фалшифицирам нищо повече за вас, ако не ми давате комисиона.

— Не говориш сериозно. Знам какъв е най-големият ти страх: да те изгоним от колежа. А ти знаеш, че майка Магдалена само чака да ѝ дам повод, за да го стори.

— Тогава ще ви издам. От дете ме принуждавате да фалшифицирам книги за вас, водили сте ме в домовете на най-добрите семейства, направихте ме съучастник на вашето престъпление. Отначало ми казвахте, че е за колежа, че той се нуждае от ремонт, после, че трябва да се оправи дворът, после да се плати на епископията... Но вие продължавате и продължавате да продавате книги, фалшифицирани от мен, зрението ви все повече отслабва и от известно време практически аз правя всичко, дори състаряването на хартията, което е много трудоемка работа за петнайсетгодишно момиче. Обаче я върша. Вие ме превърнахте в съучастница и знам, че ако ви издам, и двете ще отидем в затвора.

— И как ще ме издадеш, наивнице? Кой ще ти повярва?

— Не е нужно дори да ходя в полицията, вие ще ги убедите, че съм луда или е развнтено въображение, а те не разбират от книги. Обаче ще отида в имението „София“, в дома на семейство Ескориаса, и ще говоря е всички колекционери, които сте измамили. Ще им обясня подробно как сме фалшифицирали всички онези библии, картуларии (*Книги за имоти и предоставени привилегии*), карти и бестиарии. Те ще разберат, че не лъжа, и ще ви изобличат лично, и изобщо не ме е страх да ида в затвора, аз цял живот съм живяла в затвор. Без други дрехи, освен една униформа, ям непрекъснато една и съща храна, докато приятелките ми отиват при семействата си. Канили са ме хиляди пъти, но вие никога не сте ми позволявали да прекарам и един ден извън този затвор, нс знаех дори, че материалите за рисуване се купуват от „Линасеро“! — крещи.

Този път гневът преля.

За какво да мълчи.

Отдавна знаеше, че не иска да живее повече тук, затворена, експлоатирана, като робиня.

„Всяка промяна ще е за добро”, повтаряше си непрекъснато нощем, в тъмното, в това легло, в което краката ѝ вече опираат в металните пръчки.

Знаеше, че няма да го сменят с по-дълго.

Знаеше, че след година ще трябва да спи все по-свита и прегърбена.

Сестра Акилина се отпусна тежко на грубия дървен стол.

Беше вярно, че от година-две старостта тегнеше върху костите ѝ и вече не издържаше толкова много часове на крак. Може би беше прекалила с момичето.

— Ти от години ме питаш за кръга на Егериите. И ти обещах, че отговорите ще дойдат.

— Аха... така значи. — Старото обещание, наистина ли си въобразяваше, че пак ще може да използва Егериите като димна завеса? Беше стигнала до заключението, че те са като Дядо Коледа или като Мики Маус: детска илюзия, измислена от възрастните, за да се смеят на наивността на децата. — Не си правете труда. Не ме интересува.

— Не те интересува ли? Искам да ти предложа да влезеш в кръга на Егериите, а ти го пренебрегваш... Един ден ще си спомниш за този разговор. А днес ще започна с първия закон на една Егерия: „Да не те хванат.“ Една Егерия никога не влиза в затвора. Никога. Ще направи каквото трябва, но никога няма да стъпи в затвор, разбра ли ме? И ти няма да ме издадеш, защото аз веднъж си обещах никога, ама никога да не свърша в затвора, но ти си още много млада, за да го разбереш.

— Ами обяснете ми го. Дойде моментът да престанете да ме третирате като дете, каквото не съм. За бога, сестро, аз никога не съм била дете, вие не ме оставихте да бъда!

— Добре. Днес, изглежда, е важната нощ. Ще ти разкажа моята история и ще разбереш всичко — въздъхна тя. Не си беше дала сметка колко я изгаря миналото отвътре. — Аз не съм се родила монахиня, невинаги съм била сестра Акилина.

— Не се казвате Акилина?

— Аз имах семейство, родители, и това семейство беше заможно и с много добро положение тук, във Витория. Баща ми се казваше Матсо Гарай, имаше фабрика за промишлени машини и оборудване, но успехът му като предприемач дойде от неговите печатници. Вложи много пари и ходеше в чужбина да търси последните нововъведения, за да бъде пръв на пазара в страната. Освен това колекционираше книги. Най-вече часослови. Пътувахме често до Франция, там и във Фландрия е била люлката на най-добрите илюстратори. И татко купуваше всички издания, които финансите му позволяваха.

Сестра Акилина направи болезнена гримаса, сякаш си спомняше за не толкова приятни и колоритни мигове.

— Мисля, че понякога проявяваш прекалена алчност да купува, но аз пораснах, придружавайки го по търгове и ровейки из антикварните книжарници на Париж, Поатие, Лондон, Единбург, Венеция. Бях единствено дете, неговата наследница, от малка бях полиглот като теб, дадох ти същото образование, което получих и аз. Само че на твоята възраст баща ми ме прати в интернат на Източното крайбрежие, в Ню Йорк., но тази история ще ти я разкажа друг път, паметта и сърцето ми ще се натоварят прекалено много да отварям цялата кутия на Пандора със спомените в една и съща нощ.

— Ама не всички ли говорят по четири езика? — попита Итака изненадана.

— Ти май не съзнаваш всичките си дарби, нали? Света Богородице, сега разбирам, че не съм се справила с теб толкова добре, колкото си мислех — прошепна тя на себе си.

— Защо станахте монахиня тогава, след като сте били богата, образована, със светло бъдеще? — попита Итака, която не беше съвсем сигурна дали да ѝ вярва.

През всичкото време, което бе прекарала край нея, я бе виждала да лъже колекционерите толкова много пъти, така невинно и уверено, гледайки ги в очите и склучвайки уговорките с ръкостискане, че накрая бе приела за правило да не взема за чиста монета нито една нейна дума.

Монахинята въздъхна, малко уморена.

— Във Витория имаше друг библиофил, също обсебен от старинни часослови. Няма да ти кажа името му от дискретност. Той е известна личност, макар че вече е много възрастен, както се досещаш. Собственик е на фабрика, която осигурява много работа тук, във Витория.

Итака слушаше и запаметяваше всичко.

— Отначало беше добър клиент, после станаха най-близки приятели, въпреки че баща ми беше по-голям от него, но онзи беше амбициозен от младини. Бяха съучастници в сделки и в библиофилията, обаче приятелството им постепенно взе да се изражда и да се превръща във все по-агресивно съперничество, когато баща ми успееше да се сдобие с някой търсен екземпляр.

— А това какво общо има с вас и вашето влизане в манастир?

— Всичко, дъще. Всичко.

— Защо го казвате, сестро?

— Защото един часослов пренаписа живота ми.

34. Празно пространство

Май 2022

Естибалис и аз хукнахме след сянката, която се качи до вестибюла пред вратата, а оттам свърна по друго стълбище към първия етаж.

Колежката ми, извадила оръжието си, викна „стой“ няколко пъти, но фигурата не се подчини и трябваше да я последваме нагоре към етажа.

Беше дребна. За секунди помислих, че може да е Калибан и дори Итака Експосито, но бързо разбрах, че е друг човек. Друг човек, когото вече познавах.

— Това е Лорса! — извика ми Ести, която тичаше пред мен.

Гонехме я из стайте, имаше прах и мебели, покрити с чаршафи. Аз се блъснах в няколко стола, които Лорса събори по пътя, за да ни затрудни.

Но нямаше къде да избяга. Когато стигна до вратата към балкона, онзи, напукания, като че ли се поколеба за секунда, но после вдигна резето и излезе.

Двамата с Ести приближихме прага, без да се осмелим да го пристъпим.

Колежката ми я взе на мушка:

— Лорса, има заповед за издирване и залавянето ти. По-добре се предай, без да оказваш съпротива.

— Няма да се предам! — извика студентката.

Стана ми ясно. По езика на тялото ѝ. Тя нямаше никакво намерение да дойде към нас.

Значи се налагаше да се жертвам, излязох на балкона, стъпвайки предпазливо.

— Махайте се или ще скоча, ще ви обвиня в полицейско насилие и ще кажа, че сте ме блъснали!

— Ти сериозно ли ще скочиш в градината? Ще ни обвиниш, след като така добре се отнесохме с теб? — извика ѝ Естибалис.

— Добре ли? Още от първия момент ме смятахте за заподозряна, понеже заварих шефа си мъртъв, въпреки че се отрових и се озовах в болницата! Това ли ви е доброто отношение?

Докато говореше, аз използвах да я доближа. Още една крачка, още по-приклепена, по-малко разстояние, по-близо до целта.

— Дръпни се, Кракен, или ще скоча!

— Огледай се, Лорса — казах аз. — Виковете ти привлякоха вниманието на всички съседи. Хора надничат през прозорците. Имаме достатъчно свидетели, ако се хвърлиш, няма да можеш да се оплачеш от полицейско насилие, защото много хора ще свидетелстват, а срещу теб вече има няколко обвинения, искаш ли да прибавиш и обиди и лъжливо оплакване срещу двама инспектори?

В този миг видях в периферията на зрителното си поле дядо, който беше излязъл на двора заедно с Хустино и влачеше парцаливия дюшек към балкона, пред входа.

Така че имах нова стратегия, а Лорса, с гръб, нямаше представа какво става на няколко метра под нея.

Приближих се лека-полека, стъпка по стъпка, като сапър, който се готви да обезвреди подозрителна раница.

— Какво, по дяволите, правиш, Кракен? — изкрещя ми Естибалис от прага. — Балконът няма да издържи тежестта ви, върни се, моля те!

— Няма да направя нито крачка назад! — извиках ѝ аз, за да чуе Лорса.

И се случи нещо красиво и неочаквано. Съседите, свидетели на ставащото, започнаха да ми викат:

— За бога, Кракен, не рискувай!

— Кракен, не мърдай, отстъпи назад!

Не виждах хора, но чувах гласовете им, разтревожени гласове, гласове на съграждани, които сигурно не ме познаваха лично, но се бояха за мен.

— Няма да ги послушам, Лорса! Няма да отстъпя назад. — И докато говорех, пристъпвах все по-напред и по-напред по пропукания под на балкона. — Ще те задържа, няма да позволя да ни избягаш пак под носа.

Вече бях близо, почти на една ръка разстояние.

...И тя, отчаяна, реагира точно както очаквах: скочи в празното пространство, съобразявайки, че ще се нарани, но няма да умре.

Не подозираше обаче за дядо и неговия дюшек.

Чуха се уплашени виковете.

Дядо извика:

— Добре е, пипнахме малката!

Осмелих се да надникна — дядо и Хустино я бяха наобиколили и ѝ препречваха пътя. Малко след това вече се появяваше Естибалис — не знам как се телепортира толкова бързо — и ѝ слагаше белезниците.

От близките прозорци и балкони екнаха ръкопляскалия. Предполагам, че всички си бяха отдържали като мен, че задържаната не си е счупила нищо.

— Тук ли беше през всичките тези дни, откакто излезе от болницата? — попита я Естибалис, когато слязох.

— Щяхте да ме уличите в няколко лъжи, не ми оставихте друг изход — каза тя, гледайки я втренчено.

Вече не изглеждаше крехка стипендиантка, сега видях ярост, която преди не бях забелязал.

— Организирахме операция по издирването ти, цял куп агенти те търсиха, не знаехме дали не си поредната жертва на убиеца на Едмундо и Сара Морган — отговори ѝ Естибалис сериозно. — Имаш много да ни обясняваш в участъка. Но... как се скри тук? Ходихме при родителите ти, при приятели и познати, влязохме в жилището ти... а ти си стояла тук, в центъра на града, почти пред очите на всички!

— Баба ми беше зъболекарка, преди години се пенсионира, но апартаментът, в който беше кабинетът ѝ, още е неин. Като дете отгаснах, преминавайки от вътрешния двор на сградата през портичката на оградата. Някои съседи още пазят ключа. Аз винаги съм имала дубликат — сви рамене тя.

Естибалис изруга светицата покровителка на зъболекарите. После повика патрул, за да отведат Лорса, и за секунда остана при мен, разочарована.

— Това е напредък, Естибалис. Сега остава да я разпитаме, не гледай така отчаяно — насърчих я аз.

— Чувствам се некадърна. Организирах ѝ операция за издирване като по учебник, преровихме мобилните телефони на всичките ѝ познати, претърсихме дома на родителите ѝ, нейния апартамент, този на братята ѝ... а се оказва, че ако бяхме проучили миналото на четиримата ѝ дядовци и баби, щяхме да попаднем на празното жилище на баба ѝ и може би...

— Може би нищо. Това му е гадното на тази работа. Независимо колко сме кадърни, лошите винаги са крачка пред нас.

Нямах представа колко пророчески щяха да се окажат тези думи. Спомнях си ги през следващите дни. Много пъти. И много пъти ги проклинах, защото разбиха живота ми.

35. Немезида

1972

— Вече знаеш, че историята свършва зле.

— Но вече я започнахте, сестро. Искam да ми я доразкажете, искам да я довършите.

— Свършва с фалшив донос. Клевета, съперникът на баща ми подправи няколко фактури на фирмата за печатарски машини. После го обвини не само пред властите, а и пред пресата. Избухна скандал. Името на семейството ми беше окаляно в десетки заглавия, поръчките секнаха от днес за утре.

— А какво стана с вас? — попита Итака.

— Аз учех в Ню Йорк, писмата от баща ми бяха много тревожни, а един ден спряха да пристигат. След три седмици директорката ме уведоми, че са го хвърлили в затвора. Прекъснах курса наполовина и се върнах във Витория, за да бъда до майка ми. Слъсках се с остракизма на цял един град, който ни бе обърнал гръб. Трябваше да продадем на безценица фабриката, която се намираше в днешното село Бетоньо. Вече и руини не са останали от нея. Наумих си да посетя баща си в затвора, въпреки неговото нежелание. Все пак успях да издействам посещение. Искah да го видя, никога не съм се съмнявала в неговата невинност, исках да знае, че аз му вярвам, че двете с майка ми сме добре, че ще започнем нов живот някъде надалече.

Монахинята замълча, Итака забеляза, че брадичката ѝ трепери.

— Затворът се оказа капан. Казват, че трима затворници се сбили, а той се намесил да ги разтърве. Пълна лъжа. Поредната. Бяха им платили, петнайсет прободни рани с кухненски нож по тялото на баща ми, а по другите — нито драскотина. Не е било

сбиване, било с екзекуция. Нямаше разследване, той беше враг номер едно за обществото. Тялото му в чувал. Това ни предадоха.

Тя замълча за няколко минути, Итака си помисли, че е заспала или че ще спре дотук, но в крайна сметка продължи:

— И няхаме пари, мама беше похарчила всичко по адвокати.

Изражението ѝ стана по-сурово.

— Винаги съм подозирала, че неговият съперник е платил повече на нашите адвокати, че го защитаваха собствените му врагове. Оставаше ни само най-святото, библиотеката. Аз бях научила всички тайни на библиофилията от него, знаех стойността на всяко издание. Изпратих майка ми, с моите съвети, във всички аукционни къщи, които знаех в Мадрид, никой не прие нито една книга, нещо нечувано. Тя обиколи от край до край Квартала на писателите, ходи дори на „Растро“, но името на баща ми беше опетнено, над него тегнеше обвинение за документна измама и никой не се осмели да купи книги от вдовицата на колекционер, осъден за фалшифициране на важни книжа. Не се доверявах.

— Мога да си го представя — прошепна Итака.

— И познай кой се яви като спасител, за да купи библиотеката ни — цялата, не на части, а наведнъж.

— Мога да позная, разбира се — каза тихо Итака.

— Изричното условие беше да му продадем всички часоелови. Той познаваше, понеже горещо ги искаше, всички екземпляри, които баща ми беше закупил. На ниска цена. Неговата. Но кредиторите ни притискаха, аз не исках да ги продавам. Не и на него. Отказвах в продължение на месеци. Беше в нощта на света Агеда. Майка ми ме помоли със сълзи на очи да отстъпя. Аз не се съгласих, оставихме спора за следващия ден.

Монахинята трябваше да спре. Да обходи с очи рафтовете, претърпени с книги. И да си поеме дъх, преди да продължи.

— Аз бях горда, кипях от гняв. Още го усещам, не се е уталожил. Времето нищо не лекува, само образува киста. За майка ми нямаше следващ ден. Казаха, че някаква вена в мозъка ѝ се пръснала. За няколко месеца останах пълен сирак с опетнено име. Не можех да се върна в Съединените щати, нито да си плащам обучението с мизерната сума, която ми остана, след като се разплатих с кредиторите на баща ми. Така че постъпих в ордена като послушница и си избрах име, което нямаше нищо общо с кръщелното ми. Живях скрита няколко десетилетия недалеч от родния си дом.

И тогава Итака навърза нещата.

Фалшификатите бяха отмъщение. Колекционерите — вероятно същите, които бяха обърнали гръб на семейството ѝ. Нямаше как да я познаят в новата ѝ битност на монахиня. Контактите, познанията по библиофилия. Търпеливо бе

залягала с години върху фалшифицирането, загърбвайки скрупулите, за да се научи да лъже, като гледа в очите.

...А тя самата беше просто чирак на сестра Акилина. Целият ѝ живот, цялата ѝ дарба, всичко, което представляваше... беше я задържала в колежа само за да използва уменията ѝ.

— Значи сте ме превърнали в престъпница още от дете само за да осъществите отмъщението си. Ще ви изоблича, този път наистина. Аз съм малолетна, вие сте отговорна за това, което ме принуждавахте да правя.

— Наивно дете... — каза монахинята, след като се изправи. — Аз също вярвах в човешката справедливост. Опитай, да видиш дали някой съдия ще се смили над едно сираче, което от години ме придружава и фалшифицира библии. Не, Итака... Трябва да намерим решение, но нито ти, нито аз ще стъпим в затвора. Това е първият закон. Не смятам сега да започна да го нарушавам.

Итака направи крачка напред, погледна я в очите и ѝ подаде ръка.

— Аз ви казах, а вие не ми обърнахте внимание. Отнесохте се с мен като с невинно дете, каквото вече не съм. Ако съм съучастница в престъпление като фалшифициране, искам процент от печалбите, не искам да поемам само рисковете, че съм престъпница.— Десет процента.

— Десет? Аз мислех да поискам петдесет. На този етап аз вече върша всичко, вие знаете това.

Монахинята почти се изсмя, за пръв път я виждаше да се пазари. Горката. Ще трябва да я научи и на това.

— Няма да ти дам петдесет процента. Всяка продажба, която правя, отива за оцеляването на тази общност от монахини, оставени на съдбата им от епископията. Не е реалистично. Дванайсет.

Итака се обърна, вече не толкова уверена в себе си.

— Двайсет — каза тя с всичкото достойнство, на което беше способна.

— Добре, петнайсет — прие сестра Акилина.

Итака не се усмихна, когато стисна ръката ѝ, която миришеше на терпентин.

Но вътрешно ликуваше: вече можеше да си купи „Немезида” от Агата Кристи.

36. Сан Тирсо

Май 2022

Беше денят, определен от Калибан като краен срок. Не разполагах с *Черния часослов*, колкото и да ми се искаше. Не знаех каква е сегашната самоличност на Итака Експосито, но за една седмица бях научил повече за истинското минало на моето семейство, отколкото за четирийсет години недомлъвки и мълчание.

...Разполагах и с няколко коза, скрити в ръкава. Ако нещо бях анализирал през последните дни, това беше общият модел на поведение при всички библиофили, с които се бях запознал. Нещо като сляп тъгъл, когато ставаше дума за ценна книга. Видими признаци на пристрастеност, отчаяна необходимост на обсебен от хартията човек. Нездравео поставяне на търсенето като приоритет, извеждането на преден план на стремежа да откриеш определена книга, игнорирайки всички червени флагове на здравия разум. Бях го забелязал у Алистър, у Гаспар, у Алисия, у покойния Едмундо, а много вероятно го е имало и при Сара Морган.

Калибан ме беше предупредил да не използвам телефона си, за да определим откъде е направено обаждането. Не знаехме с каква технология разполага или само бълфира. Естибалис настояваше да рискуваме, да си остана вкъщи, с целия екип зад гърба си, за да го пипнем.

Аз отказах.

— Няма нужда. Животът на майка ми е заложен на карта, Естибалис. Надявам се, че го разбираш. Просто ще се придържам към условията му, ще играя по неговите правила — казах след последния й опит да ме убеди.

„Не искам полиция в този ден, не искам капани, идете на някое отдалечено място, без сгради, само тогава ще ви позвъня“, беше ми заявил ясно Калибан при първото обаждане.

— Добре — прие Естибалис, — не приемай обаждането във Витория, нито дори във Виляверде. Сан Тирсо е идеалното място, ако те следи, ще остане доволен: няма сгради на няколко километра околоръст. Но... разреши ми да кача предния ден неколцина агенти и да се организираме в пещерата на отшелника. Можем да прихванем твоя телефон, ти ще си под скалата на Сан Тирсо и ако той те следи, няма да види никого, обаче ще успеем да го пипнем.

— Благодаря, Ести — казах и наистина й бях благодарен. Всъщност виждах безсилието в кафявите й като пръстна очи и се чувствах трогнат, че се тревожи толкова много за мен. — Но аз не искам това.

* * *

В ОНАЗИ СИЯЙНА СУТРИН метнах раницата на рамо, заредих се с термос с вода, малко сухи плодове, които ми даде дядо, тефтер и молив, в случай че Калибан ми дадеше инструкции.

Нищо повече.

Тръгнах към Сан Тирсо, на хребета на родната планина, два часа и малко ходене през букови, дъбови и чемширски гори.

Като стигнах до подножието на огромната каменна грамада, седнах на избуялата трева да чакам обаждането.

И то дойде. Щом отговорих на скрития номер, включих на запис.

Изкуствено променен глас ме поздрави възпитано.

— Добър ден, инспектор Кракен. С вас имаме да вършим работа. Готов ли сте да ми предадете *Черния часослов*, който поисках от вас?

— Добър ден, Калибан. Още чакам кръвната проба, която да докаже, че жената, която държите затворена, е моята майка.

— Не изпълнихте вашата част от сделката: алармирахте колегите си. Поставиха входа ви под наблюдение, наистина ли мислехте, че ще рискувам?

— Разберете: вие се опитвате да изнудвате бивш член на Ерцаинца, как мислехте, че ще реагирам?

— А вие още не съзнавате, че животът на вашата майка зависи от поведението ви, нали?

— Исках жизненоважно доказателство. Вие не ми го осигурихте и полицията смята заплахите ви за недостоверни. Искам да говоря с нея, с Итака Експосито. Ако е вярно, че я държите скрита някъде, дайте ми да говоря с нея или ще ви затворя телефона.

Последва секунда мълчание. Една от тези секунди, които траят цял ден, цяла нощ или цял жизнен цикъл.

— Вижте какво, играем по моите правила, не по вашите. Или ми предавате още днес *Черния часослов*, или майка ви умира, ясно ли е?

— Търся го и вече съм близо.

Успях да чуя облекчението, достигна до мен заедно с мълчанието му.

— Вече знам, че идва от библиотеката на Касто Оливиер — казах. — А след това е попаднал по всяка вероятност в една тайна книжарница на улица Прадом, митичната книжарница на Бардел.

— Не ме интересува къде е била преди това тази книга. Нека бъдем откровени, инспектор Кракен: вие не разполагате с нищо. Аз поисках само да ми я предадете в замяна на майка ви.

— Нека бъдем откровени, Калибан: вие сте библиофил и не сте успели да откриете книгата, да речем, с години, въпреки че сте методичен, интелигентен и изключително упорит. Обаче не сте реалист, ама никак. Искате един непрофесионалист като мен да открие за седем дни книга, в чието съществуване се съмняват всички експерти, но вашата мотивация не е да убиете майка ми, а аз да ви намеря книгата.

— Не е да убия майка ви ли? — възкликна ядосано той. — Я не ми нареждайте, държа живота на майка ви в ръцете си. Продължете да търсите.

„Продължете да търсите”, съдържах аз победоносния си вик. Бях получил удължаване на срока, а това беше всичко, което исках да постигна с това обаждане.

— Дайте ми още седем дни — реагирах аз като пружина, преди да се е отметнал.

— Още седем дни? — повтори обидено той. — Мислите, че можете да се пазарите за срока, мислите, че аз съм хотел и майка ви е моя гостенка?

— Нека са седем дни, бъдете реалист, Калибан — опитах отново аз. — Какво искате вие, да си запазите егото ненакърнено или да получите книгата, за която толкова копнеете?

— Но вие няма да ме уважавате, ако удължа срока. Това е несериозно, човече.

— Уважението към интелигентния ум, който стои зад всичко, към културния и повратлив човек, който знае кога да преговаря, за да излезе победител — опитах се аз да го успокоя.

— Давам ви четири, четири дни. В противен случай Итака Експосито ще умре като Сара Морган.

— Като Сара Морган, казвате? Тогава признавате ли се за истинския виновник за смъртта на Сара Морган? — притиснах го аз.

Но Калибан ми затвори. Тишината, която последва, проби тъпанчетата ми.

Бях избързал, каква вероятност имаше да признае за други престъпления по телефона?

Огледах се отчаяно наоколо. Имах още четири дни, но не бях получил никакво доказателство, че майка ми е жива, нито повече информация за *Черния часослов* от тази, до която сам се бях добрал. Имаше две възможни места, където да го търся, и една заподозряна за смъртта на Едмундо, която лежеше в затвора.

...Но мисълта, че животът на майка ми зависи от мен и не се справям достатъчно добре, не ми даваше мира.

37. Скритата библиотека

1972

С първата комисиона Итака си купи чифт широки панталони и една блуза. Единствената дреха, която бе имала дотогава, освен униформата, която ѝ купуваха сестрите от „Веракрус“, беше роклята, подарена ѝ от нейната най-добра приятелка Микаела, която стана нейна неотлъчна закрилница, след като подправи подписа на баща ѝ.

Винаги беше ходила в Школата по изкуства и занаяти с тази рокля и макар да подозираше, че въпросите около облеклото бяха последното нещо, което вълнуваше Гаел, реши да се облече за първи път по свой вкус с парите, които бе спечелила с толкова усилия и рискове.

Следващия четвъртък отиде с него в „Линасеро“, купи си своя екземпляр на „Немезида“ и го изгълта само за три нощи.

Горкият Гаел продължаваше упорито с опитите да отгатне името на Итака и междувременно я наричаше просто И. Четеше и препрочиташе „Одисеята“ и подхвърляше най-различни истории, но никога не уцелваше.

— Ти си отправна точка, цел, но каква? — питаше я той отново и отново, почти obsesен от загадката.

Итака се смили над него и му подари едно измислено от нея стихотворение с повече подсказки, което му връчи след следващия час. Той грабна палаво листа, стисна го в шепата си и я затвори, преди дон Хосе Мария да го е хванал:

*Аз съм пътуване,
аз съм остров зад мъглявината,
буй зад буй,
пристанище, което никога не идва.*

На следващия четвъртък той отгатна отговора:

— Итака, ти се казваш Итака. За това се разказва в „Одисеята“ : за пътуването, не за отправната точка. Ти си Итака. Защо?

— Как защо?

— Зад това име трябва да има обяснение. Някаква история, като обещанието, което баща ми дал на своя другар по оръжие. Зад всички имена извън нормата се крие някакво обяснение. Изискай твоето.

Итака беше поставила на Гаел условието да не я разпитва за семейството ѝ. Той долови липсата на топлина или някаква ранна драма, макар че уважението се оказа по-силно от любопитството и двамата предпочетоха разговорите им да не се превръщат в изповеди.

Но през онази нощ въпросът на Гаел бръмчеше в главата ѝ като досаден довод. Защо монахините ѝ бяха избрали това име, а не някое като Мария или Кармен, което да не прави толкова впечатление и да не предизвиква неудобни въпроси?

Седмиците с Гаел се изпълниха с докосвания и споделени тайни. Той с мъка издържаше на изкушението да гледа втренчено в нея, докато позираше в часа по рисуване. Тя се преструваше, че се съсредоточава, и шрихираше зле мускулите, които беше научила вече наизуст.

Отец Ласаро измисляше все по-невероятни оправдания, за да извинява натрапчивия навик да закъснява с връщането на Итака, но никой не му искаше обяснения.

До един четвъртък, последния в месеца. Никой от тях нямаше да забрави този ден.

Започна хубаво, изпълнен с възможности. С едно:

— Имам изненада — произнесено с игривия глас на Гаел. — Един мой добър приятел ми каза, че в Школата по изкуства и занаяти имало библиотека. Дядо му е дарител, отворена е в определени часове, хората я посещават, за да разглеждат книги за изкуство или да четат вестници, но библиотекарят бил стар и следобед я затварял. Познай — добави той, докато ѝ показваше един ключ.

— Дал ти е ключа?

— Моят приятел има няколко дубликата, пада си малко женкар и понякога води там момичета — обясни ѝ Гаел. — Но така няма да се налага всяка седмица да купуваме по нещо от „Линасеро“, нито да рискуваме да те видят твоите близки или познати на улицата.

Тя кимна в знак на съгласие. Нямаше къде да крие новите си литературни придобивки и не искаше сестрите да

заподозрат нещо, така че прочиташе романите и ги оставяше на отец Ласаро да ѝ ги пази временно. Освен това знаеше, че много рискува, ако някоя ученичка от „Веракрус“ я види сама с Гаел на улицата.

След последния час в онзи четвъртък двамата се помотаха из коридорите, докато останалите ученици напуснат сградата. Гаел влезе пръв в библиотеката. И така го последва след няколко минути.

— Още един рай — прошепна И така, оглеждайки подредените около нея книги с око на експерт по продажбите.

Изкачи стълбите, водещи до тясната дървена конзола. Рафтовете на партера бяха закрити с метална решетка, по модата от началото на века.

И така прелисти колекциите за бикоборство, художествените албуми и енциклопедията „Еспаса Калпе“, същата като тази в библиотеката на „Веракрус“. И интересът ѝ бързо се стопи.

Нямаше старинни издания, нищо отпреди XX век. Нямаше да може да открадне дори форзаците, както я беше учила сестра Акилина, първият трик на фалшификатора на стари книги: „Използвай същата хартия, при възможност от същата печатница или от същата епоха на екземпляра, който ще фалшифицираш.“ Всички книги имаха форзаци в началото и в края: белите страници, отделящи творбата от корицата. Тези празни страници бяха безценни съкровища за сестра Акилина и за И така и те бяха опоскали наличностите в библиотеката на колежа.

Гаел наблюдаваше възхищението, с което И така разглеждаше книгите.

Но погледна часовника и ѝ направи знак да слиза. Школата за изкуства и занаяти затваряше врати след половин час, не биваше да останат затворени. Светлината на фенерите влизаше през високите прозорци, И така слезе по стълбите и палаво угаси лампите.

Тъмнината предлагаше приятна интимна обстановка от сенки, форми, структури, докосвания...

Там, в рая от книги, ги застигна изгонването. Когато лампите ненадейно светнаха, двамата присвиха очи, почти ослепели. Дон Хосе Мария не беше многословен човек, но суровото, едва ли не отвратено изражение на лицето му, когато ги свари полуразсъблечени, вплетени в прегръдка, предшестващо катастрофата, която последва.

— Потърси ме в парка — прошепна в ухото ѝ Гаел.

Четири думи, последните.

Точно това направи И така на следващия ден, преди директорката на „Веракрус“ да я повика в кабинета си.

Гаел беше изгонен, не дойде никога повече да позира.

И така беше наказана да не излиза от колежа, докато не завърши образованието си. Оставаха още няколко години.

Той не можа да я потърси, не знаеше къде. Знаеше само името ѝ.

Тя не можа да го потърси, нямаше възможност, а и тя не знаеше къде.

През следващите години И така се върна към първоначалния си план и му прибави едно „как“: да ограби колкото колекционери успееше, да фалшифицира всички книги, които сестра Акилина ѝ дадеше, и да пести, за да си купи нова самоличност. Ново име, нов живот, далече оттам.

38. The Fisher King

Май 2022

В понеделник сутрин получих най-лошото обаждане в моя живот. По-лошо не помня. Така мисля и до днес, трудно можеше да е по-лошо.

Обаждането дойде от инспектор Менсия.

Гласът ѝ предвещаваше съболезнования.

— Унай, знам, че е рано, но предпочитам да научиш пръв. Заради специалното ти участие в разследването... — започна тя със заобикалки, от които на човек му настръхва кожата и знае, че е по-добре да седне, за да не се свлече на право на пода.

— Пръв да науча какво, Менсия?

— Бенедикт Калахан ми се обади в събота вечер от *The Fisher King*. Една част от издателството все още е отцепена след откриването на трупа на Сара Морган, но той трябва да продължи да работи, логично е, достатъчно много пострада. В събота отишъл в печатницата и влязъл в една стая, която полицията не беше проверила. Вратата е оптическа илюзия, не знаехме, че отзад има стая. Бенедикт казва, че покрай шока от убийството на Сара е забравил да го спомене...

— Какво са открили в тази стая? — прекъснах я нервно аз. — Кажи ми за какво се обаждаш, после ще ми дадеш подробностите.

— Той ми се обади, понеже миришело странно и установил, че миризмата идва иззад вратата.

— Поредният труп? — промълвих едва чуто. Не можеше да бъде, не можеше да е мъртва.

— Не, не — побърза да поясни Менсия. — Няма труп... но има много кръв. Повече от литър и половина, количество, което практически е несъвместимо с живота. Много съжалявам, Унай. В този случай анализът излезе много бързо. Кръвта е от майка ти. Няма начин да е жива.

39. МЛАДИЯТ БИБЛИОФИЛ

1974

Минали са няколко години, откакто живееш в затвора на име „Колеж Веракрус“. Живееш в режим на домашен арест, често се промъкваш вечер към прозорците на най-горния етаж, за да съзерцаваш очертанията на града и да си представяш, че далечните сенки, които се мяркат зад пердетата, принадлежат на хора с нормален живот, свободен, различен от твоя.

Тази зима се оказва ад от бури, суграшица, ветрове и непрекъснати дъждове. Твоите съученички ти разказват колко е неприятна.

Работиш съсредоточено върху следващата книга, до такава степен си усвоила всички техники за фалшифициране, че понякога и ти самата не различаваш творението си от оригинала.

Сестра Акилина трупя години, зрението ѝ отслабва, ходи с бастун.

Днес идва развълнувана.

— Иди в учителската стая, Итака. Наложил се майка Магдалена да приеме един млад библиофил. Не знам как ме е открил, но питал за мен. Не ни остава друго, освен да играем играта му и да го изслушаме. Наблюдавай, слушай и се учи. И си мълчи, не казвай нищо.

Тръгваш след нея, въодушевена от тази новост.

Откакто си под домашен арест, не ходиш в домовете на видните семейства, не влизаш в техните библиотеки.

Колекционерите ти пращат поздрав по сестра Акилина. Един от тях, възрастен, мил, сърдечен, може би понеже му напомняш за някоя внучка, дойде да те види за Коледа с книга за подарък.

Ах, колко му беше благодарна.

Изкачваш стълбите, обличаш униформата на колежа, никога не са ти купували други дрехи, излишно е, защото никога не излизаш оттук, макар че твоята приятелка Микаела винаги ти предлага от нейните дрехи. В друг момент щеше да приемеш, но сега знаеш, че няма да ги използваш и няма къде да ги прибереш.

Влизате в скромния салон, където учителите се срещат с родителите на по-неученолюбивите възпитанички.

Един млад мъж ви очаква, застанал с гръб, опрян на перваза на прозореца, загледан в булевард „Сан Франсиско“.

Виждаш само руса коса, вече мъжко тяло, елегантен костюм.

Но той се обръща и наистина се оказва млад, сигурно само с няколко години по-голям от тебе, може би двацет и пет годишен. Златисти очи, премерени движения на бизнесмен, изглежда самоуверен, но заговаря любезно:

— Сестра Акилина, много трудно ви открих.

Подава ѝ ръка, сестрата го подлага на изпитание с поглед, приема ръкостискането и двамата се измерват с очи.

— Какво има, младежо? Директорката на колежа казва, че сте настояли да ме видите. Какво точно желаете от мен?

— Дойдох благодарение на един добър приятел, също колекционер като мен. С изненада научих, че най-голямата снабдителка на съкровища за неговата библиотека е една монахиня от „Веракрус“, а не антикварен книжар или аукционна къща.

— Книгите винаги са били моята страст, а животът в съзерцание има предимството на времето: посветила съм десетилетия на библиофилията. Поддържам връзки с много колеги библиофили, както и с приятели антикварни книжари. Те ме съветват за часословите, моята специалност. Получила съм добро образование — в Европа и в Съединените щати. Но вие все още не сте ми казали какво точно искате от мен, младежо.

— Казват, че сте добър ловец на книги. Бих искал да се присъединя към колекционерите, на които имате доверие. Моето семейство също обожаваш часословите. Всъщност каня ви още сега, вас и ученичката, която ви придружава...

— Итака, името ми е Итака — казвах му, без да се приближавам.

— Колко подходящо име — усмихва се той. — Аз се казвам Диего. Имам поне име на художник, както и един трактат по рисуване на Веласкес. Между другото, притежавам и един красив екземпляр на „Одисеята“.

— Та какво казахте, Диего... — намесва се сестра Акилина.

— Казах, че ви каня още сега, ако желаете, в нашата фамилна библиотека. Тя всъщност е на моя дядо, дон Касто Оливиер. На практика той вече се е оттепил и аз ръководя семейните дела.

Сестра Акилина му се усмихва и това е странно. Необичайно, по-скоро.

— Нима живеете в дома на Оливиер, младежо? Не думайте!

— Да, там живея, откакто родителите ми ги няма, дядо ни отглежда там, по-голямата ми сестра, мен и по-малкия ми брат. Искате ли да дойдете и да поговорим за екземплярите, които бих искал да ми намерите? — настоява Диего.

Виждала си и преди този стремеж, тази набелязана точка на хоризонта, всички разговори приключват с една-единствена цел: закупуването на още книги.

Млад е за колекционер, но е чистокръвен любител на книгите. И е красив, напомня ти за кон, в него има нещо благородно и изтънчено.

— И така трябва да учи, но аз ще ви придружа, млади човече. В момента имам няколко екземпляра, които искам да предложа на пазара, но може вие пръв да ги видите.

Сестра Акилина е направила своята магия, пуснала е омаята, прошепнала е заклинанието. Ти познаваш този трик, беше един от първите, които ти показва, когато все още посещавахте колекционерите.

Почти можеш да видиш как Диего я следва, устата му почти се е напълнила със слюнка пред перспективата за нова придобивка, някоя недокосната девица, и тя го повежда като флейтиста от приказката за Хамелнския ловец на плъхове.

Едва тогава се разтревожваш.

Къде го води?

Навън бурята яростно бушува, блъска кестените и клоните им се удрят едни в други.

Булевард „Сан Франсиско“ е пуст, никой няма да излезе на улицата в такова време.

Но ти знаеш, че тя не го води навън, единственото място, за което се сещаш, че може да изкуши един библиофил от второ поколение, е библиотеката на стариците, мазето, в което практически си прекарала последните години от живота си.

Вашето ателие, където фалшифицирате всичко, което тя продава, където щавите и състарявате пергаментите, където правите хартиена каша, когато е нужно.

Но това не е умен план, а сестра Акилина е умна.

Прекалено умна.

40. Гробището във Виляверде

Май 2022

Гледах надгробната плоча на Марта Гомес с недоверие. Какво ли имаше под сивия гранит? Нечие тяло, тялото на майката на Херман, на моята майка или нищо?

— Това не може да свърши така — повтарях си под нос, след като си изплаках мъката на гробището във Виляверде.

Чух стъпки зад гърба си, дори не се обърнах, беше ми безразлично.

— Дядо ти ми се обади — каза гласът на Естибалис, когато се приближи. — Тревожи се за теб, всички се тревожим за теб. Тази история ни идва в повече на всички.

— Не виждам смисъла — казах, оставяйки я да прегърне гърба ми. — Калибан ми даде отсрочка. Безсмислено е! Не го вярвам!

— Унай, говорих с инспектор Мадариага. Кръвта е отпреди последното обаждане на Калибан. Това означава, че когато ти се е обадил за втори път, вече я е бил убил. Или тя вече е била мъртва. Във всеки случай ти е дал нов срок, за да му предадеш *Черния часослов*, без да е държал Итака като заложница или когато вече я е бил довършил. Той не може да ти даде нищо в замяна. Излъгал те е, играта с отвличането приключи.

— Нищо не е приключило, Ести. Има хиляди въпроси. Всъщност, колкото повече разследваме, толкова повече въпроси изникват. Кой е убил и тримата, един и същи човек ли е убиецът? Къде е трупът на Итака? Проклетият *Черен часослов* ли е детонаторът на трите убийства? А ако ме питаш за семейната ми история, какво е станало при раждането ми, защо съм бил изоставен, защо баща ми е излъгал, че Марта Гомес ми е майка, тя ли е майка и на Херман?... Искаш ли да продължа, Ести? Защото за мен случаят далеч не е решен.

Естибалис застана до мен, загледала в гроба на Марта Гомес.

— За мен ти си като Батман, знаеш ли?

— Моля?

— Бил си сирак, баща ти е умрял при злополучен обир и прякорът ти е животно тотем. Ти си Брус Уейн. Леко маниакален, отговорен, грижовен пазител на твоя град.

Не ми беше до метафори, честна дума.

— Опитваш се да ми повдигнеш духа, знам. Но трябва да се вземем в ръце, както казва дядо, и да гледаме напред. Да продължим с разследването. Особено днес, особено сега, когато отсрочката вече изтича. Ако Калибан се обади след три дни, идеално. Този път вече наистина ще му спретнем акция с триангулация на сигнала. Вече не може да ме заплашва, че ще я убие, той вече я е убил. Сега започва моят лов — казах аз и прокарах пръсти по името, което обожавах от малък. Имаше прах. Прах от изминалото време, защото бе починала преди четирийсет години.

— Ти чуваш ли се, Унай? Нещата се изплъзват от ръцете ти. Отново. Как можах да допусна грешката да те оставя да разследваш собствената си майка? — каза тя отчаяно.

— За какво говориш?

— Ти постъпи правилно, като се оттегли от активна служба, беше за твое добро, за доброто на всички, които сме около теб и те обичаме. Имаш черти на зависим, бързо се пристрастяваш. Пред теб има голям съняп ъгъл, а ти не го забелязваш. И си адски еднопосочен: дадат ли ти случай, той до такава степен те обсебва, че започва да дренира мисловната ти енергия, а после и физическата. Ти се запусна, Унай. Престана да тичаш, тази седмица не ходиш да спиш при семейството си, при Алба и Деба. Всички знаем, че Калибан ти постави нечовешки срок и не искам да мисля как бих се справила аз, ако някой се появи и почне да ме шантажира, че ще върне живота на мъртвата ми майка. Бих направила всичко. Ти, аз, всеки. Колкото и налудничаво да изглежда. Не го ли виждаш?

Изобщо не й обърнах внимание, нима можеше да ме разбере?

— Не се тревожи за това. Не съм обсебен от *Черния часослов*, нито от псевдоотвличането на Калибан. В състояние съм да видя капана. Ще престана да търся книгата — излъгах. — Но както разбираш, няма да престана да търся трупа ѝ, нито Калибан. И вие имате нужда от мен, ако Калибан има нещо общо със смъртта на Сара Морган или с тази на Едмундо. Аз имам контактите с библиофилите. А Итака Експосито, макар и мъртва, е връзката между трите убийства.

— Унай... не ме слушаш. Ти не си Батман, не си супергерой, не можеш да разрешиш всички загадки, които ти се поставят, защото някои игри започват с белязани карти. Калибан е мошеник, измамник, и то от най-лошите — емоционален измамник, най- опасният. И здраво те е приклепил, както виждам.

— Приклешил ме е, казваш... — Погледнах я почти ядосан, защото не беше способна да види това, което виждах аз. — Я ми кажи, какво да обясня на Херман? Как да го погледна в очите и да му кажа, че изобщо не знам дали сме братя, полубратя или напълно чужди от генетична гледна точка?

Над главите ни се стрелна лястовица, може би стресната от виковете ми.

— Не е нужно нищо да му обясняваш. Един мошеник те е измамил, опитал се е да си поиграе с теб и с най-святото — семейството. Точка. Херман няма да иска нищо от теб. Той, като всички останали, иска да забравиш за това, да го оставиш на нас и да се откажеш да страдаш.

Погледнах надгробните плочи пред себе си: баща ми, моята не-майка, моята баба, моите прабаби и праядовци.

— Откога ме познаваш, Естибалис?

— От десетилетия.

— Не. Това, което искаш от мен, може да го изрече само някой, който не ме познава. Да вървим, знам с какво да продължим.

41. Бурята

1974

Гледаш навън — това, което превива дърветата, не е обикновена буря, а истинска хала. Не е възможно да са излезли от сградата на „Веракрус“. Чакала си повече от час, а никой не идва да те вземе.

Съзнаваш, че става нещо лошо, нещо наистина лошо. Разпитваш за сестра Акилина по коридорите, в учебната зала, в библиотеката на първия етаж. Никой не я е виждал.

Слизаш разтреперана по пустите стълби, които те водят към мазето, към библиотеката на стариците. Бурята навън вилнее така свирепо, че мълвата за бедствие и пречупени клони прониква през студените каменни стени на колежа.

Заварваш я на вратата на библиотеката да затваря с ключ, какъвто имате само ти, директорката и тя.

— Какво направихте, сестро? — питаш настоятелно. — Къде е младежът?

— Младежът е добре. Ти не се сети кой е, нали?

— Кажете ми вие. Виждам, че за пръв път имате желание да говорите.

— Това е внукът на Касто Оливиер, същият Касто Оливиер, който пусна фалшивия донос срещу баща ми, същият Касто Оливиер, който го вкара в затвора. Същият Касто Оливиер, който плати на двама убийци, за да го намушкат. Той е един от тях. От тези, които съсипаха семейството ми.

Точно от това се боеше ти, боеше се, откакто тя се бе приближила към него с този съдържан поглед и го бе поканила да види още недовършените ви екземпляри.

— Какво сте направили, сестро?

— Нищо не съм направила, дъще. Повярвай ми, имах много години, за да мисля за този момент. Нищо от това, което ме е довело дотук, нито от това, което е довело него дотук, не е било случайно. Нс търся отмъщение, искам само да си върна онова, което ми принадлежи.

— Не можете, сестро. Станалото — станало. Никой няма да ви върне живота на баща ви, на майка ви, нито младостта ви, нито другия живот, който не сте изживели, нито една цяла библиотека.

— Не ми трябва библиотеката на Касто Оливиер — казва тя. — Не я искам. Само един екземпляр, най-любимия, този, който причини най-голяма болка, който подпали войната.

— Войната е взела вече прекалено много жертви. Забравете я, този човек сигурно е вече много стар, скоро ще умре, никой вече не помни злото, което вие твърдите, че ви е причинил. Не си създавайте неприятности, нали казвахте, че първият закон на една Егерия е никога да не попада в затвора?

— Никой няма да иде в затвора. И ще ти кажа втория закон на Егериите, запиши си го с нагорещено желязо, защото в живота, който те очаква, ще ти е нужен: „Грижи се сама за себе си. Сама решавай проблемите си. Винаги.“ Никога не чакай някой да ги решава вместо теб, ако някой тръгне да го прави, значи има личен интерес, но го крие от теб, или по-късно ще ти представи сметката. Никога не си заслужава. Спомни си Еврипид: „Греби в своята собствена лодка“.

— Добре, понеже греба в собствената си лодка и не искам да ставам съучастница на ничия вендета, настоявам да ми се закълнете, че не сте направили нищо на този младеж, който по всяка вероятност няма нищо общо с миналото на своя дядо, и че няма да направите нищо от това, което сте си мислили.

Сестра Акилина не е от хората, които можеш да укротиш, да убедиш или да принудиш. Опитваш се да печелиш време, но болезнено съзнаваш, че практически го губиш.

И се предаваш, знаеш, че няма да я надвиеш. Тя се е прегърбила, вече е почти сляпа, ходи с бастун, от години си с няколко глави по-висока, но тя винаги ще те побеждава. Тя е твоята наставница във всичко престъпно, ти го знаеш, но не си имала друга, а часовете, прекарани във фалшифициране, са я превърнали в човека, с когото си прекарала най-много време през живота си.

— Коя книга искате да си върнете? — питаш накрая.

— Един уникален екземпляр, който струва колкото десет колежа, но никога няма да продам: *Черният часослов* на Констанса Наварска.

— Черен? — питаш удивена. Тя не ти е споменавала за съществуването на черни книги през всичките тези години.

— Пергаментът е боядисан с жлъчка, израстъка по дъбовите листа. Илюстриран със златисти и сребристи бои. Беше почти мистичен. Нощем с татко му се любувахме и миниатюрите сякаш танцуваха над текста. Изпъкваха,

блестяха. Не е каква да е книга, Итака. А най-красивата и най-странната. Тя е уникална.

Съблазнила те е, хвърлила ти е вдицата като на Диего Оливиер. Току-що ти е казала за съществуването на книгата, а ти вече желаеш да я видиш, да я притежаваш, а после да я фалшифицираш. Ново предизвикателство: да илюстрираш оцветен в черно ръкопис. Никога не би ти хрумнала подобна дързост.

— И как смятате да си го върнете?

— Както се правят тези неща, с диалог. Отивам в дома на Касто Оливиер, от няколко десетилетия чакам за разговор с него. Днес е денят, скъпа Итака.

За пръв път те нарича „скъпа“. Отбелязваш го като нещо необичайно. С нея никога не знаеш доколко трябва да й вярваш, прекалено често си я виждала да лъже, но на мили думи е винаги пестелива. Погалва леко душата ти, приятно ти е от споделената тайна.

— Сестро, днес не е ден за нищо. Утре идете да говорите с господин Оливиер. Бурята навън поваля всичко по пътя си. На улицата няма жива душа.

— Толкова по-добре, домът му е в самия център и не искам свидетели. А една монахиня, влизаща в имението на Оливиер, ще е повод за много одумки в клюкарските сборища на този град.

После хвърля бегъл поглед към вратата, която току-що е заключила.

— Освен това трябва да го сторя днес.

Отстранява те с бастуна и тръгва нагоре по стълбите. Помагаш ѝ, тя е непохватна и не искаш да се подхлъзне.

Не пропускаш да забележиш влажните следи, стъпки от голям крак, окаляли стъпалата.

Когато стигате до предверието на колежа, тя ти прошепва на ухото:

— Не слизай в библиотеката на стариците, преди да се върна. После ще ти обясня какво трябва да се направи.

Отиваш да ѝ отвориш входната врата на колежа и оставаш там, на прага, който не ти е позволено да пристъпваш от години, откакто... Щеше да помислиш „откакто с Гаел“ и споменът те изненадва, защото го свързваш с радостта, хубавото време и с една слънчева и бяла Витория, а не с този град на бури и яростен дъжд.

Наблюдаваш от рамката на вратата как сестра Акилина изчезва по булевард „Сан Франсиско“ в облеклото си на монахиня, без чадър, върви, подпирайки се на бастуна от чемшир — дърво, кораво почти колкото нея.

Чакаш послушно няколко часа. Не смееш да помисляш какво се е случило, дали Диего Оливиер е видял някоя книга, дали си е тръгнал към дома на дядо си... Има толкова възможности, че се отказваш да мъдруваш, знаеш, че си част от плана на сестра Акилина и щом тя се върне, всичко ще се изясни.

...Само че тя не се връща.

Бурята е утихнала и дъждът и вятърът оставят по пътя си отчайваща гледка: красивият булевард сега е гробище на клони и нахъсани листа.

Някакви хора се качват по стълбището на колежа. Не са родители, щеше да ги познаеш. Отваряш им вратата, те питат за директорката и ти обръщат гръб.

Майка Магдалена излиза да ги посрещне. Хората ѝ съобщават новината, изненадваш се да видиш как тя се превива на две и посяга с ръка към устата, за да сподави вика си.

Знаеш какво се е случило, не с нужно никой дати го прошепва на ухото. Само след няколко минути всички ученички вече са научили. Много от тях са останали затворени в сградата заради бурята, родителите са се обадили и са предпочели да не идват да ги вземат, докато времето не се успокои.

— Сестра Акилина! Върху нея е паднал клон! — викат момичетата ужасено.

Някои се прегръщат, всички плачат.

Ти не успяваш да заплачеш. Стоиш като вцепенена.

Но реагираш. Трябва да разбереш.

Търсиш Микаела сред гинееца (*От латински „женски дом“; женската част на цветето*), хаосът е в твоя полза.

Ще излезеш най-сетне от твоя затвор.

— Знаеш ли къде се намира домът на семейство Оливиер? — питаш я шепнешком, след като си я завела в тоалетните на партера.

— Разбира се, на улица „Мануел Ирадиер“.

— Далече ли е? — искаш да научиш.

— Не. Ако тичаме, ще стигнем за по-малко от десет минути.

— Имаш ли чадър?

— Разбира се.

— Да тръгваме веднага! — отсичаш.

Микаела е не по-малко решителна от теб. Избърсва сълзите, потиска плача.

Промушват се през навалицата от бащи и майки, които идват да вземат дъщерите си и се сблъскват със страшната новина.

Никой не ви спира, докато се измъквате тичешком под вече ненужния чадър.

Знаеш, че майка Магдалена е прекалено заета, за да забележи отсъствието ти.

Този пръв полъх на свобода от години не е такъв, какъвто си го сънувала всяка нощ в тясното си легло.

Микаела те хваща за ръката и те води, тича, защото баща ѝ може всеки момент да дойде да я потърси и не иска да му дава обяснения, нито да си проси друго наказание.

Тичате по мокрия тротоар на булеварда, заобикаляте паднали клони, минавате под железопътния мост и от „Сенда” завивате по някаква улица, тя казва, че сте близо.

Когато пристигате в дома на семейство Оливиер, около тялото на сестра Акилина се е събрала малка група любопитни и неколцина мъже в униформа. Желязната врата на оградата е отворена и никой не ви обръща достатъчно внимание, та да ви спре.

Има паднали клони наистина, но всичките са далече. Всъщност не я е убил клон. Заклучаващ, че причината е саксия, полетяла от първия етаж, където старец с дългнесто лице и остра, много бяла брада плаче, облегнат на парапета.

42. Сан Юдикаил

Май 2022

Изкачихме се по безлюдния склон до къщата на дядо. Подсвирнах, докато отварях вратата, преди да тръгна нагоре по стълбите. Това беше семеен навик, дядо открай време го правеше и за първи път се запитах дали и баща ми е имал същия обичай.

Потърсихме дядо в кухнята, но не го открихме. В този момент телефонът на Естибалис звънна и тя ми направи знак да я оставя сама.

Аз се подчиних и чух стъпки над главите ни. Дядо беше на тавана. Напоследък прекарваше там много време, ровейки в кашоните от миналото.

Качих се горе и го заварих седнал върху един от тях, надянал очилата, да чете някаква прашна книга.

— Какво правиш, дядо?

— Гледам дали мога да ти помогна с нещо, синко. Виж, намерих библията, която ми изпрати моят приятел Гаел, оная, дето я беше подправил — каза той и ми подаде един том, който не се различаваше много от ученическите библии, каквито се продаваха с десетки по книжарниците.

Поех книгата, без да разбирам.

— Как така я е подправил?

В този момент Естибалис дотича по стълбите, носеше новини, но се приближи и ме погледна въпросително, като видя библията.

— Трябва да ми обясниш това, дядо. Имаш фалшифицирана библия?

Дядо си почеса четирите бели косъма, останали под такето му, както винаги, когато усетеше, че са го хванали в лъжа.

— Беше заради историята с името на баща ти. По онова време свещениците тук не кръщаваха никого с име, което не беше в поменика на светците, и дон Феликс твърдеше, че нямало никакъв свети Гаел. Аз му намерих свети Юдикаил (*Свети Юдикаил е крал на Думнония, част от Бретан във Франция в средата на VII век, и по-късно почитан като римокатолически светец*), но отчето настояваше, че не било същото, макар да е вариант. И понеже приятелят ми Гаел се беше запънал да си изпълня обещанието, ми изпрати тази библия. Виж, на страницата, отбелязана с разделителя, има един „свети Юдикаил“, но страницата е подправена. Показах я на дон Феликс и той най-накрая склони да го кръсти. Защо ме гледаш така, синко? Много ли е важно?

— Да видим, дядо. Фактът, че преди шейсет години си измамил с фалшив документ свещеник, няма никакво значение, обаче това, което този документ предполага, е много важно. Ти ми каза, че Гаел Морган е бил шотландец от добро семейство, чието хоби било да купува и продава книги, защото много ги обичал. Но никога не си ми казвал, че ги е фалшифицирал. А това в случая, с който се занимаваме, е от особено значение. Не заради него, а заради потомците му, които са продължили със същата професия — обясних. — Това променя всичко. Ние смятахме, че убитата е била специалист без престъпно минало, а баща ѝ — книжар, на прага на пенсионирането. Ако са били или са фалшификатори, мотивът за убийството ѝ включва много повече възможности.

Естибалис и аз се спогледахме загрижено.

— Но има и друг въпрос около Алистър Морган, който бих искала да споделя с теб, Кракен — каза моята колежка. — Преди няколко дни ти ми се обади от Мадрид и ми каза, че имало два черни часослова — един в Ню Йорк и втори, този на Сфорца.

— Да, така ми каза Гаспар, книжарят антиквар, който често сътрудничи на бригадата за историческо наследство, защо?

— Поразрових се, както вече ти казах, в база данни „Дулсинея“ — и там няма никакъв *Черен часослов* на Констанса Наварска сред подадените сигнали за изчезнали екземпляри. Но после проучих двата часослова, за които ти ми спомена. Този от Ню Йорк се намира в библиотека и музей „Морган“.

— Морган ли каза?

— Да, в библиотека „Пирпонт Морган“ в Манхатън. Морганови са видно семейство банкери, меценати, големи колекционери и библиофили. Ще изпреваря въпроса ти: да, шотландци са по произход. Нямам представа дали Гаел Морган, Алистър и Сара са от същата фамилия и дали имат връзка с тях. Ти, във всеки случай, ми каза, че Алистър не можал да ти помогне много по въпроса за *Черния часослов*.

— Да, заяви, че никога не е чувал за нито един от тях. Кое то ме изненада, разбира се, защото други книжари,

като Гаспар, знаеха за тяхното съществуване.

Може би Алистър не беше само старо депримирано хипи, може да ме беше праметнал и за други неща, като това за Марта Гомес.

Вече не знаех на кого да вярвам и на кого не.

— Така или иначе — продължи Естибалис, — имам за теб още няколко новини и всичките са важни.

Тя погледна дядо, но го сметна за един от нас, не го помоли да си тръгне.

— Лорса отказва да говори и срещу нея имаме само това, че показанията ѝ не съвпадат със записите на нейните влизания и излизания от книжарница „Монтекристо“. Опитах се да я притисна, но тя е като леден блок или наистина не знае и не е направила нещо, иначе няма начин. Не мога да постигна никакъв напредък с нея. Дори да има да признава нещо, ще мълчи докрай.

Естибалис вече беше достатъчно опитна в разпитите, за да знае кога задържаните са на път да пропеят. Ние наричахме това „поволяне на заподозрения“: от една страна, ставаше дума за езика на тялото, но от друга, знаехме, че напрежението между разпитван и разпитващ ще се освободи в момента, в който първият рухне. Понякога обаче не се получаваше. Субектът беше прекалено хладнокръвен или се държеше така, сякаш не е там, не реагираше или просто нищо не знаеше и нямаше какво да каже.

— Ама се усмихваш — обади се дядо.

— Защото все пак имам напредък: побъркахме се да проверяваме всички пратки от и до книжарница „Монтекристо“ и установихме едно ужасяващо съвпадение: пакетът с книгата, избухнала в лицето на Сара Морган, е тръгнал от книжарница „Монтекристо“ точно в деня, в който Едмундо е бил убит. Фирмата с малко известна: „Райдърпак“, но явно всички книжари работят с различни куриерски служби, в зависимост от срока, направлението и най-вече стойността на книгата, която изпращат — обясни ни тя.

— От книжарницата на Едмундо? — повторих. — Тогава пред какво сме изправени сега, Естибалис?

— Ами то е ясно, синко — обади се дядо. — Може би празноглавият книжар е убил любовницата си, внучката на моя приятел Гаел.

43. Съюзници

1974

Вече е нощ, сълзите най-сетне са отстъпили пред съня. Момичетата са плакали до изтощение за сестра Акилина, без да са видели тялото ѝ.

Ти обаче го видя. Лежеше в една градина, която беше цялата в локви, когато ти отиде. Разцепената глава, бастунът на няколко метра встрани. Кости, кръв, примесена с кал.

Вече не беше останало нищо от нея, когато вие дотичахте. Беше си отишла.

Трябва да приемеш, че животът се е променил и тя ти е оставила в наследство втория закон на Егериите „Грижи се сама за себе си.”

Притеснява те и това, което ти е оставила в библиотеката на стариците, така че слизаш тихо, правила си го почти всяка нощ от своя живот, знаеш кои дъски скърцат и какъв студ лъха от каменните стени.

Носиш в ръка ключа, но този път си облечена, не отиваш по пижама.

Питаш се какво ли е станало с Диего Оливиер, защо го нямаше да успокоява дядо си, когато отидохте до къщата заедно с твоята вярна Микаела.

Отваряш вратата на библиотеката, светваш лампите и се оглеждаш, без да си много наясно какво ще откриеш.

...И виждаш купчината на пода, между триножниците.

Купчината мърда, стене. Прави опит да извика, но е със запушена уста.

Ръцете са завързани на гърба с парцали. Краката — също, на височината на коленете.

Приближаваш предпазливо, тогава е ужас разбираш, че не те вижда, че е спял.

— Диего, добре ли си? — Ама че глупав въпрос и колко е глупаво да го питаш.

Той е спял, но не и глух, сега вече знае, че си там. Така или иначе отиваш да го отвържеш. Сестра Акилина е умряла, убивайки, това е нейното отмъщение, нейната война, нейните мотиви. Правила те е съучастничка в хиляди престъпления, откакто си станала на петнайсет, сега я няма, сега можеш да откажеш да я последваш в нейния ад. Семейство Оливиер не са твои врагове, никой не заслужава да бъде ослепен, да му запушат устата и да го отвлекат в някаква библиотека.

Приближаваш се, сваляш превръзката от устата му, той си поема дъх.

— И така, ти ли си, И така? Моля те, извикай лекар, нищо не виждам!

Лицето му мирише на терпентин, знаеш, че сестра Акилина му го е плиснала в очите. Той е силен, използвала е химията, за да изравни силите.

Имаш бутилка с вода за разреждане на разтворимите пигменти, взимаш я и промиваш очите му. Съсипани са, бяха златисти, спомняш си. Сега са червени, горкият Диего.

— Можеш ли...? Можеш ли да ме пуснеш, или си с нея? — пита те умолително.

— Тя е загинала по време на бурята, страхувах се от най-лошото и слязох при първа възможност. Тя ми забрани днес следобед да влизам в библиотеката, подозирах, че те е затворила тук.

— Но защо? Нищо не разбирам, аз идвах да купувам книги — не е на себе си той.

— Отговорите могат да почакаат, наистина. Притеснявам се за очите ти, притеснявам се и че ще избягаш оттук, за да търсиш лекарска помощ. Сам няма да успееш да стигнеш до болница, а аз познавам града прекалено малко, не познавам и някой лекар.

— Ами директорката на колежа? Не може ли да я събудиш. Тя ще се заеме.

„Тя е враг“, на езика ти е да кажеш, но не ти се ще да му даваш толкова информация, той е непознат, помагаш му, но не искаш да свършиш зад решетките. А директорката е напълно способна да извърти нещата така, че да изкара теб виновна за всичко.

И виждаш свободата си малко по-далечна, плана ти да завършиш колежа, да вземеш парите, които си спечелила през последните години, и да оставиш зад гърба си затвора, в който се е превърнал животът ти.

— Трябва да има друг начин, може би тя стои зад твоето отвлечане — лъжеш го ти.

— Тогава ще трябва да избягаме, от къщи мога да повикам лекар. Близо е. Можеш ли да ме развържеш?

Срязваш парцалите е едно от твоите ножчета. Пъхаш го в джоба си, за всеки случай.

— Благодаря ти. Наистина. Спасяваш ми живота. Не знам какъв е този кошмар, но благодаря, И така — шепне той, но е още нащрек, бои се.

Държи клепачите си стиснати, взима бутилката и ги полива отново с водата, измива и устата си, лицето.

— Имаше стълби, нали?

Помагаш му да се изкачи, има силни ръце, но се опира на теб и ти издържаш тежестта му.

— Не вдигай никакъв шум, ще се опитаме да излезем през прозореца на двора, оттам ще се покачим по оградата и ще скочим. Аз ще те насочвам — шепнеш му.

Нощта и тъмнината ви тласкат към двора, две сенки, които се олюляват и се опират една на друга. Искаш да му помогнеш, но се молиш само да не те прецака и да обвинят теб за похищението му, знаеш, че в колежа не можеш да разчиташ на помощ. Претеглила си своите възможности, ти си замесена; каквото и да направиш, предполага риск, но избираш риска, който не познаваш. Знаеш вече прекалено много за нейната жестокост, за да се обърнеш към нея. Знаеш, че ще се нуждаеш от съюзници за новия си живот. Диего и семейство Оливиер могат да бъдат тези нови съюзници.

Две сенки в нощта — ясна, звездна, мразовита, но красиво тиха — се прокрадват през двора, прескачат оградата, Диего опипва железните пръчки, припомняйки си многобройните си минавания по булеварда, за да се сети за формите и височината.

Успяваш да скочиш от другата страна, онази, която ти бе забранена, задето си се целувала в мрака на една библиотека.

Вече знаеш пътя, изминала си го с най-добрата си приятелка само преди няколко часа, но се преструваш, че той те води, още не знаеш каква роля ще трябва да играеш пред семейство Оливиер. Не си сигурна и дали дядото не те е видял, макар да се съмняваш, беше се прикрила с чадъра.

Желязната порта към двора на имението е затворена, той вади връзка ключове.

— Най-малкият, осмоъгълният — прошепва.

Гърчи лице от болка. Тези зеници сигурно адски парят.

Влизаш в двора, също за втори път само за няколко часа, само че сега спасяваш наследника. Освен това тялото на сестра Акилина вече не лежи пред входа. За всеки случай избягваш да се приближаваш.

Диего отново ти подава ключовете.

— Сега малкият ключ, кръглият. Три стъпала, вече почти стигнахме.

Помагаш му, щом влизате вътре, леденият студ на виторианската нощ изчезва. Радваш се, че не си слязла в библиотеката по нощница. Не е първото впечатление, което искаш да оставиш.

— Кармен! — вика Диего. — Бързо! Викай доктор Ибисате! Имам нужда от помощ!

44. Бури

Май 2022

Естибалис взе един разклатен сламен стол и седна.

— Разполагаме с квитанцията за пратката и подписът е на Едмундо, но не се предверявам. Изпратих я за графологична експертиза, за да видим дали не е подправена.

— Тогава кой мислиш, че е бил? — поисках да узная.

Тя сви рамене.

— Може спокойно да е била Лорса, ако следваме нашата теория, че мотивацията ѝ да убие както Едмундо, така и Сара е, че двамата са били любовници. Щом е работила при него няколко месеца, може да се е научила да имитира подписа му. Имаме и разписки за други пратки с подписа на Лорса, така че ще ги сравнят. Позвъних и на Гоя с молба да ни предостави няколко документа с нейния подпис. Тя, както винаги, ми се изплъзва и не вдига — обяви разочаровано Ести. — Но понеже имаме достъп до подписа от личната ѝ карта, включих и него, но не е изключено да ми поискат още документи с нейния почерк, за да направят пълен анализ, в случай че не открият съвпадения с Лорса.

Аз хванах друг разклатен стол, а дядо ме последва.

— Така или иначе това стеснява много списъка на интересните лица: имаме Лорса, Гоя, може би Телмо...

— Ти виждаш ли Телмо да се промъква незабелязано под колоните на площад „Еспаня“, да влиза и да излиза от книжарница „Монтекристо“ като у дома си, да подписва разписки за книги, обработени с глицерин, и да ръси анилини ей така? Без свидетели, без никой да забележи нещо странно? Той не е човек, който минава незабелязано, Кракен.

Наведох глава.

— Да, не е — наложи се да призная. — Във всеки случай, да изчакаме да видим какво ще покаже експертизата. И тогава Естибалис ми отправи един от онези тържествени погледи, които предвещават бури.

— Има още нещо, нали?

Тя извади мобилния от джоба на панталона си.

— Получих симулацията на сегашния вид на Итака Експосито. Това е портрет робот, но е доста реалистичен. Разбирам, че искаш да го видиш. Искаш ли да остана? Може би предпочиташ да си сам в този момент — подпита ме тя.

Грабнах телефона от ръцете ѝ.

— Дай да видя.

И за първи път видях майка си, тази, за която ми бяха казали, че е с моята кръв. А намерената кръв беше толкова много, че трябваше да е отново мъртва.

Може би беше все така смугла и носеше косата си дълга, а може би не.

Чертите на момиченцето, което рисуваше паметника „Битката за Витория“, се бяха издължили, устните бяха изтънели.

Това беше една възрастна Итака, която ме гледаше право в очите, както бих искал да ме гледа.

— Дядо, ти виждал ли си я някога?

Дядо пак си сложи очилата.

— Не ми изглежда позната. Не е минавала през Виляверде, щях да си спомня.

Преди няколко дни бях показал на дядо двете снимки на Итака като дете и като девойче, но той и тогава не можа да си я спомни.

— А помниш ли баща ми да е имал някаква връзка с Школата по изкуства и занаяти?

— Баща ти не го биваше много да рисува, нито да прави скулптури, не ми се вярва да е ходил на онези курсове — сви рамене той.

— Нямам предвид като ученик, а да работи там, да позира като модел.

Дядо се разсмя от сърце.

— Аз Гаел го виждам като всякакъв, но не и като модел, какви ги измисляш, синко. Той припечелваше по някоя пара като всички хлапаци в града на неговата възраст. Знам, че е работил в книжарница „Линасеро“, като келнер по време на тържествата за Бялата дева, като момче за поръчки в една бакалия. Залавяше се с всичко, беше много предприемчив.

Когато дядо, който не беше от приказливите, почнеше да шикалкави, беше време да престана да го притискам. Така че станах, а Естибалис ме последва.

Казахме му довиждане и още на вратата се обадих на инспектор Менсия, включих на високоговорител и Естибалис я информира за находката откъде е била изпратена книгата, убила Сара Морган.

— Това окончателно свързва двата случая — заяви тя.

— Що се отнася до третия случай, този на Итака Експосито — обадих се аз, — вече разполагаме със симулацията как би изглеждала днес. Предполагам, че търсите трупа ѝ, сега вече имаме лицето.

Тя замълча за миг.

— Не, не търсим труп. Вярно, че е имало кръв в несъвместимо с живота количество, но няма нито един подаден сигнал за изчезнала жена на нейната възраст, а нашият приоритет е да разкрием убийството на жената, чийто труп намерихме, на Сара Морган.

— Не търсите труп? — попитах раздразнено. — Не разбирам.

— Итака Експосито не съществува в регистрите, нито в официалните документи. Кого търсим? Да облепим Мадрид с нейния образ и да питаме: „Виждали ли сте тази умряла жена?“ — отговори ми тя, също раздразнена.

Наложи се Естибалис да се намеси и да въведе малко здрав разум:

— Инспектор Мадариага, ще ти пратя всички документи, за които говорихме. Сега, след като стана ясно, че има връзка между убийствата на Едмундо и на Сара Морган, ще продължим да си сътрудничим, нали?

— Да, разбира се — отговори Мадариага.

— Добре — обадих се аз, — знам, че Итака Експосито е мъртва, и виждам, че никой не я търси. Знам също, че никой няма да потърси и *Черния часослов* на Констанса Наварска. Ще организираме операция, в случай че Калибан се обади в уречения срок. Вече не може да я убие, не може да изпълни никакво обещание и се надявам, че така ще го пипнем, който и да е той...

Естибалис спря да диша, помисли, че съм се предал.

— Но още сега тръгвам за Мадрид — заявих. — Има много свободни нишки за разплитане.

45. Дядо Оливиер

1974

Директорката те вика в кабинета си на следващия ден. Много натоварен за колежа ден, погребалната служба за сестра Акилина спъва всичко.

Смъртта ѝ остава все още в сивата зона на немислимото. Но ти знаеш, че още не си в безопасност, и от сутринта си нащрек.

— И така, дон Касто Оливиер поиска да присъстваш — информира те директорката.

Лицето ѝ за първи път не е свежо. Прекарала е тежка нощ, познаваш по тъмните торбички под очите, които друг път не си виждала.

Показва ти с поглед, че не можеш да седнеш, но дон Касто ти предлага празния стол до себе си, срещу бюрото ѝ.

— Седнете, млада госпожице. Все още не знам как ще ви се от благодаря за това, което направихте снощи за моя внук.

— Как е той? — пожелаваш да узнаеш.

— В болницата е. Има химически изгаряния по клепачите и бузите, но най-сериозно е изгарянето на лявото око. Офталмологът още не знае дали ще възвърне зрението си напълно. Роговиците му са били няколко часа в контакт с терпентина. Диващина.—

Майка Магдалена вирва брадичка, стиска устни. Би могло да се изтълкува като жест на високомерие, но ти, след като цял живот си зависела от умението да разчиташ лицето ѝ, знаеш, че е ужасена.

— Това не е нужно да се разчува навън — отбелязва тя.

— То вече се е разчуло — отвръща дон Касто. — Лекарите са длъжни да информират властите, когато заподозрат някакво престъпление. А внукът ми с бил дивашки нападнат, отвлечен, завързан и държан със запушена уста в колежа, който вие ръководите.

— От човек, който не е вече сред нас и е починал във вашата градина. Какво ще ми кажете по въпроса?

Дон Касто я поглежда с недоумение.

— Какво да ви кажа? Тя ме посети и си поговорихме малко за книги, сестра Акилина се оказа очарователен библиофил, експерт по някои екземпляри, които ме интересуват. Но бързаше и непрекъснато поглеждаше притеснено през прозореца, очаквайки бурята да поутихне, за да се върне в колежа. Как можех да отгатна какво е сторила на моя внук?

— Нищо ли не ви каза?

— Нищо, госпожо директор. Нищо. Каза ми, че ще ме посети днес с важно предложение. Сделка, бяха точните ѝ думи. Сделка между двама библиофили. Един екземпляр в замяна на друг, предположих. Но не и отвлечане, за бога, отвлечане! Откога библиофилите разменят книги срещу хора?

Майка Магдалена поне веднъж замълчава, останала е без доводи.

— Полицията дойде ли вече, за да съобщи за кончината ѝ? — пита я дон Касто.

— Да. Бурята е взела две жертви във Витория, има и дванайсетина ранени, трима от които тежко. Екипите за извънредни ситуации не смогвали вчера следобед и вечерта да спасяват хора, заклещени включително в колите си. Сестра Акилина е умряла от контузия по главата, някакъв възрастен жител на Стария град е бил повлечен, както изглежда, по тесните улици и също е починал от нараняванията си при падането — осведомява го тя.

— Тогава да се върнем на въпроса за моя наследник — настоява той. — Мога да потърся отговорност от колежа или поне да информирам властите, макар че това ще означава край за конгрегацията.

— Така е.

— Няма да искам нищо в замяна. Засега. Вие нямате интерес от скандал, но искам да благодаря на това момиче, че е имало смелостта да се притече на помощ на моя внук и да го освободи — казва той и се обръща към мен.

— И така просто с постъпила като добра християнка, така както сме я учили точно в този колежа. Всяка една от нашите възпитанички би го сторила — отговаря му студено майка Магдалена.

— Но го е сторила тя, а не друга. Бих искал да говоря с родителите ѝ, за да им благодаря.

Изпитваш срам, стар като времето срам. Същият срам, всеки път.

— Тя няма родители, сираче е и е тук на интернат.

Той се обръща към мен:

— На колко си години, дъще?

— След два̀йсет дни ставам на осемнайсет. — Гледаш директорката в очите. Казваш ѝ толкова неща...

— Какво ще правиш, когато завършиш колежа? Имаш ли къде да идеш?

— Имам — излъгваш.

Защото имаш пари, но не и къде да отидеш. Дотогава е неопределеното „навсякъде другаде, освен тук”.

Дон Касто разбира. Разбира твърде добре.

— Ще ми позволите да бъда попечител на това младо момиче, докато навърши пълнолетие, до два̀йсет и една ѝ останат още няколко години. И няма повече да живее на интернат. В противен случай ще предам лекарските заключения и ще доведе цяла армия адвокати. Ще използвам и добрите си връзки с епископията. Случилото се в този колеж е недопустимо, но съм съгласен с вас, че не бива да позволяваме грешката на сдин-единствен човек да опетни завинаги репутацията на подобна институция, нито бъдещето на всички ученички и преподавателки.

Знаеш, че най-сетне си я победила. Че повече няма да се виждате, както мечтаете и двете, откакто си се родила.

За пръв път няма да стане така, както тя иска.

46. Ултрамарин

Май 2022

Заварих го да отваря пакети с нови книги, постоях няколко минути да погледам как съсредоточено доближава томове до носа си и вдъхва аромата им, сякаш е кокаин.

В книжарницата нямаше жива душа, запитах се откъде ли изкарва доходите си Алистър Морган, защото при подобен приток на клиенти едва ли му излизаше касата в повечето дни.

— Скъпи мой Унай, още ли си в Мадрид? — попита ме той, като ме видя.

— Тези дни идвам и си отивам. Сътруднича по три случая, тук и във Витория. Качих се на колата и дойдох да те видя, трябва да поговорим — казах. — Би ли затворил книжарницата? Искам да проведем много откровен разговор, без свидетели и без никой да ни прекъсва.

Усмивката замръзна на устните му, не можеше да реши приятели съм, или враг.

Прокара нервно ръка по непокорната си побеляла грива и остави върху тезгяха книгата, която душеше.

— Толкова ли е сериозно? Открихте ли нещо за Сара, което трябва да знам?

— По-скоро става дума за това, което аз трябва да знам, и искам ти да го потвърдиш. Пирпонт Морган: бил ли е твой роднина?

— Виж ти... за новак в библиофилията много бързо си влязъл в час.

— Имаш ли роднинска връзка със семейство Морган, колекционерите меценати, построили библиотеката „Морган“ в Ню Йорк? Това е реторичен въпрос, мога да поискам да те проучат и до няколко часа ще го знаем. Ще ми спестиш ли усилието, Алистър?

Той седна върху тезгяха и наведе глава.

— Да, роднини сме и поддържахме връзка. Сара дори често посещаваше и работеше със своите близки. Освен това споделяхме страстта по колекционерството. Знам, че го казваш заради *Black Hours* на „Морган Лайбръри“. Да, разбира се, че знам за този екземпляр. И да: излъгах те, когато се появи тук, все едно беше баща ти, завърнал се от гроба, и ме попита за черните часослови. Работата ми изисква често да се правя на глупак, за сигурност. Наистина ли очакваш да влезеш в толкова едногамен и тъмен свят като този на библиофилията и книжарите да отворят за теб магазините и колекциите си и да почнат да споделят познанията си още при първия разговор, особено като знаят, че си полицай?

— Ти не си само книжар, нали? И баща ти не е бил, Сара вероятно също не се е ограничавала само със законното факсимилиране на уникати.

— Внимавай, младежо. Това е тройно обвинение, ще трябва да го докажеш.

Извадих от якето си библията, която дядо бе пазил повече от шейсет години.

— Твоят баща е фалшифицирал една нещастна библия само за да може дядо ми да кръсти сина си на негово име. Нима наистина смяташ, че всички ще повярваме, че това е бил първият и единствен път, когато е направил подобно нещо?

Алистър погледна екземпляра с широко отворени очи.

— Баща ми е фалшифицирал това?

— Точно така — потвърдих.

— Може ли? — помоли ме той с очи.

— Няма да ти я подаря, сега тя е семеен спомен и за мен. Но да, можеш да я пипнеш. Не е доказателство, което ще представям пред съдията.

Той я пое внимателно, едва ли не с обожание.

— Тогава... защо си дошъл?

— Ако разбираш от фалшифициране на книги — и не искам да ми казваш нищо, което да те обвини, — се нуждаю от помощта ти, за да намеря *Черния часослов*. Но този път наистина. Мисля, че дъщеря ти е умряла заради тази книга. Мисля, че Едмундо е купил митичната библиотека на Педро Бардел или поне частите от нея, които са го интересували, и сред тях е открил *Черния часослов*. Мисля, че е споделил това с дъщеря ти, може би за да ѝ предложи сделка с *The Fisher King*, защото пускането на факсимилета на тази книга в ограничен тираж би било твърде доходно, или може Сара да с възнамерявала да я открадне от него, да я фалшифицира и да запази оригинала за себе си. Не знам. Затова пък съм убеден, че Итака Експозито се е появила на сцената, присвоила си е *Черния часослов* и някой библиофил я е отвлякъл, тя е отказала да му каже къде е скрила екземпляра и той ми се е

обадил, за да ме изнудва. Затова искам да знам, Алистър, а ти също го искаш, за да пратиш в затвора дивака, убил Сара, какво би направил ти, ако се наложеше да фалшифицираш този екземпляр.

Втренчих се в него, писнало ми беше от недомлъвки и от това всички да имат страна Б.

Алистър вдигна ръце в знак, че се предава.

— Добре де, добре... Ако трябва да проследя фалшифицирането на подобно издание, бих започнал с проучване на малкото на брой негови събратя: например MS M.493, или *Черния часослов* на Морган. Няма значение кой анонимен майстор го е създал, всичките са имитирали Вилем Врелант, един от най-известните илюстратори в Брюж от 1450 до 1481 година, когато умира. Двата черни часослова, които съм виждал, споменатият и този на Сфорца, следват един и същи модел: мъжете са с големи носове на плоските си лица. Текстът е с дребен готически шрифт, със сребристо и златисто гильоше (*Гильоше или гильош, от фр.guillochi — орнамент, съставен от повтарящи се плетеници*)...

— Чакай — спрях го с ръка. — Ако ще ми говориш с технически термини, няма да мога да те следвам.

— Тогава ела, ще ти покажа нагледно това, което искам да видиш.

Той отново ме заведе в задната част на магазина, където пред очите ми беше пресушил бутилка абсент, но за мое облекчение не видях нито бучки захар, нито сребърни лъжички, само модерен лаптоп, няколко тетрадки, отделни листове хартия, чаша с моливи и химикалки: безобидно писалище.

Той включи компютъра и почна да търси, докато накрая обърна екрана към мен:

— Представям ти Моргановия *Black Hours*. Какво виждаш?

Беше влязъл в сайта на библиотека „Морган“, където бяха качили снимките на всички страници на това чудо на чудесата.

— Освен очевидното: че страниците или пергаментът е черен, виждам букви, сребърни, златни...

— А цветовете?

— Много синьо, малко зелено...

— Точно така: синьо. Най-скъпият пигмент на всички времена, по-скъп дори от златото: ултрамарин, който се извлича от лапис лазули. Дюрер продал няколко свои творби за две-три унции от този пигмент, Микеланджело не успял да завърши „Поставянето в гроба“ заради високата му цена... Накрая ултрамаринът започнал да се използва само за мантията на Дева Мария, като символ на лукс, власт, благосъстояние. А кажи какво точно има в часословите? Рисунки на Дева Мария. Погледни тук: Посещението на Мария при Елисавета, Коронацията на Дева Мария, Бягство в Египет... да продължавам ли? Във всички тях Богородица е със синята си мантия.

— Това, което ми казваш, е, че фалшифицирането на един часослов може да струва майка си и баща си.

— И дори така би се компенсирал. Няма достатъчно нули за цената на подобен ръкопис на черния пазар. Не можеш дори да си го представиш. Но не това исках да ти кажа, търсим евентуален фалшификатор, нали?

— Фалшификаторка по-скоро. И то с фалшиво име.

— Има един рудник, един-единствен рудник в света, от който в момента се добива лапис лазули. Намира се в Зимбабве, винаги е било така, още от древността. Затова са го наричали ултрамарин или отвъдморско синьо, защото са го превозвали с кораби, които идвали от другия бряг на морето. Освен това има само един доставчик на пигменти в света, който работи с тази мина, и фабриката е в Единбург.

— И ти си клиент на тази фабрика, защото от време на време си купувал някой от техните пигменти — заключих.

— Така е.

Усмивнах се, музата ми прошепна нещо на ухото.

— Тогава имам план. Ще им се обадиш още сега. И ще ти кажа какво трябва да направиш.

Когато му дадох указанията, забелязах у Алистър една усмивка, която никак не ми хареса. Бях я виждал и преди, многократно, в много различни профили на престъпници. Беше тънката усмивка на задоволство, че се нарушават законите, че се прави нещо незаконно. Но засега той беше временно мой съюзник и не беше време за морални съждения.

— Свържете ме с администрацията, моля — каза той на брилянтен английски.

Почака няколко секунди, след което даде воля на най-очарователните си маниери.

— Вижте, аз съм асистент на вашата клиентка от Испания, която ви се обажда преди няколко седмици с молба да й изпратите пигмента ултрамарин.

Задържах дъха си, Алистър взе молив и надраска някакво име върху един лист.

— Точно така, Милтън. Обаждам ви се, за да ми кажете какъв адрес сме ви дали при подаването на поръчката. В момента се местим и госпожа Милтън се усъмни кой точно адрес ви е дала.

Алистър отново написа нещо с елегантния си курсив.

— Значи сме ви дали правилният. Чудесно, много благодаря за вниманието. Всичко хубаво.

Затвори с доволно изражение и завъртя листа, за да мога да го прочета.

— Не беше толкова трудно да открия твоя призрак.

Взех листа, сега вече имаше къде да ида и да потърся майка си. Почувствах се като Марко, момченцето от анимационното филмче от моето детство в последния епизод:

Габриела Милтън

Улица „Ла Сиерне”, номер 3, 4-ти вляво, Мадрид

47. Нов живот

1 януари 1975 г.

Животът ти се променя в деня, в който духваш свещите върху тортата, която дон Касто ти е купил. За първи път в живота си посрещаш Нова година семейно. Въпреки сляпата си ярост, директорката не може да ти попречи.

Кармен, по-голямата сестра на Диего, те приема непринудено, като момиче, свикнало да посреща хиляди приятелки в дома си. Дон Касто е сериозен навън, но по време на вечерята не спира да разказва анекдоти и да се смее. Хуморът му е културен, интелигентен. Ти също се смееш. Те често се прегръщат и докосват.

Наблюдаваш очарована как се отнасят помежду си: „Значи това е семейството”, не спираш да си повтаряш.

Дон Касто те е посещавал всеки ден през декември, взимал те е и сте ходили в клиниката, където Диего се възстановява.

Химикалът е оставил няколко белега, които го тормозят, когато се усмихва, нещо подобно на ранни бръчки пачи крак.

Загубил е зрението на лявото око, но дясното е почти възстановено.

За Коледа лекарите го изписват, той иска да прекара празниците със семейството: със сестра си, брат си и дядо си.

Дон Касто те нарича „дъще“ и често те прегръща, както прави с внучката си.

Няколко дни преди да навършиш осемнайсет, той те завежда в клуб „Сиркуло Виториано“ (*Културно-развлекателен център, създаден във Витория през 1864 г. Членовете на клуба развиват широка културна дейност, съсредоточена върху обогатяването на библиотеката с книги от всякакъв характер, национални и чуждестранни вестници и списания.*). Кармен те води по магазините. Обяснила си, че сестра Акилина те е обявила за своя единствена наследница, иначе няма как да оправдаеш откъде имаш толкова много пари.

Достатъчни са два следобеда по бутиците, за да не изглеждаш вече като сираче.

Оставяш зад гърба си „Веракрус”, но там оставяш и вечния въпрос какво ще правиш оттук нататък, защото семейство Оливиер са те омаяли с техните планове, с техните прегръдки и приятелство. Оpozнаваш една Витория, за чието съществуване не си подозирала — с танците в „Ла Флорида”, разходките по улица „Лато“ и киносалоните, където Диего те целува за първи път, когато му разказваш сцените от „Да отгледаш гарвани” от някой си Саура.

Често сядаш при Нико, по-малкия брат на Диего, който е едва десетгодишен и гледа клоунадите по телевизията. Плачете заедно и той те хваща за ръката, когато Хайди отива на гости у приятелката си Клара. Но едва понасяш тези кадри, защото госпожица Ротенмайер те кара да си спомняш неща, които предпочиташ да забравиш.

В „Сиркуло Виториано”, елитния клуб на улица „Лато”, достъпен само за членове, дон Касто отваря дума за твоето бъдеще.

— Къде ще живееш от сега нататък, дъще? Този въпрос ме тревожи.

— Имам пари, ще потърся някой пансион за госпожици, а после и работа.

— Разбрах, че си отлична ученичка, поисках от директорката учебното ти досие.

— Така е. Цял живот съм работила усърдно. Нямам известна фамилия, в бъдеще ще разчитам само на ума си.

Дон Касто те гледа и отпива от кафето си с мляко. Той никога не пие алкохол, изглежда честен човек и това те радва.

— У дома има много празни стаи. Родителите на моите внуци починаха прекалено рано, да не говорим за стаите за гости. Понеже знам колко много обичат да клюкарстват хората в този град, можеш да спиш в една стая с Кармен. Има няколко свободни с две легла. Мисля, че тя винаги е мечтала да има сестра, говорих с нея и чака с нетърпение отговора ти. Какво ще кажеш, дъще?

Кармен не е като Михаела, на която можеш всичко да разкажеш, но като всички от семейство Оливиер е общителна, весела и сърдечна.

— Нека поне да си плащам за пансиона.

— Дъще, моята къща не е пансион, нито аз имам нужда да давам стаите под наем — отвръща той.

— Тогава не мога да приема. Много ви благодаря, вече търся пансиони. Дори в центъра. Казаха ми за един до колежа „Саградо Корасон“. Много бил приличен.

Дон Касто сърба кафето.

— Знаеш ли колко искат?

Казваш му.

— Добре, въпреки нежеланието ми, ще ти взимам същата сума. Разбирам, че не искаш нищо даром. Явно се досеща за твоето недоверие след цял един живот без мила дума и винаги срещу нещо в замяна. От друга страна, посещенията ти в клиниката са преминали в дълги беседи с Диего.

Той обича книгите колкото теб, влюбен е в историята от „Игра на дама” на Хулио Кортасар. Мечтае да посети Париж, казва, че той самият е Оливейра, а ти си Мага. Подчертава, винаги на шега, съпадението във фамилните имена.

— Още изпитвам страх, когато някой се доближи до мен с някаква течност — признава ти той един следобед. — Това нормално ли е?

— Какво имаш предвид? — отговаряш с въпрос.

Сестра Акилина често правеше така и това е една от маниите, които ти е предала. Чувстваш се виновна, че дължиш толкова много на жената, почти ослепила Диего.

— Страх ме е пак да не ме залееят и да ми изгорят очите. Не искам да си спомням повече за случилото се, но не преставам да мисля за него. Не съм го споделял нито с дядо, нито с Кармен. Не защото няма да ме разберат, те винаги са ме разбирали, а за да не ги тревожа.

— Още е рано да забравиш за случилото се, виждаш го всеки път, когато застанеш пред огледалото, как да забравиш?

— Не искам това да ме опропасти, макар да опропасти очите ми. Аз стоя над лошите неща, които ми се случват.

И ти запомняш това изречение: „Аз стоя над лошите неща, които ми се случват.“ Защото винаги си се чувствала като лист, подет от вятъра, зарязана на произвола на съдбата, но вече си достигнала необходимата възраст, имаш пари и професия, макар и нелегална и да не си представяш как ще я упражняваш.

Но семейство Оливиер са прелестна спирка наред безмерното космическо безразличие.

48. Градината на Лопе

Май 2022

Бях на ръба да прегърна Алистър, но се удържах. Излязох от „Книжарница за душата“, стиснал листчето в шепата си, сякаш съдържаше „Алефът“ на Борхес. Беше смачкано, но нямаше нужда пак да го чета. Онова име, името, което Итака беше избрала, се бе запечатало в паметта ми от пръв поглед: Габриела Милтън.

Поскитах известно време по уличките на Писателския квартал без определена посока, за да се успокоя. Сърцето ми лудо препускаше, но трябваше да се успокоя, за да убедя инспектор Мадариага. Почти всичко зависеше от Мадрид и без нейното съдействие бях с вързани ръце и крака.

Накрая седнах в малката градина пред Къщата музей на Лопе де Вега. Бях надникнал през безлюдния портал и самият факт, че зърнах вътре някаква растителност, ми се стори неустоим. Прекосих тъмния каменен коридор, без никой да излезе да ме спре, и скоро вече седях на пейка срещу уханно портокалово дръвче. Миризмата ми напомни за течността, която почистващите машини разпръскваха всяка сутрин по време на тържествата за Бялата дева. Според градската легенда ароматът на цитрусови плодове неутрализира неприятните миризми, оставащи след празничните нощи. С една дума, бях постъпил правилно, защото това, че бях сам в Мадрид, на тихо и спокойно място и заобиколен от зеленина, отпусна леко нервите ми. Погледнах гривната, която Деба ми беше подарила, и се усмихнах. Бях добил навика да я въртя на китката си, призовавайки сякаш силата на богинята Деба всеки път, когато имах нужда от нея.

Пред себе си виждах отдавна неизползваем кладенец. Извадих мобилния и набрах номера на Менсия.

— Инспектор Мадариага, имам новини — „и една молба“, премълчах.

— Здравей, Унай. Къде си?

— Вече съм в Мадрид. И постигнах напредък по някои въпроси. Вече знам сегашното име на Итака Експосито: сега тя е Габриела Милтън, имам и адрес, в квартал „Ла Латина“: улица „Ла Сиерпе“, номер три. Много близо до „Растро“, както ми казаха.

Менсия помълча доста дълго, не знаех дали си записва, или се занимава с друго.

— Там ли си? — попитах.

— Унай, откъде взе тези сведения?

Описах й разговора си с Алистър Морган, говорих й за мантии на Богородици и за рудници в Зимбабве, като пропуснах факта, че две поколения фалшификатори са били приятели на моето семейство.

— Искам да извадиш заповед за претърсване на този апартамент.

— Унай, ти продължаваш да преследваш Итака Експосито, защото някакъв мним похитител ти е дал това име, но аз трябва да докажа на съдийката, че този въпрос има връзка със Сара Морган. А далеч не разполагаме с достатъчно улики, които да й представим.

— Ако проучим това име и този адрес, може да открием улики и да напреднем с убийството на Сара Морган, ти го знаеш — настоях аз.

— Не, Унай. Ти следваш само тази линия на разследване и обръщаш гръб на всички останали, защото търсиш мъртвата си майка, обаче пренебрегваш всички други възможности. Виж какво, ще опитам, ще отида да говоря със съдийката, но това ще отнеме няколко часа. А щом си в Мадрид, можеш да свършиш нещо, което аз тъкмо се готвех да свърша. Помниш ли Фабио?

— Порттиерът от институт „Сервантес“?

— Точно той. Порових се в двете му текущи сметки, открай време живее ден за ден, горкият. Ниска заплата, висок наем, няколко малки кредита, за да свърже двата края... Преди няколко седмици обаче в сметката му са постъпили осем хиляди евро. С тях е изплатил един от кредитите и е погасил частично другия. Прегледах досието му, никога не е имал други доходи извън заплатата. Не знам, просто исках да поговоря с него и да проверя тази работа. Би ли отишъл ти, докато аз се мъча да убедя съдийката?

Веднага скочих на крака, поех няколко глътки от цитрусовия въздух в усамотената градина и се отправих към институт „Сервантес“.

Заварих Фабио на входа на сградата, той ме изгледа кротко с бизонските си очи, докато не ме позна.

— Вие бяхте инспектор, нали?

— Точно така.

— И какво ви води отново насам?

— Вече знаеш, че разследваме убийството на Сара Морган. Тя е идвала няколко пъти в Хранилището на именитите седмици преди смъртта си. Последния път, когато бях тук, забелягах охранителната камера на входа към хранилището. Бих искал да прегледам записите.

— Камерата гледа само навън. Ако искате да видите какво е правила вътре, няма да можете — каза той с бавния си задгробен глас.

— Ще ми се да прегледам записите, дори да не мога да видя какво е правила вътре.

Фабио отказа с глава, спокойно.

— Знаете, че трябва да ми донесете заповед, както знаете, че аз много държа на правилата.

Приблжих се до него.

— А ти знаеш, че донасянето на заповед е въпрос на часове или на дни, но аз имам теория. Теория, която включва Сара Морган и ми показва, че правилата не са толкова непреодолими, та да не ги нарушаваш никога: като да получиш осем хиляди евро от нея срещу това да гледаш на друга страна, когато влиза в Хранилището на именитите, нали?

— Вижте, ако госпожа Морган ми поиска услуга, аз откликвам с най-голямо удоволствие, но понеже сега госпожа Морган е мъртва, аз ще продължа да пазя тайните ѝ. Бях ли ясен?

— Госпожа Морган вече я няма, за да ти благодари, но ако си я ценял, ще ми помогнеш да пипнем негодника, който я е убил. И това включва да ме оставиш да прегледам днес, още сега, записите. Заради Сара Морган, Фабио.

Защитната ми тирада явно даде ефект, защото той ми кимна едва забележимо да го последвам в стаята на портиерната.

Прекарахме целия ден в гледане на видеозаписите. Фабио потърси в календара си дните, в които Сара Морган бе посещавала институт „Сервантес“ и го бе молила да я пусне в Хранилището. Поръчахме пица, за да не излизаме от стаичката; не исках да рискувам той да промени решението си, затова го задържах до мен през целия ден.

И тогава, след като си бях оставил очите пред екрана, открих нещо.

Нещо неочаквано, което можеше да промени всичко.

Но в този момент ми се обади инспектор Мадариага.

— Стана, трудно беше, но успях: утре рано сутринта съдийката ще ми подпише заповедта за претърсване на апартамента на улица „Ла Сиерпе“. Искаш ли да дойдеш?

49. Обуздаването

1975

Една сутрин се разхождаш с дон Касто и той тръгва към Новата катедрала, после пресичате един познат ти до болка парк. От години не си виждала Школата по изкуства и занаяти. Двете дървени порти на входа, белите рамки на прозорците, стъпалата.

— Искам да ти покажа библиотеката, която дарих на школата — казва ти той сияещ.

Заговори ли за книги, винаги изглежда щастлив. Тези на ловна тематика са му любимите.

С Диего често ходят в едно частно ловно стопанство в Толедо и се връщат с по няколко трофея едър дивеч.

Двамата се увличат по таксидермията, изкуство, което намираш за доста противно, но колекцията им от препарирани животни е прочута в цяла Северна Испания и във фабриката за карти има огромна зала, където групи ученици идват на посещения, за да видят главния експонат, горилата.

Ти погледна лъскавите черни топчета, заместващи очите на животното, и с мъка забрави раната от куршум върху гърдите му, която Диего ти показва.

На десетките рога в хиляди форми почти никой не обръща внимание, макар че Диего особено много се гордее с тях и ти говори за муфлони, диви кози и една африканска антилопа куду с много дълги, спираловидни рога, извити във формата „V“.

— Преди години ходихме в Африка, отстреляхме петте най-големи звяра: лъв, слон, носорог, леопард и кафърски бивол, обаче не ни позволиха да минем границата с тях. Изискваха се хиляди подписи, бюрократичен ад.

— И не сте ходили пак? — И през ум не ти е минавало да пътуваш до Африка, и то за да убиваш носорози.

Но един свят на савани и пустини си проправя път в развихреното ти въображение. Рисувала си цялата съществуваща фауна, както и измислената от средновековните хора в няколко бестиария.

Фалшифицирала си техните описания и навици.

Ти си рисувала света, Диего го е преживял.

— Не, какъв смисъл има да застреляш нещо, ако не можеш да го показваш? — обяснява той, сякаш това е най-очевидното нещо на света, а после те целува.

От няколко седмици не спира да говори за вашия годеж.

Не те е питал дори, не му с било нужно твоето съгласие, смята го за естествена последица от вашето приятелство.

Той с културен, приятен, добър.

Всички приятелки на Кармен го смятат за най-добрата партия в града, безмерно красив, възпитан, подготвен, за да се превърне в стълб на общността.

Но ти имаш чувството, че той е просто див жребец, когото в момента обуздават и държат надалече от пасищата, които го очакват.

А сега стоиш пред стъпалата, които в един друг живот слушаха предизвикателства, загадки и споделени тайни с един Гаел, който се е изпарил. И пристъпваш прага на една позната библиотека, преструвайки се, че за първи път я виждаш.

Дон Касто усърдно ти описва своята колекция за бикоборство и ти накрая го прекъсваш:

— Защо дарихте част от библиотеката си, след като толкова много я обичате?

— Преди години направих значителна покупка, близо десет хиляди екземпляра. Наложих се да подберам, в библиотеката у дома нямаше място за всичките и си помислих, че градът също заслужава един меценат библиофил да предостави на разположение на не толкова привилегированите виторианци достъп до култура, нали така? Хосе Мария, приятелю!

Ти се обръщаш и виждаш човека, който минира една прегръдка и едно бъдеще.

За три години се е смалил и побелял. Не го помнеше толкова дребен. Ти си много по-висока от него, дон Касто ти го представя с жест.

— О! Нима познавате нашата най-изключителна бивша възпитаничка! — изпреварва го дон Хосе Мария.

Дон Касто те сканира изненадан:

— Защо не ми каза, че си учила тук, дъще?

— Това е нашата виторианска Моцарт, детето чудо, което преди десет години беше гордостта на този град. Не може да сте забравили, дон Касто. — Бившият ти преподавател изглежда въодушевен от новата ви среща.

Толкова много те боли, като го гледаш, че се налага да се подпреш на един дървен стол, същия, на който бяхте седели с Гаел, преди да ви разделят.

Смяташе, че миналото е останало в миналото, но цялата тежест на библиотеката и съкровенията й спомени се стоварват върху теб и оставаш замаяна.

Дон Хосе Мария описва художествените ти умения с хиперболи, дон Касто те гледа гордо и с възхищение.

След няколко дни вече си спечелила привилегията да слезеш по стълбите в дома му. Дядовата библиотека, дядовият кабинет, казват благоговейно внуците му.

Частната зона в семейната къща, забранена за посещения.

Само Диего слиза, когато се върне от кабинета си във фабриката за карти, предполагаш, че обсъждат търговски въпроси и стратегии за нови придобивки до късна нощ, докато ти си лягаш рано в спалнята, която споделяш с Кармен; тя вече се е уморила от новата си играчка и започва да те избягва.

Ти нямаш родословието на нейните приятелки и тя става все по-безразлична към теб.

Имате все пак едно и също любимо занимание: фотографията. Въпреки че тя не завърши курса по промиване на ленти във Виторианския клуб по фотография, ти си купуваш един „Кодак инстаматик“ и снимаш всичко, което привлече погледа ти: лягаш на земята в парка „Ла Флорида“, докато листата се сипят върху теб, излизаш въодушевена навън след буря, за да търсиш невероятни кадри на отразени в локвите сгради.

Диего бърчи вежди, когато му показваш снимките си.

Предпочита да споделяш неговите хобита и не проявява голям интерес към твоите... но си говорите за книги и това ви задържа заедно по време на безкрайните разговори на дивана под внимателния поглед на дон Касто.

Библиотеката в кабинета на дон Касто е осмото чудо на света.

Той наистина е библиофил с отношение.

Има не само издания от XIX век, представена е много добре цялата класическа епоха — испанският Златен век, — не липсват нито един Лопе, нито един Гарсиласо в луксозни подвързии.

— Имам подарък за теб. Този, който не можах да ти дам, за да ти благодаря, че спаси живота на моя наследник — казва ти той и долавяш, че е развълнуван, защото се прави, че изтупва една прашинка, но ти знаеш, че това е сълза.

— Отвори тази врата, от днес нататък всичко вътре е твое. То всъщност вече е било.

И зад вратата вдясно от огромното писалище в кабинета му има обзаведена работилница. Не е много светла, като в мазето на „Веракрус“, защото двете единствени прозорчета гледат към пръстта в градината.

Бомбата на спомените избухва, когато си даваш сметка какво виждаш: работната маса, триножниците, бурканчетата, тинктурите, четките, стоманеното точило за ножовете, дървените рамки, на които сестра Акилина и ти опъвахте кожата, докато станат на пергамент, пемзата, за да им се придава патината на старинното...

— Казах на директорката, че ще поискам от нея услуга, и едва сега разбрах от какво имаш нужда: от твоето ателие. Не знаех за твоята дарба, ти умееш да имитираш произведенията, създадени от хора, по-велики от нас. Знам, че това ще те направи щастлива. Търсиш работа, аз ти предлагам работа.

Слушаш го с половин ухо.

„Не съм я оплакала“, осъзнаваш тогава.

Сестра Акилина почина преди месеци, а ти не си я оплакала

Избяга от „Веракрус“ само три седмици след смъртта ѝ, а на погребението беше прекалено объркана, за да почувстваш каквото и да било, рееше се над пейката в параклиса в тяло, което разпознаваше като твое и което ти се подчиняваше за най-основните функции.

Тогава ти просветва: той е взел нещата в свои ръце, направил е единственото, което е можел да направи.

Да оцелее.

Дон Касто разбира от фалшификати, виждаш го по материалите, които ти е донесъл.

Папките, където прибирахте форзаците от различни хартии, факсимилетата на приемлива цена, но изработени изцяло, за да бъдат пробутани на някой новак...

Докосваш предметите, които мислеше, че си оставила зад гърба си.

Осъзнаваш, че са те чакали, за да ги подхванеш оттам, откъдето си ги оставила. Онзи картуларий, който така и не довърши и който сестра Акилина възнамеряваше да продаде на един книжар в Мадрид.

— Казах, че ти предлагам работа — настоява той търпеливо.

Въздъхваш, обръщаш му гръб. Знаеш, че почивката е свършила. Ухажването е траяло няколко месеца, поглеждаш позлатената решетка на прозореца на бъдещото си ателие.

— За каква работа ми говорите, дон Касто?

— Наричай ме дядо, много скоро ще ми станеш внучка и аз вече те чувствам близка. — Усмивва ти се, нежност, която пази за своето потомство. — В злокобната вечер, когато се запознах с твоята наставница, сестра Акилина, тя дойде да ми предложи сътрудничество.

— Слушам ви, дядо — казваш, но не знаеш дали го мислиш.

— Както сама видя, аз притежавам много ценни екземпляри, дошли от няколко библиотеки на библиофили.

Сестра Акилина се нуждаеше от моето добро име и моите контакти в чужбина, за да разшири... клиентелата си. Ясно ми е, че при нейното отслабнало зрение и старостта, която вече я притискаше, майсторката на творбите, които тя пласираше, си била ти, моя скъпа Моцарт на фалшификатите.

— Това ли ви каза тя? — държа да науча.

— В интерес на истината, не знаех дали да вярвам, че момиче на твоята възраст може да притежава културата, сръчността и специфичните познания, които изисква тази стара колкото класическия свят дейност — признава той.

После изчезва през вратата, която води до библиотеката, и донася една книга, есе за изкуство, озаглавено „Три хиляди години измами в търговията с антики“.

Прелистваш я, докато той ти говори за Йероним Вирикс, детето чудо, което през XVI век, когато е само на тринайсет години, фалшифицира Дюрер по-добре от всеки друг. Както и за *Spanish Forger*. От когото тръгнало всичко. И си даваш сметка, че цикълът отново ще започне.

— Предпочитам да използвам художествените си умения за друг вид работа. Мисля да се посветя професионално на фотографията или да преподавам в Школата по изкуства и занаяти... — изстрелваш нервно. Единственото ти желание е да излезеш оттам, гледаш небето, което ти се изплъзва зад прозорчето.

— Мога също да променя показанията, които с внука ми дадохме в болницата в нощта на неговото отвлечение. Да не бъдем толкова благосклонни към ролята, която ти си изиграла, докато той е стоял затворен.

— Аз слязох да го спася! — отвърщаш отбранително.

— В продължение на колко часа си знаела, че Диего е затворен в онова мазе?

— Аз не знаех, сестра Акилина нищо не ми каза.

— Но си го подозирала, затова си слязла по никое време. Не е ли така?

Мълчиш, следователно се съгласяваш.

— Знаех си аз, че не искаш да си спомняме какво е станало през онази нощ.

Наясно си, че не можеш да спечелиш, видяла си го да играе същата партия, със същите карти срещу майка Магдалена, и си видяла как тя загуби.

— Искам комисиона. Двайсет процента — бориш се ти.

— Това е лихварство. С никой съдружник не допускам дващепроцентова комисиона, никога. Ти още не си излязла в реалния свят, толкова ли ти плащаше сестра Акилина? Много е сбъркала, лошо те е научила. Тук, навън, животът не плаща чак толкова. Пет процента. Най-много. Аз мислех за два и половина. Но те ценя, а и ще ставаш моя внучка. Ти си моя внучка. Пет процента.

— Петнайсет — възразяваш все по-неуверено.

Може би е прав, ти нямаш контакти и не си мислила за процент, ако работиш за някого.

Беше си наумила, че можеш да изкараш повече от петнайсет процента. Ами ако е прав и ти плащат само два и половина?

— Десет процента, като първите пет работи ще са гратис. Няма да рискувам репутацията си, докато не видя дали наистина си толкова способна, колкото разправят.

— Искам да видя *Черния часослов* на Констанса Наварска — казваш му ти, докато му подаваш ръка.

Дон Касто сменя физиономията, лицето му пребледнява за миг, но после се съвзема.

— Откъде знаеш за него? — Той продължава да любсзнич, но това вече звучи почти заповедно.

— Сестра Акилина ми разказа за него.

— И какво ти разказа?

Свиваш се, неуверена.

— Малко неща, само, че ще говори с вас за тази книга.

— Имам впечатлението, че тя е била влюбена в една идея, в една ентелехия (*Идеално, свършено нещо, човек или ситуация, съществуващи само във въображението*). Нищо не е чак толкова важно, не мислиш ли?

И ти подава ръка, но ти не забравяш, че сте сключили сделката, но той е оставил *Черния часослов* извън нея.

50. Улица „Ла Сиерпе“

Май 2022

Рано на другата сутрин вече стоях пред портал номер три на улица „Ла Сиерпе“, в сърцето на квартал „Ла Латина“. Това беше тясна улица с червеникави и бакърени фасади, прозорци с бели дървени капаци и балкони с черни метални решетки. Взирах се с известно въодушевление в балконадата на четвъртия етаж, към която водеха четири затворени врати. Дали това беше или е било жилището на моята майка?

Инспектор Мадариага се появи след малко с двама агенти.

— Познаваше ли тази улица? — попита ме тя.

— Честно казано, никога преди не съм идвал насам. Любопитно име — отвърнах.

— Улицата е любопитна не само с името, което идва от чучура на една чешма с формата на змия (*Sierpe* на испански означава „змия“). Това е била най-евтината улица в цял Мадрид, някога се говорело, че родените тук деца имали физически недъзи или умствени увреждания, смятали мястото за прокълнато. И никой не искал да си купува жилище тук.

— Предлагам да се опитаме да се абстрахираме от измислиците, какво ще кажеш, а?

Откакто дежурях пред портала, бяха излезли неколцина съседи и аз бях подложил крак, за да не се затвори входната врата. Позвънихме няколко пъти на четвърти апартамент вляво, но никой не отговори.

Качихме се четиримата по стълбите, двамата полицаи носеха таран, и инспекторката настоятелно натисна звънеца на четвърти апартамент вляво.

В ръката си държеше съдебното разрешение за претърсване, показва го пред шпионката, в случай че имаше някой от другата страна на вратата. Но нямаше никого. Вратата беше затворена и не се чуваше никакъв шум.

— Полиция! — извика Менсия. — Имаме заповед за претърсване, ще разбием вратата.

След като не получи отговор, двамата ѝ колеги заблъскаха с тарана, докато ключалката отхвърча. Вратата зейна и инспекторката извади оръжието си.

— Има ли някой? — извика отново тя.

Двамата полицаи също извадиха оръжието си и се разпределиха вляво и вдясно. Аз ги последвах, не носех оръжие, затова останах на разумното последно място, до вратата.

Апартаментът беше много просторен, с дневна, в която светлината навлизаше обилно на талази.

— Никой в кухнята! — извика един от полицаите.

— В тоалетната също! — извика другият.

— В спалнята няма никой — каза Менсия. — Чакайте, има... има тяло в кабинета. Викайте линейка! Унай, трябва да видиш това!

Хукнах към гласа ѝ. Озовах се в художническо ателие с триножници и огромна маса с хиляди четки и цветни бурканчета.

На пода лежеше жена.

Жена, чието лице вече познавах.

Бях я виждал на един портрет робот, толкова близък до реалността, че чак да ти настръхне косата. Бях я виждал като малка, на площада на Бялата дева, на няколко метра от мястото, където живеех. Бях я виждал като девойка с предизвикателен поглед, който разпознах на това неподвижно лице..

Потърсихме пулса ѝ, но такъв нямаше. Менсия доближи ухо до гръдния ѝ кош, но той не се повдигаше и спадаше.

Докоснах я, беше поизстинала.

— Трябва да е мъртва отскоро. Телесната температура не е спаднала напълно и още не с започнало трупното вкочаняване — обяви Менсия с неутрален тон.

„За малко“, съгласих се аз.

За няколко часа бях пропуснал да се запозная с майка си.

Инспектор Мадариага ми говореше с професионалния тон, който възприемаме, когато в случая е замесен колега. Пред мен лежеше трупът на непознатата жена, но аз гледах тялото ѝ и се опитвах да повярвам, че коремът ѝ е бил моето първо убежище, че съм прекарал девет месеца вътре, споделяйки с нея кръв и кислород.

И не, колкото и странно да изглежда, не ми се струваше чужда.

Подвих коляно и наведох глава в знак на уважение:

„Тук приключва твоят лов и започва моя, майко“, прошепнах. Трябваше ми време, за да дойда на себе си.

Безкрайно дълго време, което инспектор Мадариага уважи.

Цяла вечност по-късно се върнах в действителността и профайлърът в мен изплува на повърхността, за да ме спаси. Съсредоточих се, огледах я така, сякаш не беше тя. Просто труп, повдигащ много въпроси.

Носеше бяла престилка, сякаш смъртта я бе сварила, докато е рисувала. Беше разкопчана, дрехите ѝ бяха скъпи, а блузата не успяваше да скрие какво има отдолу.

— Би ли повдигнала блузата ѝ до нивото на гръдния кош — помолих инспекторката. — Мисля, че отдолу има голяма превръзка.

Менсия ме погледна изненадано, но го направи.

Стана очевидно, че някой ѝ е помогнал или тя сама бе опитала да се лекува.

— Дай ми едни ръкавици — помолих.

Сложих си ги и отлепих превръзката в единия ъгъл.

— Не би трябвало да докосваме тялото до идването на лекарския екип.

— Лекарският екип не може да направи нищо друго, освен да констатира смъртта — напомних ѝ аз.

— Затова не бива да пипаме нищо.

Но пред очите ми беше това, което исках да проверя: под превръзката на Итака — или Габриела — аленееше скорошна рана, причинена от остър предмет.

— Ето причината за масивната загуба на кръв — отбелязах.

— Невъзможно, беше загубила повече от литър и половина.

— Може би е повикала помощ, някой се е отзовал и са ѝ прелели кръв.

— Трябва да разпитаме в болниците, сега вече разполагаме с име — каза инспектор Мадариага.

— Дали? Ако се е измъкнала от Калибан, може да е отишла в издателството на Сара, защото са били познати или може да е разбрала за изпращането на книгата с глицерина и е искала да я предупреди и да осуети смъртта ѝ, обаче е закъсняла. Във всеки случай този апартамент не е нейният дом, а само временно убежище — казах аз, оглеждайки се наоколо.

Всичко беше подредено с много вкус и от всички стаи лъхаше любовта към рисуването и към книгите, при все това впечатлението за преходност оставаше, сякаш собственичката не бе искала да направи жилището напълно свое, сякаш се е готвела отново да тръгне нанякъде.

— Можем да проверим всичко това. Дали апартаментът е под наем, откога живее тук...

— Едва ли ще има много сведения за нея, нищо на нейно име, никакво минало в документите, нито присъствие в интернет — предположих.

Линейката пристигна, апартаментът постепенно се изпълни с нужния персонал, който щеше да я подготви за последното ѝ пътуване. Останах да видя всичко. Помислих, че ако бях неин син, поне щях да съм до нея в часовете след смъртта ѝ.

Гледах невярващо лежащата статуя, в която тя се бе превърнала, и помислих, че това е най-скапаната среща между майка и син в историята.

Ама че начин за запознаване. Ама че начин да приключи едно търсене, след като се бе отворила вратата на чудодейните възможности.

Непоносимо беше да гледам как тя изчезва под ципа на черния чувал на погребалната агенция.

Дойде моментът да напуснем апартамента, но аз не си бях губил времето.

Макар че Менсия не ме изпускаше нито за миг от очи, аз бях обиколил стаите и навсякъде бях забелязал рисунки на Персеидите.

Малки платна, опрени на шкафа в кухнята или в дневната. Прекрасни тъмни сини небеса, пресечени от звезден дъжд.

Приблизих се до всяко от тях: нямаше подпис. Анонимни Персеиди.

Един син винаги иска да вижда случайности: Итака е рисувала компулсивно сълзите на Сан Лоренсо (*Другото име на Персеидите*). Дъждът от звезди, който набраздява небето на дванайсети август, деня на моето раждане.

51. Гробът

1975

Месеците минават, броят на поръчките, които дон Касто спуска, е толкова голям, че прекарваш с дни в мазето, фалшифицирайки часослови.

Има нещо трескаво и неуравновесено в неговите изисквания. Разпознаваш задоволството на измамника, успял да излъже, при всяко негово завръщане от Биариц, от Ню Йорк, от Лондон.

Питаеш се дали фабриката за карти е рентабилна, дали охолният живот, който тя осигурява на семейството, не е само сапунен мехур. Дали ти не си основният източник на доходи.

Когато следобед излиза да си пие кафето с мляко в клуба и Диего още не се е върнал от фабриката, ти се промъкваш в кабинета му и оглеждаш книгата му.

Цял живот си изучавала фактурите в кабинета на майка Магдалена, даваш си сметка, че действието е много сходно: заплати, договори с фирми за поддръжка, фактури за материали, ремонти, данъци. И имаш тренирано око, за да забележиш двойното счетоводство. Предприятието е било златна мина по време на управлението на бащата на Диего, но нито преди, нито след това се спасява от червените числа. Ти си тази, която оцветява в черно числата. Откакто си започнала да работиш за дон Касто, твоя бъдещ дядо, има несръчно обосновани парични инжекции от нови клиенти, в чието съществуване се съмняваш.

Но това не е животът, за който си мечтала, когато един ден си тръгнеш от „Веракрус“. Ти си все така затворена в мазе, насаме с пергаменти, на няколкостотин метра от предишното мазе. Не си виждала повече свят извън този, който са ти показали семейство Оливиер, и само след няколко месеца усещаш задушаването.

Макар че се боиш от завоалираните заплахи на дон Касто и от историята, която ти е разказала сестра Акилина за баща си, убит в затвора. В крайна сметка ще приемеш за свой онзи първи закон, изписан с кръв: „Да не те хванат“

Но работиш, вършиш престъпления и с всеки изминат ден издълбаваш все повече гроба си. Единствената ти надежда е, че дон Касто не е вечен и здравето му рано или късно ще се влоши.

Диего е напълно чужд на машинациите на своя дядо. Под патината на самоувереност има само младеж с огромен товар на плещите си, който се опитва да бъде на висотата на важното предприятие, което ще наследи.

От време на време, особено когато се върне въодушевен, след като е успял да осъществи някоя особено предизвикателна продажба, се осмеляваш да опипаш почвата:

— Искам да видя *Черния часослов*, дядо — казваш, застанала пред бюрото в кабинета му.

Той е седнал, ти стоиш права, с бялата си престилка на петна от анилините.

— Още не си си спечелила това право. Макар че ако се постараяш повече за семейството...

Замръзваш, отново си разбрала: „да се постараяш“ на неговия личен език означава да извършиш нещо незаконно.

— Нужни са ми няколко подписа, дъще. Съдружник, който вече не иска да сътрудничи. Можеш ли да ги направиш същите?

Показва ти някакви документи. Той, разбира се, знае, че си в състояние да фалшифицираш всеки подпис.

И правиш още една копка в ямата на твоя гроб, който вече изглежда дълбок, тъмна дупка, от която трудно ще се измъкнеш.

* * *

Но в нощта на тържеството за вашия годеж, когато елитните семейства жужат край вас в украсената за случая градина на семейния дом и приятелките на Кармен пърхат около теб, очаровани да бъдат толкова близо до лъскавия предмет, тази нощ един гръб променя отново живота ти.

Диего се доближава, направо сияе. Дошли са всичките му приятели, безкраен низ от наследници, бивши съученици от „Саградо Корасон“, приятели от детските години, членове на празничната дружинка...

...И той.

Галско име, четири букви.

52. Празен

Май 2022

Съобщих за смъртта на всичките си близки. Алба предложи да дойде в Мадрид, но аз предпочетох да си остане в Лагуардия, докато видя как ще организирам погребението.

Естибалис потвърди, че освен личната карта и паспорта, на името на Габриела Милтън нямаше регистриран дори мобилен телефон. Може би беше скорошна фалшива самоличност. Кой щеше да дойде на погребението ѝ?

Така или иначе преди това изпратиха тялото в Съдебна медицина, за аутопсия, защото беше все още загадка от какво е починала.

Може да беше следствие от масивната загуба на кръв или сърдечен удар, защото по тялото нямаше никакви следи от насилие.

Поредната загадка около Итака.

Добре ми се отразяваше да се разхождам из Мадрид, Кварталът на писателите ми се струваше уютен и бях свикнал да обядвам в „Избата на тайните“ — четиристотингодишен лабиринт с пещери и галерии под земята, където едно време монасите пазели виното, и да си отнасям в хотела малък японски сладкиш от пухкаво сирене, който поръчвах в „Суфу кейк“ на улица „Лопе де Вега“.

Да, предполагам, че бях извън реалността и се анестезирах наред етапа на отричане.

Следобед отново ми се обади инспектор Мадариага. Бях настоял да отида с нея и да присъствам на аутопсията или поне да чакам в моргата резултатите.

Но гласът ѝ... гласът ѝ не беше като на спокоен професионалист, а на объркан човек:

— Унай, предпочитам да си седнал, когато ти го разказвам. Защото на мен трябваше да ми го обясняват няколко пъти.

— Какво става? Какво още може да стане сега?

— Тялото на Габриела Милтън, или на Итака Експосито...

— Какво, Менсия? Какво става с тялото?

— Откраднали са го. Не се е случвало често, но не е и за първи път. Искам да кажа, че охранителната им система не е от най-добрите. Но съдебната лекарка дошла да извърши аутопсията и като отворила чувала, той се оказал празен.

53. Галско име

1975

Звучи музика, наетият оркестър свири, но ти чуваш само жужене. Около вас цари веселие, хората искат да се забавляват. Диего играе ролята на домакин както само той умее и обръща внимание на всички.

— И така, да те запозная с Гаел, един приятел, чиито следи бях загубил.

Пораснал е, вече е по-висок от Диего, кестенявата му коса е по-къса, но също толкова рошава, носи спортно яке, като на „Бийтълсите“, изглежда по-отракан, но е все така недоद्याлан. Пак си е същият — усмихнатият хлапак, с когото се запозна преди няколко години.

Подава ти ръка, преструва се, че не те познава.

— Много ми е приятно, И така. Страхотно тържество, поздравления за годежа.

— Благодаря, Гаел каза, нали?

— Галско име, четири букви. Точно така.

Чуква се с теб, усмихва ти се и продължава обиколката си с Диего.

Кармен те представя на всички майки и бащи на нейните приятелки, изглежда, че най-накрая ще станете сестри, ще оставиш зад гърба си презимето Експосито и ще бъдеш Оливиер. Или поне така беше допреди няколко минути.

Да видиш отново Гаел, въпреки неговото безразличие, е пробудило в теб една И така, която си смятала за мъртва, която е била отправна точка, а не остров за покоряване, нито територия за анексиране.

Минаваш от ръка на ръка, от група на група в градината, осветена с цветни фенери. Магнолиите даряват сенки, за които двойките са благодарни, алкохолът е отпуснал елитните отрочета и те мъркат като котки.

Гаел се смее с някого, Диего е извън зрителното ти поле.

Гаел минава покрай теб, мислиш, че отново ще те игнорира, но както гледа напред, той пъха нещо в ръката ти и стиска силно юмрука ти, за да го затвориш. Кимва ти едва-едва и пак се гмурва в празничното множество.

Това е листче, листче и малък молив.

Хлътваш в банята на първия етаж, търсейки малко уединение.

„Преди няколко дни научих, че ти си годеницата на Диего. Чаках те в парка в продължение на две години. Искан да го знаеш. Ако и ти имаш да ми казваш нещо, напиши го на това листче и ми го дай по време на тържеството. Ако ако нямаш, ме извини за дързостта. Не искам да се намесвам в живота ти”

Няма подпис, нито име, нито стихче.

Пишеш върху една плочка в банята, треперейки, ти, която имаш най-уверената ръка, която познаваш.

„Наказвах ме с години, не можех да изляза, за да те потърся. Искан да говоря с теб, но дон Касто и Диего не бива да знаят. Извън Витория.“

Излизаш, търсиш го и пъхаш листчето и малкия молив в ръката му, и тогава осъзнаваш: никога не си изпитвала тази тръпка при допир до дланта на Диего.

54. Cercare Anche Stanca

Май 2022

Действително сградата на Съдебна медицина не беше добре охранявана и въпреки че инспектор Мадариага бе поискала да види всички записи и екипът ѝ да се бе заел със задачата, стана ясно единствено, че чувалът влиза с тяло и само няколко часа по-късно вече е празен.

Съсредоточихме усилията си върху проверката на регистрационните номера на колите, минавали по улицата покрай входа в часовия отрязък от влизането на трупа до установяването на факта, че чувалът е празен.

Стана очевидно, че Калибан е главният заподозрян. Че човекът, който я бе отвлякъл и ранил почти смъртоносно, се страхува от това, което би ни казало тялото ѝ. Може би остатъци от ДНК под ноктите, след като аз с ушите си бях чул как двамата се боричкат по време на първото обаждане.

Докато инспектор Мадариага се оправяше с бюрократичния ад на обясненията пред висшестоящи и търсенето на този път вече идентифициран труп, въпреки твърде голямата вероятност да се касае за фалшива самоличност, аз предпочетох да продължа с онова, което си бях наумил, и отново се върнах в институт „Сервантес“.

На един от видеозаписите, на които се появяваше Сара Морган, бях забелязал нещо и исках да го проверя.

— Фабио, пак ще имам нужда от теб — казах му на влизане.

— Това май ще ви стане навик — отговори той с обичайното си спокойствие. — За какво става дума този път?

— Да идем в стаята на охраната, искам отново да изгледам видеозаписите, а после да слеза в Хранилището на именитите, но бих искал там да ме оставиш за малко сам, трябва да направя някои проверки — обясних.

— Както кажете — отвърна той и го последвах до неговата стаичка, където съвсем наскоро бях прекарал деня, гледайки картинки и похапвайки пица.

Пуснахме видеата на вече посочените дати и започнах да преглеждам отново и отново влизанията и излизанията на Сара Морган от Хранилището на именитите.

След известно време Фабио стана и се извини:

— Днес не мога остана затворен тук цял ден, на третия етаж има изложба и трябва да осигуря целия аудиовизуален материал. Ще бъда в залата. Оставям ви сам, инспекторе, виждам, че вече се оправяте с апаратурата... а ако искате после да слезете в Хранилището, слезте, вече знаете пътя.

— Благодаря, Фабио. Надявам се да свърша бързо — казах му аз.

Останах да преглеждам отново и отново записа, в който нещо ме смущаваше.

Защото Сара Морган беше посетила няколко пъти Хранилището на именитите. Три пъти всъщност. Но при последното влизане това не беше Сара Морган. Или поне не бях сигурен, че е тя. Беше жена с тъмна и дълга коса, но когато минаваше покрай камерите, навеждаше лицето си, сякаш бе свикнала да ги избягва.

Можеше чудесно да съвпадне с описанието на Итака, с жената, чисто тяло сега беше изчезнало.

Как да разбере? Невъзможно.

Но пък можех да разреша най-сетне друга загадка.

И бях готов да го направя.

Хвърлих един поглед навън от стаята на Фабио, но не го видях наблизо. Стараейки се да не вдигам шум, станах и отворих шкафа, който беше зад гърба ми. Шкафът с всички ключове от сградата, включително тези за Хранилището на именитите.

Бяха номерирани. Заложих всичко на един-единствен ключ. Всичко или нищо. Като Калибан.

Слязох по стълбите, като внимавах да стъпвам тихо.

Ключът изгаряше джоба ми, слязох в Хранилището, погледнах към обектива на камерата, без да се крия, и влязох в тунела.

Имах теория: касетите бяха хиляда и осемстотин. Ако майка ми беше скрила нещо... кой номер би избрала?

Завъртях отново на китката си гривната, която Деба ми беше подарила с датата на моя рожден ден: дванайсети август. 1208.

Исках да проверя дали цялата колекция от рисунки на Персеидите в апартамента на Итака е била случайност. Трябваше да проверя.

Касета номер 1208 беше от средните по височина, на нивото на очите ми, в края на тунела. Извадих малкия ключ от джоба си и го пяхнах в ключалката.

Отключи; исках да проверя има ли вътре някакъв предмет.

Но на пръв поглед сейфът изглеждаше празен. Вътрешността беше тъмна.

Прекалено хубаво. Прекалено хубаво беше майка ми да е скрила едно литературно съкровище с комбинацията на моя рожден ден. Освен това откъде бях сигурен, че съм роден на дванайсети август? На кого да вярвам? След като дори Марта Гомес не ми беше майка, как да бъда сигурен във всички жизнени координати, посочени в документи отпреди четирийсет години?

Тогава си обещах да се откажа най-сетне от търсенето. Да се върна във Витория, да оставя инспектор Мадариага да се оправя със случая на Сара Морган и да се отдръпна. Да забравя, да не продължавам безсмисленото търсене на отговори.

Бях се уморил да търся. *Cercare anche stanca*, помислих на италиански. Беше ми го казал преди няколко десетилетия един приятел, с когото работехме близо до Милано: „Търсенето също уморява.“

Приготвих се да затворя касетата, когато ми хрумна да пхна ръката си навътре и да проверя дали няма нищо.

Обаче имаше. Пакет, мек на пипане, голям колкото тухла.

Извадих предмета. Оказа се книга, дълга горе-долу двайсет сантиметра. Подвързана с черно кадифе и метален обков за украса, нямаше начин да я забележа на дъното на касетата.

Отворих я, но като видях, че страниците са от черен пергамент, разбрах какво държа в ръцете си: митичния *Черен часослов* на Констанса Наварска.

Бях научил достатъчно, за да позная герба на Навара от онова време. Алистър ми беше описал детайлите: хералдическия малиновочервен цвят и двоен кант от златисти плетеници.

Но тук изпъкваше синьото, свръхестествено синьо върху черния фон на оцветения с жлъчки велен (*Най-финият пергамент, който се прави от кожи на телета или зародиши на крави*).

„Значи ме обича”, помислих. Рисунките на Персеидите, датата на моя рожден ден. Бях изоставен, но не и забравен.

И намразих Калибан откън душа, че ми беше отнел моята майка, преди да успея да се запозная с нея.

Нешастиник. Колко наивен бях.

Не се сетих, че Калибан мрази много повече мен самия.

Не чух стъпки зад гърба си, усетих чуждото присъствие едва когато стана прекалено късно. Удари ме по слепоочието с нещо твърдо.

...И паднах на пода в несвяст.

55. Старицата

1975

Така започват най-хубавите месеци от живота ти: с няколко думи и листче хартия.

Логистиката е трудна, но ти познаваш непоклатимите навици на дон Касто, на Диего и на Кармен.

В промеждутъците на техните графици двамата с Гаел се измъкват, за да живеете живота, който се стремят да ви отнемат. Микаела ще бъде твоя съюзница и ангел улеснител. Нейното семейство има чифлик в Бахаури, на няколко километра от родното село на Гаел.

Те не ходят там често, но на вас ви служи за любовно гнездо. Научаваш се да шофираш, знаеш, че ще ти бъде от полза в бъдеще. Техните имат един стар „Сеат 127“, който използват за черните селски пътища и тези пътища са целият хоризонт, от който се нуждаете.

Сред камънаци, смехове и дупки се заражда любовта, зачевате и вашия син.

Ти не позволяваш на Гаел да говори за бъдещи планове, защото той чертае хиляди такива за вас, кой от кой по-нереалистичен.

Не му говориш за дълга, който чувстваш към семейство Оливиср.

Не му говориш за шантажа, за това как дон Касто ти е запушил устата и все повече те заробва.

Не му казваш, че си престъпница, не искаш да го правиш съучастник в нищо.

Всеки ден живееш два живота: един затворнически, със семейство Оливиер, и втори свободен, с Гаел.

Веднъж откриваш сред документите в кабинета на дон Касто стари вестникарски изрезки. Заглавията говорят за теб, за времето, когато ти беше Моцарт на живописиста. Поглеждаш датите, било е отдавна.

И осъзнаваш, че всичко е лъжа, че дон Касто вече е знаел коя си. Че се е престорил на изненадан, когато те заведе в Школата по изкуства и дон Хосе Мария му заговори за теб.

Всичко около дон Касто се оказва фалшиво, добре изиграно, планирано до милиметър.

Разбираш как е нагласил ласото около живота ти и те е уловил, без да окажеш съпротива.

Знаеш, че никога няма да ти покаже Черния часослов на Констанса Наварска.

Търсила си го в кабинета му и си прегледала всички заглавия по лавиците на библиотеката. Но няма книги със страници от черен велен.

Макар да си убедена, че го пази близо до себе си, вкъщи, защото е човек, който трупа екземпляри и навикът му е да контролира всичко, като го държи под око.

Една сутрин, когато всички отсъстват, влизаш в спалнята му, неговата Светая Светих, откакто е вдовец. Никога не си виждала дори внуците му да влизат там.

Ровиш в раклата, в чекмеджетата на нощните шкафчета и под подложките на креслото му за четене. Накрая го откриваш под възглавницата на леглото.

Не неговата, а тази, която стои недокосната от смъртта на жена му и заема празно пространство.

Книгата е добре съхранена, подвързана с черно кадифе, с пет метални приложения във формата на хералдическа лилия.

Вероятно от XIX век.

Но истинското вълшебство е вътре, в цветовете.

Никога не си виждала подобна комбинация. Сестра Акилина е била права: човек може да бъде обсебен безвъзвратно от подобен екземпляр.

Но забелязваш някои недостатъци, тази старица се нуждае от грижи. Заклучаваш, че пигментът е започнал да разяжда велена.

Ти знаеш какво трябва да направиш, поне ще предотвратиш по-нататъшни повреди. Под възглавницата, без постоянна влажност и температура, старицата ще се разкриви, а много от страниците, вече ти е ясно, ще се разпаднат.

Виждаш я за първи път, а вече страдаш за нея. Добиваш навика да я посещаваш всеки ден, изучаваш страниците, запаметяваш ги, влюбваш се в тази старица.

Но в живота ти има и друга нова любов, тя си проправя път в утробата ти все по-настойчиво с всеки изминат ден.

Знаеш, че е дошъл моментът да вземеш решение.

56. Дулсиней

Май 2022

Когато дойдох в съзнание, Фабио ме разтърсваше притеснено.

— Инспекторе! Добре ли сте? Извиках линейка. Вече идва.

Надигнах се лека-полека, костите на черепа силно ме боляха. Проклех Калибан: всички убийци, които преследвах, си го изкарваха на главата ми.

Но не, не бях добре. Чувствах се замаян и ми се искаше отново да легна. Здравата ме беше халосал.

Въпреки нежеланието ми, се наложи да остана седнал там, докато не дойде медицинският персонал.

Вдигнаха ме и ме откараха в Спешното. Предвид клиничната ми история, заради раната от куршума, влязъл в мозъка ми преди време, трябваше да направят куп изследвания, преди да ми дадат лекарство за болката и да ме пуснат.

— Беше само много силен удар — повтарях на всеки, пожелал да ме чуе. Но не ми обръщаха внимание и си вършеха работата.

Докато дежурният лекар не ми каза:

— Било е само много силен удар. — И ме пусна да ида да спя в хотела.

Не беше лесна нощ.

Бях държал в ръцете си Черния часослов. За няколко кратки мига. И майка ми го бе оставила там, използвайки датата на моя рожден ден.

Може би това беше единственият знак за обич, който щях да получа от нея през целия си живот. Така че реших да му се насладя.

И тази нощ, в тъмнината на хотелската стая, истината най-сетне ми просветна, ясна и кристалночиста.

Спах до късно, главата още ме болеше от удара. Знаех, че ме чака дълъг ден на обяснения пред инспектор Мадариага. Че по всяка вероятност ще се сблъскам с нейния скептицизъм, когато й заговоря за черната книга, която бях държал в ръцете си.

Но преди това отидох на улица „Аточа“. Бях обещал да посетя печатницата на Хуан де ла Куеста и исках да му благодаря за усърдното желание да ми помогне.

Влязох в дружество „Сервантес“ и попитах за него. Групи туристи чакаха за посещение с екскурзовод, хора влизаха и излизаха, видях куриер да предава пратки и забелязах една подробност, която привлече вниманието ми.

— Сутрин обикновено е в кабинета си. На първия етаж, през синята библиотека — каза младеж, дегизиран в костюм от онази епоха.

Последвах указанията му и влязох в зала с яркосини колони и златисти рафтове, препълнени с книги, подредени вертикално и хоризонтално. В края на библиотеката имаше врата, почуках с кокалчетата на пръстите, но никой не отговори.

Завъртях топката и влязох в кабинета.

— Хуан? Аз съм Унай Лопес де Аяла. Дойдох да ти благодаря — казах на празното пространство.

Явно този ден Хуан де ла Куеста не беше в кабинета си. Затова се поогледах. Личеше, че това е работно място на културен човек, книжата върху бюрото му бяха добре подредени и имаше впечатляваща сбирка от старинни стоманени поансони с формата на буквите.

Стените бяха покрити с гравюри и литографии, групирани най-вероятно тематично.

Приблизих се с любопитство. Много от гравюрите бяха свързани със Сервантес, но в един ъгъл установих, че го привлича и морската тематика. А върху висок статив имаше огромна по размери книга. Беше дълга повече от метър. Почувствах се горд, като се сетих, че става дума за издание в слонски формат. Гаспар ми беше споменал за някои особено търсени атласи, публикувани в този мастодонтски размер.

Но като приблизих, за да огледам внимателно морските гравюри, разбрах грешката си. Някои от тях представяха кораби в бурно море. Но на други се виждаше някакво диво същество и с ужас осъзнах: това беше колекция, посветена на „Бурята“ и само на един от героите: Калибан.

Слязох тичешком по стълбите, срещнах една Дулсиней, която излизаше от залата на печатницата, за да отговори на някакъв ссемес.

— Хуан де ла Куеста не е в кабинета си, знаете ли къде мога да го открия?

— Той е на Панаира на книгата в „Ретиро“, в павилиона си — отговори ми тя, без да отделя очи от екрана. Ако

Алфонсо Кихано я беше видял...

Обадих се на инспектор Мадариага:

— Трябва да организираме акция: вече знам кой е Калибан и сега *Черният часослов* е у него.

57. Почтени хора

1976

Късно е, но предпочиташ да говориш с Диего във фабриката за карти. Не искаш дон Касто да се меси, знаеш, че ще загубиш.

Търсиш го в кабинета му, но не е там, срещаш само чистачката. Познаваш я, тя ти казва, че вече си тръгва, а дон Диего е в залата за трофеите, както той обича да нарича изложбата на препарирани животни. Току-що се е върнал от лов в Толедо, нямало го е четири дни. Достатъчни, за да вземеш решението, което си отлагала прекалено дълго.

Гаел настояваше да дойде с теб, но ти смяташ, че ще бъде твърде болезнено и може би унижително за Диего, той не го заслужава.

Вече започва да ти личи, трябва да родиш през август, потръпваш и галиш корема си.

— Още малко остава, за да бъдем заедно тримата — казваш на сина си.

Знаеш, че Кармен те оглежда, когато си обличаш нощницата, макар че няма как да знае каквото и да било за Гаел. Никога във Витория, обиколили сте провинцията, достатъчна ви е било раздрънканата таратайка и някое място за пикник, букова гора, безлюдна поляна.

Тя може би допуска, че бащата е Диего, но това е невъзможно, с него никога не сте стигали по-далече от целувките. Дон Касто го е възпитал добре, макар че от Гаел знаеш за коцкарското му минало.

Заварваш го да вади ловните принадлежности, пушките от калъфите, кутиите с патрони, паласките, патрондашите.

— Как мина ловът? — питаш.

— Става все по-зле. Дядо вече никак не го бива, мерникът му изневерява. А аз не виждам съвсем добре с дясното око — отговаря той съкрушено.

Чувстваш пробождането на угризението, като си спомняш какво му причини сестра Акилина. Но въздъхваш и се заставяш да му го кажеш.

— Идвам да разваля годежа, Диего. Няма да се женим.

Той оставя за миг патроните, отваря калъфа, вади бавно, вбесяващо бавно една пушка и сякаш не е чул нищо, пъха шомпола в дулото и започва да я чисти.

— Казах, че ще развалим годежа, преди да сме направили окончателната крачка — повтаряш.

— Чух те, Итака. Но нищо няма да разваляме. Още не ти личи много, просто ще те пратя в Лондон. Познавам там един лекар. Не ми е за първи път. Той ще те оправи и ще можем да имаме законни деца, когато станем мъж и жена.

Говори бавно, като дядо си. За пръв път си даваш сметка колко много си приличат. Тези смръщени вежди, съсредоточени върху невидима за тебе цел.

— Знаел си, че съм бременна? — не вярваш на ушите си.

— Аз имам очи, по-точно имах. Но виждам достатъчно, за да забележа състоянието ти.

Пристъпваш към него, той продължава да чисти пушката, но ти го спираш с ръка.

— И не те притеснява, че детето не е твое?

Той те поглежда, сякаш си е подготвил всички отговори, сякаш е водил същия разговор стотици пъти преди това. Не се ядосва, може би е като дон Касто, който никога не се ядосва, защото държи всичко под контрол.

— Още не си ме разбрала, а ти го обясних: няма да има ничие дете.

— Ти още не си ме разбрал, Диего. Няма да има сватба и разбира се, няма да има никакъв незаконен аборт. Искам това дете и обичам бащата на това дете.

— Все ми е едно кого смяташ, че обичаш! — избухва той. За пръв път ти виква, но кожата ти настръхва, сама не знаеш дали от страх, от изненада или от съдържаната ярост, каквато не си забелязвала у благовъзпитания Диего. — Кога е било важно това? Аз също имам и ще имам моите забежки, уважавах те, защото мислех, че си девствена, и защото ще ми ставаш съпруга. Явно съм се лъгал, ще уредим нещата, както винаги са се уреждали тези неща между почтените хора.

„Почтените хора“, повтаряш наум.

Почтените хора, които мамят, почтените хора, които отвлечат, почтените хора, които експлоатират таланта на сираци, почтените хора, които шантажират, почтените хора, които те превръщат в престъпница и затворничка без личен живот.

— Не.

И се обръщаш, готова да си тръгнеш.

Няколко глави на муфлони те гледат от стената. Минаваш между биволи и гнута, откакто си се родила, си била тревопасно, плячка сред хищници.

Изведнъж той се оказва пред теб, с пушката в ръка. Не знаеш дали е заредена, но знаеш, че няма да посмее.

— Не? — повтаря ти той, сякаш си изрекла богохулство.

— Не, Диего. Дойдох да скъсам с теб и да променя живота си. Напускам ви, всички. Напускам дома Оливиер, напускам работата за дядо ти, напускам Витория.

— Не можеш да ни напуснеш, знаеш прекалено много и струваш прекалено много — прошепва той, отново овладян, както ми изглежда.

— Нима ще ме задържиш с пушката в ръка? Ще ме заведеш до олтара, опрял дулото в главата ми?

— Няма да е нужно, още една буря ще е достатъчна.

Слушаш студените думи и това вече не е той.

— Какво каза?

— Питам те дали и ти искаш да свършиш със саксия по главата.

Няма как да знае това за саксията, ти го видя, когато отиде тичешком да провериш дали не е вярно, но никога не си го споменавала пред него.

— Полицията обяви, че е било клон, но ти знаеш, че е било саксия — казваш.

— Ти също го знаеше, но си замълча. Винаги си била съучастница — в моето отвлечане, както и в смъртта на сестра Акилина.

Леко ти прилява.

Не си я оплакала. Минала е повече от година, а ти още не си я оплакала.

— Значи е бил дядо ти.

— Да, тя отишла вкъщи да иска размяна, представяш ли си? Животът на неговия наследник срещу Черния часослов, взет от нейния баща.

И разбираш, че си въввлечена във война от кръв и пергамент, която се води от поколения.

— Значи си знаел историята за семейството на сестра Акилина, така ли? — настояваш.

Той те гледа, сякаш си се родила вчера.

— Наистина ли смяташ, че не знаехме кои сте, когато дойдох във „Веракрус“?

Почти се превиваш от болка, но мислиш за сина си.

— Продължавай — казваш с най-естествения глас, на който си способна. — Какво й е казал дон Касто?

— Дядо ми се престорил, че не го е грижа за моя живот, че има още един внук, когото да възпита, в случай че мен вече ме няма. И отпратил монахинята, а тя си тръгнала безпомощно, без аргументи.

— Но не я оставил да отиде много далече — само на няколко метра, до градината. — Тази къща беше като лабиринта на Минотавъра — влезеш ли в нея, чудовището не те пуска да излезеш.

— А ти толкова улесни нещата, дойде да ме спасиш като паднала от небето.

„Колко просто“, мислиш.

Достатъчно е било да си добър и принципен човек.

Но вече ти е дошло до гуша. Нито ти, нито Гаел няма да се откажете от сина си.

— Всичко свърши, Диего. Не искам да слушам повече, не искам да ме въвличате още във вашия свят, той е прекалено мрачен. Пусни ме да мина. Пушката не е заредена.

Но той застава като горила, с цялата си мощ, пред теб.

— Няма да си тръгнеш. Не можем да рискуваме да си отидеш и да разкажеш всичко, което знаеш за семейство Оливиер. Ще станеш една от нас, ще се разбираме добре, с теб се живее много лесно. И знаеш, че няма никога да попаднеш на такава партия като мен.

— Аз не искам партия като теб, повярвай ми. Това е последното нещо, което искам от живота. Не бих могла да понеса мисълта, че ще станеш като дядо си. — И тогава с ужас разбираш, че той винаги е бил като дядо си и ти си купила кожа, направена по твоя мярка от изкусен препаратор, какъвто е той. Младият библиофил, който всъщност предпочита да ходи на лов.

Правиш крачка напред, но той блокира пътя ти с гърди.

— И така, стига — прошепва и ти осъзнаваш, че вече не понасяш близостта, нито гласа му.

— Няма да ме нараниш, ще изляза и ти ще ме пуснеш.

— Или какво?

— Или ще отида в полицията и ще разкажа всичко, което знам. Да, знам какво ще ми кажеш, че и аз ще падна заедно с вас, но въпреки това, макар и в затвора, ще се отърва от вас. Така че, Диего, отдръпни се.

Той те удря с приклада по бузата, ударът почти те поваля, не си го очаквала.

Той също не очаква своята сила, тласъка, роден от яростта, от деветнайсетте години търпене на всичко.

Рогата на африканската антилопа са дълги повече от метър, усукани няколко пъти, остри, Диего губи равновесие и единият връх го пронизва през гърба, минава през торса му и излиза близо до сърцето.

58. Панаирът на книгата

Май 2022

Разказах ѝ накратко за моята находка в Хранилището на именитите, за нападението и кражбата, на която бях станал жертва.

— Трябваше да ми се обадиш по-рано, трябва да обявим книгата за открадната, съхранява се в институт „Сервантес“ и има законови последици. Да не говорим за жалбата за нападение.

— Менсия, имам лекарското заключение, естествено, че ще подам жалба, всичко ще бъде записано, не се притеснявай. Но вчера, въпреки че ме пуснаха да си тръгна, ме болеше прекалено много и имах нужда да си почина. Сега се чувствам по-добре, макар че главата продължава да ме боли.

— Извинявай, че не ти съчувствам, но ти непрекъснато действаш на своя глава и така е много трудно да постигнем напредък.

— Сега вече има напредък. Мисля, че грешах: не Сара Морган е платила осемте хиляди евро на Фабио, за да си мълчи и да ѝ позволи да скрие книгата в Хранилището на именитите. Мисля, че този, който плаща на Фабио, е Хуан де ла Куеста. Хуан е подозирал, че *Черният часослов* е там, защото е бил по следите на Сара Морган и на придобивката на Едмундо. И затова вчера Фабио ме остави сам, а когато му казах, че имам намерение да вляза в Хранилището на именитите, е предупредил Хуан де ла Куеста и точно той ме е нападнал.

— Но защо подозираш точно него? Той много пъти е идвал в бригадата, давал ни е всякакви сведения.

— И оттам знае как работите. Това е обичайно за профила, който съставям. Аз влязох в кабинета му. Притежава голяма колекция от много специфични гравюри, не е Шекспирова колекция, нито дори колекция, посветена на „Бурята“, всичко се върти около Калибан. А фирма „Райдърпак“ работи и е неговата печатница. Хуан де ла Куеста е убил Едмундо, отишъл е при него във Витория и е изпратил оттам лично книгата с нитроглицерин на Сара, за да отклони вниманието и да хвърли вината върху първата си жертва.

— За щастие, можем да проследим всичко, което казваш: пътувания, присъствието му на местопрестъпленията, включително вчера, ако той е бил твойт нападател, камерата в Хранилището на именитите го е регистрирала.

— Не бих се учудил, ако Фабио вече е изтрил записа. Но можеш да изискаш камерите от съседните магазини. Така или иначе в момента той е в павилиона си в „Ретиро“. Ще има голяма навалица. Аз взимам такси и тръгвам натам.

Погледнах в сайта на Панаира на книгата, за да видя къде точно се намира павилионът, таксито ме остави пред един от входовете на парка и затичах към мястото.

Провирах се сред тълпа от хора с торби с книги в ръка и нахакани продавачи на хрупкави фунийки, чувах музика, цигулки на живо.

Трябваше да стигна до павилион 483, павилиона на дружество „Сервантес“. Но хората вървяха бавно и беше почти невъзможно да бързаш сред множеството.

Трябваше да се примиря, шмугнах се между два павилиона и излязох в парка.

Оттам можех да се придвижвам много по-бързо, следях номерата на павилионите откъм задната им страна, докато накрая го открих.

Вратата беше отворена, така че влязох и го заварих сам, говореше с някакъв възрастен мъж, който го питаше от другата страна на тезгяха за едно издание на Калдерон.

Хуан де ла Куеста носеше вечния си костюм от туид с подплънки на раменете и тясна вратовръзка. Като го гледах как повдига нервно с пръст кокалените си очила, приличаше на всичко друго, но не и на дивак (*Калибан представлява идеята за примитивния дивак, за най-материални те инстинкти на човека*).

— А... инспекторе, с какво мога да ви помогна? В момента разговарям с клиент.

— Не се притеснявай, ще поговорим, когато свършиш. Дойдох само да ти благодаря за помощта. Вече се връщам във Витория.

— Почакайте малко, ей сега ще ви обърна внимание — каза той със свенливия си глас. Изпрати стареца с усмивка и се обърна към мен.

— Е, бях ли ви от полза?

— Ами да, насочихте ни къде да открием онова, което търсехме.

Той наведе глава с жест, изразяващ нещо средно между покорство и задоволство.

— Много се радвам, че пак съм ви помогнал.

Но в този момент видя инспектор Мадариага. Нямаше как да не забележи сред тълпата дългата ѝ снежнобяла коса.

Тя вървеше срещу течението, обратно на посоката, в която се движеха посетителите на панаира. И не беше сама — двама агенти, макар и облечени цивилно, вървяха след нея.

Този аномалия, трима души в противоположна посока, беше достатъчна, за да включи всички аларми в мозъка на Хуан де ла Куеста.

Той ме сграбчи през пръста и ме притегли към себе си. Отначало не схванах какво прави. Не почувствах и болката, макар да усетих как ме пробоща в хълбока с остър стоманен поансон, като онези, които държеше на бюрото в кабинета си.

Аз бях с бяла фланелка и кръвта я обагри.

Неколцина любопитни минувачи покрай павилиона забелязаха това и се разкресиха „Полиция“, без да знаят, че тя вече е там.

Инспектор Менсия и двамата агенти извикаха „стой“, извадиха оръжията и си проправиха път през суматоката.

Аз бях замаян, като парализиран. Щях да умра също като майка си, от същото оръжие и от ръката на същия човек.

Нима това беше съдбата ни като майка и син? Да се разделим при раждането и да си отидем по еднакъв начин?

Мислех само как да го задържа, как да му попреча да се измъкне.

Вкопчих се в него, в Калибан, в дивака, когото зърнах, когато го погледнах в очите, докато ме пробощаше.

Омразата на Калибан беше стара, лична, имаше кауза в нея. Мразел е майка ми, мразеше и мен, проумях го и мисля, че това ме извади от летаргията.

Притиснах го с цялата си тежест и го прегърнах с две ръце. Така хем му попречих да ме намушка пак, хем да избяга от павилиона.

Инспектор Мадариага пристигна с двамата агенти.

Засили се, скочи върху тезгяха и го взе на мушка, опряла дуло в главата му.

— Хуан, отдръпни се от Унай. Арестуван си.

59. Бегълка

1976

Връщаш се в дома на семейство Оливиер със съзнанието, че за последен път стъпваш там. Вече си бегълка. Дон Касто ще се погрижи съдията да не чуе, че е било при самозащита.

Вкъщи няма никой, Кармен е на кино, дон Касто е на приказки в „Сиркуло Виториано“, а малкият Нкко не се е върнал от училище.

Има една свидетелка: жената за чистене. Тя те видя да влизаш, ти попита за Диего. Сега името му ти пари и знаеш, че цял живот ще е така: ти го уби, той вече няма да стане старецът патриарх, както му беше писано, ти го лиши от това.

И сядаш върху матрака, вдигаш колене, обгръщаш ги с ръце и заплакваш за него, за Диего. За целувките, които ти е дал, и за това, че се е чувствал като Оливейра, разхождащ се из Париж, къдсто така и не отидохте заедно. Вместо това ти предложи аборт в Лондон.

Носиш се в нещо като облак, не помниш как се пренасяш, всичко е изпълнено с някакъв нереален въздух.

Влизаш в банята, която споделяш с Кармен, и повръщаш. Веднъж, втори път, толкова силно, че се уплашваш за детето си, уплашваш се да не излезе през устата ти, уплашваш се да не убиеш и него. Успокояваш се заради него. Продължаваш напред заради него.

И осъзнаваш, че ти е ясно само едно: не искаш то да се роди в затвора. Нито институциите да ти го отнемат. Нито да отрасне в сиропиталище.

А докато е с теб, с всички престъпления, които тегнат на плещите ти, няма да можеш да го опазиш от законите на мъжете.

То заслужава друг живот, по-добър от твоя. Заслужава по-добра майка от тази, която си имала ти.

И това те изтръгва от вцепенението, отваряш крана, измиваш устата си, поглеждаш се в огледалото. От удара с приклада бузата ти е подпухнала, а клепачът — разцепен. Сега окоото ти е морав балон. Кръвта вече е засъхнала. Измиваш я. Гримираш се, изкривена си, но успяваш да прикриеш хематома.

Влизаш в спалнята на дон Касто с намерението да вземеш със себе си *Черния часослов*.

Той е коствал живота на сестра Акилина, време е да се върне вкъщи.

Но под възглавницата вече няма никаква книга. Вътре в теб се надига студена тръпка. Щом го е извадил от скривалището му, може би е заподозрял, че си го намерила.

И си даваш сметка, че само преди ден тази вероятност щеше да те накара да се разтрепериш от ужас пред последствията. Сега положението ти е толкова сериозно, че подозренията му са почти без значение. Слизаш по стълбите, искаш да вземеш със себе си материалите за фалшифициране, те ще ти дадат възможност да преживяваш известно време, преди да намериш своето място и законна работа, както възнамеряваше да направиш преди година, когато семейство Оливиер хвърлиха ласото, опитомиха те и те държах парализирана като елен пред фаровете на кола на шосето нощем.

Взимаш папката с всички форзаци, ножчетата и четките, екземпляра, който почти беше завършила — един прекрасен псалтир. Не знаеш дали ще намериш купувач, но не смяташ да позволяваш на дон Касто да спечели нито грош повече на твоя гръб. Взимаш фотоапарата си, той е най-важното нещо в твоя план.

Не само за да оцелееш, за това не си сигурна. Но прекалено много пъти си чела „Граф Моите Кристо“, за да знаеш, че главното при отмъщението е да поживееш достатъчно дълго с враговете ти, за да разбереш какво би ги сринало и да го предизвикаш.

Да го улесниш.

Парите винаги ти ги е пазила Микаела, никога не им се довери дотолкова, че да ги повериш на тях.

Време е да отидеш при нея, пъхаш в една ловна торба на Диего всичко, от което имаш нужда, събираш косата си на кок, като Кармен, и обличаш нейни дрехи.

Приятелката ти Микаела си е вкъщи и се упражнява на пианото, има прослушване в Консерваторията, баща ѝ никога не си е у дома.

Звъниш настоятелно отдолу, тя надниква, вижда те и тутакси отваря.

— Влизай — прошепва и те бутва вътре, за да затвори след теб вратата. — Какво е станало?

— Няма да ти разкажа какво стана, защото ще те направя съучастница, а не искам да съсипвам живота ти. Дай ми куфара с всичките ми пари, трябва да стигна до Виляверде до довечера.

— Ще избягаш най-сетне от Оливиерови?

— Да.

— Ако искаш, ще те закарам до Виляверде, но можеш да спиш в нашата къща в Бахаури. Там е старият фиат „127“, с него можеш да идеш до Виляверде. Нощем и през седмицата през буковата гора не минава нито една кола, никой няма да те види. Татко е на път, довечера ще съм сама. Искаш ли да спя с теб?

— Не бива да те замесвам повече, много е сериозно, Михаела. Закарай ме тогава до Бахаури.

За късмет, колата е паркирана на задната улица и вече се мръква.

Уверявате се, че никой не ви е видял.

Михаела е напълнила куфар с дрехи и най-необходимото.

По време на пътуването по шосето с безброй завои, които вече знаеш на пръсти, си разказвате смешни случки от училище, от рождени дни и патронни празници. Смейте се от сърце, съзнавайки може би, че се затваря един цикъл и не сте съвсем сигурни дали ще се видите пак.

Пристигате в къщата в Бахаури със загасени фарове и ти предпочиташ да не палите нито една лампа.

Затваряш капациите и едва тогава търсите свещ, за да не паднете по очи надолу по стълбите.

Сбогувате се мълчаливо.

Начертали сте план и ти знаеш как отново да се свържеш с нея, без да я излагаш на опасност, защото си наясно, че сега дон Касто ще бъде най-опасният човек на света и ще вдигне целия град на крак, за да търси убийцата на своя наследник.

Това беше най-тежкият ден в живота ти, но изненадващо не се чувстваш сама, духът ти се повдига, като галиш растящия твърд корем, знаеш, че в него си ти и че сега сте двама.

Изчакваш известно време, та Гаел и родителите му да вечерят и да си легнат, трябва да се свържеш с него тази нощ.

Отваряш куфара с парите, с дрехите на Микаела и с измъкнатите от ателието материали.

Отваряш и папката с фалшивите форзаци, преглеждаш ги един по един, искаш да прецениш на какво ще разчиташ оттук насетне.

...И между два форзаца намиращ писмо.

Писмо, написано собственоръчно от сестра Акилина и адресирано до теб.

60. Калибан

Май 2022

Отново посетих Спешното, два пъти за по-малко от двацет и четири часа, благодарение на Хуан де ла Куеста. За щастие, не бях изгубил толкова много кръв, колкото майка ми, останаха ми за спомен няколко шева и още един белег, освен задължението да си почивам няколко дни.

Всеки би си почивал, след като Калибан най-сстне беше задържан.

Обадих се във Виливерде и омаловажих пораженията, докато не оставих впечатлението, че по време на ареста съм отнесъл само някои леки охлузвания.

Чувствах се виновен, като виждах колко много се тревожат Алба, Херман, дядо и Ести.

Знаех, че като се върна, ще се наложи много да обяснявам, но предпочитах аз да нося целия товар. Бях се зарекъл да не ги въвличам в моя хаос, макар да съзнавах, че както винаги, вече съм ги въвлякъл. Това, което може би ме държаше в клетката на вината, беше съзнанието, че ще го направя отново, още хиляди пъти. Независимо от резултатите. Ако Калибан ме събудеше на следващия ден, за да ме шантажира с мъртвата ми майка, пак щях да зарежа всичко и да почна да търся онова, което той бе поискал. Менсия изчака да се посъвзема, за да присъствам на разпита. Хуан де ла Куеста остана с наведена глава по време на целия разговор, Това беше лош знак: не желаше да установява визуален контакт. Беше се затворил в черупката си, което не беше добре.

— Можем да ти повдигнем цял куп обвинения: опит за убийство, нападение, кражба от институт „Сервантес“... — започна инспекторката.

— Аз не съм откраднал нищо от институт „Сервантес“. Нямаме доказателства.

С Менсия се спогледахме.

Както се бояхме, записът от този ден беше изтрит и нямаше начин да бъде възстановен.

Но работехме с други камери и търсехме свидетели, които да са го видели през същия отрязък от време.

— Значи отричаш, че *Черният часослов* на Констанса Наварска е у теб?

— Никога не съм виждал подобна книга, а още по-малко съм я докосвал — заяви твърдо той, вперил очи в масата.

— Имаме два записа на глас, за който, въпреки че е променен, ще докажем, че е твой. Ако резултатът от лабораторията по акустика даде съвпадение, вече имаме още едно обвинение: за отвличане и изнудване. Ще добавим и кражбата на трупа на Габриела Милтън...

Той не я остави да продължи:

— И за какво ми е да крада нечий труп? — тросна се обидено.

За първи път повишаваше глас и реакцията беше толкова остра и яростна, че и двамата с Менсия подскочихме.

— Ще отречеш ли също, че си убил Едмундо и Сара?

— Да, отричам. Отричам всичко — процеди само той, отново забол поглед в масата.

От този момент нататък не отвори повече уста.

След като говорихме близо час на стената, без да получим нито един отговор, нито един жест, сякаш беше решил да хибернира пред нас, излязохме от стаята съкрушени.

— Засега ще остане в предварителния арест до делото за опит за убийство срещу теб. Но се боя, че всичко останало ще трябва да го докажем. Той не възнамерява да признае нито едно от престъпленията, в които ще го обвиним.

— Знам — казах аз, но мислех за друго. За крайно острата реакция, когато стана дума за кражбата на трупа. — Във всеки случай, искам да дойдеш с мен на едно място. Мисля, че знам къде е скрил *Черния часослов*.

61. Пътеводно писмо

1976

Скъпа Итака,

Знам, че един ден ще намериш това пътеводно писмо.

В него ще ти дам онова, което винаги съм ти спестявала: координатите на твоето минало, както и координатите на твоето бъдеще. Бъдещето, което заслужаваши.

Така и не ти разказахме как попадна при нас.

Беше като в приказка на Кристиан Андерсен, типичният разказ, изпълнен със сирачета. Новородено момиченце, изоставено в най-мразовитата виторинанска зима пред входа на една студена институция.

Майка Магдалена не искаше да те прибере.

Не бяхме сиропиталище.

Не, не бяхме.

Но ти пристигна с една „Одисея“ под вкочанения ти гръб. И то не каква да е „Одисея“, а старопечатна, изключителна рядкост, Омир от печатницата в Тревизо, град във Венето, на майстор Росо де Верчели, с неговото име, мястото и годината на издаване: 1483. Ранна, почти примитивна, каквито са били, както сега вече знаеш, първите инкунабули. Готически букви. Само една колона. Без екслибрис. В идеално състояние. Гръбче с релефни фигури и нервюри. Без плесен, без влага, пълен брой страници, ненакърнени.

Ти не беше молба, искане: ти беше размяна.

Бебето срещу книгата.

Аз и друг път бях спасявала колежа от фалит, закриване и разпиляване на ордена. Покривът спешно се нуждаеше от ремонт, за който няхаме средства.

Убедих я, тя отстъпи.

Аз избрах името ти.

А тя — фамилията.

Знам, че това те комплексира. Ще ти оставя един адрес. Доверен човек. Той ще ти издаде лична карта, фалишив акт за раждане и паспорт. Избирай добре. Ще е скъпо, но ти имаш достатъчно, за да платиш за това.

Срамувам се да го призная, но не те вписахме в регистъра, никога не сме те записвали за курсовете, които си минала. Всичко оставаше вътре в институцията, името ти не присъства в нито един официален документ, което ставаше повод за не едно пререкание помежду ни, докато ти беше детето чудо и те експлоатирахме през онези години на изтощителни обиколки. Моля те за извинение, мислех, че това ще е част от образованието ти, и исках да те държа настрана от нея, не се справих добре, бях прекалено взискателна към теб. Не ти позволих да бъдеш дете.

Не бях добра учителка.

Бях си обещала да ти покажа света, но не успях да избегна годините, които ти прекара затворена в тази сграда.

Майка Магдалена беше непреклонна.

Знаеш, че алтернативата, която ми предложи, когато стана скандалът в Школата по изкуства и занаяти, беше да те изгоним.

Тя прекара живота си, чакайки търпеливо да сгрешиши.

Не се чувствай виновна: това не бяха грешки. Просто животът си проправяше път.

Непокорството, любовта. Свободата.

Ти ги преживяваш по-интензивно, опознай се и се регулирай, винаги ще имаш врагове на хоризонта. Хората с дарби като твоите винаги имат врагове.

Те ще се доближават, ще искат да станат част от живота ти и после ще се възползват от твоята светлина.

Ще се научиш да ги разпознаваш и да ги подминаваш. Не позволявай да се задържат в живота ти. Понякога ще ти се струва, че не можеш да избягаш. Това е лъжа: винаги ще имаш възможност да се

измъкваш.

Спомняш ли си, когато в час по естествознание ви говорех за хомеостазата, скъпа моя дъще?

Преподавах този урок само за теб, дано го помниш. Хомеостазата е способността на живите същества да поддържат вътрешната стабилност на телата си. Ние притежаваме всичко необходимо, за да се върнем към равновесието: хибернация, съдоразширяване, потене. Затова децата искат сладко, когато имат нужда от него, или хлябът ни привлича, когато кръвта се нуждае от въглехидрати.

С живота става същото: той има чудната способност сам да възстановява равновесието. Всяко ново утро е възможност да грабнеш куфарите или просто да оставим зад гърба си живота, който ни причинява болка, и да започнем наново някъде далеч, в друг град, друга страна или може би на друг ъгъл. И можем да започваме наново колкото пъти искаме, докато си намерим хралупата, племето. Нагиб Махфуз (Египетски писател (1911–2006), носител на Нобелова награда за литература през 1988 г.) е казал: „Домът не е там, където си се родил, дом е мястото, където спират всичките ти опити да избягаш!”

Не знам дали ще откриеш това място, Итака, не знам дори дали то ще съществува за теб, или ще бъдеш вечен номад, от онези, които превръщат краката си в своя родина.

Не се притеснявай да водиш живот, какъвто никой не води. Няма награда, нито аплаузи в края на пътя, не живееш живота на другите, имам чувството, че ти не си родена, за да се вписваш, а за да изпъкваш.

В замяна на това съм те накарала да усвоиш всички езици, които ще са ти нужни в бъдеще. Дала съм ти широка класическа култура и си чела за всички изблици в живота, всички нещастия, всички предателства. Няма да откриеш много други: моделите се повтарят, откакто свят светува. Това е силата на историята: да ни предупреждава. Всичко е в книгите. Всичко вече е написано.

Ще искаш да изживееш всичко и знам, че ще го направиш, но хората идват и си отиват, те са мимолетни. Само ти ще останеш до себе си. Дошла си сама и сама ще си отидеш, като мен. Самотата е твоята сила, скъпа моя дъще. аз бях лоша майка, дадох ти малко обич, не съумях да извадя от душата си всичката болка, която ми причини семейство Оливиер, и позволих на характера си — аз бях усмихнато, решително, сърдечно младо момиче — да помрачнее. Боях се да не те разглезя и ти спестих прегръдките — прегръдките, които всяко малко момиче и всяка девойка заслужават. Можеш ли да затвориш очи в най-тъмните си нощи и да си ме представиш до себе си, в леглото, прегръщайки те, скъпа моя дъще? Не знам дали заслужавам небето или ада. Може би ще блуждая с векове из чистилището, знам, че ще бъда съдена. Но когато умра, ще се погрижи част от душата ми винаги да те закриля. Ще бъда онзи вътрешен глас, който ще ти казва какво да правиш, който ще те поощрява, когато всичко около теб рухне, когато ще намираш само отломки и ще имаш чувството, че войната никога няма да свърши.

Ти ще го направиш, Итака. Ще завършиш войната. Ще вземеш четките си и ще избягаш.

Запазила съм под предпоследното стъпало, което води към библиотеката на старите книги, одеялцето и малката люлка, в която беше изоставена. Имаше някакви инициали. Може би ще успееш да откриеш, ако си го поставиш за цел, своите корени.

Това е твоето лично наследство, твоят избор. Ти си от добро семейство, бродерията беше скъпа за времето си, в края на това писмо съм ти направила списък на шивачките в града, на които е могла да бъде поръчана. Изготвих го, когато те прибрахме, с мисъл за този миг.

Не знам дали искаш да разбереш какво е накарало майка ти, баща ти или и двамата да те подхвърлят във „Веракрус“.

Не всеки можеше да си позволи онази „Одисея“, но тя не беше на пазара, въпреки че беше оригинал. Подозирам, че е била придобивка на предишни поколения. Подозирам също, че който я е поставил, ме е познавал и е бил наясно с какво се занимавам извън преподавателската дейност.

Мисля, че вече знаеш достатъчно, за да проследиш изданието, ако искаш да го направиш. Записала съм ти също и данните на библиофила, на когото го продадох, в случай че един ден пожелаеш да си го върнеш и разполагаш с необходимите средства затова.

А СЕГА ДА ПРИСТЪПИМ към следващото пътеводно писмо, писмото за твоето бъдеще. Ако го искаш, ще трябва да си го спечелиш. Ще преминеш през много препятствия, като Одисей в дългото си пътуване, но ще си струва труда да ги опознаеш.

Да, дъще, говоря за кръга на Егериите.

Те знаят, че те готвя, готови са да те приемат.

С първата Егерия се запознах по време на следването ми в Ню Йорк. Търсеха Егери от Европа: Испания, Италия, Великобритания... аз се вписах в техния профил, поне когато Касто Оливиер не беше преобърнал живота ми.

Сега те са повече от преди. Първият кръг от Егери се е сформирал в началото на този век, на

Източния бряг, от наследниците на големите богатства.

Те бяха образовани, независими, преминали през лудостта на двайсетте години, подкрепяха еманципацията на жените, движението на суфражетките: бяха примерът за извоюването на женското право на глас. Имаха пари, обичаха литературата, изкуствата, живописа, музиката, архитектурата и всичко творческо. Бяха пет, обичаха се и се защитаваха като сестри, но винаги действаха в сянка.

Те стояха зад нюйоркското Hispanic Society, зад Morgan Library и десетки други институции.

Мен ме привлякоха в разцвета на „испанската лудост“, Spanish Craze. В Съединените щати бяха построени петнайсет копия на Ла Хиралда (Така се нарича емблематичната кула камбанария на катедралата в Севиля. Долната ѝ част е остатък от минарето на старата джамия на града от XII век, а горната е построена през XVI век за камбанария. Бронзовата статуя на върха символизира победата на християнската вяра и изпълнява ролята на встропоказател), една от тях все още стои в Канзас; къщи в испански стил, своеобразен, разбира се, а в Ню Йорк бе издигната дори статуя на Сид Кампеадор (Родриго Диас де Вивар, наричан Ел Сид (около 1043–1099) — кастилски благородник и военачалник в средновековна Испания. Маврите го наричали Ел Сид (господар, главатар, вожд — на арабски), а християните Ел Кампеадор (в смисъл на борец, победител). Реално съществувал човек, превърнал се в национален герой на Кастилия. Погребан е в катедралата на Севиля.).

Етерните са меценати в сянка, жени, които движат дейността на големите библиотеки, най-важните галерии и най-реномираните аукционни къщи.

Имат и свои сенки, аз и моите фалшификати сме една от тях. Понякога изниква нужда от пари в брой, някой път продаваме псевдолитературни бисери, за да спасим определена национална библиотека.

Зад това винаги стои някоя Егерия.

Ти притежаваш профила.

Цитирам ти тук третия закон на Егериите: „Винаги отричай, че си Егерия!“ Затова ще ти е трудно да ги откриеш, но ще успееш.

Можеш да предприемеш пътуването, да се запознаеш с тях, да станеш една от тях или да следваш твоя собствен път. Никога не съм срещала толкова способен човек като теб: виждала съм те да прекарваш часове, съсредоточена върху постигането на точния нюанс, виждала съм да достигаш чисто интуитивно до душата на всички илюстратори, които си фалшифицирала, виждала съм те да работиш с четирийсет градуса температура, без да се оплакваш.

Но не си покорна, не си кротка. Знам, че имаш свои планове.

Аз само ти давам средства, за да се справиш с несигурния живот, който те очаква: вземи нужните, излишните запази за по-късно или ги отхвърли.

Всички прегръдки, които не ти дадох,

ХИМЕНА ГАРАЙ

62. Скритото в бурята

Май 2022

Менсия ме последва, без много да се съпротивлява. Печатницата на Хуан де ла Куеста оставаше отворена, всички културни събития продължаваха, въпреки покрусата на служителите.

Заведох я на етажа на синята библиотека, където се намираше кабинетът на Хуан.

— Мислиш, че я е скрил тук, на толкова очевидно място?

— Мисля, че е вманиачен, и знам как хората с подобен профил губят представа за реалност. Разсъждавам върху всичко, което е направил, за да се сдобие с тази книга, и видях как библиофилите кърват своите съкровища: държат ги винаги близо до себе си. Това е акт на притежание, няма нищо общо с възхищението от красотата на даден екземпляр. Мисля, че Хуан де ла Куеста отдавна си е бил наумил да се сдобие с *Черния часослов*, не е въпрос на пари. Когато ме прободете с поансона, видях в очите му, че въпросът е личен, но остава да установя емоционалната връзка, липсват ми достатъчно данни, знам.

Менсия се огледа.

— Аз виждам същото, каквото виждаш и ти: нищо. Предполагам, че искаш да говоря със съдийката и да поискам разрешение за цялостно претърсване.

— Няма да е нужно. В психиката си Хуан де ла Куеста е Калибан. Маниите му се преплетени. Тясно свързани. Фантазията му чертае щастлив финал: как Калибан прегръща завинаги *Черния часослов*.

— Как? — пожела да узнае тя.

Отидох до огромния екземпляр на „Бурята“.

Отворих книгата, Менсия се приближи. Корицата беше много по-тежка от очакваното. Прелистих с мъка няколко страници, докато най-сетне отново видях *Черния часослов* на Констанса Наварска.

— Книга в книгата — прошепнах.

Черен ръкопис, отнел три, почти четири живота, обвит в буря.

Вътрешността на едромащабното издание беше умело изрязана, за да помести това съкровище.

— Хуан де ла Куеста е виждал преди *Черния часослов*. Знаел е размера му почти с точност, конкретно на този екземпляр. Затова мисля, че зад всичко това има някаква история, някакво минало — казах.

Беше дошъл моментът на истината.

Обърнах се към нея:

— Какво ще правиш с тази книга, Менсия? Ще я замениш ли с фалшификата, или майка ми още не го беше довършила? Липсва му синият пигмент, ултрамаринът. Имаш ли човек, който да го направи вместо нея?

— Мисля, че грешиш за мен, Унай — каза тя, без да отделя очи от книгата.

— Знам, че винаги си била съучастница на майка ми. Хуан де ла Куеста не е излъгал, когато каза, че не е откраднал трупа ѝ. Беше истински възмутен от идеята. Той притежава свой морален кодекс, макар и изкривен, но да открадне труп му се струва отвратително. Ти си била, ти си откраднала тялото на майка ми. Имала си възможността, познаваше сградата.

— Не, Унай. Не стана точно така.

— Престани да се преструваш, предлагам ти да дадеш твоето обяснение, преди всичко това да излезе оттук и Вътрешният отдел да ти отвори досие. От теб зависи. Ти ми се обади, ти ме въвлече в това. Защо?

— Ще трябва да ми се довериш, вземи — каза тя.

И ми подаде малък метален предмет.

— Какво е това?

— Ключ. Утре ще ти се обади и ще ти каже коя врата отваря. Иди утре вечерта. И нито дума на никого.

— Какво има там?

— Обяснението, което чакаше и което заслужавах.

63. Унай

1976

Гаел вече спи, когато го събужда шум по стъклото на прозореца му.

Ще му се да е някоя нощна птица, иска да е отпочинал за следващия ден. Ще ходи във Витория, ти си настояла да приключиш сама връзката си с Диего, но той също иска да се изправи пред него и да му обясни как стоят нещата, макар да подозира, че Диего не се е променил, чул е слуховите за едно момиче в Билбао и друго в Толедо.

Чува втори удар, този път е сигурен: това е камъче.

Става и отваря прозореца безшумно.

В тъмната задна уличка не може да различи нищо сред сенките.

— Кой е? — шепне към празното пространство.

— Аз съм, Итака — отговаряш.

Дъхът на Гаел спира.

Той знае, че щом си във Виляверде през нощта, по средата на седмицата и сама, значи се е случило нещо лошо. Дон Касто не би позволил доброто име на неговата внучка и бъдеща съпруга на неговия внук да бъде опетнено от злонамерени приказки.

— Чакай, сега слизам.

Намъква дънките, пуловера и джапанките. Родителите му спят в стаята до стълбите. Баща му има много дълбок сън, но майка му често трудно заспива нощем и не бива да рискува.

Прозорецът е само на два метра и половина от земята, той го отваря и с един скок се озовава на тъмния склон.

— После ще трябва да ми помогнеш да се кача през прозореца — прошепва, след като те целува. — Ела, в пералнята никой няма да ни чуе.

По това време Виляверде наброява едва четирийсет жители, повечето доста възрастни, земеделци и овчари, които отказват да се пенсионира, докато синовете им учат в колежа „Хесус Переро“, а дъщерите им се подготвят за секретарки или шивачки.

Много от къщите са необитаеми или заключени през седмицата, в очакване в събота и неделя да се изпълнят с деца, които скачат на ластик, играят на „обърни картинка“ или на гоненица по двойки. Гаел е от малкото младежи, които работят хем във Витория, хем на полето с баща си.

Селската пералня е разположена до градината на баща му, където с часове плевят, саят домати, марули, ягоди и тиквички.

Каменната постройка отдавна вече не е мястото, където жените се събират и обменят клюките, докато търкат чаршафите и дочените гащеризони на съпрузите си, но ледената вода продължава да блика от чучура и наоколо е винаги студено като в гробница.

Гаел те кани да слезеш по тесните стъпала. През отворените прозорци се виждат очертанията на планината, връх Сан Тирсо и растящата луна, бяла и могъща.

— Какво е станало, Итака? Как дойде дотук?

— Няма да ти кажа, за да не замесвам никого, ако полицията те попита.

Гаел остава вцепенен за две секунди. После реагира.

— Полицията ли?

— Диего е мъртъв, удари ме с приклада на пушката.

Обръщаш се, за да те види, лунната светлина огрява подутото ти око и изкривената буза.

— Ами да идем в полицията! Това е законна самозащита. Ще им обясним.

— Какво ще им обясним, Гаел? Какво ще обясним, когато минат няколко месеца и видят, че съм бременна, не съм омъжена и съм с теб? Ще решат, че съм го убил, за да го отстраня от пътя си. Ще повярва ли някой на момиче без родители, забременяло от приятеля на внука на дон Касто Оливиер? Имаш ли представа какво ще ми направи той в затвора?

Гаел не разбира, ти му говориш за нов за него свят. Той е пред него очевидно, но никога не го е забелязал.

— Това се е случвало и преди — продължаваш, няма време. — Дядото на Диего е съсипал семейството на сестра Акилина. Всъщност баща ѝ, Матсо Гарай, с бил много авторитетен индустриалец. Но дон Касто го вкарал в затвора с лъжливото обвинение в кражба, разбил на пух и прах репутацията му и няколко седмици по-късно го намушкали с нож по време на сбиване, което така и не било разследвано. Било е чиста екзекуция. Наръгали го петнайсет пъти с

домашно направени оръжия. Не е било сбиване. Другите се отървали без нито една драскотина.

— Но защо?

— Заради една книга, *Черния часослов* на Констанса Наварска. Струвала милиони, Оливиер страшно много я искал, двамата били библиофили. Дон Касто купил библиотеката на Гарай, когато били принудени да я продадат на безценица. А Диего... не исках да го убивам, но Диего не е такъв, за какъвто го мислех. Той е знаел, че дон Касто е убил сестра Акилина.

— Но ти не ми ли каза, че е умряла по време на буря, когато върху главата ѝ се стоварил клон?

— Тогава избягах и отидох да видя трупа. Видях разбитата ѝ глава, наоколо нямаше клони, само кал, кръв и парчета от счупена саксия. Но никога не съм споменавала тази подробност, мисълта, че някой е могъл да я убие по този начин, ми се стори прекалено ужасяваща. А Диего го знаеше, заплаши ме, че и аз може да си отида от саксия по главата, ако не абортирам.

Гаел стои неподвижно, почти загубил дар слово.

— Искал е да абортираш?

— Каза, че не за първи път прашал жена в Лондон при един лекар. Аз отказах, но той не ме пускаше да изляза. Държеше пушка и ми препречи пътя, когато му казах, че развалям годежа. После ме удари с приклада и аз го блъснах... отзад имаше препарирано животно, африканска антилопа. Рогата ѝ пронизаха гърба му и излязоха чак отпред. Той е мъртъв, Гаел. Диего е мъртъв и аз още не мога да повярвам.

Гаел вече е наясно.

— Тогава ще се предам аз. Аз ще издържа в затвора, ще успея да се опазя. Ти не бива да влизаш в затвора в твоето състояние.

— Не можеш да се предадеш. Чистачката ме видя, говорих с нея, по това време вече го е казала на полицията и на дон Касто. Сигурно ме търсят из цяла Витория. Не мога да се върна. Затова дойдох, Гаел. За да се сбогувам.

— Какво говориш? — пита Гаел, без да разбира.

— Аз няма да се върна, не мога. Но когато се роди нашето дете, Михаела ще ти го донесе. Убедена съм, че ще е момче. Искам да го нарека Унай, което означава „добър пастир“ на еускара (*Еускара или еускера — така баските наричат своя език*), ти ми разказа, че като малък баща ти е бил овчар, преди да стане земеделец.

— Така е било.

— Нашият син ще бъде силен, като теб и мен, пастир на души, някой, който да се грижи за теб, когато остарееш. Освен това всеки път, когато произнесеш името му, ще си спомняш за мен, за нашия първи разговор, за първата подсказка, която ти дадох.

— Едно „и“. Унай. — Гаел преглъща слюнката си. — Не искам да те запомням, не мога да мисля за теб като за отсъствие. Искам да го отгледаме заедно. Нека избягаме двамата.

Отказваш с глава.

— Ти имаш родители, хич и не помисляй да ги изоставяш, да изчезнеш, да ги нараниш по този начин. Ти нямаш представа какъв подарък ти е дал животът, какво не бих дала аз, за да имам двама родители, които ме обичат. Не разбивай сърцата им, те не го заслужават.

Гаел кимва в знак на съгласие.

— Знам, права си, не мога да изчезна, без да им дам обяснения. Но не мисля, нито възнамерявам да се откажа от детето си, да се откажа от дете с теб.

— Чуй ме добре — казваш, хващайки го за брадичката, — аз трябва да избягам, да сменя самоличността си, да се превърна в призрак. Знам как да фалшифицирам документите си, винаги съм мечтала да се отърва от това име и фамилия, да престана да бъда подхвърлената, белязаната, която буди съжаление, да си измисля семейство, общо и незначително минало. А това не е живот за едно дете, с осъдена майка, а ако някой ден ме хванат — с майка затворничка. Вземи го, махни се за известно време от Витория, иди в Мадрид, ще се престориш на млад вдовец с дете, започни нов живот.

— Няма да направя такова нещо, умът ми не побира това, което искаш от мен — казва той отчаяно.

— Напротив, ще го направиш. Заради Унай, заради теб, заради мен. Това е най-доброто за нашето семейство, макар и не за всеки един от нас.

Гаел отново отказва.

— Нямам намерение да започвам нов живот.

— Обещай ми, че ще му намериш майка, обещай ми да избереш някоя добра жена, която ще се грижи за него и ще го обича като свое дете — настоява тя.

— Нямам такова намерение, ти непрекъснато ще си в главата ми, нося те тук вътре от шестнайсетгодишен. Кажи ми как ще те забравя всеки път, когато погледна нашия син.

— Правим го за него, правим го за Унай. Той заслужава да има семейство, заслужава да има баща и майка.

— За него, за Унай. Но ако е момиче, ще го кръстя Итака, кълна ти се.

— Не го прави, ще я жигосаш. Ще я изложиш на опасност. Дон Касто никога няма да прости случилото се днес. Ще е като две и две. Той ще навърже нещата. Ако е момиче, всяко друго име, само не Итака.

„Но аз ще те търся — обещава си безмълвно Гаел, но не произнася нищо на глас, знае, че няма да приемеш. — По-нататък, когато стане сигурно. Ще отгледам Унай, но аз умея да чакам и щом животът ми го позволи, ще тръгна да те търся и ще взема Унай със себе си. Сега не го вярваш, но ти ще бъдеш най-добрата майка за него.”

— Къде смяташ да избягаш? — пита те той. А ти само отговаряш:

— Ние, изгнаниците, пътуваме цял живот към Итака.

Няма да има такива планини в твоето пътуване, може би ще останеш полускитница цял живот.

Гаел разбира твоето мълчание.

— Ти си отправна точка.

„Вече ме предупреди, когато се запознахме“, мисли той. И прекарвате тази нощ в мълчание, галейки корема с Унай вътре в него. Това е последната нощ, в която тримата сте семейство.

След няколко дни Гаел забелязва, че в прашната пощенска кутия пред входа на бащината къща има плик, адресиран до него. Без марка, без подател, без подпис.

Не е нужно.

Научава съдържанието наизуст, свиква да го прошепва като молитва всяка нощ преди лягане, до деня на смъртта си:

*Аз съм пътуване,
аз съм остров зад мъглата,
буй зад буя,
пристанище, което никога не идва.
Не ще бъда никога твърда земя,
име върху картата,
плаващи букви.
Целият ми живот
до днес
беше загадка,
от мига на зачеването ми.
Така да бъде,
нека остане така.
Легенда.*

64. Фугу

Май 2022

Обаждането от Менсия дойде, докато си почивах в хотела.

Раната на хълбока ме тормозеше, щом преминеше действието на обезболяващите.

Въпреки това скочих, щом чух мелодията на телефона си.

— Улица „Ла Сиерпе“, вече знаеш къде е. Довечера в полунощ. Иди без мобилен, не говори с никого за това.

— Менсия, не ме излагаш на риск, нали? — Вече мс бяха халосали по главата и намушкали в хълбока.

— По-скоро излагам себе си на риск заради теб. Но разбирам, че ти го дължа и че ти е нужно. Късмет — добави само тя и затвори.

И не, не съобщих на никого, не взех и мобилния телефон със себе си. Обаче оставих програмирано съобщение за Алба и за Естибалис с моята локация, за да го получат няколко часа след полунощ, ако не го отменях. За всеки случай.

Взех ключа, който ми беше дала Менсия, и той, както подозирах, отваряше портал номер три. Изкачих стълбите на тъмно, за да не плаща съседите. Ключалката на вратата беше все още разбита и отлепих лентата „Не преминавай“.

Като влязох, един глас ми каза:

— Не пали лампата.

Гласът беше женски, но не ми беше познат.

— Да идем в дневната, там ще можем да говорим спокойно.

И аз тръгнах по коридора с жената зад гърба си.

За щастие, лунната светлина нахлуваше обилно през големите прозорци на дневната.

Сянката ме покани да седнем на огромния диван, който властваше над стаята. Тя също се настани до мен.

Лека-полека очите ми свикнаха с полумрака и успях да различа чертите ѝ.

— Видях те мъртва — прошепнах и протегнах ръка към лицето ѝ. — Докоснах те, кожата ти изстиваше.

— Чувал ли си някога за тетродоксина?

Отрекох с глава.

— Той се извлича от някои риби, като рибата балон, която живее по Карибското крайбрежие. В Япония е известна като фугу. Предизвиква светкавична смърт заради спиране на сърдечната и дихателна дейност. Но в сублетални дози човекът, който го е погълнал, остава парализиран за няколко часа, сърдечният му пулс е недоловим, но съзнава всичко. Това е една от съставките на праха зомби, използван от *бокон*, вуду магьосниците в Таити, за да симулират смърт. След като погребат човека, го съживяват със страмониум. Тук го знаем като татул. Макар че в техния случай целта е да подчинят и потиснат волята на възкръсналия. Аз имах нужда само да оживея отново след няколко часа.

— Отровила си се е невротоксин, за да се престориш на мъртва пред мен? — повторих, без да вярвам на ушите си.

— Не само пред теб. Убих самоличността си като Габриела Милтън. Ти беше успял да получиш доста точен портрет, откри дори този адрес. Знаеш, че живея в сива зона, извън закона. Не искам да бъда регистрирана, предпочитам да се издаде смъртният акт и да започна наново.

— Значи Менсия е изнесла парализираното ти тяло от Съдебна медицина. И после как те реанимира?

— Сега се лекувам с неостигмин... и голямо количество активен въглен — усмихна се тя откъм сумрака.

— Виждам, че знаеш какво вършиш.

— Любопитното е, че токсинът на рибата балон беше един от първите уроци, които научих, когато започнах да фалшифицирам книги. От един бестиарий, който описваше карибската фауна. Бързо разбрах, че винаги ще бъда самотна жена, бродеща по света, химията беше моето предимство.

— Твоето оръжие, едва ли не — проговори гласът на профайлъра. — Тази нощ имах да ми обясняваш много неща. Искам да ми разкажеш моята история, твоята история, кое те накара да ме изоставиш, кое е накарало баща ми да се преструва, че майка ми е друга жена.

— Знам, и затова е нощта. Мечтала съм повече от четирийсет години за тази повторна среща, може ли... може ли днес да те прегърна? Имах възможността да те държа в прегръдките си само за няколко часа в нощта, в която се роди.

Приближих се до нея, останахме прегърнати дълго в мълчание, накрая заговорихме. Аз лежах с глава върху

коленете ѝ, а тя рошеше с пръсти косата ми и прокарваше пръсти по лицето ми, сякаш запаметяваше чертите ми.

— Ще ти разкажа историята за моите първи години, годините, които преживях във Витория.

— Тогава не пропускай нищо. Казвай имена и фамилии, още ли не знаеш кой е Калибан?

— Той е Хуан де ла Куеста, вие вече го задържахте.

— Не, той е още някой друг, познава те, това е нещо лично. Искам да ми кажеш всички подробности, за които се сетиш.

— Добре, тогава трябва да ти разкажа за майка Магдалена, за колежа „Веракрус“, за моята приятелка Микаела, за сестра Акилина и за нейното минало като Химена Гарай, както и за семейство Оливьер. Виж, имало е война преди десетилетия, между двама библиофили. Ти и аз сме косвени жертви на тази война.

И в продължение на часове тя ми говори за Школата по изкуства и занаяти, за дон Хосе Мария, за отец Ласаро и за баща ми, както и за историята на тяхната голяма любов.

— Винаги съм се страхувала, че дон Касто ще тръгне по следите ми и ще изпрати двама убийци, както е направил с бащата на сестра Акилина. Помислих, че това не е начин за отглеждане на дете, местейки се от едно място на друго и все с различна самоличност, в постоянно бягство. Искях семейство и стабилно място за теб. И Гаел съумя да ти го осигури.

— Но си могла да се върнеш. Дон Касто е умрял, минали са десетилетия. Дори той не е можел да остави вечно платени убийци.

— Аз се върнах за теб, Унай. Никога не съм те изпускала от очи, понякога идвах във Витория и те гледах през оградата как излизаш от „Сан Виатор“.

Тази подробност ме развълнува — да разбера, че тя винаги е била наоколо, но това не беше достатъчно.

— Имам предвид да се върнеш, да се изправиш пред мен и да ми разкажеш истината. Да ми кажеш, че ти си моята майка и че си жива. Да ми разкажеш историята, която заслужавах да знам.

Тогава тя престана да гали косата ми и погледна право напред, преглътна слюнката си.

— Направих го. И това беше най-лошият ден в живота ми. Беше един двайсети юни. Ти беше на двайсет и седем. Помниш ли този ден?

— Двайсети юни? — напрегнах паметта си аз.

И тогава си спомних: същия ден се дипломирах като ерцайна (*Полицай, член на полицията в Страната на баските*).

— Отидох във Виливерде — заразказва тя, — отбих се първо на гробището, исках да говоря с Гаел, да му разкажа какво ще направя най-сетне. И тогава дойде ти, гробището беше малко, трябва да си ме видял. Носеше букет диви цветя.

— Лавандула.

— Беше униформен, с червената барета, червената куртка, черните панталони. Останах като парализирана. Не можех да ти причиня това.

— Да ми причиниш какво?

— Знаеш с какво се занимавам, имам врагове в много страни, животът ми зависи от това да не се оставя да ме хванат, как можех да те замеся в подобно решение? Ти вкарваш в затвора хора като мен, това ти е работата, това е твоята същност.

— А ти не можеш да оставиш фалшифицирането?

— Дори да го оставя, винаги ще бъда преследвана заради престъпленията от миналото. Върша го от юношеските си години, синко. Малко правила имам, но първият закон на Егериите е „Никога не попадай в затвора“.

— Трябва да ми разкажеш за Егериите.

— Много малко мога да ти разкажа. Ще ти кажа само, че Менсия ще бъде една от тях. За момента аз съм нейна наставница, тя е на страната на закона, в „Историческо наследство“, много ни е полезна. Не я издавай.

— Няма да я издам. Но ти ще изчезнеш, нали?

— Знаеш, че трябва.

— Но аз вече не съм полицай.

— Чуй ме и ме погледни. Може вече да не си на активна служба, но е достатъчно само едно телефонно обаждане, за да се върнеш отново в този свят.

— Наистина ли ще поставим професиите пред нашата връзка? Искам да знам повече за теб, искам да разговарям още нощи с теб и ми е все едно, че няма да можем да бъдем образцово семейство, което прекарва Коледите заедно и духа свещи на рождените дни. Има други начини, ще намерим начина. Но не си и помисляй да изчезнеш отново — казах ѝ аз, след като се изправих.

Майка ми също стана, целуна ме по бузата.

— Не знаеш къде се пъхаш. Аз те предпазвам. Както преди четирийсет и шест години. Не ме търси, ще сменя името си, ще променя, ако е необходимо, и вида си.

— Не го прави, няма да е нужно. Освен това винаги ще имаме еднаква ДНК. Кръвта си няма да можеш да смениш.

— Унай, синко. Баща ти трябваше да се откаже да бъдем семейство. Сега и ти трябва да научиш същия урок. И я проследих как се отдалечава в полутъмния коридор.

Това беше последният път, в който я видях.

65. Документи

1976

Прибягваш до фалшификатора на лични документи, чиито координати ти е дала сестра Акилина. По цели нощи гледаш новото си име до снимката в личната ти карта и не вярваш на очите си. Най-много те вълнува фалшивият семеен регистър, ти сама си измислила имената на въображаемите си родители.

Избягала си от Витория, но имаш да свършиш още нещо, преди да загърбиш първия си живот.

С месеци си фотографирала всички документи с подписите, които дон Касто те е карал да подправяш. Докато е отсъствал от кабинета си, ти си търсила предишни фактури с адресите им.

Изпращаш им писма, всички получават анонимен плик, изпратен от Мадрид.

Вътре слагаш снимките на договорите, фактурите и обявите, които те никога не са подписвали. Обясняваш им в какво се е състояла измамата на дон Касто Оливиер.

Те не закъсняват да го изобличат. Били са повече от дванайсет, добри адвокати, скандалът е грандиозен.

Като в много дълго домино плочките падат една след друга, както никой не е очаквал. Измамени в миналото съдружници, незаконосъобразни уволнения, неплатени сметки към доставчици.

Михаела те осведомява за всичко излязло в местните медии, но клюките във Витория разказват за още много позорни деяния.

Знае се, че неговият внук е намерен мъртъв, с пушка в ръка, и че продължават да издирват годеницата му, но този път има повече версии. Съученици от колежа се осмеляват да признаят, че той винаги е бил агресивен, разказват епизоди, които никога не са излизали наяве.

Фабриката затваря врати само след няколко месеца, поръчките секват. Работниците настояват за заплати, които никога не идват.

Дон Касто се разхожда из съдилищата, най-сетне победен. Продава машините на безценица на предприятие с френско име, което налага в целия свят модата на картите за игра от Витория. Сменят сградата и наемат повечето от предишните работници. Фабриката на семейство Оливиср е изоставена, никой не иска да работи повече на място, до което се стига през зала с десетки препарирани животни, където е умрял прободен наследникът на един толкова безчестен човек.

Най-накрая го осъждат. Независимо от напредналата му възраст, дон Касто влиза в затвора. Но не издържа дълго, сам слага край на живота си.

Остава необяснимо как е успял да вкара бучиниша в затвора.

Но дори след смъртта му ти не преставаш да се страхуваш от него. Микаела ти изпраща вестникарска изрезка. Прочиташ интервю, което са му взели още докато е бил уважаван предприемач, дни след смъртта на Диего: „Итака Експосито ще си плати, ще плати тя, ще плащат и всички нейни потомци. Господ ще се погрижи да въздаде правосъдие, а аз, като добър християнин, ще се погрижа да бъде неговият изпълнител на земята. Тази неуравновесена девойка знае, че ще я открием и ще я хвърлим зад решетките, където трябва да стоят убийците на невинни хора.”

Знаеш, че той е изпратил хора да те издирват. Знаеш, че заплашва директно сина ти още преди да се е родил.

66. Две степени на разделение

Май 2022

На следващия ден се събудих. Дърпах ме шевовете, но никога не бях спал толкова добре. От първото обаждане на Калибан насам най-сетне се почувствах отпочинал.

Имах да обмислям много неща, но приоритетът ми беше именно да говоря с него. Вече знаех как да го извадя от мълчанието му.

Рано сутринта позвъних на Менсия, предположих, че сигурно чака да ѝ се обадя.

— Как беше? — попита само тя.

— Странно, вълнуващо, тежко, че няма да я видя повече...

— Дай си време, трябва да промениш почти всички парадигми в живота си. Съжалявам, че те накарах да минеш през този ад. Трябваше да я спася. Разбираш го, нали?

— И съм ти благодарен. Но ти се обаждам и заради Хуан де ла Куеста. Вчера майка ми ми даде безброй сведения, говорихме с часове и мисля, че вече знам защо за него въпросът е толкова личен. Трябва да говорим с него.

— Той е прекарал вече нощта в затвора, но пак ще го доведе. Чакам те следобед.

— Чудесно, тогава ще имам време да направя някои проверки.

Няколко часа по-късно Хуан де ла Куеста се връщаше в стаята за разпити и ни чакаше за повторен разговор.

Поведението му беше същото: отказа да ни погледне, когато го поздравихме, явно не възнамеряваше да проговори.

— Как се чувстваш, Хуан? — започнах аз.

Той не отвори уста и не вдигна глава.

— Интересно, пред мен ти не изтърва нито едно типично за Алава условно наклонение. Макар че не ме бива много да ги долавям. Докога живея във Витория, Хуан? — пожелах да науча.

Той стисна устни, сякаш се пазеше да не избухне, но се удържа и не каза нищо.

— Аз мисля, че до десетата ти годишнина — продължих. — Хуан Оливиер де ла Куеста. Блестящ ученик в колежа „Саградо Корасон“, напуснал по средата на курса заради семейната катастрофа. Викаха ти Нико, нали? От умалителното Хуанико. Приел си фамилията на майка си, двамата със сестра ти Кармен сте изчезнали от Витория и сте се настанили при роднини в Мадрид. Затова Едмундо те е познал, били сте съученици. И когато си отишъл да душиш в книжарницата му, си видял, че самоличността ти е застрашена.

Тогава черупката се пропука и той заговори:

— Моята самоличност на този етап вече не ме интересува. Причината беше *Черният часослов*. Той беше започнал да се разхожда по „Куеста де Мойно“ и се тупаше в гърдите, че се е сдобил с цялата библиотека на Бардел. А аз винаги съм подозирал, че точно Педро Бардел купи на безценица библиотеката на моя дядо.

— Както дядо ти е направил с библиотеката на Гарай — напомних му аз.

— А вие откъде знаете това, инспектор Аяла?

— Бързо научих много неща, а и светът на библиофилията е твърде малък. Чувал ли си теорията за шестте степени на разделение, според която всеки от нас, обитателите на тази планета, е свързан максимум с шестима други? В случая има най-много две степени на разделение: всички вие познавате някого, който познава някого. Така е при едногамните мехурчета. Та какво стана тогава с Едмундо?

— Предложих му хиляда варианта, но той ги отхвърли всичките. Ясно беше, че вече си беше наумил какво ще прави с *Черния часослов* или вече го беше уговорил с някого. И аз знаех с кого...

— Със Сара Морган. Ти си я познавал, били сте добри колеги. Тя те е насочила по следите на книгата, нали?

— Знаете ли? Аз бях супернадарено дете, от онези, за които сега казват, че притежават големи заложби, но по онова време не ги забелязваха. И не бях от нехранимайковците с лош успех в училище. Дядо ми не признаваше нищо по-долу от превъзходното. Аз бях нещо като резервна част, в случай на проблем с първородния. Кармен, поради простия факт, че беше жена, не получи нужното образование, за да ръководи семейните дела, така че не влизаше в сметката. И въпреки това брат ми и сестра ми бяха възрастни, а аз — невидим. Обаче виждах всичко, знаех всичко. Когато Итака дойде вкъщи, я приех като сестра. Тя винаги беше мила с мен, единствената, която не ме пренебрегваше, понеже съм дете. Често слизах с нея в работилницата, която ѝ обзаведе дядо. От първия миг разбрах, че тя фалшифицира антики. От първия миг бях наясно с паяжината, която дядо ми и брат ми Диего оплитаха около нея... Мога да ѝ простя, че уби Диего, той беше деспот с мен, почти не ми обръщаше внимание, а

когато ме забележеше, беше баткото тиранин. Когато умря, най-сетне видях бъдещето си разрешено: дядо беше вече възрастен и аз бях новият му наследник. Но после Итака опетни името ни, съсипа дядо и фабриката заедно с него. Превърна ме в парий, в човек, който трябваше да започне от нула и да крие фамилията си... Как можех да не я позная, когато един хубав ден, преди няколко седмици, отидох в *The Fisher King* и я чух да говори със Сара. Те не ме видяха да влизам, свикнал съм да оставам невидим, да не привличам вниманието. Свикнал съм да слушам, без да ме виждат. Итака каза нещо, едно изречение, което ми повтаряше, когато бях дете: „Греби в своята собствена лодка.” Мисля, че точно тогава се уверих, че това наистина е тя. И че говорят за *Черния часослов* на Констанса Наварска. Когато отвориха дума за мината в Зимбабве, разбрах, че ще им трябва син пигмент, и знаех за какво. Осъзнах, че Сара се е уговорила с Едмундо да направи факсимиле на Черния часослов, но има други намерения и затова е повикала Итака. Итака щеше да го фалшифицира и Сара щеше да върне фалшификата на своя любовник и да остави оригинала за себе си. Затова започнах плътно да ги следя. Разписанията на Сара ми бяха известни, Итака я посети още няколко пъти. Лесно открих къде живее, точно там я отвляхох. Знаех, че е самотна жена, че никой няма да дойде при нея, защото домът ѝ беше едновременно нейна бърлога и тайна работилница.

— Само че тя е избягала и е отишла да предупреди Сара, знаела е, че ще я премахнеш от пътя си, както си направил с Едмундо.

— Искях си моя *Черен часослов*. Ако те останеха живи, нямаше начин да успея и да продължа да се подвизавам като печатаря от съседния вход.

— Но си отвлечъл Итака и тя е отказала да ти каже къде е *Черният часослов*, и затова си ми се обадил. Само ти си можел да знаеш, че Итака е моя майка.

— Знаех, че Итака е имала връзка с един приятел на Диего, никой въобще не го разбра с месеци. Те виждаха в нея само пленницата, която ги снабдяваше с фалшификати. А аз я виждах как се измъква, как променя графика си, как разсеяно сядат с нас да вечерят. Видях как коремът ѝ расте. Видях как ни гледаше, когато реши да остави Диего, как се сбогуваше с къщата и с нас. Познавах и Гаел Лопес де Аяла, двамата с Диего бяха доста близки за известно време. Знаех, че живее във Виляверде. Когато след години ти се прочу и се появи във всички заглавия в страната покрай двойното убийство при долмена, допуснах, че ти си синът на Гаел и Итака. Възрастта, презимето, селото, всичко съвпаднаше. И понеже Итака отказваше да ми даде *Черния часослов*, прибягнах до теб.

— И когато се запознахме в Мадрид, ти ме насочи към двете възможни скривалища на книгата.

— А ти направи точно това, което поисках от теб: намери я вместо мен.

— Плащал си на Фабио да те информира за всичко, което Сара Морган върши в Хранилището на именитите.

— Както и какво вършиш ти.

— Ако не бях открил, че ти си Калибан, какво щеше да направиш с *Черния часослов*?

— Да го запазя за себе си, да гледа гръбчето му всяка сутрин. Достатъчно ми беше да знам, че се е върнал при законния си собственик.

— Това е грешката на всички библиофили. Никой не притежава дадена книга завинаги, хората не са вечни, всички си отиваме накрая. Една книга не умира, тя е много по-дълголетна и всички ние сме нейни временни пазители. Книгата, заради която ти уби и разруши живота си, заради която умряха Едмундо, Сара Морган, Химена Гарай, нейният баща и твоят дядо, ще надживее всички ви.

67. Персеидите

16 Август 1976 г.

Минали са само няколко месеца, но за Гаел това е друг живот. Ходи няколко пъти до Мадрид, дълго време обмисля обясненията, за да звучат правдоподобно. Знае, че ще нарани родителите си, стига до заключението, че няма безболезнено решение.

Проверява непрекъснато пощенската кутия, всеки ден, по всяко време.

Представя си те все по-бременна, но знае, че си далече, скрита някъде.

Следвайки твоите указания, не отива на погребението на Диего Оливиер.

Диего е бил много общителен младеж, с огромна мрежа от познати и приятели. На погребалната служба никой не забеляза отсъствието на Гаел, той не желае да привлеча вниманието.

Но причината е друга, по-дълбока, по-лична.

Гаел ненавижда Диего. Мрази го. Открай време подозира, че не ти е верен, без дори да си прави труда да го крие. А в много редките случаи, когато е заговарял за теб, неговата годеница, в думите му е нямало и сянка от нежни чувства. Гаел винаги е подозирал, че във връзката му с теб има скрит интерес, но така и не му се е удало да установи точно какъв.

Това смекчава чувството му на вина през месеците, в които изживявахте вашата история зад гърба на Диего.

Но сега изпитва омраза. Към един мъртвец. Затова, че от ада съсипва бъдещето му. Затова, че го лишава от семейство с теб и неродения ви син.

Затова, че го кара да лъже родителите си, за болката, която ще им причини.

Така че чака, докато в един августовски следобед му се обажда женски глас.

— Гаел?

— Да? — отговаря той.

— Пригответи ли всичко?

— Да, дай ми днешния ден, за да кажа на нашите, че заминавам за Мадрид. Кажете къде искаш да се срещнем.

— У нас, в Бахаури. Внимавай никой да не те види, че влизаш.

Гаел вече е прекарал няколко седмици в Мадрид и е убедил Алистър да го вземе на работа в неговата книжарница. Приятелят му е волна душа, води хаотично счетоводство, не знае дори на загуба ли работи, или на печалба, разчита на семейното богатство и бизнес сметките не са първата му грижа.

Гаел го моли да не задава въпроси, точно тогава Алистър разбира, че трябва да му помогне, както помагат приятелите. Без да иска обяснения.

След като алибито е осигурено, Гаел подготвя и родителите си.

— Тук няма работа за мен, татко. От посежите едва изкарваме за баба и за теб. Не искам да съм в тежест, а във Витория няма работа. Заминавам за Мадрид, ще работя като книжар при Алистър.

Баща му го поощрява. Той е живял няколко години в столицата, когато го прашат на фронта. Знае, че Гаел ще се върне, както се е върнал той.

— Правилно търсиш друг занаят, синко, полската работа винаги ще те чака. Не смятам да продавам нивите.

Майка му приготвя бурканите с мармалади и круши във вино.

На следващия ден Гаел шофира до къщата на семейството на Михаела. Минава завоите при буковата гора, където толкова пъти е играл на криеница като дете. Обожава тази гора, обещава си да научи и сина си да я обича.

Носи куфар с пелени, изкуствено мляко и всичко, за което е прочел в списанията за отглеждане на бебета.

Натиска звънеца, целият трепери от нерви, повече от обикновено.

— Как е тя? Как с Итака?

— Раждането мина леко. синът ти излезе бързо, тя е уморена и много тъжна. Но е непреклонна. Вземи, това е Унай, вашият син. Роди се на дванайсети август, в нощта на Персеидите, сълзите на Сан Лоренсо. Това беше първото нещо, което видяха майка и син. Дано да е знамение за щастие.

И му подава малък пакет, увит в одеяло.

Бебето втрънчва в баща си черните си очи, сякаш наистина го вижда. Хваща пръста му и свива юмруче около него.

Микаела се отдръпва развълнувана, за да ги остави за малко насаме.

— Смятам да я потърся, сине. Смятам да потърся майка ти и ще бъдем семейство.

68. Кръщение в библиофилия

Май 2022

Обадих се на Алистър Морган и минах през „Книжарница за душата“, за да се сбогувам с него, но за пореден път установих, че в света на антикварните книги е невъзможно да се опази тайна. Когато прекрачих прага на овехтелите магазин, там ме очакваха също Менсия и Гаспар с чаши шампанско в ръка.

— Кой да ми каже, че нашият виден печатар ще излезе сериен убиец — заговори Гаспар. — С години съм го обичал като добър приятел. Мисля, че измами всички ни.

— Ако *Черният часослов* не се беше появил, може би Хуан де ла Куеста никога нямаше да убие никого и сега щеше да пие заедно с нас — отбелязах.

— Ще се постарая да не мисля за думите ви, когато си легна довечера, инспектор Кракен — отвърна той, преди да пресуши шампанското на един дъх.

— Прегърни дядо си, може някой ден да намина към Виливерде — обади се Алистър.

— Заповядай, имаш да правиш посещение на гробището. Моето семейство вече изпълни ритуала и дядо много ще се радва да те види — казах, след като му намигнах.

— Тогава не ми остава друго, освен да дойда — обяви той и ми подаде пакет, увит в амбалажна хартия.

— Какво е това? Нямаше нужда — промълвих трогнат, докато разкъсвах опаковката.

— Това е твоето кръщение в библиофилията. Знаеш, че нямам интерес да ти разказвам за изключително редки издания. Това с „Изгубеният рай“ от Джон Милтън. Прочети го — нареди ми той.

Развълнувах се, когато поех книгата в ръце. Беше е твърда корица от кафява кожа, леко ожулена. Но това нямаше значение, смятах да полагам нужните грижи за тази „старица“ в моята библиотека.

След като прегърнах сърдечно Гаспар и Алистър, двамата с Менсия излязохме и тръгнахме по уличките на стария квартал на писателите.

— Аз също имам подарък за теб — каза тя. И ми подаде малка зелена книжка на английски: *The pilgrimage of Etheria*, с меки корици. — Това е издание от 1919 година. Подарък ми е от майка ти и много го обичам, но е дошъл моментът да го поверя на теб. Ти си го спечели. И не, не е фалшификат.

НАПУСНАХ МАДРИД С БУЦА В гърлото и две библиографски съкровища, които от този ден нататък щяха да бъдат най-ценните ми притежания.

Но преди да вляза във Витория, се отбих във фондация „Санчо Мъдрия“. Трябваше да проведе още един разговор.

Слязох направо на партера на сградата и заварих Телмо да подрежда стикери със снимки на участници в празненствата за Бялата дева.

— Дълга ти няколко услуги — казах му аз, когато се доближих до бюрото му.

— Може би аз трябва да ти благодаря, адски ми беше интересно да разследвам. Разчитай на мен за всичко, което ти потрѣбва от сега нататък — отговори той и така ме тупна по гърба, че едва не ме събори. — Шефката е в архива.

Заварих Гоя във вечната ѝ бяла престилка, наведена над два пергаментови свитъка.

— Здравей, Гоя. Майка ми ти праща поздрав, макар че тя все още те нарича Микаела.

— Гледай ти... колко любопитно. Вече никой не ме нарича така — каза тя и ми протегна ръка. — Значи най-сетне сте се срещнали отново?

— Да, въпреки че пак е сменила името си и иска да остане все така в сянка.

— Скитница цял живот... не я обвинявай. Животът ѝ никога не е бил лесен.

— Мисля, че ти си човекът, който може да ми разкаже най-много за нея. И много бих искал да го направиш. Искам да се видим, Итака ни свързва.

— Нямах представа колко ще ми е приятно. Аз бях първият човек, който те видя на този свят, Итака ми се довери, макар че раждането беше леко и няхмахме усложнения.

— В такъв случай, къде съм се родил?

— В къщата на моето семейство в Бахаури.

На лицето ми цъфна широка усмивка, приятно ми беше, че съм се родил толкова близо до Виливерде, в селце, заобиколено от свръхестествена букова гора.

— Затова се развълнува, когато дойдох тук преди няколко седмици — казах.

— След повече от четирийсет години... и толкова много приличаш на Гаел. Той беше луд по майка ти, но събра сили да я разбере и да се откаже от нея. Всичко около твоето раждане беше последица от тяхната любов и от обичта

им към теб, Унай. Трябва да го знаеш. Ти не беше изоставено сираче, каквото беше тя.

— Значи не съм загубил една майка, но съм спечелил кръстница.

— И ми е много драго да си вляза най-сетне в ролята — каза тя.

— От друга страна, сега ти си наследницата на Едмундо.

— Така е.

— Както и на всички негови книги, включително последните му придобивки.

— Ако ме питаш за закупуването на библиотеката от наследниците на Бардел, да, имам документите.

— А двайсетте хиляди книги къде са?

— В едно помещение в Квартала на писателите.

— Нека позная, на улица „Прадо“, номер 9.

Тя ме погледна удивено.

— Виж ти, достоен син на майка си. Да, чакат там.

— Инспектор Менсия докладва за откриването на *Черния часослов* на Констанса Наварска в кабинета на Хуан де ла Кусста, след което той беше конфискуван, но след приключване на делото ще премине в ръцете на законната му притежателка, която в случая си ти. Може ли да попитам какво ще правиш с него?

— Виж, преди няколко десетилетия едно момиче, към което винаги се бях отнасяла с голяма жестокост, ми направи услуга. Огромна услуга, за да ме предпази. Тя пое огромен риск, можеха да я изхвърлят от колежа и да загуби всичко. И въпреки това го направи заради мен. Аз съм имала всичко, винаги, по люлчино право. На нея животът винаги ѝ бе отказвал всичко. Презиме, правото да те отгледа, да има другар в живота, стабилен дом. *Черният часослов* е само предмет, поне за мен. За Итака е нещо повече. Завършек на цикъла, загърбване на миналото най-накрая. Възмездие за смъртта на сестра Акилина. Вече знаеш, че книгата няма да се появи на пазара. Майка ти си я е спечелила, не мислиш ли?

— Така и предполагам. Само още един въпрос, последен: ти Егерия ли си?

— Не, Унай. Егерията е нещо много повече. Егерията е вечна скитница. Много сила се иска, за да водиш такъв живот. Много малко жени могат да бъдат Егерии.

69. Обещанието

Май 2022

След час вече пристигах във Виляверде. Дядо не си беше вкъщи, затова слязох да го търся в градината.

— Ела, дядо. Предстои ни дълъг разговор — казах.

— Ще си взема една ябълка за из път — отговори той и грабна няколко от кошницата, която същата сутрин беше напълнил.

— Хайде да занесем малко цветя на баща ми. — И по пътя към гробището откъснахме няколко стръка лавандула.

Разказах му всичко, случило се през последните дни. Срещата с майка ми, разговора с Микаела Гоя, догадките ми за събитията около датата на моето раждане.

— Ти трябва да си знаел нещо, дядо. Марта Гомес не е била моята майка, баща ми е отишъл в Мадрид и се е върнал женен и с бебе на ръце, но не е възможно да не сте забелязали, че датите не се връзват.

Тогава дядо свали такето си, изтупа го малко от праха от пръстта в градината и се приближи към гроба на баща ми.

— Гаел, синко. Ти ме държа вързан за едно обещание през целия живот на малкия. И аз устоях. Трудно ми беше, но устоях. Но вече край, Унай знае всичко. Та викам, че вече мога да му разкажа онова, което ти не ми позволяваше да му разкажа — изрече той пред една плоча с метални букви.

После кимна, сякаш чуваше някакъв отговор, който аз не чух.

— Това викам и аз — отговори дядо на гроба на баща ми, след като сви рамене.

— Е, мисля, че е съгласен и вече ми позволява.

— За какво говориш, дядо?

— За проклетото обещание. Толкова дълго мълчах... Виж, ще ти разкажа всичко и това си е, според мен човек е по-добре да знае, отколкото да остане в неведение.

Хванах го за раменете и го завъртях към мен:

— Какво обещание, дядо?

— Синко, обещах на баща ти да не питам, когато замина за Мадрид да работи при своя приятел. Обаждаше ни се много често, но отначало не си идваше на село. Известно време остана там, а когато се върна, ти вече се беше родил и той беше женен за едно добро момиче, Марта. А аз, понеже не бях глупак, си поговорих с него вкъщи, в кухничката.

„В Мадрид всичко е по-анонимно — каза той, — там нямам близки, Марта — също, не е нужно да обясняваме на никого кога сме се оженили, кога се е родил Унай, кога е била бременна. Ако се върнем във Витория, искам да не ни задаваш въпроси, а ако хората те питат, кажи, че сме се оженили и Унай се е родил след това. Но не искам нито ти, нито мама да говорите за това с Марта, тя много се срамува.“

„Мен са ме отгледали с много строги правила, Гаел — отвърнах му аз, — ти го знаеш, но времената се промениха и виждам, че вие, младите, искате да живеете свободно. Аз също поживях шест години в Мадрид, когато бях на фронта, и там моралът беше друг, за щастие. Чувствах се по-свободен, трудно ми беше да се върна в такова малко село, но се чувствах кротък, бяха ме опитомили. Църквата, семейството, приятелите, които още не бяха заминали оттук... Аз няма да ти казвам как да се грижиш за семейството си, синко. Ние сме те възпитали и ти си добър човек. Това ми стига.“

„Татко, обеща ми, че това няма да излезе оттук“, помоли ме той.

„Какво ще кажеш на малкия, като порасне?“, пожелах да науча.

„На Унай? Това, което най-малко ще го нарани“, отговори.

„Мислех, че ще кажеш, че ще му разкажеш истината, когато бъде готов.“

„Не, няма да направя това — беше отговорът. — Той ще повярва на историята, която ще го нарани най-малко. Това означава да обичаш. Няма да разтоваря вината си, нито грешките си в замяна на истината. Истината не е толкова важна, ако нарани тези, които обичам.“

70. На път за Итака

12 Август 2022 г.

Това беше любимият ми ден от годината. Или по-точно, моята нощ: Деба се беше присъединила към нашата традиция да се излягаме в три часа сутринта на пътя с трите кръста, наред планината, за да гледаме Персеидите, докато дядо, Херман и Алба запяваха както могат „Честит рожден ден“.

Но нещо промени обичая. Когато пристигнах във Вилияверде и се канех да вляза в дядовата къща, видях, че пощальонът е пушал някакъв дълъг плик и сега той стърчеше от архаичната черна желязна пощенска кутия, до която вече почти не идваше кореспонденция.

Дръпнах го и за моя изненада, писмото беше адресирано до мен, имаше марка, но нямаше подател.

Пликът беше от специална хартия, с добро качество. Жал ми беше да го скъсам, но когато го отворих, намерих поема на Константинос Кафабис, гръцки поет, написана на ръка. Елегантният почерк на майка ми.

Слязох до пералнята развълнуван. Знаех, че е от нея, исках да го прочета насаме, на единственото място, на което баща ми, тя и аз бяхме прекарвали една нощ като семейство.

Поемата се казваше „На път за Итака“:

*Когато тръгнеш нявга за Итака,
моли се пътят ти да е далечен,
изпълнен с перипетии и знания.
От ластригоните и от циклопите,
от Посейдон сърдития не бой се —
такива в пътя нивга не ще срещнеш,
ако възвишена остава мисълта ти,
ако отбрано чувство
душата и телото ти докосва.
Ни ластригоните, нито циклопите,
ни Посейдона разгневен ще срещнеш,
ако ги сам в душата си не носиш,
ако душата ти пред теб не ги възправя.
Моли се — пътят ти да е далечен.
И много да са пролетните сутрини,
когато с толкоз радост и любов
ще влизаеш във невиджани пристанища.
Да спреш край финикийски градове
и много пъстри стоки да закупиш —
седеф, корали, кехлибар и абанос,
и всевъзможни тънки аромати,
колкото можееш повече прекрасни аромати.
В египетските градове да спреш,
да учиш и да учиш от учениите.
Недей забравя никога Итака.
Да стигнеш там — това е твойта цел,
ала по пътя никак да не бързаеш,
че по-добре — години да пътуваш
и остарял на острова да спреш,
богат, с какато в пътя си спечелил,
без да очакваш нещо той да ти даде.
Итака те дари с прекрасното пътуване.
Без нея нямаше да можееш в път да тръгнеш.
Но нищо друго няма тя да ти даде.
И ако бедна я намериш, не те е тя излъгала:*

*тѣй мъдър, както си сега със толкоз опит,
навярно вече си разбрал Итаките що значат.*

(Превод от новогръцки Стефан Гечев)

Стоях дълго там сам и плачех, препрочитайки писмото, благодарен за най-хубавия подарък, който някой можеше да ми направи за рождения ми ден.

Когато се свързах, се качих в къщата на дядо. Чух смеха на Деба, която гледаше в захлас заедно с него епизод от „Марко“.

— Тате! Ще останеш ли да гледаш „Марко“ с нас?

— Разбира се — казах и седнах до тях с Деба на коленете.

И сс усмигнах, докато слушах песента, която Марко пееше на майка си: „Все едно къде си отишла... аз ще те открия“.

Бележка на авторката

Написах този роман в знак на почит към книгата и загадъчния и пленителен свят на библиофилията. Той тече в близост и успоредно с литературната вселена, с която ние, читателите, сме свикнали, но повдигнеш ли веднъж килима, пред изумения ти поглед се разкрива безкраен низ от тайни кодове, непонятни за новациите.

Както във всички части от сагата за Кракен, и тук съм преплела художествената измислица за колекционерството на антикварни издания с личните си преживявания от местата, през които е преминал животът ми. Възможно е тази измислица да прилича много на действителността: само привидно е така. Описаните герои никога не са се раждали, макар да обитават разпознаваеми за виторийци и мадридчани места.

Началото на сюжета ми бе подсказано от изложбата „Майсторки на карти за игра. Една жива история“ в музея „Бибат“ във Витория-Гастейс. При все че споменавам световноизвестната фабрика за карти, представената в романа интрига се развива в моето въображение. Изоставеният семеен палат на улица „Мануел Ирадиер“ обаче съществува, както и библиотеката на Школата по изкуства и занаяти, дарена от собственика на фабриката за карти и затворена след смъртта на библиотекаря.

Съществувала е през седемдесетте години и фабрика, в която е била изложена колекцията от препарирани животни, включително горилата с куршум в гърдите и огромен брой най-различни рога.

Друга институция, която исках да спася от забравата, е вече изчезналата днес митична книжарница „Линасеро“. Аз израснах с литургийната практика да преминавам през сумрачния коридор, който свързваше книжарницата с щанда за канцеларски стоки, в търсене на книги и вълшебните материали за училище, които още преди десетилетия ме привличаха неудържимо.

За щастие, фондация „Санчо Мъдрия“ и Музеят на фенерите съществуват и моето изострено въображение ги превърна в незаменими за интригата места.

Макар че колежа „Веракрус“ е важен пристан в живота на Итака, изборът му е продиктуван единствено от архитектурни съображения. Винаги ме е впечатлявала приликата му с английски интернат в северен град като моята Витория. Но сестра Акилина наистина е имало, преподавала е ръчен труд и други предмети на няколко поколения момичета от града в колежа „Ниньо Хесус“ и „Саградо Корасон“. Неин е анекдотът за пансионерката, която избягала по време на снежна буря и загинала от саксия, паднала върху главата ѝ.

Що се отнася до сцените в Мадрид, моя трети дом, намеренията ми бяха да заведе читателя до Британското гробище, в Хранилището на именитите, на „Куеста де Мояно“ и в Квартала на писателите.

Трябва да кажа, че тайнствената книжарница на улица „Прадо“ съществува и любопитният читател може да потърси следите от нея по фасадата ѝ.

И макар все още никой да не е заложил на „Книжарница за душата“, тя е вдъхновена от Малката литературна аптека, *Piccola Farmacia Literatura*, във Флоренция, където лекуват читателските души с целебните си книги.

Накрая, творческата искра, която подпали фитила на *Черният часослов*, беше едно убийство, за което узнах в Музея на фалшификатите във Виена. В този случай убиецът бил намазал с модифициран глицерин една картина с пълното съзнание, че преди да я продаде, купувачът ще я почисти, за да я представи като нова. Това било неговият начин да накаже алчността в един колкото мрачен, толкова и примамлив свят.